

THE TEACH YOURSELF BOOKS
EDITED BY LEONARD CUTTS

POLISH

TEACH YOURSELF POLISH

By

M. CORBRIDGE-PATKANIOWSKA

ROY PUBLISHERS
NEW YORK

CONTENTS

Foreword	PAGE vii
--------------------	-------------

PART I

LESSON

The Pronunciation of Polish		I
1. Neuter Nouns—The Qualifying Pronoun and Adjective		7
2. The First Conjugation and the Personal Pronoun— Formal Address—The Preposition <i>na</i>		10
3. Questions and Interrogatives		13
4. Neuter Nouns—The Functions of the Genitive		17
5. The Second Conjugation		21
6. Neuter Nouns—Vowel Interchanges—The Groups <i>kie</i> , <i>gie</i>		23
7. Adjectives and Pronouns—Cardinal Numbers—The Imperative		27
8. Numbers from Five Upwards—The Third Conjugation		31
9. Neuter Nouns—The Functions of the Dative and the Instrumental		36
10. The Dative, Instrumental and Locative Plural—The Use of the Locative		40
11. The Fourth Conjugation—The Personal Pronoun		43
12. Endings of Masculine and Feminine Nouns—Accusa- tive and Genitive Singular of Masculine Nouns—The Qualifying Adjective		46
13. Verb : Past Tense, Third Person Singular—The Expression to <i>jest</i>		51
14. Negation in Polish—Masculine Nouns : Genitive Singular (<i>continued</i>)		55
15. Reflexive Verbs—Masculine and Feminine Nouns		59
16. Masculine Declension (<i>continued</i>)—Past Tense, Singular (<i>continued</i>)		64
17. Masculine Declension (<i>continued</i>)—Past Tense, Plural		68
18. Masculine Nouns (<i>continued</i>)—The Present Tense of <i>być</i> —Construction with <i>być</i>		74
19. Pronouns, Adjectives, Numbers : Forms for Male Persons		78
20. Masculine Nouns (<i>continued</i>)		86

LESSON	PAGE
21. Aspects of the Verb	90
22. Feminine Nouns—Perfective Verbs (<i>continued</i>)— Dative of Personal Pronoun	96
23. Feminine Nouns—Numbers	101
24. Perfective Verbs—The Personal Pronoun.	108
25. Plural of Feminine Nouns—Surnames	113
26. The Locative Case—The Possessives—The Verbs <i>chcieć</i> and <i>móc</i>	119
27. Vocative of Masculine and Feminine Nouns—Diminutives	127
28. The Verbs for <i>to go</i> —The Preposition <i>u</i>	131
29. The Personal Pronoun—Prepositions with Accusative (Motion Towards) and Locative (Position)	138
30. Hard Stems : The Locative in <i>-e</i> —The Verbs : <i>pisac</i> , <i>czesac</i> , <i>wiazac</i> , <i>plakac</i>	146
31. Hard Stems : The Locative in <i>-e</i> (<i>continued</i>)—The Verbs : <i>brac</i> , <i>prac</i> , <i>wziac</i>	151
32. Locative Singular : Vowel Changes—More Verbs	155
33. Feminine Nouns ending in a Soft Consonant—Perfectives—Numbers	159
34. The Personal Pronoun—The Reflexive Pronoun— Verbs in <i>-nac</i>	165
35. Personal Pronoun : Summary— <i>Trzeba</i> , <i>Powinien</i> — The Transposition of Endings	171
36. Neuters in <i>-e</i> —Verbs : <i>nieśc</i> , <i>wieźc</i> —Numbers	179
37. Nouns with Irregular Plural—Plural Nouns—Perfectives—The Use of <i>nie ma</i> —Past Tense after Numbers	185
38. Fourth Conjugation—Aspects : The Iterative and Semelfactive Verbs	192
39. Masculines in <i>-a</i> —Comparison of Adjectives	197
40. The Future Tenses	203
41. Irregular Comparison of Adjectives—Formation and Comparison of Adverbs—Impersonal Expressions	209

PART II

Key to Translations into Polish and Exercises	217
Subject Index of the Grammatical Material	237
General Vocabulary	242

FOREWORD

English is a language in which the grammar is simple and easy to learn, while the pronunciation is difficult, irregular and inconsistent. The Polish language has a complicated, yet largely regular grammar, but the pronunciation is consistent and easy.

Polish is a highly inflected language. This means that most words undergo a change in form in order to indicate their changing function, or their changing relationship to other words in the sentence. The change of form consists principally in a variation of the ending. By its ending, a verb will declare, precisely, its person, number, tense and mood ; a noun will indicate its number and case, defining exactly its relationship to other words in the phrase or sentence ; and an adjective will show its complete agreement with the noun it qualifies.

To learn Polish properly, the student must be able to distinguish these varying forms and to apply them correctly, that is, to learn to associate with each its particular sense and function.

To make the work easy for the beginner and, also, to assist the advanced student who may wish to brush up the essentials, a new method of teaching Polish has been devised in this book. Instead of having to learn by heart laborious tables of all the possible variations of one word, the student now meets only a few specific forms at a time, and becomes accustomed to using them correctly by means of examples drawn from everyday speech. His progress, lesson by lesson, is further simplified by a new arrangement of the grammatical material, departing from and replacing the usual sequence of cases and the " order of declensions," generally followed in Polish grammars. The neuter declension is taken first, as this shows the fewest changes and in it the whole process of inflection can be demonstrated in the simplest terms. When the student has become well accustomed to the habit of showing case relationship and adjectival agreement in the endings, he proceeds to study

grammatical gender and the more complicated inflection of other nouns. Forms with identical endings are grouped together, similarities are brought out, and memory is further helped by lists of examples in which, where possible, the device of rhyme and assonance is used.

Throughout the book the student's attention is drawn to the difference between Polish and English usage in everyday idiomatic expressions, in the use of common prepositions, in certain features of sentence structure, etc. Special stress is laid on the importance of understanding thoroughly and using correctly the "aspects" of the Polish verb. As this is a feature unfamiliar to English-speaking people, its meaning and implication have been illustrated by annotated lists of specific examples.

In scope, the book comprises the essential elements of Polish grammar, excluding participles and the conditional mood. The vocabulary contains about 1,000 words.

A student who has worked through this book and wishes to continue his study of Polish is referred to the comprehensive *Essentials of Polish Grammar*, by M. Patkaniowska, with the collaboration of A. P. Coleman, The Polish Library, Glasgow, 1944.

M. C-P.

PART I
THE PRONUNCIATION OF POLISH
Vowels

Polish possesses the following eight vowel sounds :

1. Oral : a—as in half, laugh
o—as in a few English words such as molest,
November
u (ó)—as in book, look
e—as in ten, men
i—as in heat, seat, but shorter
y—as the sound for y in Mary, very, sorry
2. Nasal : ɛ—as in the French words un, Verdun—a
nasal e
ą—as in the French words on, comprenons—a
nasal o

The sound *u* is spelled *ó* in certain words, positions, endings ; both *u* and *ó* are pronounced in exactly the same way.

The vowels *ɛ*, *ą* are not always pronounced nasally, as indicated above. At the end of words the *ɛ* loses its nasality in colloquial Polish and is pronounced as oral *e*, the *ą*, however, preserves it. In the middle of words both these vowels, unless in very careful elocution, are pronounced nasally only when followed by a fricative consonant, i.e. by *s*, *z*, *ś*, *ź*, *sz*, *ż* (*rz*), *w*, *f*, or *ch* (*h*). For *ɛ*, *ą* in other positions see page 5.

All Polish vowels are of one, medium length, i.e. they are shorter than the English long vowels, but longer than the English short vowels.

Consonants

The following consonants are pronounced in Polish very much as in English :

p — b

•

•

•

t — d but in the articulation of *t*, *d* the Pole touches not the teeth-ridge but the back wall of the teeth with the tip of the tongue (this pronunciation of *t*, *d* occurs in English before *th*, e.g. shut the . . . , build the . . .)

k — g

f

s — z

m

n

l — as the English "light" *l* in leek, leaf

The following two consonants sound almost the same in Polish and Scottish pronunciation :

r — the "rolled" variety

h, ch — (two spellings) like the *ch* in loch

The following sounds exist in English, but are indicated in Polish by a different letter or combination of letters :

w — pronounced like the English *v*

ł — generally pronounced in Polish like the English *w* ; in very careful elocution the *ł* sounds like the "dark" *l* in table, ill

j — like the sound for *y* in yeast, yield

sz — English *sh* in shoe, sugar

two let- ters to mark one sound	{	rz (ż) — as the sound for <i>s</i> in measure, treasure ; the sound for <i>rz</i> may also be spelled <i>ż</i> (<i>z</i> with a dot over it)—both are pronounced in exactly the same way	}	but harder
		cz — English <i>ch</i> in church, choose, or <i>tch</i> in switch		
		dż — English <i>j</i> in jewel, jungle		
		(ch — also spelled <i>h</i> , see above)		

The sounds indicated by the following letters do not exist in English :

ś — a very soft, hissing *s* ; articulation : the air-stream forces its way through a long, narrow passage formed by raising the whole middle part of the tongue to the hard palate

- ż — a very soft, hissing *z* ; articulated as *ś*, but voiced
- ć — combination *t* + *ś*, pronounced in so rapid a succession that the time of the articulation of both elements is the same as that of a single sound
- dż — combination *d* + *ż*, articulated as *ć*, but voiced
- ń — a very soft *n*, articulated with the middle of the tongue making contact with the front part of the hard palate ; the nearest sound in English is the first *n* in onion, companion
- c — combination *t* + *s*, pronounced in quick succession (see *ć*) ; the nearest sound in English is the *tz* in Switzerland
- dz — combination *d* + *z*, articulated as *c*, but voiced

The letters *ś*, *ż*, *ć*, *dż*, *ń* are used in spelling only when the sounds they represent appear before a consonant or at the end of words ; when, however, they appear before a vowel, the letter

<i>ś</i> is replaced by <i>si</i> + <i>ż</i> is replaced by <i>zi</i> + <i>ć</i> is replaced by <i>ci</i> + <i>dż</i> is replaced by <i>dzi</i> + <i>ń</i> is replaced by <i>ni</i> +	}	a vowel (a, e, o, u, e, a, never y)	{	thus form- ing groups	sia, sie, sio, siu, się, sią zia, zie, zio, ziu, zię, zią cia, cie, cio, ciu, cię, cią dzia, dzie, dzio, etc. nia, nie, nio, etc.
---	---	--	---	--------------------------------	---

In these groups the letter *i* is not pronounced at all, it has no sound value, it does not represent a vowel, but is merely a spelling sign used to indicate that in connection with the vowel on its right hand side the letters *s*, *z*, *c*, *dz*, *n* are pronounced as *ś*, *ż*, *ć*, *dż*, *ń*, respectively, so that, e.g., the syllable spelled *sia* is pronounced as *śa*. In other words, the *i* in these positions replaces the sign over the letter.

The sounds *ś*, *ż*, *ć*, *dż*, *ń* frequently appear in Polish words with the vowel *i* as the only vowel in a syllable, with no other vowel following. Such groups are spelled *si*, *zi*, *ci*, *dzi*, *ni*, and in these the *i* performs a double function : it indicates the pronunciation of *s* as *ś*, of *z* as *ż*, etc., and is itself pronounced as the vowel *i*.

To sum up : the letters *s*, *z*, *c*, *dz*, *n*, whenever followed by *i* (whether pronounced as *i* as in groups *si*, *zi*, etc., or merely as a spelling sign as in groups *sia*, *zia*, etc.), have the phonetic value of *ś*, *ż*, *ć*, *dż*, *ń* and must be pronounced as such.

The "softening" effect of the *i*, however, is not limited to the above five consonants. Other Polish consonants, viz. *p, b, k, g, f, w, m, l, (r, h)*, when followed by the *i*, acquire a soft pronunciation. This "softness" is clearly distinguishable by ear and is brought about by a feature additional to and simultaneous with their normal "hard" articulation: the raising of the middle of the tongue towards the hard palate.

The soft pronunciation of these consonants may occur in Polish before any vowel except *y*, but it does not occur at the end of words or before another consonant.

In spelling, the softness of these consonants is indicated by the *i*, either in groups like :

pia, bio, kie, etc., etc.—in which the *i* is not pronounced, but is merely a spelling sign indicating the softness of *p, b, k, etc.*, in connection with the vowel on its right hand side (*a, o, e, etc.*).

or in groups like :

gi, wi, mi, etc., etc.—in which the *i* performs the double function of indicating the softness of the *g, w, m, etc.*, and of being pronounced itself as the vowel *i*.

Conclusion : Almost all Polish consonants (with the exception of *ł* which is never soft and *j* which is always soft) possess a hard and a soft articulation. The former corresponds to the English pronunciation, the latter is a characteristic feature of Polish phonetics. The student must, therefore, distinguish carefully between syllables like, e.g. :

ba and *bia, wo* and *wio, ne* and *nie*

—they differ in both articulation and the aural effect produced.

The characteristic groups spelled :

<i>prz</i>	are pronounced <i>p+sz</i> (<i>stop shouting</i>)
<i>krz</i>	<i>k+sz</i> (<i>took sugar</i>)
<i>chrz</i>	<i>h+sz</i> (<i>loch shore</i>)
<i>brz</i>	<i>b+ż</i> (<i>bzh, zh</i> as for <i>s</i> in <i>measure, treasure</i>)

another word) a voiced consonant invariably changes into a breathed one, thus :

b	changes into p, e.g. :	chleb is pronounced	hle <p></p>
d	t	rząd	zont
g	k	róg	ruk
w	f	słów	słuf
z	s	teraz	teras
ż (rz)	sz	etc.	etc.
ź	ś		
dz	c		
dź	ć		

2. (a) In the middle of a word, whenever any of these voiced consonants is immediately followed by a breathed one, it changes into the corresponding breathed sound (b into p, d into t, etc., as above). Thus :

babka is pronounced	bapka
książka	kśąszka
Rogowski	rogofski (or : rogoski)
wchodzić	fhodzić
etc.	etc.

Note the opposite result (a breathed and a voiced consonant resulting in two voiced) :

także

tagże

2. (b) The following groups, however, follow their own law and are pronounced :

tw as tf (not : <i>dw</i>)	twoje is pronounced	tfoje
kw kf (not : <i>gw</i>)	kwiat	kfiat
sw sf etc.	swoje	sfoje
szw szf	Szwecja	szfecja
św śf	święto	śfiento
cw cf		
czw czf	czwartek	czfartek
ćw ćf	ćwiczenie	ćficzeńe
chw hf	chwytac	hfytac

3. The same changes as in 2 (a) take place when a group of mixed breathed and voiced, or voiced and breathed consonants is formed between words pronounced in quick

succession, as, e.g., between a preposition and the following noun. Thus :

pod stołem	is pronounced	pot stołem
bez ciebie		bes ćiebie or even: beś ćiebie
w szkole		f szkole
chleb taki		hlep taki
róż pięknych		rusz pienknyh
And:jak długo		jag długo
etc.		etc.

Stress

With few exceptions, the stress in Polish falls on the penultimate syllable.

The Polish Alphabet

a	d	g	k	n	p	t	z
ą	e	h	l	ń	r	u	ź
b	ę	i	ł	o	s	w	ż
c	f	j	m	ó	ś	y	
ć							

LESSON I

NEUTER NOUNS—THE QUALIFYING PRONOUN AND ADJECTIVE

Nouns which in the nominative singular end in *-o* and *-e* are neuter : *okno*, window ; *pióro*, pen ; *pudefko*, (a small) box ; *dziecko*, child ; *pole*, field ; *morze*, sea.

The nominative is the case of the subject of the sentence, e.g. : *Pióro jest nowe*. The pen is new. *Morze jest głębokie*. The sea is deep.

The form of the nominative singular of nouns in *-o* and *-e* serves also for two other cases of that number, i.e. for the vocative, the case in which a person or thing is addressed, and for the accusative which is the case of the direct object :

Voc. :	Acc. :	
<i>Dziecko!</i> Child!	<i>Mam pióro.</i>	I have a pen.
<i>O morze!</i> Oh sea!	<i>Kocham morze.</i>	I love the sea.
	<i>Zamykam pudefko.</i>	I am closing the box.

The adjective in Polish agrees with the noun it qualifies in gender, case and number.

An adjective qualifying a neuter noun in the nominative, vocative and accusative singular ends in *-e*: *nowe pióro*, a new pen; *głębokie morze*, a deep sea; *dobre dziecko*, a good child; *duże pole*, a large field; *moje okno*, my window; *małe pudełko*, a small box. The demonstrative adjective and pronoun, however, ends in *-o*: *to*, this, that (here); *tamto*, that (over there); so does the numeral adjective *jedno*, one. Thus: *to małe dziecko*, this small child; *tamto pole*, that field; *jedno dobre pióro*, one good pen.

Read and translate:

1. To jest pióro. 2. To jest moje nowe pióro. 3. Mam nowe pióro. 4. Mam jedno nowe pióro. 5. Dziecko jest małe. 6. To dziecko jest małe. 7. Moje dziecko! 8. Kocham to dziecko.

In the nominative, vocative and accusative plural the neuter nouns in *-o* and *-e* take the ending *-a* in place of the *-o* or *-e*: *okno*, window—*okna*, windows; *pióro*, pen—*pióra*, pens; *pole*, field—*pola*, fields; *morze*, sea—*morza*, seas. The plural of *dziecko*, child, is irregular (as in English): *dzieci*, children.

The adjective for these cases has the same ending in the plural as in the singular. But the demonstrative adjectives *to*, *tamto* change into *te*, *tamte* (i.e. in the plural they take the ending *-e* like all other adjectives). Thus: *duże okno*, a big window—*duże okna*, big windows; *to nowe pióro*, this new pen—*te nowe pióra*, these new pens; *małe pudełko*, a small box—*małe pudełka*, small boxes; *tamto pole*, that field—*tamte pola*, those fields; *to dobre dziecko*, that good child—*te dobre dzieci*, those good children.

The numbers two, three, four are: *dwa*, *trzy*, *cztery*. Thus: *Te dwa pióra są nowe*. These two pens are new. *Cztery okna są duże*. Four windows are large.

With the word *dzieci*, children, however, the forms *dwoje*, *troje*, *czworo* are used in place of the ordinary numbers. Thus a Pole never says: *Mam dwa, trzy, cztery dzieci*, but: *Mam*

dwoje, troje, czworo dzieci. The forms *dwoje, troje, czworo* are called collective numbers and imply that in the group of children mentioned there may be boys and girls, i.e. male and female persons. Apart from the word *dzieci*, collective numerals are not frequently used in Polish.

Translate into English :

1. To pole jest małe, tamto jest duże.
2. Te pola są małe, tamte są duże.
3. Mam dobre dzieci.
4. O moje dzieci !
5. Dobre dziecko.
6. Kocham dzieci.
7. Mam pudełko.
8. Mam jedno pudełko.
9. Mam jedno małe pudełko.
10. Mam trzy nowe pudełka.
11. Głębokie morze.
12. To jedno pióro jest dobre.
13. To pióro.
14. Te pióra.
15. Mam te cztery pióra.
16. Jedno okno jest duże, dwa są małe.
17. Te dwa pudełka są moje.
18. Moje pudełko jest małe.

Translate into Polish :

1. These two pens are good.
2. This field is large.
3. I have small children.
4. I have one child.
5. I have four children.
6. The sea is deep.
7. This is my window.
8. My good children !

Vocabulary

<i>dziecko</i>	child	<i>jest</i>	is
<i>okno</i>	window	<i>są</i>	are
<i>morze</i>	sea	<i>mam</i>	I have
<i>pióro</i>	pen	<i>kocham</i>	I love
<i>pole</i>	field	<i>to</i>	this, that
<i>pudełko</i>	box	<i>tamto</i>	that (over there)
<i>dobre</i>	good	<i>jedno</i>	one
<i>duże</i>	large	<i>dwa</i>	two
<i>głębokie</i>	deep	<i>trzy</i>	three
<i>małe</i>	small	<i>cztery</i>	four
<i>moje</i>	my, mine	<i>dwoje dzieci</i>	two children
<i>nowe</i>	new	<i>troje dzieci</i>	three children
		<i>czworo dzieci</i>	four children

Speech drill. Read aloud, dividing into syllables as indicated :

pió-ro —biu-ro	} ó and u, ż and rz are pro- nounced in exactly the same way, comp. pp. 1, 2	mo-je — je-dno — jest
pió-ra —biu-ra		dziec-ko — dzie-ci
du-że —mo-rze		sa —są —są—pronounce
ma-łe —po-le		ą like <i>on</i> in the French words <i>bon, garçon</i> .

głębokie pronounce głem-bo-kie — głęmbokie
czworo „ czfo- (like *such four*) ro—czforo.
cztery „ czte- (like *catch ten*) ry—cztery.
trzy „ czszy (like *much sugar* + *y* as the final
sound in *Mary*).

LESSON 2

THE FIRST CONJUGATION AND THE PERSONAL PRONOUN— FORMAL ADDRESS—THE PREPOSITION *na*

Many verbs with infinitives ending in *-ać* are conjugated in the present tense as follows :

<i>kochać</i> , to love	<i>czytać</i> , to read	<i>zamykać</i> , to close, to shut
kocham, I love	czytam, I read	zamykam, I close
kochasz, thou lovest	czytasz, thou readest	zamykasz, thou closest
kocha, he, she, it loves	czyta etc.	zamyka etc.
kochamy, we love	czytamy	zamykamy
kochacie, you love	czytacie	zamykacie
kochają, they love	czytają	zamykają

The verb *mieć*, to have, the infinitive of which ends in *-eć*, not in *-ać*, is also conjugated like *kochać* : *mam, masz, ma ; mamy, macie, mają*—I have, thou hast, he, she, it has, etc.

The present tense of a Polish verb can also be translated into English by the progressive form : *czytam*, I read, or : I am reading.

Verbs with infinitives ending in *-ać*, conjugated in the present tense as the above, will be called the first conjugation verbs.

The personal pronouns in Polish are :

ja	I	my	we
ty	thou	wy	you
on	he	oni	they—used only with reference to men or a mixed group of men and women.
ona	she	one	they—used with reference to women and <i>all</i> other nouns.
ono	it		

It will have been noticed, above, that the personal pronoun given in the English rendering of the conjugation does not appear in Polish. Since in Polish the person referred to is clearly indicated by the ending, the personal pronoun becomes superfluous and is generally omitted before a verb, especially in the first and the second persons. When a personal pronoun is used with either of these two persons, it is to stress the speaker's desire for a clear differentiation between the persons : *Ja mam twoje pióro.* I have your pen. (It is I who have your pen).

In formal address a whole expression is used in Polish. It is composed of the noun *pan*, gentleman, when addressing a man, *pani*, lady, when addressing a woman, followed by the verb in the third person singular :

Pan ma moje pióro.	You have my pen (to a man).
Pani ma moje pudełko.	You have my box (to a woman).

In the plural :

Panowie mają moje pióro.	You have my pen (to men).
Panie mają moje pióro.	You have my pen (to women).

Thus the English form of direct address, a verb preceded by the pronoun *you*, may have several correspondents in Polish, with the result that the Polish gives a much clearer idea as to who is addressed. Thus, e.g., *you have*—is in Polish :

(<i>ty</i>) <i>masz</i> when addressing one person	} in familiar address (brothers and sisters, husband and wife, school children, teacher speaking to his pupils, close friends, etc.).
(<i>wy</i>) <i>macie</i> when addressing several persons	

<i>pan ma</i>	when addressing a man	} in formal address
<i>pani ma</i>	when addressing a woman	
<i>panowie mają</i>	when addressing a group of men	
<i>panie mają</i>	when addressing a group of women	

There is one more possibility in formal address: when addressing a married couple or a mixed group of men and women, you say:

państwo mają, you have—where *państwo* implies Mr. and Mrs., or ladies and gentlemen.

The accusative, which is the case of the direct object, is also used after several prepositions. One of these is the preposition *na*, meaning *to*, after which the accusative is used to express motion:

Idę na zebranie. I am going to the meeting.

In the phrase *czekać na*, to wait for, *na*, meaning *for*, is also followed by an accusative:

Czekamy na dzieci. We are waiting for the children.

Translate into English:

1. Zamykamy okna. 2. Zamykam okno. 3. Otwierają to pudełko. 4. Czytam twoje zadanie. 5. Ona czyta moje zadanie. 6. Macie ładne mieszkanie. 7. Dziś mamy święto. 8. Mamy dwa święta. 9. On kocha dzieci. 10. Pani ma małe dzieci. 11. Pamiętasz to mieszkanie. 12. Pamiętacie te święta. 13. Czekają na śniadanie. 14. Oni mają dziś zebranie. 15. One mają ładne mieszkanie. 16. Ona czeka na zebranie.

Exercise

Give the Polish correspondents in familiar and formal address for: you remember.

Translate into Polish:

1. The child is opening this large box. 2. The children are opening this large box. 3. I remember that flat. 4. We are waiting for these new pens. 5. They (men) have a nice flat. 6. Your (thy) exercise is good. 7. They (women) are reading the exercises. 8. You (to a man, formal) are reading my exercise. 9. To-day you have two exercises. 10. I am waiting for breakfast. 11. We have a meeting to-day. 12. You (women, formal) are closing the windows. 13. I love the sea. 14. To-day is a holiday.

Vocabulary

<i>pan</i> , gentleman, sir, Mr.	<i>ładne</i> , nice, pretty
<i>pani</i> , lady, madam, Mrs.	<i>twoje</i> , thy, thine (your,
<i>państwo</i> , Mr. and Mrs., ladies and gentlemen	yours)
<i>mieszkanie</i> , flat, home, dwelling	<i>ja</i> , I
<i>śniadanie</i> , breakfast	<i>ty</i> , thou
<i>święto</i> , (church) holiday	<i>on</i> , he
<i>zadanie</i> , exercise, task	<i>ona</i> , she
<i>zebranie</i> , meeting	<i>ono</i> , it
<i>czekać na</i> , to wait for	<i>my</i> , we
<i>czytać</i> , to read	<i>wy</i> , you
<i>kochać</i> , to love	<i>oni</i> , they (men)
<i>otwierać</i> , to open	<i>one</i> , they (women and all other nouns)
<i>pamiętać</i> , to remember	<i>dziś</i> , to-day
<i>zamykać</i> , to close, to shut	<i>dzisiaj</i> , to-day

Speech drill. Read aloud :

za-da-nie	cze-ka-my — czy-ta-my
ze-bra-nie	my cze-ka-my — my czy-ta-my
mie-szka-nie	wy cze-ka-cie — wy czy-ta-cie
śnia-da-nie	czy-ta-ją — cze-ka-ją
świę-to (śfien-to)	czy—cze

je—ją

ty — my — wy

o-ni — o-ne

mie — nie — cie

mieć — czekać — czytać

two-je — o-twie-ra — świę-to are pronounced : tfo-je —
o-tfie-ra — śfien-to

świę-to (śfien-to) — pa-mię-tać (pa-mien-tać)

LESSON 3

QUESTIONS AND INTERROGATIVES

A simple question, requiring the answer yes or no, is introduced by the interrogative particle *czy*, the word order of the sentence being the same as that of a simple statement.

Simple statement :

Zamykacie okna.

You are closing the windows.

Question :

Czy zamykacie okna ?	Are you closing the windows? Do you close the windows?
----------------------	---

Answer :

Tak, zamykamy.	Yes, we are. Yes, we do.
Nie, nie zamykamy.	No, we aren't. No, we don't.
Masz zadanie.	You have the exercise.
Czy masz zadanie ?	Have you the exercise ?
Tak, mam.	Yes, I have.
Nie, nie mam.	No, I haven't.

In colloquial speech, especially in direct address, the *czy* is often omitted :

Masz zadanie ?	Have you the exercise ?
Mam. Nie mam.	I have. I haven't.
Czekacie na śniadanie ?	Are you waiting for breakfast ?
Pamiętasz to słowo ?	Do you remember that word?

When *pan*, *pani* is used, the omission of *czy* usually causes the inversion of the subject and predicate, *pan*, *pani* being put after the verb :

Pamięta pan to słowo ?	Do you remember that word? (to a man).
(Pan pamięta to słowo.	You remember that word).
Ma pani jabłka ?	Have you apples? (to a woman).
(Pani ma jabłka.	You have apples).

When asking about a direct object which is a thing, the interrogative *co*, what, is used :

Co pan czyta ? wasze zadania.	What are you reading ? I am reading your exercises.
Co macie na śniadanie ?	What have you for breakfast ?
Na co czekasz ?	What are you waiting for ?

When asking about a person who is the subject of the sentence, the interrogative *kto*, who, is used :

Kto ma moje pióro ?	Who has my pen ?
Kto pamięta to słowo ?	Who remembers that word ?
Kto czeka na śniadanie ?	Who is waiting for breakfast ?
Kto czyta pisma wie- czorne ?	Who reads the evening papers ?

When asking about quality, the interrogative adjective *jakie*, what, what sort of, is used :

Pani ma jabłka.	You have apples.
Jakie pani ma jabłka ?	What apples have you ?
Mam dobre jabłka.	I have nice apples.
Jakie to jest pióro ?	What sort of a pen is this ?
To jest dobre, nowe pióro.	It is a good, new pen.
Jakie pisma pan czyta ?	What newspapers do you read ?
Czytam pisma wieczorne.	I read the evening papers.

When asking which one (of several, of many), the interrogative adjective *które* is used :

Które okno zamykasz ?	Which window are you clos- ing ?
Zamykam to duże okno.	I am closing this big window.
Które zadanie jest najlep- sze ?	Which exercise is the best ?
To zadanie jest najlepsze.	This exercise is the best.

Które, like which in English, is also used as a relative pronoun. When so used, *które* is always preceded by a comma :

Okno, które zamykam, jest duże.	The window which I am closing, is large.
------------------------------------	---

When asking about possession, the interrogative adjective *czyje*, whose, is used :

Czyje to jest pióro ?	Whose pen is this ?
Czyje zadanie jest najlep- sze ?	Whose exercise is the best ?

Summary of interrogatives :

Czy czytasz ? or simply : Are you reading ?

Czytasz ?

Kto czyta ?

Who is reading ?

Co czytasz ?

Co pan czyta ? }
 }
 }
 }
 }
 }

What are you reading ?

Jakie pisma czytasz ?

What (sort of) periodicals do you read ?

Które zadanie czytasz ?

Which exercise are you reading ?

Czyje zadanie czytasz ?

Whose exercise are you reading ?

Translate into English :

1. Które okno jest duże ? 2. Jakie jest to okno ? 3. Jakie są nasze okna ? 4. Co masz na śniadanie ? 5. Kto ma jabłka ? 6. Co on otwiera ? 7. Co ona zamyka ? 8. Kto czeka na śniadanie ? 9. Czyje są te pisma ? 10. Czyje jest to zadanie ? 11. Kto ma moje pióro ? 12. Jakie jest okno, które zamykasz ? 13. Które pisma pan czyta ? 14. Jakie jest morze ? 15. Czy wasze mieszkanie jest duże ?

Answer the above questions in Polish.

Translate into Polish :

1. Whose exercise are you reading ? (give seven renderings of this sentence, two in the informal address, and five in the formal address). 2. Which periodical is the best ? 3. Whose apples are the best ? 4. What pen have you (to a lady) ? 5. Who has a nice new flat ? 6. Whose words do we remember ? 7. Are the evening papers good ? 8. Is the sea deep ? 9. What are we waiting for ? 10. He remembers three words—what words ? 11. What periodicals do you read (to a gentleman) ? 12. Who has your exercise (translate your by *thy*) ? 13. Who has your exercises (translate your by *wasze*) ?

Vocabulary

<i>jabłko</i> , apple	<i>czyje</i> , whose
<i>pismo</i> , writing ; periodical, newspaper	<i>jakie</i> , what, what sort of
<i>słowo</i> , word	<i>które</i> , which, which one
<i>najlepsze</i> , best	<i>kto</i> , who
<i>wieczorne</i> , evening (as adj.)	<i>co</i> , what
<i>nasze</i> , our, ours	<i>czy</i> , whether
<i>wasze</i> , your, yours	<i>tak</i> , yes
	<i>nie</i> , no, not

Speech drill. Read aloud :

czy—czy-je—wie-czor-ne

czy-je—ja-kie—naj-lep-sze

na-sze—wa-sze

jabłko is generally pronounced *jabko*.

LESSON 4

NEUTER NOUNS—THE FUNCTIONS OF THE GENITIVE

The genitive singular of neuter nouns is the same, i.e. it takes the same ending as the nominative plural. Thus : *pióro*, pen, *pióra*, pens, and gen. sing. : *pióra*, of the pen ; *morze*, sea, *morza*, seas, and gen. sing. : *morza*, of the sea ; *święto*, holiday, *święta*, holidays, and gen. sing. : *święta*, of the holiday. From *dziecko*, *child*, the genitive singular is *dziecka*.

The genitive is a case of many functions.

1. The principal function of the genitive is to express possession :

pióro dziecka

the pen of the child, the
child's pen

okno mieszkania

the window of the flat

2. Another very important function of the genitive in Polish is that it replaces the accusative as the direct object whenever the verb is preceded by *nie*, not. In other words, the direct object which in an affirmative sentence is put in

the accusative, in a negative sentence must be put in the genitive :

Mam dziecko.	I have a child.
Nie mam dziecka.	I haven't a child.
Czytam zadanie.	I am reading the exercise.
Nie czytam zadania.	I am not reading the exercise.
Otwieram okno.	I am opening the window.
Nie otwieram okna.	I am not opening the window.

3. There are, however, verbs which regularly require the genitive, not the accusative, as their direct object, e.g. *szukać*, to look for, *łuchać*, to listen to. After such verbs the object remains unchanged when an affirmative sentence is changed into a negative one :

Szukam pióra.	I am looking for the pen.
Nie szukam pióra.	I am not looking for the pen.
Słucham opowiadania.	I am listening to the tale.
Nie słucham opowiadania.	I am not listening to the tale.

4. The genitive is also used as complement after expressions of quantity, e.g. *dużo*, much, *mało*, little :

dużo mleka	much milk
mało mleka	little milk

5. Many prepositions take the genitive. Among these are :

<i>od</i> from ; since	od dziecka	from the child
	od okna	from the window
	od zebrania	since the meeting
<i>do</i> to, into	do okna	to the window
	do pudełka	into the box
	do biurka	to, into the writing-table
<i>dla</i> for	od morza do morza	from sea to sea
	dla dziecka	for the child
	koło okna	by the window
<i>koło</i> near, by	koło biurka	by the writing-table
	<i>z, ze</i> out of, from (off) ; (made) of (The form <i>ze</i> is used when the following word begins with a group of consonants).	
	z biurka	out of the writing-table, from the writing-table
	z pudełka	out of the box
	z drzewa	of wood
	ze szkła	of glass

A pronoun or adjective qualifying a neuter noun in the genitive singular takes the ending *-ego* in place of the final vowel :

Nom.:	to	Gen.:	tego	(t-o, t-ego)
	tamtó		tamtęgo	(tamt-o, tamt-ego)
	jedno		jednego	(jedn-o, jedn-ego)
	duże		dużęgo	(duż-e, duż-ego),
	ładne		ładnego	etc.
	czyje		czyjego	
	moje		mojego	
	wasze		waszego	

Note the genitive of *kto* and *co* :

kto	kogo
co	czego

Translate into English :

1. Czyje zadanie jest najlepsze? Zadanie tego małego dziecka jest najlepsze. 2. Kto zna to słowo? 3. Kto nie zna tego słowa? 4. Kogo pani tu nie zna? 5. Dla kogo są te jabłka? 6. Mam masło i jajka, ale nie nam mleka dla dziecka na śniadanie. 7. Nie znam tego pisma. 8. Mamy bardzo mało drzewa. 9. Biurko jest zrobione z drzewa. 10. Okna są zrobione z drzewa i ze szkła. 11. To jabłko jest z naszego drzewa. 12. Którego pisma pan szuka? 13. Chowam pióro do pudełka. 14. Biorę pudełko z biurka. 15. Dużo masła, dużo mleka. Duże jajko, duże drzewo. 16. Dzieci słuchają opowiadania. 17. Kogo pani szuka? 18. Czego pani szuka? 19. Czego szukasz? 20. Szukam tego pudełka. 21. Którego pudełka? naszego? 22. Nie, nie waszego, mojego.

Translate into Polish :

1. We do not know this new periodical. 2. I am going (idę) from the window to the writing-table. 3. Little milk, little butter. Small apple, small flat. Little wood—a small tree. 4. What is made of glass? of wood? 5. She is putting the pen away into the box. 6. You (thou) know this periodical. 7. You (to a woman) do not know this periodical. 8. What is by that tree? 9. For whom are these apples? 10. The child's tale. From (z) this field.

Vocabulary

<i>biurko</i> , writing-table, writing-desk	<i>chować</i> , to put away
<i>drzewo</i> , tree; wood	<i>śluchać</i> , to listen
<i>jajko</i> , egg	<i>szukać</i> , to look for
<i>masto</i> , butter	<i>znać</i> , to know
<i>mleko</i> , milk	<i>do</i> , to, into
<i>szkło</i> , glass	<i>dla</i> , for
<i>opowiadanie</i> , tale	<i>koło</i> , near, by
<i>dużo</i> , much	<i>od</i> , from; since
<i>mało</i> , little	<i>z, ze</i> , out of, from
<i>bardzo</i> , very	<i>tu</i> , here
<i>zrobione z</i> , made of	<i>ale</i> , but
<i>biorę</i> , I am taking	<i>i</i> , and

Speech drill. Read aloud :

żu - żo -ża -że — du-że

drzu - drza - drze — pronounce the group *drz* as the initial sound in *gin, jet*, plus the *ż* sound (as for *s* in *measure, treasure*).

drze-drze-drze-wo

szu-ka-cie — słu-cha-cie — cho-wa-cie — zna-cie

cha-cho-cha-cho - cham-chasz-cha — pronounce the sound spelled *ch* as *ch* in Scottish *loch*.

cho-wam — słu-cham

Note the pronunciation of the prepositions *od, z*, i.e. prepositions ending in a (voiced) consonant (comp. page 6, 3) :

<i>od okna</i>	} the <i>d</i> in <i>od</i> is pronounced as <i>d</i>	but :	
<i>od biurka</i>		<i>od pudełka (otpuđ . . .)</i>	} <i>d</i> becomes <i>t</i>
<i>od zebrania</i>		<i>od śniadania (otśniad . . .)</i>	
<i>z okna</i>	} <i>z</i> is pronounced as <i>z</i>	but :	
<i>z biurka</i>		<i>z pudełka (spuđ . . .)</i>	} <i>z</i> becomes <i>s</i>
<i>z zebrania</i>		<i>z tego . . . (stego)</i>	

Thus the final voiced consonant of a preposition remains voiced if the following word begins with a vowel or with a voiced consonant ; but it changes into a corresponding breathed consonant (*d* into *t*, *z* into *s*) if the initial consonant of the following word is breathed. A monosyllabic preposition (*od, dla*, etc.) or a non-syllabic preposition (*z*) is pronounced together with the following word, so that there is no stop between the preposition and the following word.

LESSON 5

THE SECOND CONJUGATION

The second Polish conjugation comprises a very small number of verbs. These are conjugated as follows :

<i>umieć</i> , to know how to . . .	<i>rozumieć</i> , to understand
umiem, I know how to . . .	rozumiem, I understand
umiesz, thou knowest how	rozumiesz, thou understand-
to, etc.	dest, etc.
umie	rozumie
umiemy	rozumiemy
umiecie	rozumiecie
umieją	rozumieją

The two following verbs are conjugated much like *umieć*, but the third person plural takes the ending *-dzą*, not *-ją* :

<i>wiedzieć</i> , to know	<i>jeść</i> , to eat
wiem, I know	jem, I eat
wiesz, thou knowest, etc.	jesz, thou eatest, etc.
wie	je
wiemy	jemy
wiecie	jecie
wiedzą	jedzą

It will be noticed that *wiedzieć* is the third Polish correspondent for the English verb *to know*—the other two are *umieć*, in this lesson, and *znać*, in lesson four. *Wiedzieć* and *znać* are comparable to the French verbs *savoir* and *connaître*, or German *wissen* and *kennen*. *Wiedzieć* and *znać* are used as follows :

Wiem, że . . .	I know that . . .
Wiesz, kto . . .	You know who . . .
Wiesz, co . . .	You know what . . .
Wiesz, które . . .	You know which . . .
Wiesz, jakie . . .	You know what sort of . . .
Wiesz, czyje . . .	You know whose . . .
Wiesz, gdzie . . .	You know where . . .
Wiesz, kiedy . . .	You know when . . .
Wiesz, dlaczego . . .	You know why . . .
Znam to dziecko.	I know this child.
Znam to pismo.	I know this periodical.
Znam to słowo.	I know this word.
Znam to opowiadanie.	I know this tale.

Umieć expresses the knowledge of how to do a thing, a knowledge acquired by practice, training, study :

Umiem czytać. I know how to read.

Umiem pływać. I know how to swim.

Umiem śpiewać. I know how to sing.

Also :

Nie umiem polskiego na I don't know my Polish (my
dzisiaj. Polish lesson) for to-day.

Translate into English :

1. Co je to dziecko ? 2. Co jedzą te dzieci ? 3. Ona to rozumie. 4. Ona to umie. 5. Wiem, że tego nie rozumiecie. 6. Nie rozumiesz tego słowa ? 7. Czy pani wie, gdzie są dzieci ? 8. Czy wy wiecie, co on czyta ? Nie, nie wiemy, nie rozumiemy ani słowa. Może ty rozumiesz ? Nie, ja także nie rozumiem. 9. Idę do biura. Wracam z biura. 10. Może pani wie, kiedy pan Rawicz wraca z biura ? Ja nie wiem, ale Zosia pewnie wie. 11. Pan już pewnie wie, czyje zadanie jest najlepsze. 12. Nie umiecie pływać ? 13. Moje dzieci już umieją czytać. 14. Ona bardzo ładnie śpiewa. Hania także dobrze śpiewa. 15. Rozumie pan ? Tak, rozumiem. 16. Nie rozumie pani ? Nie, nie rozumiem tego. Czego pani nie rozumie ? Tego zadania. Maryla i Staszek także nie rozumieją tego zadania.

Translate into Polish :

1. This child does not know how to swim. 2. When is he coming back ? I don't know when. 3. Does he already know that she is coming back to-day ? He doesn't know, but Staszek and Maryla know (put the verb in the plural). 4. We are having (trans. eating) breakfast. 5. Why don't you know (wiedzieć) this ? 6. They (men) eat, they know. They (women) understand it ; they know (umieć) it. 7. When is Staszek coming back from the office ? 8. Do you know where the butter is ? No, I don't know, but Zosia is sure to know (trans. : certainly knows). No, she doesn't know either (także). Perhaps the children know. No, they don't know. 8. Who is singing ? We are singing. 9. I understand these four words, but I do not understand this one. 10. Why aren't you (to a woman) singing ? 11. I know—you (thou) also (already) know. 12. When are the

children coming back? 13. She doesn't know, she doesn't remember.

Vocabulary

<i>biuro</i> ,	office	} The Roman numbers will henceforth be given to indicate the conjugation of a verb.
<i>idę do</i> ,	I am going to . . .	
<i>jeść</i> , II,	to eat	
<i>pływać</i> , I,	to swim	
<i>rozumieć</i> , II,	to understand	
<i>śpiewać</i> , I,	to sing	
<i>umieć</i> , II,	to know how to	
<i>wiedzieć</i> , II,	to know	
<i>wracać</i> , I,	to be coming back	

dłaczego, why
gdzie, where
kiedy, when
już, already
może, perhaps
pewnie, certainly
także, also, too
że, that (conj.)
ładnie, nicely
dobrze, well
ani słowa, not a word

Christian names :

Male :

Staszek — diminutive of
Stanisław, Stanislas

Female :

Hania—Nan, diminutive
of *Anna*, Ann

Maryla — diminutive of
Maria, Mary

Zosia — diminutive of
Zofia, Sophia

Speech drill :

mo-że — mo-rze — może - morze (*rz* and *ż* are pronounced in exactly the same way, compare p. 2).

u-mieć — ro-zu-mieć — wie-dzieć — jeść — jeść — jeść

wie-dzą — je-dzą — dzie-ci wie-dzą — dzie-ci je-dzą

także is pronounced : ta-gże

gdzie - dzie-ci — gdzie - gże - gdzie - gże

śnie-śnie-śnia — śpie-wa — świę(śfien)-to — śnia-da-nie

LESSON 6

NEUTER NOUNS—VOWEL INTERCHANGES—THE GROUPS *kie*, *gie*

The genitive plural of neuter nouns is found by dropping the final *-o* or *-e* ending of the nominative singular. Thus

the genitive plural has no ending and the root or the stem of the noun is exposed :

Nom. Sing. :	piór-o	Gen. Plur. :	piór
	biur-o		biur
	pism-o		pism
	drzew-o		drzew
	mieszkani-e		mieszkań
	zadani-e		zadań
	uczuci-e, feeling		uczuć

1. Note the last three examples of nouns ending in *-nie*, like *mieszkanie*, *zadanie*, *śniadanie*, and in *-cie*, like *uczucie*, feeling, *zajęcie*, occupation, etc. The *i* in *-nie*, *-cie* does not indicate the vowel sound *i* (we do not pronounce: za-da-ni-e, or u-czu-ci-e), but—as always when the *i* finds itself between a consonant and another vowel—it serves as a graphic sign to indicate the softness of the preceding consonant. In the case of *-nie* and *-cie* the consonants *n* and *c* happen to belong to the small group of Polish consonants which possess special letters to indicate their soft variants—the letters *ń* and *ć*. These letters, however, are only used in Polish spelling when a soft *n* or *c* occur before another consonant or at the end of a word. (If these letters could be used before a vowel we should be writing in Polish: mieszkańe, zadańe, uczuće, zajęće, etc., that is, in the phonetic way). By the dropping of the vowel ending in the genitive plural in nouns ending in *-nie*, *-cie* the soft *n* or *c* is exposed, i.e. it finds itself at the end of the word, and is then spelled *ń*, *ć*. Thus the spelling of the genitive plural of *mieszkanie*, *zadanie*, *uczucie* as *mieszkań*, *zadań*, *uczuć* is regular and logically in keeping with the rules of spelling obtaining in Polish.

2. There are, however, some nouns in which the dropping of the vowel in the genitive plural brings about certain strictly defined changes in the remaining root of the word. These changes can be generally described as the result of a process of lengthening of the root—with the intention, so to speak, of “making up” for the curtailment of the word

through the disappearance of the ending. There are three groups of such changes :

- (a) Nouns with *-o-* as root vowel change this *-o-* to *-ó-* (pronounced *u*) in the genitive plural :

pole	pól
morze	mórz
zboże, corn	zbóż
słowo	słów

There are some exceptions: *jezioro*, lake, gen. plural: *jezior* (not: *jeziór*).

- (b) Nouns with *-e-* as the root vowel change the *-e-* to *-a-* in the genitive plural :

święto	święt
--------	-------

In nouns of more than two syllables which usually are derived from verbs and have a prefix, this change, however, does not take place: *zajęcie*, occupation, *zajęć*. Nouns of the type of *święto* are not numerous in Polish.

The change of the root vowel as in *pole/pól* and *święto/święt* will henceforward be called *vowel interchange* to indicate that when the change does occur, the changing vowel can only be replaced by one other definite vowel, as its correspondent. We have now learned two vowel interchanges in Polish: *o/ó* and *e/a*.

These two vowel interchanges are not limited to the neuter declension, but they usually take place in Polish inflection when the same conditions for interchange are repeated. What are these conditions?

The word *pole* is dissyllabic—*po-le*. Each of the two syllables ends in a vowel. A syllable ending in a vowel is called in Polish grammar an *open* syllable. But in the form *pól* we have only one syllable. This syllable ends in a consonant and is called a *closed* syllable. The same is the case in *święto*, *świę-to*, two open syllables, and *święt*, one closed syllable. Thus we see that the vowels *o* and *e* in an open syllable become *ó* and *a*, respectively, in a closed syllable. The change from an open to a closed syllable is caused by the disappearance of an ending. This law can be briefly represented as follows :

interchange $\left. \begin{array}{l} o/\acute{o} \\ e/a \end{array} \right\}$ in an open/closed syllable.

- (c) In nouns where the disappearance of the final vowel would produce a group of consonants which a

Pole finds difficult to pronounce, an *-e-* is inserted before the last consonant of the group :

jajko	jaj-e-k	jajek
jabłko	jabł-e-k	jabłek
pudełko	pudeł-e-k	pudełek
biurko	biur-e-k	biurek
okno	ok-ie-n	okien

Note the last example : *okien*, not *oken*—why ? Here we come to a very important rule in Polish which holds true all through the Polish grammar : the groups *ke* and *ge* do not exist in indigenous Polish words, and whenever an *e* would produce such a group with *k* or *g*, an *i* is inserted so that the hard groups *ke*, *ge* are replaced by the soft *kie*, *gie*. Compare the endings of adjectives : we have *ładne*, *dobrze*, *nasze*, etc., but *takie*, *głębokie*, *długie*, *drogie*, etc.

3. A small group of nouns in *-e*, mostly of nouns composed of three syllables, are an exception to the general rule for this case, as they take an ending in the genitive plural. The ending is *-i*, as in *narzędzie*, tool, *narzędzi*, or *-y*, as in *przymierze*, alliance, *przymierzy*.

4. The genitive plural of *dziecko* is the same as the nominative plural : *dzieci*.

Translate into English :

1. Mam jabłko. Nie mam jabłek. Mam dużo jabłek.
2. Czytam zadania. Nie czytam zadań. 3. Czego szukacie ? Szukamy pudełek. 4. Wracają z biur. 5. Mamy dużo pism dla dzieci. 6. Nie biorę szkieleł. 7. Nie otwieracie okien. 8. Jest mało mieszkań. 9. To jest małe mieszkanie. Tu są małe mieszkania. 10. Jabłka spadają z drzew. 11. Dzieci mają teraz dużo zajęć. 12. Ona chowa pióra do pudełek. 13. Jest to bardzo przyjemne uczucie. 14. Jakie masz narzędzia ? Nie mam narzędzi, czekam na narzędzia. 14. Przymierze polsko-brytyjskie.

Exercise 1.—Change the following sentences into plural :

Nie zamykasz okna.	Nie otwieram pudełka.
Wracasz z pola.	Nie znam uczucia . . .
Nie je śniadania.	Szuka pióra.

Exercise 2.—Give the genitive singular and the genitive plural of :

pole, morze, pismo, przymierze, słowo, święto, narzędzie, zebranie, szkło, opowiadanie, uczucie.

Vocabulary

<i>narzędzie</i> , tool	<i>brytyjskie*</i> , British
<i>przymierze</i> , alliance	<i>polsko-brytyjskie*</i> , Polish-British
<i>uczucie</i> , feeling, emotion	
<i>zajęcie</i> , occupation	<i>przyjemne</i> , pleasant, agreeable
<i>szkła</i> , <i>szkieł</i> (plural of <i>szkło</i>), glasses, spectacles	<i>teraz</i> , now
<i>spadać z . . .</i> (gen.), to drop, to fall from . . .	
<i>jest mało</i> , there is little, there are few	* Note that adjectives of nationality are not written with a capital initial letter in Polish.
<i>jest dużo</i> , there is much, there are many	

Speech drill :

przy is pronounced pszy (*stop shouting*).

przy-jem-ne przy-mie-rze—duże przymierze.

u-czu-cie — za-ję-cie (za-jeń-cie) — na-rzę-dzie (na-rzeń-dzie).

LESSON 7

ADJECTIVES AND PRONOUNS — CARDINAL NUMBERS — THE IMPERATIVE

The genitive plural of adjectives and pronouns takes the ending *-ych* or *-ich*. It is very easy to tell which ending should be applied : adjectives like *dobre*, *duże*, *małe*, *ładne*, *nasze*, *wasze*, *to*, *tamto*—take the ending *-ych* : *dobrych*, *dużych*, *małych*, *ładnych*, *naszych*, *waszych*, *tych*, *tamtých*. Adjectives and pronouns which have an *-i-* before the *e* (an *-i-* which marks the softness of the preceding consonant) like *tanie*, cheap, *krótkie*, short, *długie*, long, *drogie*, dear, *jakie*, what sort of, *takie*, such a, take the ending *-ich* :

*tanich, krótkich, długich, drogich, jakich, takich.** Adjectives in *-je*, like *moje, twoje, czyje*, take the ending *-ich* in place of *-je*: *moich, twoich, czyich*. Thus:

Nom. Plur. :	Gen. Plur. :
te dobre dzieci	tych dobrych dzieci
te tanie jabłka	tych tanich jabłek
moje nowe pióra	moich nowych piór
twoje długie zadania	twoich długich zadań

This form of pronouns and adjectives serves to qualify *all* Polish nouns in the genitive plural.

The genitive of *dwa, trzy, cztery* is *dwu* or *dwóch, trzech, czterech*:

Z tych dwóch (dwu) drzew mamy dużo jabłek.	We have many apples from these two trees.
Szukam tych trzech pism.	I am looking for these three papers.
Nie pamiętam tych czterech słów.	I don't remember these four words.

The cardinal numbers from five to ten are:

Nom., (Voc.)	pięć	five	Gen. :	pięciu
and Acc. :	sześć	six	(and the	sześciu
	siedem	seven	remaining	siedmiu
	osiem	eight	cases):	ośmiu
	dziewięć	nine		dziewięciu
	dziesięć	ten		dziesięciu

When qualifying a noun in the genitive, a cardinal number from *pięć* upwards behaves like any other adjective, i.e. it takes the same case as the noun. Thus:

Nie znam tych słów.	I don't know these words.
Nie znam tych pięciu słów.	I don't know these five words.
Szukam waszych zadań.	I am looking for your exercises.
Szukam waszych sześciu zadań.	I am looking for your six exercises.

* Note that most of these adjectives have a *k* or *g* before *-i*. No ending beginning with *-y* can be used after *k, g*, as the groups *ky, gy* (like the groups *ke, ge*, comp. p. 26) do not occur in Polish words.

In the next lesson, however, we shall learn of other cases, in which the behaviour of these numbers is more complicated.

The imperative of the first conjugation words is formed as follows :

<i>kochać</i>	<i>czytać</i>
kochaj, love (to one person)	czytaj, read
kochajmy, let us love	czytajmy, let us read
kochajcie, love (to two or more persons)	czytajcie, read

<i>pamiętać</i>
pamiętaj, remember
pamiętajmy, let us remember
pamiętajcie, remember

The imperative for the third persons is formed with the particle *niech* (its function is comparable to *let* in English) :

niech czyta, let him, her, it read.	niech czytają, let them read.
niech pamięta, let him, her, it remember.	niech pamiętają, let them remember.

The imperative in formal address is formed similarly ; thus (*will you*) *read* is :

niech pan czyta (to a man)	niech panowie czytają (to men)
niech pani czyta (to a woman)	niech panie czytają (to women)
niech państwo czytają (to men and women).	niech państwo pamiętają (will you) remember.

Of the second conjugation verbs, the imperative of *umieć* and *rozumieć* is not used. *Jeść* and *wiedzieć* form it as follows : *jedz, jedźmy, jedźcie* ; *wiedz, (wiedzmy), wiedzcie*, and *niech je, niech jedzą, niech wie, niech wiedzą*.

The verb *proszę*, please, put before *niech*, makes the imperative more polite : *proszę, niech pani czyta* ; *proszę, niech państwo czytają*—will you please read. The English : *please read* is in Polish *proszę czytać*, a more impersonal form.

The word *proszę*, literally: *I beg you*, or *please, if you please*, is a polite word widely used in Polish. When somebody knocks at the door, the Pole says *proszę!*—meaning: *come in*. When he hands you anything, he says *proszę*. When you thank him, he again answers *proszę*, or *proszę bardzo* (meaning: *it is no trouble*). When you say *I beg your pardon*, I haven't heard, the Pole says *proszę*, or *co proszę?* At the beginning of a sentence in conversation he frequently inserts the expression *proszę pana*, *proszę pani*, *proszę państwa* (comparable to: well, sir, madam, ladies and gentlemen, or: if you please sir, etc.).

Translate into English:

1. Nie otwieraj tych trzech okien. 2. Zamykam te trzy okna. 3. Nie mam dużych, ładnych jabłek, te małe tu są bardzo drogie. 4. Dziecko drogie, dlaczego ty tego nie umiesz? 5. Proszę, niech pan siada. 6. Proszę pani, Janek nie rozumie tych trzech zdań. A ty rozumiesz? Tak, ja rozumiem. Których trzech zdań nie rozumiesz, moje dziecko? Tych trzech i tego jednego. Więc razem czterech zdań nie rozumiesz, czy tak? Tak, proszę pani. No to słuchaj. Słucham, proszę pani. 7. Jak ona ładnie śpiewa—słuchajcie. 8. Niech pan tego nie czyta. 9. Jajka są teraz tanie, ale masło jest bardzo drogie. 10. Nie jedz tego. 11. My nie mamy takich długich świąt. 12. Twoje zadanie jest bardzo krótkie. 13. Idę do miasta. Idę z miasta. 14. Wracamy z miasta. Wracają do miasta. 15. Życie jest krótkie.

Translate into Polish:

1. I am not taking those four eggs. 2. Don't let us wait for breakfast. 3. Please read. 4. Will you please sit down (to a couple). 5. I don't remember those five exercises. 6. Haven't you got my glasses? 7. Children, don't eat that! 8. What is she looking for? She is looking for those five papers. 9. We have now many evening meetings. 10. I am reading two short sentences of (trans. from) your exercise. 11. He hasn't got such tools. 12. We are looking for a flat. 13. There are few large flats. 14. Please don't wait for the children. 15. I do not know these three Polish cities. 16. Life here is very pleasant. 17. He sits down by the window.

Vocabulary

<i>miasto</i> , town, city	<i>dłgie</i> , long
<i>życie</i> , life	<i>krótkie</i> , short, brief
<i>proszę</i> , please	<i>takie</i> , such a . . . , so . . . a
<i>siedać</i> , I, to sit down, to take a seat	<i>tanie</i> , cheap
<i>jak</i> , how	<i>pięć</i> , five
<i>razem</i> , together	<i>sześć</i> , six
<i>czy tak?</i> is it so?	<i>siedem</i> , seven
<i>no to</i> , well then (coll.)	<i>osiem</i> , eight
<i>więc</i> , so, thus	<i>dziewięć</i> , nine
<i>drogie</i> , dear, expensive	<i>dziesięć</i> , ten

Speech drill :

sze-ze-cze—sześć.

sześć - śnia-dań — sześć-sze-ściu — sze-ściu śnia-dań.

sie-dem — o-siem — o-siem — sie-dem.

pięć, dziewięć, dziesięć are pronounced in colloquial speech : pięńć, dziewięńć, dziesięńć.

Practise : pięć (pieńć) — dzie-więć (wieńć) — dzie-sięć (sieńć) -dzie-cko

pię (piń) -ciu — dzie-wię (wień) -ciu — dzie-się (sień) -ciu.

oś-miu — sied-miu — mia-sto.

LESSON 8

NUMBERS FROM FIVE UPWARDS—THE THIRD CONJUGATION

Compare these two sentences :

Dwa pióra są nowe. Two pens are new.

Pięć piór jest nowych. Five pens are new.

The first sentence is composed very much like the English : Two pens—*dwa pióra*, are—*są*, new—*nowe*. But the second sentence is very different : Five pens is *pięć piór*, *piór* is the genitive ; are is *jest*, i.e. the predicate is in the singular although the subject of the sentence is in the plural—five pens ; new is *nowych*, i.e. it is again a genitive, as it refers to the genitive *piór*.

How is this phenomenon explained ?

A cardinal number from *pięć* upwards, when qualifying a noun which is the subject of the sentence, assumes the character of a collective noun singular in number ; as such, it requires : (1) a complement in the genitive, and (2) the verb in the singular (third person neuter). Supposing we said in English : This lot of pens is new—we should have exactly the same construction as in Polish after these numbers. Substitute any number from *pięć* up for *lot* and you have the construction all clear :

This lot of pens is new.

Tych osiem piór jest nowych.

Thus we say in Polish :

Jedno pióro jest nowe. One pen is new.

Dwa, trzy, cztery, pióra są nowe. Two, three, four pens are new.

But :

Pięć, sześć, siedem, osiem, etc., piór jest nowych. Five, six, seven, eight, etc., pens are new.

The same construction is used after the interrogative of quantity *ile* ? how much ? how many ?, and after indefinite expressions of quantity, like *kilka*, a few, several, used for numbers up to ten, *parę*, a couple, several, *dużo*, much, many, *mało*, few, a few :

Ile piór jest nowych ? How many pens are new ?

Kilka, parę, dużo, mało piór jest nowych. Several, a couple, many, few pens are new.

And :

Ile jest nowych piór ? How many new pens are there ?

Jest kilka, parę, dużo, mało nowych piór. There are several, a couple, many, few new pens.

A cardinal number from *pięć* up behaves like a collective noun, i.e. requires a genitive, also when it qualifies a noun which without that number would be put in the accusative. Compare :

Mam nowe pióra (acc.) I have new pens.

Mam dwa nowe pióra (acc. no change). I have two new pens.

But :

Mam pięć nowych piór. I have five new pens.

(I have a lot of new pens).

In the last example, *pięć* is the accusative after *mam*, but the noun following the number is in the genitive : *piór*, and so is its qualifying adjective : *nowych (nowych piór)*.

To sum up, we say in Polish :

Mam jedno nowe pióro.	I have one new pen.
Mam dwa, trzy, cztery nowe pióra.	I have two, three, four new pens.
Mam pięć, sześć, osiem, dziesięć etc. nowych piór.	I have 5, 6, 8, 10 etc. new pens.
Ile masz piór? Mam kilka, parę, dużo, mało nowych piór.	How many pens have you? I have a few, a couple, many, few new pens.

Verbs of the third conjugation are very numerous and are divided into several groups. They have no characteristic infinitive ending, in fact, judging by the infinitive endings many could easily be taken for first or second conjugation verbs. Their conjugation in the present tense, however, differs from that of the first and second conjugation verbs. We shall begin with the third conjugation verbs which end in the infinitive in *-wać* and *-ować*.

<i>dawać</i> , to be giving, to give	<i>zostawać</i> , to be staying, to remain
daję, I give, I am giving	zostaję, I am staying
dajesz, thou givest, etc.	zostajesz, thou art staying
daje, he, she, it gives, etc.	zostaje, he, she, it is staying,
dajemy	zostajemy etc.
dajecie	zostajecie
dają	zostają

Imperative :

dawaj	zostawaj
dawajmy	zostawajmy
dawajcie	zostawajcie
<i>pracować</i> , to work	<i>kupować</i> , to be buying, to buy
pracuję, I work, I am working, etc.	kupuję, I buy, I am buying, etc.
pracujesz	kupujesz
pracuje	kupuje
pracujemy	kupujemy
pracujecie	kupujecie
pracują	kupują

Imperative :

pracuj	kupuj
pracujmy	kupujmy
pracujcie	kupujcie

Let us now compare the present tense of the three conjugations :

First	Second	Third
kocha-m	umie-m	pracuj-e
kocha-sz	umie-sz	pracuj-e-sz
kocha	umie	pracuj-e
kocha-my	umie-my	pracuj-e-my
kocha-cie	umie-cie	pracuj-e-cie
kocha-ją	umie-ją	pracuj-a

Henceforward new verbs—with the exception of the first conjugation verbs which are always conjugated like *kochać*—will be given in the Vocabulary as follows: *pracować* (infinitive), *pracuje*, *pracują* (third person singular and third person plural of the present tense as from these the whole conjugation of the present tense can be formed), *pracuj* (imperative for the second person singular—if used), followed by the number of the conjugation.

Exercise

Rewrite the following sentences, replacing the numbers *dwa*, *trzy* and *cztery* with any numbers from *pięć* upwards or with the word *kilka*, several :

Są tu dwa bardzo głębokie jeziora.

Znam tylko trzy polskie słowa.

Dwa okna są otwarte.

Czytamy codziennie dwa wieczorne pisma.

Koło biurka są trzy krzesła.

Macie tu cztery bardzo stare drzewa.

Z tych miast (from among those . . .) dwa są duże, cztery małe.

Pamiętam te dwa zdania.

Kupuję te cztery jabłka.

Nie kupuje tych czterech jabłek.

Nie biorę tych dwu pudełek.

Szukam tych trzech miast.

Translate into English :

1. Jak długo tu zostajesz? Niedługo, jutro wracam.
2. Kupuj zawsze najlepsze jabłka. 3. Kupujemy kilka krzeseł do nowego mieszkania. 4. Dziś jest święto i biura są zamknięte. 5. Ona bardzo ciężko pracuje. 6. Nie zostawaj tam długo. 7. Ona mi (me) zawsze daje wieczorne pisma. 8. Pan wie, że on nie umie pracować. 9. Ile jajek mi pani daje? pięć? Dobrze, a ile zostaje? Dwa zostają. 10. Proszę pani, niech pani zawsze zamyka biurko—znowu jest otwarte. 11. Koło jeziora jest dużo bardzo pięknych starych drzew. 12. Kilka jezior jest bardzo głębokich, nie pływamy tam.

Translate into Polish :

1. Who is staying? 2. What remains? 3. How much remains? 4. How many apples remain? 5. How many windows are open? 6. Don't buy (to a man) such expensive apples. 7. Are they staying here for the holidays? 8. What are you (thou) having (trans.: giving) for breakfast? 9. They (fem.) are giving six eggs, Maryla is giving butter, and I am giving milk. 10. Don't sit by the window. 11. Where is she working? 12. They have a few nice old chairs. 13. I am not staying here long. 14. He is coming back shortly.

Vocabulary

<i>jezioro</i> , lake	<i>jest, są</i> may also mean :
<i>krzesło</i> , chair	there is, there are
<i>dawać, daje, dają, dawaj</i> , III, to be giving, to give	<i>ile?</i> how much, how many?
<i>kupować, kupuje, kupują,</i> <i>kupuj</i> , III, to be buying, to buy	<i>kilka</i> , several, a few
<i>pracować, pracuje, pracują,</i> <i>pracuj</i> , III, to be work- ing, to work	<i>parę</i> , a couple, a few
<i>zostawać, zostaje, zostają,</i> <i>zostawaj</i> , III, to be stay- ing, to remain	<i>ciężko</i> , hard (adverb)
<i>zostaje, zostają</i> may also mean : is left, are left	<i>długo</i> , long (adverb)
	<i>niedługo</i> , not long, before long, shortly, soon
	<i>jak długo?</i> how long?
	<i>otwarte</i> , open
	<i>piękne</i> , beautiful
	<i>stare</i> , old
	<i>codzień, codziennie</i> , every day

<i>tam</i> , there	<i>znowu</i> , again
<i>tylko</i> , only	<i>a</i> , and
<i>zawsze</i> , always	

Note.—*i* and *a* are not interchangeable : *i* is used in the conjunctive sense, e.g. : *on i ona*, he and she—*a* in the antithetical sense, approximating to *but* or *while*, e.g. : *Ja idę, a ty zostajesz*. I am going and (but) you are staying.

Speech drill. Read aloud :

dzie-ci co-dzien-nie - dzie-więć - dzie-sięć - co-dzien-nie	
zawsze is pronounced :	za-fsze
otwarte	o-tfar-te
ciężko	cię-szko
piękne	pien-kne

LESSON 9

NEUTER NOUNS—THE FUNCTIONS OF THE DATIVE AND THE INSTRUMENTAL

Neuter nouns form the dative singular by taking the ending *-u* in place of the final *-o* or *-e* : *dziecku, oknu, polu, morzu, drzewu, zyciu, uczuciu*.

Pronouns and adjectives qualifying a neuter noun in the dative singular take the ending *-emu* in place of the final *-e* of the nominative singular : *dobremu, dużemu, ładnemu, temu, czyjemu, mojemu, waszemu, takiemu, jakiemu, taniemu*. The dative of *kto, co* is : *komu, czemu*.

1. The dative is primarily the case of the indirect object which in English is expressed by *to* : *temu małemu dziecku, to this good child* ; in English, however, this *to* often disappears :

Daję dziecku dwa jabłka.	I am giving the child two apples.
	I am giving two apples <i>to</i> the child.
Pożyczam temu dziecku pióro.	I am lending this child a pen.
	I am lending a pen <i>to</i> this child.

2. The dative is required as complement after certain verbs, like *pomagać komuś*,* to help (extend help to) somebody ; *pozwalać komuś*, to allow (give permission to) somebody :

Pomagam dziecku.	I am helping the child.
Nie pozwalam dziecku pły- wać.	I don't allow the child to swim.

3. Only four prepositions take the dative. Of these remember : *dzięki*, thanks ; *ku*, towards ; *przeciw*, against. E.g. :

dzięki temu	thanks to that
ku morzu	towards the sea
przeciw przymierzcu polsko- brytyjskiemu.	against the Polish-British alliance.

As the indirect object is usually a person, and as the nature of most verbs requiring a complement in the dative is such that this complement is usually a person, the dative case of nouns denoting things is not very frequently used and, in fact, there are nouns from which it is almost awkward to form it.

The instrumental case, on the contrary, is frequently used from nouns denoting both persons and things. The instrumental singular of neuter nouns takes the ending *-em* in place of the final *-o* or *-e* : *piórem, oknem, drzewem, morzem, polem, słowem, zadaniem*, etc., but for nouns ending in *-ko, -go* an *-i-* is inserted before the ending to avoid the formation of the groups *ke, ge*, which do not exist in indigenous Polish words (cf. page 26) : *jabłkiem, mlekiem, biurkiem, pudełkiem, tangiem* (from *tango, tango*).

Adjectives and pronouns take the ending *-ym* or *-im* in the instrumental singular. Those ending in a consonant plus *e*, like *dobrze, duże, ładne, nowe, małe, to, tamto*, take *-ym* : *dobrym, dużym, ładnym, nowym, małym, tym, tamtym*. Those which between the consonant and the *-e* have an *i* (which indicates the softness of the preceding consonant), like *tanie, krótkie, długie, drogie, takie, jakie*, take *-im* : *tanim, krótkim, długim, drogim, takim, jakim*. Those in *-je*, like *moje, twoje, czyje*, take *-im* in place of *-je* : *moim, twoim, czyim*.

* Dative of *ktos*, somebody, see p. 56.

1. The instrumental, as its name indicates, expresses primarily means, instrument, way, manner :

Piszę nowym piórem. I am writing with (my) new pen.

Słucha jednym uchem. He is listening with one ear (not paying much attention).

2. But the instrumental is also extensively used with prepositions. These are : the preposition *z* or *ze*, meaning with, together with (cf. page 18 for *z*, *ze* used with the genitive when it means *from*, *out of*), and a group of prepositions denoting position (i.e. used in reply to the question *where?* but not to the question *where to?*) : *przed*, before, in front of ; *pod*, under ; *nad*, above, over ; *za*, behind.

Thus :

<i>z</i> dzieckiem	with the child
<i>przed</i> oknem	before the window
<i>pod</i> oknem	under the window
<i>nad</i> oknem	above the window
<i>za</i> oknem	behind the window
<i>przed</i> biurkiem	in front of the writing table
<i>pod</i> biurkiem	under the writing table
<i>nad</i> biurkiem	above the writing table
<i>za</i> biurkiem	behind the writing table
<i>pod</i> tym starym, wielkim drzewem	under that old, big tree
<i>z</i> moim małym dzieckiem	with my small child
<i>nad</i> naszym mieszkaniem	above our flat
<i>za</i> tamtym krzesłem	behind that chair
<i>przed</i> jednym dużym miastem	before one large city

Note : *nad* morzem means at the seaside.

nad jeziorem means at the lake, on the shores of the lake.

za miastem means beyond the town, on the outskirts of the town.

Translate into English :

1. Jakie pisma pani dziecku kupuje?
2. Co pani daje dziecku na śniadanie?
3. Kto pomaga temu dziecku?
4. Nie dawaj dziecku ostrych narzędzi.
5. Idę z dzieckiem

do miasta. 6. Czytam to z bardzo przyjemnym uczuciem. 7. To biuro jest nad naszym biurem. 8. Oni mieszkają za miastem. 9. Przed biurkiem jest duże, ciężkie krzesło. 10. Dzieci są teraz nad morzem. 11. Piszę moim nowym piórem. 12. Nie pozwalajcie dziecku tu pływać, jezioro tu jest bardzo głębokie. 13. Dzięki temu przymierzu mamy teraz spokojne życie. 14. Nad jeziorem jest dużo drzew. 15. Któremu dziecku pożyczasz pisma? 16. Staszek je jabłko przed śniadaniem.

Translate into Polish :

1. Where is the chair—before the writing-table or behind the writing-table? 2. The chair is behind the writing-table, near the window. 3. Who is helping this child? 4. Why don't you (fem. formal) allow the child to sing? 5. I am going towards the window. 6. Where do they (women) live? 7. They (women) live at the seaside. 8. They (men) live on the outskirts of the town. 9. I am writing (my) exercise. 10. What are you (thou) lending this child? 11. What is under the box? 12. They live under our office. 13. These children are very quiet. 14. There are many apples under that tree.

Vocabulary

<i>ucho</i> , ear	<i>pod</i> , under
<i>piszę</i> , I write, I am writing	<i>przed</i> , before, in front of
<i>pomagać</i> , to help	<i>za</i> , behind
<i>pozwalać</i> , to permit, to allow	<i>z, ze</i> , with
<i>pożyczać</i> , to lend	<i>dzięki (temu)</i> thanks (to this)
<i>ostre</i> , sharp	<i>ku</i> , towards, in the direction
<i>spokojne</i> , quiet, peaceful	of
<i>ciężkie</i> , heavy, hard	<i>przeciw</i> , against, in opposi-
<i>nad</i> , above, over	tion to

Speech drill :

Note the pronunciation of the prepositions *pod*, *nad*, *przed* in connection with the following nouns (comp. pp. 6 and 7) ; the stress is marked before the accented syllable :

pod-'o-knem — nad-'o-knem — przed (pszed)-'o-knem

pod-'biur-kiem — nad-'biur-kiem — przed-'biur-kiem

But :

pot-pu'deł-kiem — nat-pu-'deł-kiem — przet-pu-'deł-kiem

pot-tym-'drze-wem — nat-tym-'drze-wem — przet-tym-'drze-wem

LESSON 10

THE DATIVE, INSTRUMENTAL AND LOCATIVE PLURAL—THE USE OF THE LOCATIVE

Learn the following endings :

-om
-ami (-mi)
-ach

pole —	polom polami w polach	mieszkanie—	mieszkanom mieszkaniami w mieszkaniach
zebranie—	zebraniom zebraniami na zebraniach	okno—	oknom oknami w oknach
pudełko—	pudełkom pudełkami w pudełkach	słowo—	słowom słowami w słowach
dziecko—dzieci—	dzieciom dziećmi o dzieciach		

These are the endings of the dative (*polom, oknom, dzieciom*), instrumental (*polami, oknami, dziećmi*) and locative (*w polach, w oknach, o dzieciach*) plural for all Polish nouns.

Thus :

ku oknom	towards the windows
przed oknami	in front of the windows
w oknach	in the windows
Daję dzieciom jabłka.	I am giving apples to the children.
Idę z dziećmi do miasta.	I am going to town with the children.
Rozmawiamy o dzieciach.	We are speaking about the children.

The locative case is used only with prepositions. The name locative is explained by the fact that this case is required after several prepositions which denote position.

The following prepositions take the locative :

na, on ; at (in the sense : where ? *on*, *at* something) :

na krzesłach	on the chairs
na drzewach	on the trees
na pudełkach	on the boxes
na morzach	on the seas
na zebraniach	at the meetings

w, *we* in (in the sense : where ? *in* something) :

w pudełkach	in the boxes
w biurach	in the offices
w miastach	in towns
w pismach	in the newspapers

przy, by, at :

przy oknach	by the windows
przy krzesłach	by the chairs
przy drzewach	by the trees

po, after ; (all) over (some area) :

po świętach	after the holidays
po zebraniach	after the meetings
po zwycięstwach	after the victories
po morzach	over the seas
po polach	(all) over the fields

o, about, of :

o dzieciach	about the children
o zadaniach	about the exercises
o świętach	about the holidays
o drzewach	about the trees

Pronouns and adjectives take the following endings for these cases for all genders :

-ym	or	-im
-ymi		-imi
-ych		-ich

Thus (compare the use of *-ym*, *-im*, p. 37) :

to nasze wasze ładne duże stare

Plural :

Dat. :	tym	naszym	waszym	ładnym	dużym	starym
Instr. :	tymi	naszymi	waszymi	ładnymi	dużymi	starymi
Loc. :	tych	naszych	waszych	ładnych	dużych	starych

takie moje twoje tanie krótkie długie

Plural :

Dat. :	takim moim	twoim	tanim	krótkim długim
Instr. :	takimi moimi	twoimi	tanimi	krótkimi długimi
Loc. :	takich moich	twoich	tanich	krótkich długich

Rozmawiam z tymi małymi dziećmi. (Instr.)	I am speaking with these small children.
Rozmawiamy o twoich małych dzieciach. (Loc.)	We are speaking about your small children.
Opowiadam waszym dzieciom (Dat.) o świętach (Loc.) Bożego Narodzenia.	I am telling your children about the Christmas holiday.

Translate into English :

1. Za tymi wielkimi starymi drzewami są dwa piękne jeziora. 2. Nie są one bardzo głębokie i dzieci często tam pływają. 3. Jeziora te widać z okien naszego mieszkania. 4. Z okien naszego mieszkania widać także lotnisko, które jest za tymi polami tam. 5. Siadają na krzesłach pod drzewami i rozmawiają. 6. W tych dwu zdaniach znam wszystkie słowa. 7. W miastach nie ma lotnisk, lotniska są koło miast. 8. Następne zebranie mamy po świętach. 9. W tych dwu dużych pudełkach jest dziesięć nowych piór. 10. Jest to wielkie zwycięstwo. 11. Zosia wraca przed świętami. 12. Na tych drzewach jest mało jabłek. 13. Pamiętaj o dzieciach. 14. Nie opowiadaj tego dzieciom.

Translate into Polish :

1. They are working in the fields. 2. The writing-table is in front of the windows. 3. She is going back to town with the children. 4. Don't lend (thou) the children sharp tools. 5. I am going towards the windows. 6. Do you (formal, men) know (wiedzieć) about these two aerodromes? 7. In the following exercises there are many new words. 8. Don't open this box before the holidays. 9. What are you (formal, man) looking for in these newspapers? 10. Who is speaking with the children?

Exercise

Put the following into the opposite number and translate each phrase :

z pudełkiem	z pudełek	od tych świąt
pod pudełkami	do pudełka	przed tymi świętami
ku morzu	z moim dzieckiem	naszym dzieciom
od morza	dla moich dzieci	od tego dziecka

Vocabulary

<i>Boże Narodzenie</i> , Christmas	<i>nie ma</i> , there is not ; there
<i>lotnisko</i> , aerodrome	are not
<i>zwycięstwo</i> , victory	<i>widać</i> , is visible, can be seen
<i>zdanie</i> , sentence	<i>następne</i> , next, following
<i>opowiadać o . . .</i> , to tell about . . .	<i>wszystkie</i> , all
<i>rozmawiać o . . .</i> , to con- verse, speak about . . .	<i>na</i> , on ; at
<i>rozmawiać z . . .</i> , to con- verse, speak with . . .	<i>w, we</i> , in
<i>pamiętać o . . .</i> , to remember about . . .	<i>przy</i> , by, at
<i>wiedzieć o . . .</i> , to know about . . .	<i>po</i> , after ; (all) over
	<i>o</i> , about, of
	<i>często</i> , often

LESSON II

THE FOURTH CONJUGATION—THE PERSONAL PRONOUN

Verbs which end in *-i* or *-y* in the third person singular and in *-ą* in the third person plural of the present tense are known as the fourth conjugation verbs. Learn the conjugation of the following verbs :

<i>lubić</i> , to like	<i>mówić</i> , to speak
lubię, I like	mówię, I speak, I am speak-
lubisz, thou likest	mówisz ing, etc.
lubi, he, she, it likes	mówi
lubimy, we like	mówimy
lubicie, you like	mówicie
lubią, they like	mówią

<i>pałić</i> , to smoke; to burn	<i>robić</i> , to make, to do	<i>widzieć</i> , to see
palę	robię	widzę
palisz	robisz	widzisz
pali	robi	widzi
palimy	robimy	widzimy
palicie	robicie	widzicie
palą	robią	widzą

Imperative (not used of *lubić* and *widzieć*) :

mów, speak	pal, rób
mówmy, let us speak	palmy, róbmy
mówcie, speak	palcie, róbcie

The vowel *i* cannot follow the consonants *sz*, *ż*, *rz*, *cz* and *dż* in Polish. After these consonants an *-i* ending is replaced by a *-y* ending, as in the following verbs :

<i>uczyć</i> , to teach	<i>słyszeć</i> , to hear	<i>patrzeć</i> , to look at	<i>służyć</i> , to serve
uczę	słyszę	patrzę	służę
uczysz	słyszysz	patrzysz	służysz
uczy	słyszcy	patrzy	służy
uczymy	słyszymy	patrzymy	służymy
uczycie	słyszycie	patrzycie	służycie
uczą	słyszają	patrzą	służą

Imperative (not used of *słyszeć*) :

ucz	patrz	służ
uczmy	patrzmy	służmy
uczcie	patrzcie	służcie

The ending of the infinitive of a Polish verb is no indication of the conjugation to which it belongs (compare : *kochać*—I, but *pracować*—III ; *umieć*—II, but *widzieć*—IV). The only reliable indication of the conjugation is to know the forms for the third person singular and the third person plural of the present tense (compare p. 34).

The accusative of *my*, *we*, *wy*, *you*, is *nas*, *us*, *was*, *you*.

Thus :

Ona nas uczy polskiego.	She teaches us Polish.
Czekam na was.	I am waiting for you.

Translate into English :

1. Ona bardzo lubi dzieci. 2. Nic nie widzę. 3. Nie pal tak dużo. 4. Nie lubię tego mieszkania. 5. Kto was uczy polskiego? Pani Zaworska i pan Nowak uczą nas polskiego. 6. On patrzy, ale nie widzi, słucha, ale nie słyszy. 7. Czy pani lubi uczyć? 8. Lubię, zwłaszcza małe dzieci. 9. Patrz, mam tu ładne czerwone jabłka. Ile jest tych jabłek? 10. Liczę—jedno, dwa, trzy, cztery, pięć, sześć, siedem—jest tu siedem jabłek. 11. Dobrze, jest siedem jabłek. Teraz biorę dwa jabłka—ile zostaje? 12. Zostaje pięć jabłek. 13. Nie słyszę, co pan mówi. 14. Ona czyta, ale nie mówi po polsku. 15. Co pan robi dziś po południu? 16. Idę na zebranie do waszego biura, a potem do kina. 17. Z tego okna widać dobrze lotnisko, o tam, niech pan patrzy.

Translate into Polish :

1. What are the children doing? 2. Are you (formal, fem.) teaching Polish? 3. What do you see here? 4. Do you like the cinema? 5. I like a quiet life. 6. Don't say that. 7. Zosia likes swimming (infinitive) and, as you see, she swims very well. 8. Staszek smokes too much. 9. We are looking at these lovely (piękny) old trees. 10. What cigars do you (formal, man) smoke? 11. I know that she does not hear well. 12. What is he saying? 13. Is he talking about us? 14. Do you like milk?

Speech drill :

patrzy is pronounced *paczszy* (*much sugar*).

patrz is generally shortened to *pacz*, patrzcie to *paczcie*.

Practise : patrz-cie (*pacz-cie*), ucz-cie

pa-trzy-my (*pa-czszy-my*), u-czy-my

pa-trzą (*pa-czszą*), u-czą

Vocabulary

<i>liczyć, liczy, liczą, licz, IV,</i> to count	<i>uczyć, uczy, uczą, ucz, IV,</i> to teach
<i>lubić, lubi, lubią, IV,</i> to like	<i>widzieć, widzi, widzą, IV,</i> to see
<i>mówić, mówi, mówią, mów,</i> <i>IV,</i> to speak	<i>patrzeć na dziecko,</i> to look at the child
<i>palić, pali, palą, pal, IV,</i> to smoke; to burn	<i>uczyć polskiego (gen.),</i> to teach Polish
<i>patrzeć, patrzy, patrzą, patrz,</i> <i>IV,</i> to look (at)	<i>cygaro,</i> cigar
<i>robić, robi, robią, rób, IV,</i> to make, to do	<i>kino,</i> cinema
<i>służyć, służy, służą, służ,</i> <i>IV,</i> to serve	<i>nas,</i> us
<i>słyszeć, słyszy, słyszą, IV,</i> to hear	<i>was,</i> you (acc.)
	<i>potem,</i> after
	<i>zwłaszcza,</i> especially

LESSON 12

ENDINGS OF MASCULINE AND FEMININE NOUNS—ACCUSATIVE
AND GENITIVE SINGULAR OF MASCULINE NOUNS—THE
QUALIFYING ADJECTIVE

We have discussed so far only neuter nouns ending in *-o* and *-e*. In this lesson we shall become acquainted with masculine and feminine nouns. Compare the following groups of nouns with their accompanying pronouns and adjectives:

to dobre dziecko this good child	ten dobry ojciec this good father	ta dobra matka this good mother
	ten dobry mąż this good husband	ta dobra żona this good wife
	ten dobry syn this good son	ta dobra córka this good daughter
	ten mały brat this little brother	ta mała siostra this little sister
moje dziecko my child	mój wuj my uncle	moja ciotka my aunt
twoje dziecko your child	twój dziadek your grandfather	twoja babka your grandmother

nasze dziecko	nasz nauczyciel	nasza nauczycielka
our child	our teacher (man)	our teacher (woman)
tamto dziecko	tamten chłopiec	tamta dziewczynka
that child	that boy	that (little) girl
	tamten pan	tamta pani
	that gentleman	that lady

It will be seen from the above that :

(1) Polish adjective and pronoun changes its endings with the gender of the noun it qualifies ;

(2) masculine nouns end in a consonant : *ojciec*, father, *mąż*, husband ; *syn*, son ; *brat*, brother ; *wuj*, uncle ; *dziadek*, grandfather ; *nauczyciel*, teacher ; *chłopiec*, boy ; *pan*, gentleman ; more examples : *most*, bridge ; *pokój*, room ; *ołówek*, pencil ;

(3) nouns in *-a* are feminine : *matka*, mother ; *żona*, wife ; *córka*, daughter ; *siostra*, sister ; *ciotka*, aunt ; *babka*, grandmother ; *nauczycielka*, (woman) teacher ; *dziewczynka*, little girl ; nouns in *-i* are also feminine : *pani*, lady (these are not numerous).

The declension of masculine nouns has some features in common with that of neuter nouns.

Masculine nouns denoting *things* have the accusative singular the same as the nominative, i.e. in this case they behave exactly as neuter nouns, e.g. :

	Nom. Sing.	Acc. Sing. :
Things:	most, bridge	Widzę most.
		I see a bridge.
	pokój, room	Czekam na pokój.
		I am waiting for a room.
	ołówek, pencil	Mam ołówek.
		I have a pencil.

An adjective or pronoun qualifying a masculine noun which denotes a thing, also has the accusative singular the same as the nominative, e.g. :

	Nom. Sing. :	Acc. Sing. :
	Duży most jest . . .	Widzę duży most.
	A large bridge is . . .	I see a large bridge.
	Ten mały pokój jest . . .	Lubię ten mały pokój.
	This small room is . . .	I like this little room.
	Czerwony ołówek jest . . .	Masz czerwony ołówek ?
	A red pencil is . . .	Have you a red pencil ?

Masculine nouns denoting *persons* and *animals*, however, have the accusative singular the same as the genitive singular. How, then, is the genitive singular of masculine nouns formed?

Many take the same ending as the neuter nouns, i.e. the ending *-a*. Thus the genitive and the accusative singular of *syn*, *brat*, *pan*, *wuj*, *nauczyciel*, are: *syna*, *brata*, *pana*, *wuja*, *nauczyciela*; of *kot*, cat, *ptak*, bird, *koń*, horse: *kota*, *ptaka*, *konia*.

Nouns in *-ec* drop the *-e* (and the *i*, the sign of softness, if it precedes the *e*) before the genitive ending; thus the genitive and accusative singular of *chłopiec*, boy, *cudzoziemiec*, foreigner, are: *chłopca*, *cudzoziemca*; *ojciec* forms *ojca*.

Similarly monosyllabic nouns with the *e* vowel, like *pies*, dog, *lew*, lion, drop the *e* in the genitive and accusative: *psa*, *lwa*.

Nouns ending in *-ek* drop the penultimate *e*, thus *dziadek*, grandfather, *synek*, sonny, *ołówek*, pencil, and diminutives of male Christian names like *Janek*, *Staszek*, *Władek*, form: *dziadka*, *synka*, *ołówka*, *Janka*, *Staszka*, *Władka*. From *mąż*, husband, the genitive and accusative singular are: *męża* (compare *święto*, *święt*, p. 25).

The genitive singular of pronouns and adjectives qualifying any masculine noun is the same as that of pronouns and adjectives qualifying a neuter noun, e.g., *to małe dziecko*, that small child, *tego małego dziecka*, and *ten mały syn*, that small son, *tego małego syna*. Thus:

Gen. :

brat mojego męża	my husband's brother
nauczyciel tego małego chłopca	the teacher of this little boy
Szukam naszego psa.	I am looking for our dog.
Nie znam tego pana.	I don't know this man.
Nie mam ołówka.	I haven't a pencil.

When the accusative singular of a masculine noun is the same as its genitive, the adjective or pronoun accompanying

that noun follows the same rule, e.g. :

Acc. Sing. :

Persons :	Dziadek	lubi	mojego	Grandfather is fond of
	męża.			my husband.
	Znam	tego	pana.	I know this man.
	Patrz	na	tego małego	Look at that little boy.
	chłopca.			
Animals :	Hanka	ma	dużego	Nan has a large dog.
	Widzę	małego,	czerwo-	I see a small red bird.
	nego	ptaka.		
	Kupują	tego	starego	They are buying that
	konia.			old horse.

Adjectives and pronouns have been introduced up to now only in the neuter gender. Here is the list of those already known to you, including—in the generally accepted order—the masculine and feminine forms for the nominative singular :

Masc.	Fem.	Neuter	
ten	ta	to	this, that
tamten	tamta	tamto	that (over there)
jeden	jedna	jedno	one
mój	moja	moje	my, mine
twój	twoja	twoje	thy, thine
nasz	nasza	nasze	our, ours
wasz	wasza	wasze	your, yours
czyj	czyja	czyje	whose
który	która	które	which
dobry	dobra	dobrze	good
duży	duża	duże	big
nowy	nowa	nowe	new
ładny	ładna	ładne	nice
etc.			etc.
tani	tania	tanie	cheap
jaki	jaka	jakie	what sort of
taki	taka	takie	such a
krótki	krótka	krótkie	short
głęboki	głęboka	głębokie	deep
długi	długa	długie	long
drogi	droga	drogie	dear
etc.			etc.

Translate into English :

1. Piszę do ojca. 2. Kiedy syn pana wraca z lotniska ?
3. Ja już nie mam ojca. 4. Nauczyciel poprawia zadania.
5. Mój wuj nie lubi morza. 6. Ta pani uczy Janka polskiego.
7. Nasz dziadek pali codziennie dwa cygara. 8. Słuchaj, mam psa ! Masz psa, jakiego ? Ślicznego, dużego psa.
9. Gdzie pracuje pana syn ? 10. Pani pewnie zna mojego brata ? Owszem, znam, ale nie znam pani syna.
11. Moja siostra ma małego białego kota. 12. Ciotka tego chłopca bardzo ładnie śpiewa. 13. Ta dziewczynka ma jednego brata. 14. Czyj jest ten koń ? 15. Na kogo czeka pani mąż ? Na brata.

Translate into Polish :

1. Brother and sister ; husband and wife ; son and daughter ; grandfather and grandmother. 2. I do not see your uncle. 3. What does a lion eat ? 4. We haven't got a horse, but we have a dog and a cat. 5. Do you (thou) know my brother ? Your brother Władek ? Yes, I have only one brother. 6. Staszek's exercise is the best. 7. The (lady) teacher is looking at you. 8. Remember your father's words. 9. Mother is buying butter and eggs. 10. The bird is looking at the cat and the cat at the bird.

Vocabulary

<i>poprawiać</i> , I, to correct	<i>ołówek</i> , <i>ołówka</i> , pencil
<i>brat</i> , <i>brata</i> , brother*	<i>pan</i> , <i>pana</i> , gentleman ; sir ; Mr.
<i>chłopiec</i> , <i>chłopca</i> , boy*	<i>pies</i> , <i>psa</i> , dog
<i>dziadek</i> , <i>dziadka</i> , grand-father*	<i>pokój</i> (gen. see p. 57), room
<i>koń</i> , <i>konia</i> , horse	<i>ptak</i> , <i>ptaka</i> , bird
<i>kot</i> , <i>kota</i> , cat	<i>syn</i> , <i>syna</i> , son
<i>lew</i> , <i>lwa</i> , lion	<i>synek</i> , <i>synka</i> , sonny
<i>mąż</i> , <i>meża</i> , husband	<i>wuj</i> , <i>wuja</i> , uncle (maternal)
<i>most</i> (gen. see p. 56), bridge	<i>babka</i> , grandmother
<i>nauczyciel</i> , <i>nauczyciela</i> , teacher (man)	<i>ciotka</i> , aunt
<i>ojciec</i> , <i>ojca</i> , father	<i>córka</i> , daughter
	<i>dziewczynka</i> , (little) girl

*The genitive singular will henceforth be given with masculine nouns in the vocabulary.

<i>matka</i> , mother	<i>Władek</i> , <i>Władka</i> , diminutive of <i>Władysław</i> , Ladislas
<i>nauczycielka</i> , teacher (woman)	
<i>siostra</i> , sister	<i>Hanka</i> , another diminutive of Ann (compare p. 23)
<i>żona</i> , wife	
<i>owszem</i> , yes, rather	
<i>Janek</i> , <i>Janka</i> , Johnny, diminutive of <i>Jan</i> , John	

Speech drill :

lew is pronounced lef ; but lwa is pronounced lwa (lva).
 mąż is pronounced mąsz, but mę-ża.
 babka is pronounced ba-pka.
 dziewczynka is pronounced dzie-fczyn-ka.
 owszem is pronounced o-fszem.

LESSON 13

VERB : PAST TENSE, THIRD PERSON SINGULAR—THE EXPRESSION : TO JEST

In the singular of the past tense a Polish verb has different forms for the three genders. E.g., from *kochać*, to love, the third person singular past tense is *kochał*, he loved, *kochała*, she loved, *kochało*, it loved ; from *być*, to be : *był*, he was, *była*, she was, *było*, it was.

Note, however, that the forms like *kochał*, *był*, and *kochała*, *była*, refer not only to feminine or masculine persons, but must be used, respectively, after any noun of masculine or feminine gender, i.e. also after masculine or feminine nouns denoting animals and things. Similarly, forms like *kochało*, *było* must be used after any noun of the neuter gender. Thus you say in Polish :

	Ojciec był . . .	The father was . . .
	Brat był . . .	The brother was . . .
and :	Pies był . . .	The dog was . . .
	Koń był . . .	The horse was . . .
and :	Dom był . . .	The house was . . .
	List był . . .	The letter was . . .
	Matka była . . .	The mother was . . .
	Siostra była . . .	The sister was

and :	Krowa była . . .	The cow was . . .
	Owca była . . .	The sheep was . . .
and :	Rzeka była . . .	The river was . . .
	Droga była . . .	The road was . . .
	Dziecko było . . .	The child was . . .
and :	Pole było . . .	The field was . . .
	Morze było . . .	The sea was . . .

The formation of the past tense is simple and regular in Polish, exceptions are not numerous. To form the third person singular you change the final *-ć* of the infinitive of the verb into *-ł*, *-ła*, or *-ło*, depending on the gender. Thus :

kochać—to love ; *kochał*, he (it) loved ; *kochała*, she (it) loved ; *kochało*, it loved.

pomagać—to help ; *pomagał*, *pomagała*, *pomagało*, he, she, it helped.

pracować—to work ; *pracował*, *pracowała*, *pracowało*, he, she, it worked.

kupować—to be buying ; *kupował*, *kupowała*, *kupowało*, he, she, it was buying.

mówić—to speak ; *mówił*, *mówiła*, *mówiło*, he, she, it spoke.

liczyć—to count ; *liczył*, *liczyła*, *liczyło*, he, she, it counted.

Verbs with infinitives ending in *-eć*, however, change the *-e-* preceding the *-ć* into *-a* before the *-ł*, *-ła*, *-ło* endings ; in other words, these verbs form their past tense for the third person singular by changing the final *-eć* of the infinitive into *-ał*, *-ała*, *-ało*, depending on the gender. Thus :

mieć—to have ; *miał*, *miała*, *miało*, he, she, it had.

umieć—to know how to ; *umiał*, *umiała*, *umiało*, he, she, it knew how to (he, she, it could)

rozumieć—to understand ; *rozumiał*, *rozumiała*, *rozumiało*, he, she, it understood.

wiedzieć—to know ; *wiedział*, *wiedziła*, *wiedziało*, he, she, it knew.

słyszeć—to hear ; *słyszał*, *słyszała*, *słyszało*, he, she, it heard.

widzieć—to see ; *widział*, *widziła*, *widziało*, he, she, it saw.

The verb *jeść*, to eat, forms the past tense irregularly : *jadł, jadła, jadło*, he, she, it ate.

The verb *patrzeć*, to look (at), which has another infinitive : *patrzeć*, may form the past tense from either infinitive, thus *patrzył, patrzyła, patrzyło*, or *patrzył, patrzyła, patrzyło*, he, she, it looked (at). Both forms are in use.

The expression *to jest*, it is, this is, that is, remains unchanged whether followed by a neuter, masculine or feminine noun. Thus :

To jest pióro.	This is a pen.	It is a pen.
To jest koń.	This is a horse.	It is a horse.
To jest rzeka.	This is a river.	It is a river.

In this expression the verb *jest* is frequently left out, especially if the following noun is qualified by an adjective :

To moje pióro.	This is my pen.	It is my pen.
To ładny koń.	This is a nice horse.	It is a nice horse.
To bardzo głęboka rzeka.	This is a very deep river.	It is a very deep river.

In the plural, in the expression : *to są*, they are, these are, those are, the verb *są* may also be omitted after *to*. Thus : *To (są) nasze okna*. These are our windows. *Czyje to (są) zadania?* Whose exercises are these ?

In the past tense the *to* also remains unchanged for the three genders, but the verb agrees in gender with the following noun and is not left out, as in the present tense :

To był nasz nauczyciel.	This was our teacher.	It was our teacher.
To była nasza nauczycielka.	This was our teacher.	It was our teacher.
To było nasze pudełko.	This was our box.	It was our box.

Translate into English :

1. Czy twój ojciec to widział? Nie, ojciec jeszcze nie widział, ale matka widziała. 2. Dziewczynka bardzo lubiła jabłka. 3. List był długi i ciekawy. 4. Co pani robiła wczoraj po południu? 5. Siostra nie знаła angielskiego i nie rozumiała, co on mówił. 6. Czy wiesz, co pies

jadł dzisiaj? 7. Ciotka moja pracowała przez całe święta. 8. Babcia lubiła patrzeć na drzewa tam nad jeziorem i zawsze siadała tu koło okna; to jest jej (her) krzesło. 9. Pani nie знаła mojego męża, prawda? 10. Nie widział pan naszego kota? 11. Żona nie umiała pływać i nie wiedziała, że rzeka tam była tak głęboka. 12. Czy ciocia wiedziała, że Maryla dzisiaj wraca? 13. To nasz koń. 14. To jeszcze małe dzieci. 15. Ona bardzo kochała tego syna. 16. Czy to prawda, że uczysz się angielskiego?

Translate into Polish :

1. She knew my brother very well. 2. The lake was very deep. 3. My uncle had a large flat. 4. The boy did not remember that word. 5. What is this? It is a letter from my son who was at the seaside with the children. 6. My grandfather's house was old and beautiful, but too large for my brother. 7. This cow gives a lot of milk. 8. The boy listened to his grandfather's tales (genitive). 9. She probably (pewnie) did not hear what he was saying. 10. Whose sheep is this? It is our sheep. 11. Whose exercise was the best? 12. The road was very good. 13. What was he looking for? 14. He did not allow the children to sing. 15. What was he reading? 16. Hania had four pens, and Johnny had six pens.

Vocabulary

<i>dom</i> , house; home (for the genitive see p. 56)	<i>angielski, angielska, angielskie</i> , English
<i>list</i> , letter, epistle (for the genitive see p. 56)	<i>cały, cała, całe</i> , whole, all
<i>babcia</i> , grannie	<i>ciekawyy, ciekawa, ciekawe</i> , curious; interesting
<i>droga</i> , road	<i>przez</i> (prep. with acc.), through
<i>krowa</i> , cow	<i>przez całe święta</i> , all through the holidays
<i>owca</i> , sheep, ewe	<i>jeszcze</i> , still
<i>rzeka</i> , river	<i>jeszcze nie</i> , not yet
<i>prawda</i> , truth	<i>za duży</i> , too large
<i>prawda</i> ,? isn't it true? isn't it so?—often added colloquially at the end of a statement (compare: did you? did you not?)	<i>za mały</i> , too small
	<i>za dużo</i> , too much
	<i>za mało</i> , too little

Speech drill :

owca is pronounced o-fca, but

prawda is pronounced pra-wda.

przez całe . . . is pronounced pszes ca-łe . . .

LESSON 14

NEGATION IN POLISH—MASCULINE NOUNS : GENITIVE SINGULAR (*Continued*)

Negation is expressed in Polish in a very different way from English. Compare the following sentences in Polish and English :

Kto śpiewa ?

Who is singing ?

Nikt nie śpiewa

Nobody is singing.

Co robisz ?

What are you doing ?

Nic nie robię.

I am doing nothing.

Ja *nigdy nic nie* robię.

I never do anything.

Nikt tu nigdy nic nie robi.

Nobody ever does anything here.

Nie znam *żadnego* takiego pisma.

{ I don't know any such periodical.

{ I know no such periodical.

In English one negative word gives the whole sentence a negative meaning ; in Polish not only is the verb put in a negative form by the insertion of a *nie* before it, but words like anything, anybody, ever, etc., if they do occur in the sentence, are expressed by their negative equivalents (i.e. by words like nothing, nobody, never, etc.).

Learn the following negatives :

(co ?	—what ?)	nic	nothing	(not anything)
(kto	—who ?)	nikt	nobody	(not anybody)
(kiedy ?	—when ?)	nigdy	never	(not ever)
(gdzie ?	—where ?)	nigdzie	nowhere	(not anywhere)
(czy który?	—does any?	żaden,	no, none	(not any)
	whether any?)	żadna,		
		żadne		

The declension of *nikt*, nobody, *nic*, nothing, corresponds closely to that of *kto*, who, *co*, what. Thus :

Nom.	<i>kto</i>	<i>nikt</i>	Nom & Acc.	<i>co</i>	<i>nic</i>
Gen. & Acc.	<i>kogo</i>	<i>nikogo</i>	Gen.	<i>czego</i>	<i>niczego, nic</i>
Dat.	<i>komu</i>	<i>nikomu</i>	Dat.	<i>czemu</i>	<i>niczemu</i>
Instr.	(z) <i>kim</i>	(z) <i>nikim</i>	Instr.	(z) <i>czym</i>	(z) <i>niczym</i>
Loc.	(o) <i>kim</i>	(o) <i>nikim</i>	Loc.	(o) <i>czym</i>	(o) <i>niczym</i>

Note the exception : *nic*, instead of the genitive *niczego*, is generally used as the direct object after a negative verb, e.g. : *Nie mam nic*. I have nothing. *Nic nie wiem*. I know nothing. *Nic nie kupuję*. I buy nothing. But : *Nikogo nie znam*. I know nobody.

By the addition of an *-ś* to the nominative or any other case of *kto*, *co*, an indefinite pronoun is formed, thus *ktoś* means somebody, *coś* something.

Apart from the ending *-a* (compare p. 48), masculine nouns may also take the ending *-u* in the genitive singular. The ending *-a* prevails with nouns denoting persons and animals, but nouns denoting things may take either the ending *-a* or the ending *-u*, and there is no reliable rule to determine which noun is likely to form the genitive singular in *-a* and which in *-u*. The safest method therefore is to learn the genitive case with every new noun, and henceforward the genitive form will be given in the vocabulary with that of the nominative singular.

Nom. & Acc. Sing.:		Gen. Sing.:
<i>most</i>	<i>bridge</i>	<i>mostu</i>
<i>dom</i>	<i>house</i>	<i>domu</i>
<i>list</i>	<i>letter</i>	<i>listu</i>
<i>sklep</i>	<i>shop</i>	<i>sklepu</i>
<i>chleb</i>	<i>bread</i>	<i>chleba</i>
<i>czas</i>	<i>time</i>	<i>czasu</i>
<i>las</i>	<i>forest</i>	<i>lasu</i>
<i>ser</i>	<i>cheese</i>	<i>sera</i>
<i>owoc</i>	<i>fruit</i>	<i>owocu</i>

Nom. & Acc. Sing.:		Gen. Sing.:
*pokój	room	pokoju
*Kraków	Cracow	Krakowa
Londyn	London	Londynu

*Note the ó changing to o (see p. 87).

Learn by heart :

Idzie do domu, do lasu, do sklepu, do Londynu ; do Krakowa, do miasta.

He (she, it) goes home, to the forest, to the shop, to London ; to Cracow, to town.

Wraca z domu, z lasu, ze sklepu, z Londynu ; z Krakowa, z miasta.

He (she, it) is coming back from home, from the forest, etc.

Translate into English :

1. Nic nie wiem, on o tym nigdy nic nie mówi. 2. Czy ktoś już czytał ten list? Nie, nikt jeszcze nie czytał. 3. Nie mam czasu. 4. On nigdy na nic nie ma czasu. 5. Komu Staszek o tym mówił? O ile wiem, nikomu nie mówił. 6. Z kim ona rozmawia? Nie wiem, nie znam tego pana. 7. Czego szukasz? Szukam tego listu od Władka. Patrz, tam jest, pod tym pudełkiem. 8. Nie lubię tego sklepu i nigdy tam nic nie kupuję. 9. Nikogo tu nie znam. 10. Temu dziecku nikt nigdy w niczym nie pomaga. 11. O czym dziadek dzieciom opowiada? O drzewach, lasach i ptakach (compare p. 40 and 41). 12. Czy pani wie, z kim pani córka wczoraj wracała z biura? 13. Żaden las nie jest tak piękny jak nasz. 14. Ta nauczycielka nie uczy żadnego z naszych dzieci. 15. Mam chleb, ser, jajka i mleko na śniadanie. 16. Nigdzie nie widziała tak pięknych drzew. 17. On nie lubi Londynu. Nie znają Krakowa. 18. To bardzo piękny owoc. 19. Ktoś mi (me) coś mówił o tych dzieciach. 20. Ona tu kogoś szukała.

1. Put the following sentences into the past tense :

1. Na kogo pani patrzy?
2. Zosia lubi ten stary las.
3. On zawsze czyta wieczorne pisma.
4. Hania ma list dla Staszka.
5. To dziecko nic nie słyszy.

2. Answer the following questions in the negative, using the negatives given in this lesson :

1. Kogo on widział ?
2. Komu ona dała ten list ?
3. Kiedy masz czas ?
4. Co oni wiedzą ?
5. Z kim on rozmawiał ?
6. O czym ona mówiła ?

Translate into Polish :

1. I like bread and butter very much. 2. What are you looking at ? 3. Who is going to the forest ? Nobody, we haven't the time. 4. Father says that he has not heard anything. 5. He never smoked cigars. 6. We have wood from the forest. 7. Where is that new shop ? 8. All through that time he had only one letter from (his) brother. 9. I never know what he is doing. 10. No child knew that. 11. I never write to (do) anybody for (na) Christmas. 12. About whom are you talking (conversing) ? 13. Father is buying this house for my brother. 14. With whom is she going to town ? 15. When are they going back to London ? to Cracow ? 16. That fruit shop (translate: sklep z owocami) was closed. 17. She does not like that cheese. 18. Somebody is waiting for you (pan).

Vocabulary

<i>chleb, chleba</i> , bread	<i>ktoś</i> , somebody
<i>czas, czasu</i> , time	<i>coś</i> , something
<i>las, lasu</i> , forest	<i>żaden, żadna, żadne</i> , no,
<i>sklep, sklepu</i> , shop	none
<i>dom, domu</i> , house ; home	<i>żaden z nas</i> , none (man) of
<i>list, listu</i> , letter, epistle	us
<i>owoc, owocu</i> , fruit	<i>żadna z was</i> , none (woman)
<i>ser, sera</i> , cheese	of you
<i>Kraków, Krakowa</i> , Cracow	<i>żadne z dzieci</i> , none of the
<i>Londyn, Londynu</i> , London	children
<i>nikt</i> , nobody	<i>chleb z masłem</i> , bread and
<i>nic</i> , nothing	butter
<i>nigdy</i> , never	<i>o ile wiem</i> , as far as I know
<i>nigdzie</i> , nowhere	

LESSON 15

REFLEXIVE VERBS—MASCULINE AND FEMININE NOUNS

1. The reflexive pronoun corresponding to the English *oneself* (*myself*, *yourself*, etc.) is *się*. E.g., the verb *ubierać* means *to dress*, but *ubierać się* means *to dress oneself*; *myć* means *to wash*, *to give a wash*, but *myć się* means *to wash oneself*, *to have a wash*. Unlike English, the pronoun *się* remains unchanged all through the conjugation of a verb, i.e. it has but one form for the three persons and two numbers. A verb accompanied by the reflexive pronoun is called a reflexive verb and is conjugated as follows :

<i>ubierać się</i> , I, to dress one- self	<i>myć się</i> , III, to wash one- self
ubieram się I dress myself	myję się I wash myself
ubierasz się thou dressest thyself	myjesz się thou washest thyself
ubiera się he dresses him- self	myje się he washes him- self
she dresses her- self	she washes her- self
it dresses itself	it washes itself
ubieramy się we dress our- selves	myjemy się we wash our- selves
ubieracie się you dress your- selves	myjecie się you wash your- selves
ubierają się they dress themselves	myją się they wash themselves

2. There are many more reflexive verbs in Polish than in English. In addition to verbs like the above which, when used with *się*, clearly indicate that the person or thing performing the action is also its object, other transitive verbs in Polish may take *się* to obtain the meaning which in English is often expressed by a transitive verb used intransitively, i.e. without an object. E.g. the verb *zaczynać* means *to begin . . . (something)*, but *zaczynać się* means *to begin*. Thus : *Profesor zaczyna wykład*—The professor is beginning his lecture; but : *Wykład się zaczyna*—The lecture is beginning. *Kończyć* means *to end*, *to finish . . . (something)*, but *kończyć się* means *to end*.

Thus : *Profesor kończył wykład*—The professor was ending his lecture ; but : *Wykład się kończył*—The lecture was ending, was coming to an end. *Palić* means to smoke (e.g. *papierosa*, a cigarette, etc.), or to burn . . . (something), e.g. : *Palę stare pisma*—I am burning old periodicals ; but *palić się* means to burn, to be on fire, e.g. : *Dom się pali*—The house is on fire ; or : *To drzewo dobrze się pali*—This wood burns well. *Otwierać* means to open . . . (something), but *otwierać się* means to open, e.g. : *On otwiera okno*—He opens the window, but : *Okno się otwiera*—The window opens.

The modification of the meaning of a Polish verb brought about by the addition of *się* may require the use of an entirely different verb in English, e.g. *uczyć* means to teach ; thus : *Pani S. uczy nasze dzieci*—Mrs. S. is teaching our children, but *uczyć się* means to teach oneself, i.e. to learn, to study, thus : *Pani S. uczy się polskiego*—Mrs. S. is learning Polish.

3. There is a group of verbs in Polish which are always (or almost always) accompanied by *się*. These verbs usually denote a state of mind or an emotional reaction. Learn the following :

dziwić się czemuś (dat.)	to be surprised at something
spodziewać się czegoś (gen.)	to be expecting something
wstydzić się czegoś	to be ashamed of something
cieszyć się z czegoś (gen.), or czymś (instr.)	to be glad of something, well pleased with something, to rejoice over something
śmiać się z czegoś (gen.)	to laugh at something
gniewać się na kogoś o coś (acc.)	to be angry, to be cross with somebody about some- thing

4. *Się* added to the third person singular (in the past tense to the neuter form) of the verb forms an impersonal expression. E.g. : *Jak to się robi?* How does one do it ? *Gdzie się to kupuje?* Where does one buy it ? Where do you buy it ? Where is it to be bought ?

Note the following idioms :

robi się zimno, ciepło,	it is getting cold, warm,
ciemno, jasno	dark, light
robiło się zimno, ciepło,	it was getting cold, warm,
ciemno, jasno	dark, light
Chory ma się lepiej.	The invalid is getting better.
Jak się pan ma ?	How are you ?

Masculine nouns form the instrumental singular in the same way as neuter nouns. Thus *syn, brat, nauczyciel, dom, list, sklep* form : *synem, bratem, nauczycielem, domem, listem, sklepem* ; *ojciec, chłopiec, dziadek* : *ojcem, chłopcem, dziadkiem* (the stem as in the genitive : *ojca, chłopca, dziadka*), etc.—compare the neuters : *oknem, piórem, polem, jabłkiem, biurkiem*, etc. The same applies to pronouns and adjectives, thus : *to małe dziecko—z tym małym dzieckiem*, this small child—with this small child, and *ten mały chłopiec—z tym małym chłopcem*, this small boy, with this small boy.

It has been said before about the dative, instrumental and locative plural (p. 40) that the endings for these cases (-*om, (a)mi, -ach*) are the same for all Polish nouns. Therefore if you know how to form these cases from neuter nouns you also know how to form them from masculine and feminine nouns. E.g. :

Neuter :

pole	polom	polami	w polach
święto	świętom	świętami	po świętach
pudełko	pudełkom	pudełkami	w pudełkach

Masc. :

syn	synom	synami	o synach
chłopiec	chłopcom	chłopcami	o chłopcach
	(gen. sing. :	chłopca)	
koń	koniom	końmi	o koniach
	(gen. sing. :	konia)	
dom	domom	domami	w domach

Fem. :

matka	matkom	matkami	o matkach
siostra	siostróm	siostrami	o siostrach
żona	żonom	żonami	o żonach
droga	drogom	drogami	o drogach

Translate into English :

1. Z czego ty się śmiejesz ? Z tego psa się śmieję—patrz, co on robi ! 2. Chłopiec cieszył się dobrym świadectwem. 3. Dziwię się matkom, które nie pozwalają dzieciom pływać. To taki wspaniały sport. 4. Czy pan mówił córkom, że dzisiaj nie ma zebrania ? 5. Idzie (see p. 132, iść) przez pola ku tym domom tam nad jeziorem. 6. Czy to prawda, że ty się gniewasz na Staszka ? Tak, prawda. 7. O co się gniewasz ? Bo on się śmiał z mojego brata. 8. Ona zaczynała się ubierać, kiedy on kończył. Kiedy się kończą święta ? 9. Zamykam okna, bo się robi zimno. 10. W tych dwu domach nikt nie mieszka. 11. Ja się już niczemu nie dziwię. 12. Za domem jest las, a za lasem jezioro. 13. Nie masz się czego wstydzić. Nie ma się czego wstydzić. 14. Myjemy się mydłem. 15. Ona się bardzo dobrze ubiera. 16. Nasz syn lepiej się teraz uczy. 17. Dwa domy się palą. 18. Nikt się tego nie spodziewał.

Translate into Polish :

1. The girl is having a wash. The boy is having a wash. The child is having a wash. 2. What was father angry about ? About that letter. 3. I am very pleased that you are buying this house. 4. (My) husband was there with (our) daughters. 5. The boy is well pleased because he was not expecting such a good report. 6. They (women) were teaching my son Polish. They were learning Polish. 7. How is your (formal, to a man) mother ? 8. I am surprised that this flat is so (takie) cold, flats in old houses are often very warm. 9. I don't like cold weather (trans. : the cold). 10. He lived with my brother. 11. My husband was very ill, but he is better now (already). 12. It was very warm at the seaside. 13. Who is learning better, he or she ? 14. Now they are ashamed of this letter. 15. We are rejoicing over your victory. 16. Mother was expecting a letter from (my) brother. 17. My office was very dark and cold. 18. The children are staying here for the holidays with the grandfather and the aunts. 19. She laughs at (ze) everything. 20. One often sees that. One often saw (neuter form) that. One often hears that. One often heard that. 21. Why are

you burning this letter? What is burning here? 22. This window does not close. 23. Your life is beginning, mine is ending.

Answer the following questions :

1. Z czego robi się masło?—krzesła?—okna?
2. Kiedy robi się zimno? (in the afternoon).
3. Czy słowo sport to polskie słowo?

Vocabulary

<i>mydło, mydła</i> , soap	<i>wstydzic się, wstydzi się,</i> <i>wstydzą się, wstydź się, IV,</i> to be ashamed
<i>świadectwo, świadectwa</i> , certificate; school report	<i>zaczynać, I,</i> to begin, to start (something)
<i>sport, sportu</i> , sport	<i>kończyć, kończy, kończą,</i> <i>kończ, IV,</i> to end; to finish (something)
<i>ciepło, ciepła</i> , warmth, heat, warm weather	<i>zaczynać się,</i> to begin, to start (intransitive)
<i>zimno, zimna</i> , cold, cold weather	<i>kończyć się,</i> to end, to finish (intransitive)
<i>cieszyć się, cieszy się, cieszą się, ciesz się, IV,</i> to be glad, to rejoice	<i>chory, chora, chore</i> , sick, ill
<i>dziwić się, dziwi się, dziwią się, dziw się, IV,</i> to be surprised	<i>ciemny, ciemna, ciemne</i> , dark
<i>gniewać się, I,</i> to be angry, to be cross	<i>ciepły, ciepła, ciepłe</i> , warm
<i>mieszkać, I,</i> to live (somewhere)	<i>jasny, jasna, jasne</i> , light (not in weight)
<i>myć, myje, myją, myj, III,</i> to wash, to give a wash	<i>zimny, zimna, zimne</i> , cold, chilly
<i>myć się,</i> to wash oneself, to have a wash	<i>wspaniały, wspaniała, wspaniale</i> , splendid, magnificent
<i>spodziewać się, I,</i> to expect	<i>jest ciepło</i> , it is warm
<i>śmiać się, śmieje się, śmieją się, śmiej się, III,</i> to laugh	<i>było ciepło</i> , it was warm
<i>ubierać, I,</i> to dress (somebody)	<i>jest zimno</i> , it is cold
<i>ubierać się,</i> to dress (oneself)	<i>było zimno</i> , it was cold
	<i>bo</i> , because, for
	<i>już nie</i> , not any more, not any longer

Speech drill :

świadectwo is pronounced : śfia-dec-tfo.

wstydzi się is pronounced : fsty-dzi się.

In colloquial speech *się* is generally pronounced *sie* (e in place of ę).

LESSON 16

MASCULINE DECLENSION (*Continued*)—PAST TENSE, SINGULAR (*Continued*)

The ending of the dative singular of masculine nouns is *-owi*, thus *mężowi*, *synowi*, *wujowi*, *dziadkowi*, *nauczycielowi*, *koniowi*, *domowi*, *lasowi*, etc. There is, however, a small group of masculine nouns, mostly monosyllabic, which form the dative singular in *-u*, i.e. exactly in the same way as neuter nouns. These are :

Bóg	God	dative sing. :	Bogu
brat	brother		bratu
chłop	peasant, farmer		chłopu
chłopiec	boy		chłopcu
diabeł	devil		diabłu
ojciec	father		ojcu
pan	gentleman		panu
lew	lion		łwu
kot	cat		kotu
pies	dog		psu
świat	world		światu

Thus :

Bardzo panu dziękuję. I thank you very much.

On jest przeciw mojemu
bratu. He is against my brother.

Daję chłopcu jabłka. I am giving the boy apples.

But :

Dziękuję wujowi, mężowi. I thank my uncle, husband.

Pomagam synowi, dziad- I am helping (my) son,
kowi. grandfather.

Dzięki temu nauczycie- Thanks to this teacher . . .
lowi . . .

Note the last example: *temu nauczycielowi*—the ending of a pronoun or adjective qualifying a masculine noun in the dative singular is the same as of that qualifying a neuter noun.

From the third person singular of the past tense of a Polish verb the first and second persons singular can easily be formed, by adding to the masculine form the endings *-em, -eś*, to the feminine *-m, -ś*. Thus in the past tense singular a Polish verb ends for the masculine gender in *-łem, -eś, -ł*, for the feminine in *-łam, -eś, -ła*. For the neuter the first and second persons are not used, the third, as explained before (p. 51), ends in *-ło*. Examples:

kochać

Masc. :	Fem. :	Neut. :
kochałem, I loved (man speaking)	kochałam, I loved (woman speaking)	—
kochałeś, thou lovedst (to a man)	kochałaś, thou lovedst (to a woman)	—
kochał, he loved	kochała, she loved	kochało, it loved

umieć

Masc. :	Fem. :	Neut. :
umiałem	umiałam	—
umiałeś	umiałaś	—
umiał	umiała	umiało

wiedzieć

Masc. :	Fem. :	Neut. :
wiedziałem	wiedziałam	—
wiedziałeś	wiedziałaś	—
wiedział	wiedziała	wiedziało

pracować

Masc. :	Fem. :	Neut. :
pracowałem	pracowałam	—
pracowałeś	pracowałaś	—
pracował	pracowała	pracowało

widzieć

Masc. :	Fem. :	Neut. :
widziałem	widziałam	—
widziałeś	widziałaś	—
widział	widziała	widziało

robić

Masc. :	Fem. :	Neut. :
robiłem	robiłam	—
robiłeś	robiłaś	—
robił	robiła	robiło

uczyć się

Masc. :	Fem. :	Neut. :
uczyłem się	uczyłam się	—
uczyłeś się	uczyłaś się	—
uczył się	uczyła się	uczyło się

Learn some more verbs used with *się* :

<i>zbliżać się</i>	to draw near, to come near, to approach
<i>spieszyć się</i>	to hurry
<i>spóźniać się</i>	to be late
<i>modlić się</i>	to pray
<i>nazywać się</i>	to be called

Translate into English :

1. Przez pewien czas ten pociąg bardzo się spóźniał i przez to ja się spóźniałam do biura. 2. Nie wierzyłam wujowi, gdy to ojcu opowiadał, a teraz widzę, że to prawda była. 3. Mówiłem bratu, że dziecko było chore. 4. Nie dawaj temu psu tak dużo mięsa. 5. Wszyscy modlimy się o zwycięstwo. 6. Nie zbliżaj się do lwa, do psa, do kota. 7. Daję panu słowo, że nie wiedziałem. 8. Co robiłaś wczoraj po południu? Wczoraj po południu? Poprawiałam zadania. 9. Módl się i pracuj. 10. Jak nazywa się ten ptak? Nie wiesz? To jaskółka. 11. Nie spodziewałem się takiego zimna. 12. Miałam dwa listy od syna. Co pani mówi! Tak pani na list czekała. No i co pisze? Pisze, że wszystko dobrze, że był bardzo zajęty, że tam, gdzie oni teraz są, jest bardzo zimno, ale że, Bogu dzięki, ma się teraz zupełnie dobrze. 13. To dobry chłop. 14. Jak się pan nazywa? Nazywam się Antoni Szaniawski. Jak się pani nazywa? Nazywam się Róża Szaniawska. 15. Gdzie się pan tak spieszy? Do pociągu się spieszę. 16. Wierzę w Boga. Wierzę w to. Nie wierzę w to. Niech pan mężowi nie wierzy, on się tylko śmieje. On każdemu wierzy. Ona nikomu nie wierzy. 17. Świat jest piękny. 18. Dziękuję panu za list. 19. Czego uczyłeś się dzisiaj? Uczyłem się angielskiego. 20. Żaden z nas nie miał dzieci.

Translate into Polish :

1. You (formal, fem.) have never been late, I know.
2. I did not hear this interesting tale.
3. Don't trust this boy.
4. In the afternoon there is only one train.
5. I (woman) have never been fond of cheese.
6. Staszek is very busy : he is writing his exercise.
7. I don't know at all whom to thank.
8. Christmas holidays are drawing near.
9. Did you (thou, masc.) tell the teacher that you were ill yesterday?
10. Please, sir, a (trans. : a certain) boy was here with a letter for you.
11. For some time I (fem.) have not been buying meat, we eat very little meat.
12. God knows all and sees all.
13. I (man) have never lent anything to your brother.
14. I don't remember his name (what he was called).
15. Where did you (informal, woman) see my cat?
16. What were you (thou, to a boy) learning to-day?
17. Why was she in such a hurry (translate : did she hurry so)?
18. The child did not know how to swim.
19. You (thou, woman) trusted (your) father but not (your) husband.
20. What were you (thou, man) angry about?

Vocabulary

<i>Bóg, Boga</i> , God	<i>wierzyć, wierzy, wierzą,</i>
<i>chłop, chłopca</i> , peasant, farmer ; fellow	<i>wierz, IV</i> , to believe, to trust
<i>mięso, mięsa</i> , meat	<i>zbliżać się, I</i> , to come close, to draw near, to approach
<i>jaskółka</i> , swallow	<i>jakiś, jakaś, jakieś</i> , a, a certain
<i>pociąg, pociągu</i> , train	<i>zajęty</i> , engaged, busy
<i>świat, świata</i> , world	<i>pewien, pewna, pewne</i> , a certain
<i>pisze</i> , he, she, it writes, is writing	<i>zupełnie</i> , entirely, completely, quite
<i>modlić się, modli się, modlą się, módl się, IV</i> , to pray	<i>zupełnie nie</i> , not at all
<i>nazywać się, I</i> , to be called	<i>przez to</i> , through that ; because of that
<i>dziękować, dziękuje, dziękują, dziękuj, III</i> , to thank	<i>Bogu dzięki</i> , thank God
<i>spieszyć się, spieszy się, spieszą się, spiesz się, IV</i> , to hurry, to hasten	<i>przez pewien czas</i> { for some
<i>sbóźniać się, I</i> , to be late	<i>przez jakiś czas</i> { time, for a time

LESSON 17

MASCULINE DECLENSION (*Continued*)—PAST TENSE, PLURAL

In this lesson we are going to learn the nominative and genitive plural of masculine nouns. Both these cases are somewhat complicated, as in the nominative plural masculine nouns may take four endings: *-owie*, *-e*, *-i* or *-y*, and in the genitive plural three endings: *-ów*, *-i* or *-y*.

1. The ending *-owie*, genitive *-ów*, is definitely connected with masculine persons and only nouns denoting such persons take it. Not all nouns denoting masculine persons, however, take this ending, groups which take other endings are given below. Thus:

Singular			Plural	
Nom. :	Gen. :		Nom. :	Gen. :
syn	syna	son	synowie, sons	synów, of the sons
wuj	wuja	uncle	wujowie, uncles	wujów, of the uncles
mąż	męża	husband	mężowie	mężów
dziadek	dziadka	grandfather	dziadkowie	dziadków
pan	pana	gentleman	panowie	panów
uczeń	ucznia	pupil	uczniowie	uczniów
generał	generała	general	generałowie	generałów
kapitan	kapitana	captain	kapitanowie	kapitanów
oficer	oficera	officer	oficerowie	oficerów
inżynier	inżyniera	engineer	inżynierowie	inżynierów

2. Note the last two examples, *oficer* and *inżynier*. Both these nouns end in *-r* (*-cer*, *-nier*) and take the *-owie* ending for the nominative plural. Many nouns ending in *-(o)r*, however, form the nominative plural by changing the *-r* into *-rz-* and taking the ending *-y*; some may even take two endings. Thus:

aktor	aktora	actor	aktorzy	aktorów
autor	autora	author	autorzy or autorowie	autorów
doktor	doktora	doctor	doktorzy	doktorów
dyrektor	dyrektora	director	dyrektorowie or dyrektorzy	dyrektorów

profesor	profesora	professor	profesorowie or profesorzy	profesorów
bohater	bohatera	hero	bohaterowie or bohaterzy	bohaterów

But note the following which take *-i* (in *Szkot-Szkoci* the *t* changes to *c*):

biskup	biskupa	bishop	biskupi	biskupów
chłop	chłopa	peasant	chłopi	chłopów
Szkot	Szkota	Scot	Szkoci	Szkotów

3. Nouns in *-ec* take *-y*:

chłopiec	chłopca	boy	chłopcy	chłopców
kupiec	kupca	merchant	kupcy	kupców
cudzoziemiec	cudzoziemca	foreigner	cudzoziemcy	cudzoziemców

But note:

ojciec	ojca	father	ojcowie	ojców
--------	------	--------	---------	-------

4. Many Polish nouns denoting male persons end in *-ak* and *-ik*. These form the nominative plural in *-acy*, *-icy*. Thus:

Polak	Polaka	Pole	Polacy	Polaków
śpiewak	śpiewaka	singer	śpiewacy	śpiewaków
rybak	rybaka	fisherman	rybacy	rybaków
Anglik	Anglika	Englishman	Anglicy	Anglików
Kana- dyjczyk	Kana- dyjczyka	Canadian	Kana- dyjczycy	Kana- dyjczyków
lotnik	lotnika	airman	lotnicy	lotników
pułkownik	pułkownika	colonel	pułkownicy	pułkowników
porucznik	porucznika	lieutenant	porucznicy	poruczników
ogrodnik	ogrodnika	gardener	ogrodnicy	ogrodników
pracownik	pracownika	employee	pracownicy	pracowników
robotnik	robotnika	worker	robotnicy	robotników
rolnik	rolnika	farmer, agriculturist	rolnicy	rolników
rzeźnik	rzeźnika	butcher	rzeźnicy	rzeźników
urzędnik	urzędnika	clerk, official, civil servant	urzędnicy	urzędników

In the plural, as in the singular (comp. p. 48), the genitive serves also as the accusative for masculine nouns denoting persons (but not animals, see p. 76).

Adjectives and pronouns have for most cases of the plural, including the genitive, the same forms for all nouns, irrespective of gender. Thus the form of the genitive plural (ending in *-ych, -ich*, comp. p. 27) is used for both neuter and masculine nouns (and, also, for feminine nouns). The same form serves also as that of the accusative for adjectives and pronouns qualifying masculine nouns which denote persons, as these nouns have the accusative the same as the genitive. Thus: Gen.: *zebranie tych nowych robotników*, the meeting of those new workers. Acc.: *Uczę tych nowych robotników*, I am teaching those new workers.

The simplest way to learn the plural of the past tense is to begin with the third person, as in the singular. In the singular the third person had three forms, e.g. *był, była, było*, for the masculine, feminine and neuter gender. In the plural it has only two forms, one of which ends in *-li*, the other in *-ły*. The question now arises which form corresponds to which gender. And here we come against a curious phenomenon, very characteristic of Polish inflexion: one form, the one in *-li*, is used only and exclusively as predicate for nouns denoting masculine persons, the other one, in *-ły*, as predicate for all other nouns, i.e. masculine nouns denoting animals and things, all feminine nouns and all neuter nouns. Thus we say in Polish:

Synowie byli . . .	The sons were . . .
Mężowie byli . . .	The husbands were . . .
Robotnicy byli . . .	The workers were . . .
Urzędnicy byli . . .	The officials were . . .

But:

Konie były . . .	The horses were . . .
Lasy były . . .	The forests were . . .
Siostry były . . .	The sisters were . . .
Krowy były . . .	The cows were . . .
Rzeki były . . .	The rivers were . . .
Dzieci były . . .	The children were . . .
Okna były . . .	The windows were . . .

When the subject comprises male and female persons, the verb is put in the *-li* form, i.e. in the form for male persons :

Janek i Zosia byli . . . Johnny and Sophie were . . .

Żona i synowie byli . . . (My) wife and sons were . . .

But when the subject comprises only feminine persons, the verb takes the *-ły* form :

Żona i córka były . . . (My) wife and daughter were . . .

From the third person plural the first and second persons plural of the past tense are formed as follows :

byli they (men) were były they (all but men) were

byliśmy we were (men speaking) byłyśmy we were (women speaking)

byliście you were (to men or a mixed group of men and women) byłyście you were (to women)

Thus the complete conjugation of a Polish verb in the past tense is as follows :

kochać, to love

Singular

Masc. :	Fem. :	Neut. :	
kochałem	kochałam	—	I (man, woman) loved
kochałeś	kochałaś	—	you (man, woman) loved
kochał	kochała	kochało	he, she, it loved

Plural

Male persons	All others	
kochaliśmy	kochałyśmy	we (men, women) loved
kochaliście	kochałyście	you (men, women) loved
kochali	kochały	they (men) loved ; they loved

robić, to make, to do.

robiłem	robiłam	—
robiłeś	robiłaś	—
robił	robiła	robiło
robiliśmy	robiłyśmy	
robiliście	robiłyście	
robili	robiły	

wiedzieć, to know

wiedziałem	wiedziała	—
wiedziałeś	wiedziałaś	—
wiedział	wiedziała	wiedziało
wiedzieliśmy	wiedziałyśmy	
wiedzieliście	wiedziałyście	
wiedzieli	wiedziały	

widzieć, to see

widziałem	widziała	—
widziałeś	widziałaś	—
widział	widziała	widziało
widzieliśmy	widziałyśmy	
widzieliście	widziałyście	
widzieli	widziały	

słyszeć, to hear

słyszałem	słyszała	—
słyszałeś	słyszałaś	—
słyszał	słyszała	słyszało
słyszeliśmy	słyszałyśmy	
słyszeliście	słyszałyście	
słyszeli	słyszały	

mieć, to have

miałem	miała	—
miałeś	miałaś	—
miał	miała	miało
mieliśmy	miałyśmy	
mieliście	miałyście	
mieli	miały	

Note that the *-e-* in verbs ending in *-eć*, like *wiedzieć*, *widzieć*, *słyszeć*, *mieć*, etc., which changes into *-a-* in the past tense before the *-ł* of the ending (compare p. 52), e.g. : *wiedział*, *wiedziała*, *widział*, *słyszał*, *miał*, etc., remains unchanged before the *-ł* of the endings *-liśmy*, *-liście*, *-li* of the plural for male persons. Thus *wiedzieli*, they (men) knew, but : *wiedziały*, they (women) knew ; *widzieli*, *słyszeli*, *mieli*, they (men) saw, heard, had ; but *widziały*, *słyszały*, *miały*, they (women ; all animals and all things) saw, heard, had.

Translate into English :

1. Nie znam żadnego z waszych dyrektorów. 2. Słyszaliście, co pułkownik dziś rano mówił? Ja słyszałam. Lotnicy też to wczoraj mówili. 3. Na co inżynierowie czekali? 4. Robotnicy nie mieli narzędzi. 5. Proszę, niech panowie siadają. 6. Dawniej miałyśmy dwóch ogrodników, a teraz nie mamy żadnego. 7. Żaden z naszych pracowników nie zarabia tyle co robotnik. 8. Moja siostra zna tego porucznika z waszego biura. Tego śpiewaka? Tak, czy to prawda, że on tak ładnie śpiewa? 9. Rzeźnicy sprzedają mięso. 10. Urzędnicy pracują w biurach, kupcy w sklepach, a rolnicy w polach.

Exercise 1

Put the subjects and verbs in the following sentences into plural :

1. Uczeń nie umiał polskiego.
2. Anglik nie lubi cudzoziemców.
3. Generał nie miał czasu.
4. Ogródnik znał każde drzewo.
5. Przez pewien czas chłopiec spóźniał się.
6. Urzędnik nie wiedział o tym.
7. Polak nie rozumiał Anglików.
8. Kupiec sprzedawał jabłka.

Exercise 2

Put the following sentences into past tense :

1. Janka i Zosia nie mają dzieci.
2. Janek i Zosia nie mają syna.
3. Matka i żona spieszą się do sklepu.
4. Mąż i syn spieszą się do biura.
5. Śmieją się (men), gdy to czytają. Śmieją się (women), gdy to czytają.
6. Cieszymy się (women) bardzo. Cieszymy się (men) bardzo.
7. Nie znamy (husband and wife speaking) żadnych generałów, pułkowników ani kapitanów, ale znamy dwóch biskupów i trzech profesorów.
8. Rybacy mieszkają nad morzem.
9. Aktorzy rozmawiają z autorem.
10. Zarabiacie tyle co oni.
11. Są to bohaterzy.

Vocabulary

Learn the masculine nouns given in the grammar part of this lesson.

sprzedawać, sprzedaje, sprze- *dawniej, formerly*
dają, sprzedawaj, III, to *tyle—ile, or tyle—co, as*
 sell *much as*
zarabiać, I, to *earn*

LESSON 18

MASCULINE NOUNS (*Continued*)—THE PRESENT TENSE OF *być*—
 CONSTRUCTION WITH *być*

1. Many masculine nouns denoting persons end in *-rz* (*-arz, -erz*) and, a smaller group, in *-cz* (*-acz*). These take in the nominative plural the ending *-e*, in the genitive the ending *-y*. Thus :

lekarz	lekarza	physician	lekarze	lekarzy
dziennikarz	dziennikarza	journalist	dziennikarze	dziennikarzy
piekarz	piekarza	baker	piekarze	piekarzy
mleczarz	mleczarza	milkman	mleczarze	mleczarzy
żołnierz	żołnierza	soldier	żołnierze	żołnierzy
palacz	palacza	smoker	palacze	palaczy
słuchacz	słuchacza	listener ;	słuchacze	słuchaczy
		(university)		
		student		

2. Masculine nouns which denote animals or things and end in *-rz* or *-cz*, or in a few other consonants akin to these, i.e. in *-sz, -ź, -c*, also take *-e* in the nominative plural, but in the genitive plural the ending may be *-y* or *-ów*. Thus :

cmentarz	cmentarza	cemetery	cmentarze	cmentarzy or cmentarzów
talerz	talerza	plate	talerze	talerzy
kołnierz	kołnierza	collar	kołnierze	kołnierzy or kołnierzów
klucz	klucza	key	klucze	kluczy
deszcz	deszczu	rain	deszcze	deszczy or deszczów

płaszcz	płaszcz	overcoat	płaszcz	płaszczów
kapelusz	kapelusza	hat	kapelusze	kapeluszy
nóż	noża	knife	noże	noży or nożów
piec	pieca	stove, oven; furnace	piece	pieców
widelec	widelca	fork	widelce	widelców

3. Masculine nouns denoting persons and ending in *-l* take *-e*, *-i* for the nominative and genitive plural. Thus :

góral	górala	moun- taineer	górale	górali
nauczyciel	nauczyciela	teacher	nauczyciele	nauczycieli
właściciel	właściciela	owner	właściciele	właścicieli
przyjaciel	przyjaciela	friend	przyjaciele	przyjaciół*
nieprzyjaciel	nieprzyjaciela	enemy	nieprzyjaciele	nieprzyjaciół*

But :

król	króla	king	królowie	królów (króli)
------	-------	------	----------	-------------------

4. Masculine nouns in *-l* other than those denoting male persons also take *-e* in the nominative plural, and *-i* or *-ów* in the genitive. Thus :

cel	celu	purpose, aim; target	cele	celów
metal	metal	metal	metale	metali
parasol	parasola	umbrella	parasole	parasoli

5. All masculine nouns ending in *-ń*, *-ć*, *-dź* and *-j* take *-e* in the nominative plural and *-i* in the genitive plural, with the exception of those in *-j* which in the genitive may also take *-ów*. Thus :

koń	konia	horse	konie	koni
słoń	słonia	elephant	słonie	słoni
cień	cienia	shadow, shade	cienie	cieni or cieniów
ogień	ognia	fire	ognie	ogni
gość	gościa	guest, visitor	goście	gości
niedźwiedź	niedźwiedzia	bear	niedźwiedzie	niedźwiedzi
złodziej	złodzieja	thief	złodzieje	złodziei or złodziejów
kraj	kraju	country	kraje	krajów
pokój	pokoju	room	pokoje	pokoi or pokojów

*Note the irregular genitive in the plural.

For masculine nouns denoting animals the accusative plural is the same as the nominative (while in the singular it is the same as the genitive, compare p. 48). Masculine nouns denoting things have the accusative the same as the nominative in both the singular and plural. For persons comp. p. 70.

This can be represented as follows :

Masculine Nouns, and Adjectives and Pronouns qualifying mas- culine nouns which denote	Singular	Plural
Persons	Accusative = Genitive	
Animals	Acc.=Gen. Acc.=Nom.	
Things	Accusative=Nominative	

In view of the diversity of endings in the nominative and genitive plural, the forms for these two cases will henceforward be given after those of the nominative and genitive singular with every new masculine noun in the vocabulary. The same forms will also be given for neuter nouns and, as they gradually become known, for feminine nouns.

The complete present tense of the verb *być*, to be, of which you know the third person singular and plural, is conjugated as follows :

jestem, I am	jesteśmy, we are	Imperative: bądź
jesteś, thou art	jesteście, you are	bądźmy
jest, he, she, it is	są, they are	bądźcie

To express what somebody or something is you use in Polish the verb *być*, to be, followed by a noun in the instrumental. Thus :

Jestem nauczycielem.	I am a teacher.
Mój ojciec był piekarzem.	My father was a baker.
Jaskółka jest ptakiem.	The swallow is a bird.
Jesteście moimi uczniami.	You are my pupils.

Note, however, that when the word *to* is inserted, the nominative is used, not the instrumental :

Syn Staszka to mój słuchacz.	Staszek's son is my student.
Ten góral to nasz stary przyjaciel.	This mountaineer is our old friend.

But :

Ten góral jest naszym starym przyjacielem.	That mountaineer is an old friend of ours, is our old friend.
---	---

The instrumental is also used after the verb *zostać*, to become. Thus :

Brat został lekarzem, in- żynierem, profesorem.	The brother became a phy- sician, engineer, professor.
--	---

Translate into English :

1. Gdzie są klucze od biurka ? 2. On ma wielu nieprzyjaciół. 3. Górale mówią, że w tych lasach są jeszcze niedźwiedzie. 4. W tym, co on tym dziennikarzom opowiadał, nie ma cienia prawdy (gen.). 5. Nieprzyjaciela już widać, o tam, za lasem. 6. Kraj nasz jest dziś jednym wielkim cmentarzem. 7. Mieliśmy tu dwa lwy, trzy słonie i cztery niedźwiedzie. 8. Ojciec wyjmuje z pudełka dwa cygara i dziesięć papierosów. 9. Oni są urzędnikami. One są żonami urzędników. 10. Właścicielem tego domu jest mój przyjaciel, pan Rzecki. 11. Tu masz talerze, noże i widelce. 12. Żołnierze szukali złodziei. 13. Robotnicy palili w pięciu wielkich piecach. 14. Było ciepło, ale nie zdejmowaliśmy płaszczów i kapeluszy, bo deszcz padał. 15. Piece są w dwu pokojach. 16. Słuchacze bardzo lubili tego profesora. On ma mało słuchaczy. 17. Palaczem jest ten, kto pali papierosy albo cygara. 18. Mój dziadek był dziennikarzem ; żaden ze synów dziadka nie został dziennikarzem. 19. Celem naszym teraz jest uczyć się. 20. Król ten miał wspaniałe konie.

Translate into Polish :

1. We have meat from the butcher, bread from the baker and milk from the milkman. 2. Do you know any (jaki) good physician ? No, I do not know any (żaden) physicians here. 3. Poles and Englishmen are very fond of horses. 4. It was raining in the afternoon. 5. The soldiers were taking off their overcoats. 6. I haven't the keys. 7. We had two umbrellas. 8. There are two cemeteries of Polish soldiers and airmen here. 9. The fire was burning well. 10. We had visitors yesterday. 11. This doctor is my friend. 12. Whose hats and coats are these ? 13. I have never seen

such a big bear (before). 14. We did not have forks, knives and plates. 15. Elephants like shade, but they do not like rain. 16. Three rooms are large, two are small. 17. My brother was a teacher, and my husband an engineer. 18. Are these your collars? 19. Cracow was the city of Polish kings. 20. This is made of a very expensive metal. 21. Don't take these cigarettes out of the box. 22. I don't know your friends. 23. You are (thou art) a boy. We are soldiers.

Vocabulary

Learn the nouns given in the grammar part of this lesson.

<i>papieros, papierosa, papierosy, papierosów</i> , cigarette	<i>palic papierosa</i> (idiom), to smoke a cigarette
<i>wyjmować, wyjmuje, wyjmują, wyjmuj, III</i> , to take out of	<i>palic papierosy</i> , to smoke cigarettes
<i>zdejmovać, zdejmuje, zdejmują, zdejmuj, III</i> , to take off	<i>palic w piecach</i> , to make, to keep up fire in stoves, or furnaces
<i>wielki, wielka, wielkie</i> , great	<i>deszcz pada</i> , it is raining
<i>albo</i> , or	

LESSON 19

PRONOUNS, ADJECTIVES, NUMBERS : FORMS FOR MALE PERSONS

You have learned that in the plural of the past tense the Polish verb has two forms (pp. 70 and 71), of which one is the predicate for masculine persons only, while the other is the predicate for all the remaining nouns, i.e. for masculine nouns denoting animals and things, for all feminine and all neuter nouns. The same curious division of forms is repeated in the nominative plural of pronouns and adjectives.

In the nominative singular a Polish pronoun and adjective has three forms, one for each gender, e.g. :

Masc. :	Fem. :	Neut. :
ten dobry pan	ta dobra pani	to dobre dziecko
this good gentleman	this good lady	this good child

In the nominative plural, however, there are two forms only, one for masculine persons, the other for all other nouns. Thus :

Masc. persons :	All others :
ci dobrzy panowie	te dobre konie
these good gentlemen	these good horses
ci dobrzy synowie	te dobre sklepy
these good sons	these good shops
ci dobrzy chłopcy	te dobre panie
these good boys	these good ladies
ci dobrzy lekarze	te dobre krowy
these good physicians	these good cows
	te dobre dzieci
	these good children
	te dobre pisma
	these good periodicals

The nominative plural of pronouns and adjectives for masculine persons ends in *-i* or *-y*, with the consonant immediately preceding the ending being often affected or "softened" by it, i.e., changed into another, related consonant. This will be clear from the following reference list of the forms of pronouns and adjectives already known to you :

Nominative Singular			Nominative Plural	
Masc. :	Fem. :	Neut. :	Masc. persons :	All others :
on	ona	ono	oni	one
		he, she, it		they
ten	ta	to	ci	te
		this, that		these
tamten	tamta	tamto	tamci	tamte
		that		those
czyj	czyja	czyje	czyi	czyje
		whose		
mój	moja	moje	moi	moje
		my, mine		
twój	twoja	twoje	twoi	twoje
		thy, thine		
nasz	nasza	nasze	nasi	nasze
		our, ours		
wasz	wasza	wasze	wasi	wasze
		your, yours		

<i>szy/si — ży/zi :</i>				
najlepszy	najlepsza	najlepsze best	najlepsi	najlepsze
duży	duża	duże big	duzi	duże
<i>ty/ci — dy/dzi :</i>				
zajęty	zajęta	zajęte engaged	zajęci	zajęte
młody	młoda	młode young	młodzi	młode
<i>ki/cy — gi/dzy :</i>				
jaki	jaka	jakie what sort of	jacy	jakie
taki	taki	takie such a	tacy	takie
polski	polska	polskie Polish	polscy	polskie
drogi	droga	drogie dear	drodzy	drogie
długi	długa	długie long	dłudzy	długie
(wszystek, wszystka) (rarely used)				
		wszystko all, every-	wszyscy all, every-	wszystkie body
<i>ry/rzy :</i>				
który	która	które which	którzy	które
dobry	dobra	dobrze good	dobrzy	dobrze
<i>ły/li :</i>				
mały	mała	małe small	mali	małe
ciepły	ciepła	ciepłe warm	ciepli	ciepłe
<i>ny/ni — wy/wi :</i>				
piękny	piękna	piękne handsome	piękni	piękne
zimny	zimna	zimne cold	zimni	zimne
nowy	nowa	nowe new	nowi	nowe
ciekawy	ciekawa	ciekawe curious	ciekawi	ciekawe

The following table shows the declension of a pronoun and adjective qualifying masculine and neuter nouns in the singular, and masculine, neuter and feminine nouns in the plural:

		Singular		Plural	
		Feminine:	Neuter:	All others:	and feminine nouns.
Nom.:	Masculine:	ten mały syn—pies—sklep <i>this small son—dog—shop</i>	to małe dziecko—pióro <i>this small child—pen</i>	te małe psy <i>these small dogs</i>	—sklepy—dzieci —pióra <i>—shops —children —pens</i>
Voc.:	— mały (<i>the voc. of nouns to be learned later</i>)	— małe dziecko, pióro <i>(no differentiation—one form for persons, animals and things)</i>	— małe dziecko, pióro <i>(no differentiation—one form for persons, animals and things)</i>	— małe psy	— sklepy—dzieci —pióra <i>(=Nom.)</i>
Acc.:	things:	ten mały sklep (=Nom.)	to małe dziecko, pióro	te małe psy	— sklepy—dzieci —pióra
	persons:	tęgo małego syna } (=Gen.)	tego małego dziecka, pióra	— małe psy	— sklepy—dzieci —pióra
	animals:	tęgo małego psa } (=Gen.)	temu małemu dziecku, pióru	— małe psy	— sklepy—dzieci —pióra
Gen.:		tęgo małego syna, psa, sklepu	tym małym dzieckiem, piórem	te małe psy	— sklepy—dzieci —pióra
Dat.:		temu małemu synowi, psu, sklepowi	o tym małym (<i>nouns to be learned later, see pp. 121, 153</i>)		
Instr.:		tym małym synem, psem, sklepem			
Loc.:		o tym małym (<i>the loc. of nouns to be learned later, see pp. 146, 147</i>)			
Nom.:	Masculine persons:	ci mali synowie <i>these small sons</i>		te małe psy	— sklepy—dzieci —pióra
Voc.:	— mali synowie			— małe psy	— sklepy—dzieci —pióra
Acc.:	tych małych synów (=Gen.)			te małe psy	— sklepy—dzieci —pióra <i>(=Nom.)</i>
Gen.:	tych małych	synów —psów —sklepów —dzieci —piór			
Dat.:	tym małym	synom —psom —sklepom —dzieciom —piórom			
Instr.:	tymi małymi	synami—psami—sklepami—dziećmi —piórami			
Loc.:	o tych małych	synach—psach—sklepach—dzieciach—piórach			

Numbers and numerical adjectives also have special forms for the nominative of masculine persons. These forms end in *-u* and from *pięć* upwards are, as usual, followed by the genitive of the noun :

	Masc. persons :		All others :
five	<i>pięciu</i> panów	five men	<i>pięć</i> koni, sklepów, piór 5 horses, shops, pens, etc. (also for feminine nouns)
six	<i>sześciu</i> panów	six men	<i>sześć</i> koni, sklepów, piór
seven	<i>siedmiu</i> panów	seven men	<i>siedem</i> koni, sklepów, piór
eight	<i>ośmiu</i> panów	eight men	<i>osiem</i> koni, sklepów, piór
	etc.		

Similarly :

<i>ilu</i> synów ?	how many sons ?	<i>ile</i> koni, sklepów, piór ?
<i>tylu</i> synów	so many sons	<i>tyle</i> koni, sklepów, piór
<i>kilku</i> synów	several sons	<i>kilka</i> koni, sklepów, piór
<i>wielu</i> synów	many sons	<i>wiele</i> koni, sklepów, piór how many horses, shops, pens ? etc. (also for fem- inine nouns).

The complete declension of a cardinal number from *pięć* up or of a numerical adjective* qualifying a noun is as follows :

	Masc. persons :		All others :
Nom.:	<i>Pięciu, kilku</i> panów <i>jest,</i> <i>było . . .</i>		<i>Pięć, kilka</i> koni, sklepów, piór <i>jest, było . . .</i>
	Five, several men are, were . . .		Five, several horses, shops, pens are, were . . .
Acc.:	Widzę <i>pięciu, kilku</i> panów. I see five, several men.		Widzę <i>pięć, kilka</i> koni sklepów, piór. I see five, several horses, shops, pens. (also for feminine nouns)

In the above two cases the number is followed by the genitive of the noun (compare p. 32 and 33). In the remaining cases, however, both the number and the noun are put in the same case, i.e., the number behaves like any other qualifying adjective ; the ending of the number for these

*Note : The numerical adverbs *dużo, mało* are invariable.

cases is *-u*, i.e. it is the same as for the nominative of masculine persons (compare p. 82). Thus :

Gen.: dla tych *pięciu, kilku* panów, koni, sklepów, piór . . .
for these five, several men, horses, shops, pens . . .

Dat.: dzięki tym *pięciu, kilku* panom, koniom, sklepom,
piórom . . .
thanks to these five, several men, horses, shops,
pens . . .

Instr.: z tymi *pięciu, kilku* (or also : *pięcioma, kilkoma*)
panami, koniami, sklepami, piórami . . .
with these five, several men, horses, shops, pens . . .

Loc.: o tych *pięciu, kilku* panach, koniach, sklepach,
piórach . . .
about these five, several men, horses, shops, pens. . .
(also for feminine nouns)

The numbers *dwa, trzy, cztery*, two, three, four, are used all through the declension as follows :

Nom.—Masc. persons :

Dwu (or *dwóch*), *trzech, czterech* panów *jest, było* . . .
or : (as with *pięć*)

Dwaj, trzej, czterej panowie *są, byli* . . .

Two, three, four men are, were . . .

(The forms *dwaj, trzej, czterej* are used only for the nominative for masculine persons).

All others (but the feminine : *dwie*) :

Dwa, trzy, cztery konie, sklepy, pióra *są, były* . . .

Two, three, four horses, shops, pens are, were . . .

Acc. — Masc. persons :

Widzę *dwu* (or *dwóch*), *trzech, czterech* panów.

I see two, three, four men.

All others (but the feminine : *dwie*) :

Widzę *dwa, trzy, cztery* konie, sklepy, pióra.

I see two, three, four horses, shops, pens.

Other cases (also for the feminine) :

Gen. — dla tych *dwu* (or *dwóch*), *trzech, czterech* panów, koni,
sklepów, piór . . .

for these two, three, four men, horses, shops, pens . . .

- Dat. — dzięki tym *dwu* (or *dwóm*), *trzem*, *czterem* panom,
koniom, sklepom, piórom . . .
thanks for these two, three, four men, horses, shops,
pens . . .
- Instr.—z tymi *dwoma* (or *dwu*), *trzema*, *czterema* panami,
końmi, sklepami, piórami . . .
with these two, three, four men, horses, shops,
pens . . .
- Loc. — o tych *dwóch* (or *dwu*), *trzech*, *czterech* panach,
koniach, sklepach, piórach . . .
about these two, three, four men, horses, shops,
pens . . .

Translate into English :

Mili goście.

Dziś mamy gości—drogich i miłych gości, bo matka nasza i ciotka z mężem to bardzo drodzy i mili goście.

Jest wieczór. Zimno dzisiaj było i deszcz padał, ale w domu ciepło, ogień pali się wesoło. Wszystko mamy już przygotowane na kolację (for supper)—zimne mięso, ser, jajka na twardo, chleb z masłem, owoce ładnie ułożone, siostra wyjmuje jeszcze ciastka z pieca.

Ja i siostra mieszkamy razem. Mieszkanie nasze jest małe, tylko dwa pokoje z kuchnią (instr. fem.). Właścicielem domu, w którym mieszkamy, jest pan Stanisław Nowiński. Pan Nowiński i nasz ojciec to starzy przyjaciele. Nasz ojciec był słuchaczem pana Nowińskiego, gdy ten był młodym profesorem. Wszyscy słuchacze kochali profesora Nowińskiego, on wszystkich słuchaczy znał i wielu pamięta do dziś. Ojciec nasz został potem dziennikarzem i właścicielem małego pisma, do którego pan Nowiński także często pisze.

Dziś nie spodziewamy się ojca na kolację (for supper), bo jest teraz bardzo zajęty.

Ale już czas się ubierać. Nie pamiętam, gdzie jest mój nowy kołnierzyk.

—Zosiu, nie widziałeś mojego nowego kołnierzyka ?

—Nie, nie widziałam. Tu szukałaś ?

—Nie, tu nie szukałam. O, jest.

Już jesteście gotowe i czekamy na gości.

Dzwonek. Już są. Matka nasza nigdy się nie spóźnia.

—Dobry wieczór! Dobry wieczór! Jak się macie, moje drogie!

Panie dają córkom mokre parasole, zdejmują płaszcze i kapelusze. Wszyscy rozmawiamy. Potem siadamy do stołu.

Exercise

Give the plural of : 1. drogi syn—drogiego syna ; 2. mój nowy kapelusz—mojego nowego kapelusza ; 3. taki żołnierz—takiego żołnierza ; 4. ten młody Anglik—tego młodego Anglika ; 5. nasz dyrektor—naszego dyrektora ; 6. twój najlepszy przyjaciel—twojego najlepszego przyjaciela ; 7. nóż i widelec—noża i widelca ; 8. ten głęboki talerz (soup-plate)—tego głębokiego talerza.

Translate into Polish :

1. The pupils were well prepared. They (women) were well prepared. 2. These two (use the two forms for two ; the verb must be changed accordingly) Canadians are very fond of Polish cakes. 3. We did not hear the bell. 4. Everything was arranged and prepared. Everybody (men) was prepared. Everybody (women) was prepared. 5. All the three (use the new form you have learned in this lesson) sons were doctors (lekarz). 6. How many workers have you? How many apples have you? We have many workers. We have many apples.

Vocabulary

<i>ciastko, ciastka ; ciastka,</i>	<i>kuchnia,</i> kitchen
<i>ciastek,</i> cake, French pastry	<i>stół, stołu,</i> table
<i>dzwonek, dzwonka,</i> (door)	<i>wieczór, wieczora</i> or <i>wieczoru,</i> evening
bell	<i>gotowy,</i> masc. pers.* <i>gotowi,</i>
<i>kołnierzyk, kołnierzyka,</i>	ready
small collar, shirt collar	<i>miły, mili,</i> nice, pleasant,
(comp. <i>synek</i>)	agreeable

* From now on the first form given for an adjective will be that of the nominative singular masculine, from which the feminine (in *-a*) and the neuter (in *-e*) are formed regularly. The second form given will be that of the nominative plural for masculine persons.

<i>młody, młodzi</i> , young	<i>wesoło</i> , gaily
<i>mokry, mokrzy</i> , wet	<i>gdy</i> , when
<i>wiele, wielu</i> , many	<i>do dziś</i> , up to now
<i>przygotowany, przygotowani</i> , prepared	<i>dobry wieczór!</i> good even- ing
<i>ułożony, ułożeni</i> , arranged	<i>już czas</i> , it is time
(note the change: <i>ony/</i> <i>eni</i>)	<i>jajka na twardo</i> , hard- boiled eggs

LESSON 20

MASCULINE NOUNS (*Continued*)

1. Masculine nouns denoting animals and things and not covered by any of the groups discussed in Lesson 18 (in 2, 4 and 5), i.e. ending in consonants other than *sz, rz, ż, cz, c* or *ć, dź, ń, l, j*,* form the nominative plural by taking the ending *-y*, but after *k, g*, the ending *-i* (to avoid the groups *ky, gy* which do not exist in Polish, comp. footnote, p. 28). In the genitive plural all these nouns take the ending *-ów*.

	Gen. Sing.:		Nom. Plur.:	Gen. Plur.:
kot	kota	cat	koty	kotów
pies	psa	dog	psy	psów
lew	lwa	lion	lwy	lwów
chleb	chleba	bread	chleby (rare)	chlebów
sklep	sklepu	shop	sklepy	sklepów
list	listu	letter	listy	listów
most	mostu	bridge	mosty	mostów
sport	sportu	sport	sporty	sportów
świat	świata	world	światy	światów
błąd	błądu	mistake	błędy	błędów
stół	stołu	table	stoły	stołów
dom	domu	house	domy	domów
czas	czasu	time	czasy	czasów
las	lasu	forest	lasy	lasów

* It would be useful to remember for future reference that nouns ending in any of the above listed consonants and also in *ś, ź, dz* are called in Polish grammar soft stem nouns, those ending in all other consonants are called hard stem nouns.

Nouns in *-k* (very numerous) and in *-g* (not so frequent) :

ptak	ptaka	bird	ptaki	ptaków
ołówek	ołówka	pencil	ołówki	ołówków
cukierek	cukierka	sweet, candy	cukierki	cukierków
ziemniak	ziemniaka	potato	ziemniaki	ziemniaków
burak	buraka	beet	buraki	buraków
ręcznik	ręcznika	towel	ręczniki	ręczników
słownik	słownika	dictionary	słowniki	słowników
dziennik	dziennika	daily newspaper	dzienniki	dzienników
guzik	guzika	button	guziki	guzików
język	języka	tongue	języki	języków
pociąg	pociągu	train	pociągi	pociągów
róg	rogu	corner ; horn	rogi	rogów
dług	długu	debt	długi	długów

Note the nouns *stół*, *stołu* and *róg*, *rogu*. The *ó* of *stół*, *róg* changes to *o* in *stołu*, *rogu* (this *o* remains all through the declension of the noun). This is the same change as in *pól* and *pole*, or *mórz* and *morze* (see p. 25), i.e. the *ó* of a closed syllable changes into an *o* in an open syllable (*stół*, *sto-lu* ; *róg*, *ro-gu*). The corresponding change *a/ę* which you also know from neuter nouns, *święt/święto*, takes place also in masculine nouns, but not so regularly, e.g., *mąż/męża*, *błąd/błądu*, but *pociąg/pociągu*.

The vocative plural of masculine nouns is the same as the nominative plural.

Learn the names of the days of the week :

poniedziałek	Monday	w poniedziałek	on Monday
wtorek	Tuesday	we wtorek	on Tuesday
środa	Wednesday	we środę (feminine ending)	on Wednesday
czwartek	Thursday	we czwartek	on Thursday
piątek	Friday	w piątek	on Friday
sobota	Saturday	w sobotę (feminine ending)	on Saturday
niedziela	Sunday	w niedzielę (feminine ending)	on Sunday

Note that the names of the days of the week are not written with a capital initial letter in Polish, and the Pole counts the days of the week beginning with Monday.

Learn also the following expressions :

w każdy poniedziałek	every Monday
w każdą środę	every Wednesday
co drugi poniedziałek	every second Monday
co drugą środę	every second Wednesday
na wtorek	for Tuesday
na piątek	for Friday
na niedzielę	for Sunday
przed poniedziałkiem	before Monday
przed czwartkiem	before Thursday
przed sobotą	before Saturday.

The noun *dzień*, day, and the noun *tydzień*, week, are declined similarly :

Nom. and Acc.:	dzień	tydzień
Voc.:	dniu	tygodniu
Gen.:	dnia	tygodnia
(Dat.:	dniowi	tygodniowi—rare)
Instr.:	dniem	tygodniem
Loc.:	w dniu	w tygodniu (cf. p. 119)

Plural :	Nom. Acc. Voc.:	dni or dnie	tygodnie
	Gen.:	dni	tygodni
	Dat.:	dniom	tygodniom
	Instr.:	dniami	tygodniami
	Loc.:	w dniach	w tygodniach

Note the expressions :

dzień dobry !	good morning
tego dnia	that day
dwa dni temu	two days ago
trzy tygodnie temu	three weeks ago
w tym tygodniu	this week
w ubiegłym tygodniu	} last week
w zeszłym tygodniu (coll.)	
w przyszłym tygodniu	next week

Translate into English :

1. W ubiegłym tygodniu wszystkie sklepy były zamknięte. 2. Czy widzisz te czarne ptaki tam? Gdzie? Tam na drzewach. O, widzę. Nie wiesz, jak one się nazywają? Nie, nie wiem, pierwszy raz widzę takie ptaki. 3. Barszcz robi się z buraków. 4. Masz tu dwa ręczniki i mydło. 5. Język angielski jest bardzo trudny. 6. Ona zna dobrze kilka języków. 7. Władek pisze zadanie ołówkiem. 8. Jakie sporty lubisz? 9. Inżynierowie budują mosty. 10. W poniedziałek mieliśmy na obiad barszcz, mięso z młodymi ziemniakami i szpinakiem i ciastka. 11. Dobrze to były czasy. 12. Tego dnia byłam sama. 13. W tych lasach są niedźwiedzie. 14. Kiedy się ojca spodziewasz? Spodziewam się ojca i brata w przyszłym tygodniu. 14. Co drugi czwartek mam wolny dzień. 15. Czyje to koty? 16. Kiedy widziałeś się z moim ojcem? Dwa dni temu. Nie, czekaj co dzisiaj mamy, piątek? tak, dwa dni temu, we środę. 17. Na sobotę byłam gotowa. 18. Czy to są guziki do twojego płaszcza? 19. Są to dwa różne światy. 20. Miałam ostatni list dwa tygodnie temu, od tego czasu nic, ani słowa. 21. Babcia przyszywa kołnierzyk do mojego płaszcza. 22. Dzień dobry panu! Dzień dobry pani!

Translate into Polish :

1. Every pupil makes mistakes. 2. The cow has horns. 3. I don't like spinach, but I am very fond of Polish beetroot soup. 4. These are my father's dictionaries. 5. Where do you buy these sweets? 6. He was in debt (translate: he had debts). 7. I met him (widzieć się) a few (kilka) days ago. 8. When is he selling those four houses? On Monday. 9. There are three good trains on Saturday. 10. We have everything ready for Sunday. 11. Workmen buy newspapers. Farmers (rolnik) sell potatoes. These officials know languages. 12. I was stitching buttons on the overcoat. 13. On Tuesday the boys were alone in the house (w domu). 14. Have you a free day on Thursday?

Vocabulary

Learn the nouns and expressions given in the grammar part of this lesson.

<i>barszcz</i> , <i>barszczu</i> , beetroot soup (Polish national dish)	<i>wolny</i> , masc. pers. <i>wolni</i> , free ; not engaged
<i>szpinak</i> , <i>szpinaku</i> , spinach	<i>sam</i> , <i>sama</i> , <i>sama</i> , masc. pers : <i>sami</i> , alone
<i>przyszywać</i> , I, to sew on, to stitch on	<i>młode ziemniaki</i> , new potatoes
<i>widzieć</i> , <i>się z kimś</i> , to see somebody (and have a talk)	<i>ani słowa</i> , not a word <i>pierwszy raz</i> , the first time

LESSON 21

ASPECTS OF THE VERB

You know now how to form the past of a Polish verb. The time has come to discuss the proper use and meaning of this tense. The use of the past tenses is very different in Polish and in English.

In English the two principal past tenses are the so called Present Perfect (I have done) and Simple Past (I did). The choice between the two depends on whether the time of a past action described is in some way connected with the present (I have done) or whether it is not (I did). This consideration does not exist in Polish. When speaking of a past action, the Polish speaker is concerned solely with the problem whether that action was finished and completed, or whether it remained unfinished, in which case it was only in the course of being done. Thus what the Polish speaker is concerned with is the character or quality of the past action. To express it, he has at his disposal not two different tenses formed from one verb, but one tense, formed from two different, yet closely related verbs. One of these verbs, the one which expresses a finished action, is called a *perfective* verb, the other, the one which expresses an unfinished action, an *imperfective* verb. So far you have been learning only imperfective verbs.

Example : I have bought two horses to-day.
I bought two horses yesterday.

In English you have two tenses in the above two sentences, *I have bought* and *I bought*, formed from the verb *to buy*. Both these sentences describe an action which is obviously finished—the horses have been bought by the speaker, they have passed hands and are now his property, the transaction has been completed. Therefore in the Polish translation the verb in both these sentences will be put in one tense—the past tense derived from the perfective form of the verb *to buy*, which is *kupić*. Thus :

Kupiłem dzisiaj dwa konie. (verb : *kupić*—perfective)
Kupiłem wczoraj dwa konie.

But when you say in English :

I was buying these horses when . . .

. . . when something happened, the obvious implication is that the action of buying was still in progress at the moment when some other action broke in on it ; the transaction of buying might or might not have been finished later, about that we know nothing, all we know is that at the moment referred to it was not finished. This sentence is in Polish :

Kupowałem te konie, gdy . . . (verb : *kupować*—imperfective).

Thus the Polish imperfect past tense, i.e. the past tense formed from an imperfective verb, corresponds to the English progressive form, past tense.

This, however, is not its only function. The imperfective past may also denote a repeated or habitual action, in which sense the verb is often accompanied by adverbs such as *zwykle*, usually, *zawsze*, always, *często*, often, or by adverbial expressions like *przez pewien czas*, for some time, *co tydzień*, every week, etc., etc. A habitual action is composed of a number of separate actions, each of which may be completed, the fact, however, that these actions are performed as a series and are drawn out through a length of time, necessitates the use of the imperfective past. In English the nearest expression to render this meaning is

I used to (do something), but the ordinary past tenses are also used. Thus :

Dla dzieci (zwykle) kupowałem cukierki.	For the children I used to buy sweets.
Przez pewien czas tu kupowałem cukierki.	For some time I bought sweets here.
Zawsze tu kupowałem cukierki.	I always bought sweets here.

Let us now study the same problem in some more examples, and learn the perfectives of several imperfective verbs you know :

Imperfective verb :	Perfective verb :
wracać	wrócić
W ubiegłym tygodniu późno wracałem do domu.	Tego dnia późno wróciłem z biura.
Last week I was late in coming back home.	That day I came back late from the office.
(day after day, or several times in the week—a repeated action).	(once, a definite, finished action).
spóźniać się	spóźnić się
Stale się spóźniała.	Raz tylko się spóźniła.
She was constantly late.	She was late only once.
(as above).	(as above).
powtarzać	powtórzyć
Powtarzałem to zdanie wiele razy.	Powtórzyłem to zdanie jeszcze raz.
I repeated that sentence many times.	I repeated that sentence once again.
(action repeated).	(definite action, once).
pozwalać	pozwolić
Nie pozwalałam dzieciom tam pływać.	Nie pozwoliła dzieciom kupić tych cukierków.
I would not allow the children to swim there.	She did not allow the children to buy these sweets.
(a permanent attitude of mind, whenever they asked, she refused).	(a specific, single, refusal, that once).

pożyczać	pożyczyć
Zawsze pożyczał od ojca pisma i dzienniki.	Mietek pożyczył słownik od mojego brata.
He always borrowed periodicals and newspapers from my father.	Mietek borrowed the dictionary from my brother.
(periodic action, many things borrowed at different times).	(action once, object definite).
zarabiać	zarobić
Przez jakiś czas zarabialiśmy bardzo dobrze.	Tym razem nic nie zarobiliśmy.
For some time we were earning good money.	This time we did not earn anything.
(repeated, prolonged action).	(a definite, negatively finished action — chance passed).
przyszywać	przyszyć
Przez cały wieczór przyszywałam guziki.	Wczoraj przyszyłam ten guzik.
All through the evening I was stitching on buttons.	I stitched that button on yesterday.
(prolonged action, result unspecified).	(action finished with definite result).

It will be noticed that in the group of verbs for the above examples the perfectives differ from the imperfectives only in so far that the endings of the infinitives change from *-ać* (1st conjugation) to *-ić* or *-yć* (4th conjugation). This is only one of the ways in which imperfective verbs may form their perfective correspondents. In the following lessons other forms of perfective verbs will be discussed.

The imperative form of perfective verbs is used very often, in fact always when the order, warning or request expressed in the imperative refers to a specific instance or moment of the action (this time, this once). Thus, e.g., if you want to ask somebody to lend you money, you would say: *Pożycz* (perf.) *mi pięć złotych*—Lend me five zloty. If you want to ask somebody to be back by eight o'clock,

you say : *Wróć przed ósmą.* Don't be late for lunch is :
Nie spóźnij się na obiad.*

By contrast, the imperative of an imperfective verb implies that the order or request refers to every time when the action ordered or requested may be repeated, it therefore refers to a series of possible actions, to the attitude which the person addressed is asked to take. While the imperative of a perfective verb expresses a specific order or request, that of an imperfective verb is rather a permanent advice or warning, and it is therefore the latter form that is most frequently used with *nie*, not. Compare, for example, the following sentences :

Imperfective :	Perfective :
Nigdy nie wracaj sama, wracaj zawsze z bratem. Don't ever walk back alone, always come back with your brother.	Wróć przed ósmą. Be back by eight.
Nie pożyczaj, dobry zwy- czaj (proverb). Don't (ever) lend is a good principle (lit.: habit).	Pożycz mi sześć złotych. Lend me six zloty.
Nie spóźniaj się. Don't ever be late.	Nie spóźnij się. Don't be late (this time).
Nie kupujcie tych cukier- ków. Don't (ever) buy these sweets.	Kupcie ten słownik. Buy this dictionary.

Learn the following ordinal numbers (declined like adjectives) :

pierwszy	the first	szósty	sixth
drugi	second, other	siódmy	seventh
trzeci	third	ósmý	eighth
czwarty	fourth	dziewiąty	ninth
piąty	fifth	dziesiąty	tenth

*Verbs with stems ending in two consonants, like *spózn-ié się*, usually take the ending *-ij* to form the imperative for the second person singular, thus *spóźnij się* (from this the imperative for the first and second person plural is formed regularly : *spóźnijmy się, spóźnijcie się*). The imperative for the second person singular, if it is in use, is given with every verb in the General Vocabulary.

Exercise

Poniedziałek jest pierwszym dniem tygodnia.
Form sentences like the above for all days of the week.

Translate into English :

1. Pociągi się spóźniają. Pociąg z Krakowa spóźnił się wczoraj. Spóźniłem się na pociąg.
2. Nie rób długów.
3. Kupiliśmy do domu dziesięć krzesel i dwa stoły, jeden duży, drugi mały.
4. Kupiłam dwa ręczniki dla Staszka.
5. Nie mów Mietkowi, że wczoraj tak późno wróciliśmy.
6. Dlaczego pani w niedzielę nie pozwoliła dzieciom słuchać radia ?
7. Wracaliśmy przez lasy, w których były niedźwiedzie.
8. Gdzie pani kupiła ten słownik ?
9. Jabłka kupowałam zwykle od naszego ogrodnika.
10. Przyszyj te dwa guziki do płaszcza.
11. Nie przyszywaj drugiego guzika.
12. Powtórz trzecie zdanie jeszcze raz.
13. Pierwszego dnia spóźniła się do biura.
14. Sześć słów rozumiem, siódmego nie rozumiem.

Translate into Polish :

1. Yesterday I was late in getting to (do) the office.
2. We bought two pencils and a pen.
3. Be back for dinner.
4. This time he repeated the whole sentence without a mistake.
5. Grannie would not allow us (nam) to smoke in the house, certainly (translate: especially) not in these rooms.
6. I earned ten zloty on Thursday.
7. Don't (ever) lend this dictionary to anybody.
8. Our employees were earning very well.
9. The doctor did not allow my husband to go (iść) to the office yesterday.
10. You did not stitch that button on.
11. We always repeated every sentence three times.
12. We used to buy potatoes from our uncle.

Vocabulary

Learn the verbs and numbers given in the grammar part of this lesson.

radio, radia, radio

powtarzać, I, imperf., to
repeat

*powtórzyć, powtórzy, po-
wórzę, powtórz, IV, perf.*,
to repeat

<i>jeden</i> — <i>drugi</i> , one — the other	<i>późno</i> , late
<i>pierwszy</i> — <i>drugi</i> , the first—the other, the second	<i>stale</i> , constantly, all the time
<i>raz</i> , once	<i>wczoraj</i> , yesterday
<i>pierwszy raz</i> , <i>drugi raz</i> , for the first time, for the second time (compare Vocabulary, Lesson 20)	<i>zwykle</i> , usually
<i>tym razem</i> , this time	<i>spóźnić się na pociąg</i> , to miss one's train
<i>jeszcze raz</i> , once more	<i>spóźnić się do biura</i> , to be late in getting to the office
<i>wiele razy</i> , many times	<i>Mietek</i> , <i>Mietka</i> , diminutive of Mieczysław, male name

LESSON 22

FEMININE NOUNS—PERFECTIVE VERBS (*Continued*)—DATIVE OF PERSONAL PRONOUN

The great majority of feminine nouns end in *-a*, a few in *-i*. All these nouns take the characteristic ending *-ę* for the accusative singular, and an equally characteristic ending *-ą* for the instrumental singular. Thus :

Nom. :		Acc. :		Instr. :
matka	(kocham)	matkę	(idę z)	matką
córka		córkę		córką
ciotka		ciotkę		ciotką
żona		żonę		żoną
siostra		siostrę		siostrą
Polska, Poland		Polskę		Polską
książka, book		książkę		książką
ziemia, earth		ziemię		ziemią
suknia, dress		suknię		suknią
róża, rose		różę		różą
pani		panią		panią
gospodyni, housekeeper, housewife, landlady, hostess		gospodynię		gospodynią

Note the exception : the accusative singular of *pani* is *panią*.

Pronouns and adjectives take the ending *-ą* when qualifying a feminine noun in both the accusative and the instrumental singular. Thus :

The Accusative :

Czytam twoją nową książkę.	I am reading your new book.
Widziałam taką śliczną czerwoną różę.	I saw such a lovely red rose.

The Instrumental :

Rozmawiałam z twoją małą siostrą.	I talked with your little sister.
List był pod tą wielką książką.	The letter was under that big book.

Note, however, that the demonstrative *ta* is an exception, the accusative is *tę* (not : *tą*). From *tamta*, that, the accusative is like that of all other adjectives : *tamtą*. Thus :

Znam tę panią.	I know this lady.
Biorę tę książkę, a tamtą panu zostawiam.	I am taking this book, and I am leaving you that one.

The instrumental of *ta* is, regularly, *tą*. Thus :

Matka była z tą panią nad morzem.	Mother was at the seaside with this lady.
Przed tą nową szkołą jest wielki ogród.	There is a large garden in front of that new school.

We shall now learn some more perfective correspondents of the imperfective verbs which you already know. The perfective of the verb *dawać* is *dać*. Thus *dawał* means he used to give, or he was giving, or simply, he gave ; *dał* means he has given, he gave (once, definitely). There are many verbs composed with *dawać*, *dać*. You know one : *sprzedawać*, to sell ; its perfective is *sprzedać*. Here are some more : *oddawać*, *oddać*, to give back, to return (something), to give up ; *wydawać*, *wydać*, to spend (money), or to give change ; *podawać*, *podać*, to pass, to hand, to

serve at table. Study the use of these pairs of verbs in the following examples :

Imperfective :

dawać

Dawała mi tylko dwadzieścia złotych za tę suknię.

She was giving me only 20 zloty for this frock (so I did not sell it).

sprzedawać

Chłopi sprzedawali konie, bydło, a także ziemniaki i zboże.

Small (or : peasant) farmers were selling horses, cattle, and also potatoes and grain.

(this may be a description of a scene at a market—what was going on there).

oddawać

Przez długi czas nie oddawała mi tych pieniędzy,—

For a long time she did not return the money to me—

podawać

Dziewczyna nie umiała podawać do stołu.

The girl did not know how to serve at table.

wydawać

On za dużo wydawał na dom.

He was spending too much on the house.

Perfective

dać

Dała mi dwadzieścia złotych za tę suknię.

She gave me 20 zloty for this frock (I sold it).

sprzedać

Chłopi sprzedali już wszystkie ziemniaki.

The farmers have already sold all their potatoes. (no potatoes left—all gone, disposed of).

oddać

ale wreszcie oddała.

but at last she did (return it.)

Oddał życie za ojczyznę.

He gave his life for his country.

podać

Proszę mi podać masło.

Will you pass the butter please.

wydać

Wydał wszystko, co dostał od ojca.

He spent all that he got from his father.

The perfective of *zostawać* is *zostać*. There are several compounds of the same stem, of which learn the two following: *dostawać*, *dostać*, to get, to receive, to obtain, and *przestawać*, *przestać*, to stop, to cease. The imperative of *zostać*, *przestać* is: *zostań*, *zostańmy*, *zostańcie*; *przestań*, *przestańmy*, *przestańcie*.

<i>zostawać</i>	<i>zostać</i>
Zostawaliśmy zwykle przez niedzielę.	Zostaliśmy przez niedzielę.
We used to stay over Sunday.	We stayed over Sunday.

<i>dostawać</i>	<i>dostać</i>
Często dostawaliście pisma polskie?	Dostaliście tę książkę?
Did you often receive Polish periodicals?	Did you get (manage to get) that book?

<i>przestawać</i>	<i>przestać</i>
Nie przestawałem czytać.	Na chwilę przestałem czytać.
I went on reading (did not stop reading).	For a moment I stopped reading.

The following forms of the dative of the personal pronoun are used after verbs:

ja — mi	my — nam
ty — ci	wy — wam
on — mu	oni } — im
ona — jej	one }
ono — mu	

Dał mi tę książkę.	He gave me that book.
Kto ci dał tę książkę?	Who gave you this book?
Nie wiem, co mu kupić.	I don't know what to buy him.
Dał jej czerwoną różę.	He gave her a red rose.
Ja wierzyłem dziecku,	I believed the child, the
matka mu nie wierzyła.	mother did not believe it (him).
On nam to mówił.	He told us that.
Kto wam to mówił?	Who told you that?
Oddałem im książkę.	I returned the book to them.

Translate into English :

1. Dałem mu dwa złote, a on mi wydał dziesięć groszy.
2. Sprzedaliśmy jej tę książkę.
3. Sprzedaj tę suknię.
4. Dostałam wszystkie twoje listy, dziękuję ci bardzo.
5. Nasza gospodyni nie dawała nam mleka na śniadanie.
6. Podaj mi ten talerz ze stołu.
7. Rolnicy kochają ziemię.
8. Deszcz nie przestaje padać. Deszcz przestał padać.
9. Żona z siostrą zostały jeszcze, a ja wróciłem dziś rano.
10. Gdzie pani dostała te śliczne róże? To róże z naszego ogrodu, mamy czerwone, białe i żółte.
11. Polska jest naszą ojczyzną.
12. W niedzielę szkoła jest zamknięta.
13. Bydło wracało do domu.
14. Ubieram się w nową białą suknię, którą dostałam od ojca.
15. Nasza nauczycielka cieszyła się bardzo tą książką, którą jej dałaś.
16. Gniewam się na siostrę.
17. Przestań palić, palisz za dużo.
18. Za rzeką jest las.
19. Nie mam pieniędzy. Nie mam pieniędzy na kino, na tę książkę.

Translate into Polish :

1. The earth is round (okrągły). We have very good soil here.
2. I did not get (any) milk to-day.
3. He was earning little and spending a lot.
4. My uncle had a very good housekeeper. My aunt was a very good housewife. My landlady does not allow anybody to be late for lunch. The visitors were saying good bye (żegnać się, I) to (translate : with) the hostess (in this case you may also use the expression : pani domu, the lady of the house).
5. Poland is the country (motherland) of the Poles.
6. Staszek did not return that money to him.
7. Will you please pass me that book.
8. My brother was conversing with Mrs. S. and your (twój) daughter.
9. My father had a cow and two horses.
10. I was waiting for (my) wife and daughter.
11. What did you give them? What did he give you?
12. How much did you spend?
13. We were living with my husband's mother, we had four rooms and a very small kitchen.
14. The girl from the gardener is waiting for you (pani), she says that the gardener has (some) roses for you (pani).
15. Don't ever (translate : never) stop learning.
16. Milk is white, butter is yellow, this rose is red.
17. What is your (pan) daughter doing? My daughter is a teacher.

Vocabulary

Learn the new nouns and verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>zostawić</i> , I, imperf., to leave behind	<i>szkoła</i> , school
<i>bydło</i> , cattle	<i>złoty, złotego</i> (decl. as an adj.), złoty, Polish cur- rency
<i>dziewczyna</i> , girl, country girl	<i>biały</i> , white
<i>grosz, grosza</i> ; <i>grosze, groszy</i> , one hundredth of a złoty	<i>czerwony</i> , red <i>żółty</i> , yellow
<i>ogród, ogrodu</i> ; <i>ogrody, ogrodów</i> , garden	<i>śliczny</i> , lovely, sweet, charming
<i>ojczyzna</i> , one's country	<i>wreszcie</i> , at last
<i>pieniądze, pieniędzy*</i> , money	

* The singular : *pieniądz, pieniądza*, means coin. In the meaning *money* the plural must be used.

LESSON 23

FEMININE NOUNS—NUMBERS

There are two endings for the genitive singular of feminine nouns : *-i* and *-y*. It is quite easy to determine which nouns take the ending *-i* and which the ending *-y*. The principal thing to remember is that any consonant followed by the vowel *i* in Polish is pronounced soft and, consequently, that stems ending in a soft consonant can only, to preserve their soft character, be followed by *-i*, never by *-y*. The ending *-i*, therefore, is taken by feminine nouns which in the nominative singular have the final consonant soft, i.e.: (1) those which end in *-i*, like *pani, gospodyni*; (2) those which end in syllables like *-sia, -cia, -dzia, -nia, -mia*, etc., i.e. in a consonant + *i* (as the spelling sign of softness) + *a*, e.g., *Zosia, babcia, Władzia* (girl's name), *księgarnia*, bookshop, *ziemia*, etc. ; and also (3) those ending in *-ja, -la*.

Since the combinations *-ky, -gy* do not occur in Polish, nouns ending in *-ka, -ga* also take the ending *-i*.

All other nouns take the ending *-y*. Thus :

pani

Nom. sing.:	ta piękna pani	this beautiful lady
Gen. sing.:	tej pięknej pani	of this beautiful lady

gospodyni

Nom. sing.:	ta dobra gospodyni	that good housekeeper
Gen. sing.:	tej dobrej gospodyni	of that good house- keeper

In other words, nouns in *-i* have one form for the nominative and genitive singular.

księgarnia, bookshop

Nom. sing.:	ta duża księgarnia	this large bookshop
Gen. sing.:	tej dużej księgarni	of this large bookshop

kawiarnia, café

Nom. sing.:	ta nowa kawiarnia	that new café
Gen. sing.:	tej nowej kawiarni	of that new café

ziemia, soil

Nom. sing.:	nasza ziemia	our soil
Gen. sing.:	naszej ziemi	of our soil

Zosia, Sophie ; babcia, grannie ; Władzia (girl's name).

Nom. sing.:	moja Zosia, babcia, Władzia	my Sophie, grannie, Władzia
Gen. sing.:	mojej Zosi, babci, Władzi	of my Sophie, grannie, Władzia

geografia, geography

Nom. sing.:	ta geografia	this geography
Gen. sing.:	tej geografii	of this geography

historia, history

Nom. sing.:	historia polska	Polish history
Gen. sing.:	historii polskiej	of Polish history

szyja, neck

Nom. sing.:	długa szyja	a long neck
Gen. sing.:	długiej szyi	of a long neck

nadzieja, 'hope

Nom. sing.:	jedyna nadzieja	the only hope
Gen. sing.:	jedynej nadziei	of the only hope

lekcja, lesson	
Nom. sing.: wasza druga lekcja	your second lesson
Gen. sing.: waszej drugiej lekcji	of your second lesson
poezja, poetry	
Nom. sing.: poezja polska	Polish poetry
Gen. sing.: poezji polskiej	of Polish poetry
niedziela, Sunday	
Nom. sing.: moja wolna niedziela	my free Sunday
Gen. sing.: mojej wolnej niedzieli	of my free Sunday
książka, book	
Nom. sing.: taka droga książka	such an expensive book
Gen. sing.: takiej drogiej książki	of such an expensive book
muzyka,* music	
Nom. sing.: muzyka brytyjska	British music
Gen. sing. muzyki brytyjskiej	of British music
noga, leg	
Nom. sing.: prawa noga	the right leg
Gen. sing.: prawej nogi	of the right leg

The form of the genitive singular in *-i* of feminine nouns serves also as the form of their dative and locative singular, with the exception, however, of nouns ending in *-ka*, *-ga*, which are discussed in Lesson 31. Thus :

Nom.: ta nowa księgarnia	this new bookshop
Gen.: Nie znam tej nowej księ- garni.	I don't know this new bookshop.
Dat.: ku tej nowej księgarni	towards that new book- shop
Loc.: w tej nowej księgarni	in that new bookshop
Nom.: nasza stara gospodyni	our old housekeeper
Gen.: To jest pokój naszej starej gospodyni.	This is the room of our old housekeeper.
Dat.: Pomagam naszej starej gospodyni.	I am helping our old housekeeper.
Loc.: Mówimy o naszej starej gospodyni.	We are speaking about our old housekeeper.

* The accent is on the first syllable : '*muzyka*, music, but in the sense band, orchestra, usually regularly : *mu'zyka*.

Study now examples of nouns which take the ending *-y* in the genitive singular (note that the consonant before *-a* in the nominative is hard, *-ba*, *-da*, *-ta*, *-ma*, *-na*, *-ra*, etc.):

osoba, person	
Nom. sing.:	ta młoda osoba this young person
Gen. sing.:	tej młodej osoby of this young person
prawda, truth	
Nom. sing.:	ta wielka prawda that great truth
Gen. sing.:	tej wielkiej prawdy of that great truth
kobieta, woman	
Nom. sing.:	ta stara kobieta this old woman
Gen. sing.:	tej starej kobiety of this old woman
zima, winter	
Nom. sing.:	ostra zima severe winter
Gen. sing.:	ostrej zimy of the severe winter
wiosna, spring	
Nom. sing.:	taka wczesna wiosna such an early spring
Gen. sing.:	takiej wczesnej wiosny of such an early spring
siostra, sister	
Nom. sing.:	moja siostra my sister
Gen. sing.:	mojej siostry my sister's

The dative and locative singular of these nouns will be discussed in Lesson 31.

The group of nouns in *-ca* (*-cza*, not many examples), *-dza* (*-dża*, rare), *-sza*, *-ża*, *-rza* (the last two identical in pronunciation) also take the ending *-y* in the genitive singular:

owca, sheep	Gen. sing.:	owcy
władza, power, authority		władzy
grusza, pear-tree		gruszy
róża, rose		róży
burza, storm		burzy

There is a special reason for separating nouns in *-ca*, (*-cza*), *-dza*, (*-dża*), *-sza*, *-ża*, *-rza* as a group in itself. To-day the sounds *c*, *cz*, *dz*, *dź*, *sz*, *ż*, *rz* are hard and, like all hard consonants, are followed by the ending *-y* (an *-i* after these

consonants would be unpronounceable in Polish). But in the distant past of the Polish language there was a time when they were pronounced soft* and, logically, were followed by an *-i*. Later on, however, they became hard (i.e. their pronunciation gradually lost its originally soft character) and the *-i* after them was automatically changed into *-y*. Thus the genitive ending of these nouns to-day, the *-y*, is historically the ending *-i*, which is proved by the fact that these nouns have to-day the same form for the genitive as for the dative and locative singular, i.e. they behave in this respect like the soft stem nouns (i.e. like *księgarnia*, *szyja*, etc.) and not like the hard stem nouns (i.e. not like *wiosna*, *osoba*, etc.). Thus :

Nom.:	ta róża	that rose
Gen.:	Nie dał dziecku tej róży.	He did not give the child that rose.
Dat.:	Pożyczyłem Róży (girl's name) tę książkę.	I lent Rose that book.
Loc.:	przy tej czerwonej róży	by that red rose

Compare now the hard and the soft stem nouns (e.g., *na—nia* ; *fa—fia* ; *ma—mia* ; *ra—ria* ; *ła—ła*, etc.) :

Hard :	Soft :
ojczyz-na, one's own country	księgar-nia
Gen. sing.: ojczyz-ny	księgar-ni
sza-fa, wardrobe	geogra-fia
Gen. sing.: sza-fy	geogra-fii (double i is used in words of foreign origin)
zi-ma	zie-mia
Gen. sing.: zi-my	zie-mi
siost-ra	histo-ria
Gen. sing.: siost-ry	histo-rii
szo-ła	koszu-la, shirt, chemise
Gen. sing.: szo-ły	koszu-li

* These consonants are therefore called historically soft consonants in Polish grammar.

Pronouns and adjectives qualifying feminine nouns in the genitive singular take the ending *-ej*, after *k*, *g*, *-iej*, thus : *dobrej*, *nowej*, *starej*, and *krótkiej*, *długiej*, *takiej*.

The same form of pronouns and adjectives serves also as the dative and the locative singular for the feminine gender.

Thus the complete declension of an adjective or pronoun qualifying a feminine noun in the singular is as follows (comp. Table on p. 81 for masculine and neuter nouns) :

Singular: Nom. and Voc.:	taka dobra gospodyni, such a good housekeeper
Acc.:	taką dobrą gospodynię
Instr.:	taką dobrą gospodynią
Gen. Dat. and Loc.:	takiej dobrej gospodyni

Learn the following cardinal and ordinal numbers :

nom. for masc.
persons, the gen.
and all other cases :

jedenście	11	jedenastu	jedenasty	11th
dwanaście	12	dwunastu	dwunasty	12th
trzynaście	13	trzynastu	trzynasty	13th
czternaście	14	czternastu	czternasty	14th
piętnaście	15	piętnastu	piętnasty	15th
szesnaście	16	szesnastu	szesnasty	16th
sie lemnaście	17	siedemnastu	siedemnasty	17th
osiemnaście	18	osiemnastu	osiemnasty	18th
dziewiętnaście	19	dziewiętnastu	dziewiętnasty	19th
dwadzieścia	20	dwudziestu	dwudziesty	20th
kilkanaście, a number of (between 11 and 19)		kilkunastu	—	

Note : *piętnaście*, *piętnastu*, *piętnasty* are pronounced : *pietnaście*, *pietnastu*, *pietnasty*. *Dziewiętnaście*, *dziewiętnastu*, *dziewiętnasty* are pronounced : *dziewietnaście*, *dziewietnastu*, *dziewietnasty*, i.e., the *ę* is pronounced as *e*.

Translate into English :

1. Matka tej młodej kobiety jest jego siostrą. 2. Idę do księgarni, a potem do tej nowej kawiarni na herbatę. 3. Dziś nie mam lekcji angielskiego. 4. To jest książka mojej matki. 5. Nie pamiętam takiej burzy. 6. Brat mojej pierwszej żony był lekarzem. 7. Czego uczyłeś się dzisiaj? Dzisiaj uczyłem się historii, geografii, polskiego i angielskiego. 8. Kto was uczy polskiego? Pani Nowakowa uczy nas polskiego; jest ona bardzo dobrą nauczycielką i wszyscy bardzo ją (her) lubimy. 10. Siostra wyjmuję ze szafy długą niebieską suknię. 11. Lekarz mówi, że nie ma żadnej nadziei. 12. Rano dzieci idą do szkoły, a mąż do biura. 13. Nie lubię wiosny, lubię zimę i sporty zimowe. 14. Idziesz do miasta? Tak. Kup mi kilka ciastek do kawy, dobrze? Dobrze—ile? Spodziewam się dziś gości, kup może piętnaście, tu są pieniądze. 15. Nikt mu nie podaje ręki. 16. Miałam jedenastu uczniów, ale żadnej uczennicy. 17. Pożycz mi dwadzieścia złotych. 18. Pies szuka wody. 19. Nie mam czystej koszuli do tego ubrania. 20. Widziałem wczoraj w kawiarni pani męża. 21. Gazeta, której szukałeś, była na ziemi pod stołem. 22. Znam kilkunastu oficerów brytyjskich, którzy uczą się polskiego. 23. Po lekcji słuchaliśmy muzyki. 24. Krowa miała dzwonek na szyi. 25. Przy kolacji czytałem gazetę. 26. Woda na herbatę się gotuje.

Translate into Polish :

1. I have a very good (girl) pupil. 2. We stayed there through the winter. 3. Mother does not like tea with milk, but she likes white coffee. 4. We were expecting an early spring. 5. A storm is coming. 6. A giraffe (żyrafa) has a long neck. 7. I don't trust Mrs. T. 8. I received 18 letters from (my) wife. 9. 12 knives and forks; 20 cakes; 17 horses; the twelfth schoolboy; the thirteenth schoolgirl; 14 (men) teachers; 15 pens; several (use the correct form of kilkanaście) boys, soldiers, cats, horses, tables, boxes. 10. The director has no (żaden) power. 11. This girl is the black sheep of our school. 12. Why don't you know your lesson? 13. (My) wife always helped the housekeeper who was ill. My wife cooks very well. 14. He was the only son of my aunt. 15. They were talking about poetry.

Vocabulary

Learn the new nouns and numbers given in the grammar part of this lesson.

<i>gazeta, gazety</i> , newspaper	<i>czarny</i> , black
<i>herbata, herbaty</i> , tea	<i>niebieski</i> , blue
<i>kawa, kawy</i> , coffee	<i>jedyny</i> , the only, sole
<i>kolacja, kolacji</i> , supper	<i>herbata z mlekiem</i> , tea with milk
<i>ręka, ręki</i> , hand	<i>biała kawa</i> , white coffee
<i>uczennica, uczennicy</i> , school-girl, (girl) pupil	<i>czarna kawa</i> , black coffee
<i>ubranie, ubrania</i> ; <i>ubrania, ubrań</i> , suit of clothes ; clothes	<i>umieć lekcję</i> , to know one's lesson
<i>woda, wody</i> , water	<i>nie umieć lekcji</i> , not to know one's lesson
<i>gotować, gotuje, gotują, gotuj, III</i> , to cook, to boil	<i>podać komuś (dat.) rękę</i> , to shake hands with somebody
<i>gotować się</i> , to be boiling	
<i>czysty</i> , clean	

LESSON 24

PERFECTIVE VERBS—THE PERSONAL PRONOUN

Many imperfective verbs form their perfective correspondents by taking prefixes. These prefixes are very often prepositions, like *z* (or *ze-*), *po*, *na*, *u*, etc. Study the formation and the use of the following pairs of verbs :

Imperfective :	Perfective
<i>robić</i>	<i>zrobić</i>
Zwykle robiłam kawę na śniadanie. I usually made coffee for breakfast.	Zrobiłam kawę na śniadanie. I made coffee for breakfast.
<i>jeść</i>	<i>zjeść</i>
On dziś nic nie jadł. He did not eat anything to-day.	Zjadł obiad i wrócił do biura. He had lunch and went back to the office.

rozumieć	zrozumieć
Rozumiałeś, co on mówił?	Zrozumiałeś to?
Did you follow what he was saying?	Did you grasp it?

dziwić się	zdziwić się
Nikt się temu nie dziwił.	Zdziwił się, gdy mu dałem te pieniądze.
Nobody was surprised at that.	He was surprised when I gave him that money.

dziękować	podziękować
Dziękował mi za każdą lekcję, którą mu dałam.	Podziękowałam jej za książki, które mi dała.
He thanked me for every lesson I gave him.	I thanked her for the books she had given me.

uczyć (się)	nauczyć (się)
Uczyłem się pływać.	Nauczyłem się pływać.
I was learning how to swim.	I have learnt how to swim.

myć (się)	umyć (się)
Nie myj się tutaj.	Umyj się.
Don't wash in here.	Have a wash.

gotować	ugotować
Kto wam gotował?	Nie ugotowała nam obiadu.
Who was cooking for you?	She has not cooked any dinner for us.

cieszyć się	ucieszyć się
Bardzo się cieszyła tą książką.	Bardzo się ucieszyła tym listem.
She was (very) happy to have this book (a state of enjoyment).	She was (so) happy to receive this letter (the first reaction, comp. above, <i>dziwić się</i> and <i>zdziwić się</i>).

liczyć	policzyć
Licz do dziesięciu.	Policz te książki.
Count up to ten.	Count these books.

Note that *liczyć*, *policzyć*, especially the latter, are often used in the sense *to charge*, e.g. : *Za dużo mi policzył*. He charged me too much.

The accusative of the personal pronoun most commonly used after verbs is as follows :

ja —mię or mnie	me	my—nas	us	} compare p. 45.
ty —cię	you	wy—was	you	
on —go	him	oni—ich	them (masc. persons)	
ona—ją	her	one—je	them (all others)	
ono—je	it			

Widzisz mię (or mnie) ?	Do you see me ?
Widzę cię.	I see you.
Uczę go.	I am teaching him.
Kochał ją.	He loved her.
Czyje to pióro? Moje,	Whose pen is this? Mine,
dostałem je od matki.	I got it from my mother.
Pamiętał nas ze szkoły.	He remembered us from school.
Słyszę was.	I hear you.
Gdzie są chłopcy? Wi-	Where are the boys? I saw
działem ich tu przed	them here a moment ago.
chwilą.	
On ma dwie siostry, zna je	He has two sisters, do you
pani ?	know them ?

Translate into English :

1. Zrobiłam dziecku sukienkę i kapelusz z tego kawałka materiału. 2. Masz jakie ciastka do herbaty?—pyta mnie siostra. Owszem, mam—odpowiadam. Otwieram pudełko—nie ma ani jednego ciastka. Mówię do dzieci: Kto zjadł ciastka z pudełka? Mój mały synek mówi: Proszę się nie gniewać, mamusiu (vocative), ja je zjadłem. Takie dobre były. . . . 3. Nauczycielka mówi do uczennicy: Dlaczego nie nauczyłaś się historii na dzisiaj? Mówisz, że się uczyłaś, ale się nie nauczyłaś, bo nie umiesz tej lekcji. 4. Chory od wczoraj nic nie jadł. 5. Ile kołnierzy dajesz do pralni? Policz je. 6. Ojczyznę Polaków jest Polska—Polacy kochają ją nad życie. 7. Czy znałeś synów naszej gospodyni? Jeden był inżynierem, a drugi miał sklep. Bardzo dobrze ich znałem. Staszek wrócił teraz do domu bez ręki i bez nogi. 8. Rozmowa w kawiarni: Pan mi za dużo policzył, miałyśmy jedną kawę, jedną herbatę i tylko dwa ciastka, nie cztery. O, bardzo panią przepraszam. 9. Nie

dziękuj mi, nie zrobiłem nic wielkiego. Podziękuj pani za cukierki. 10. Kupili kawałek ziemi pod (near, in the neighbourhood of) Warszawą. 11. Nauczyciel pytał się uczniów, czy zrozumieli lekcję. Matka ją rozumiała, ale nikt inny. 12. Przez dwa tygodnie nie myłem się. Pierwszy raz dzisiaj się umyłem. 13. Matka bardzo ucieszyła się tą sukienką, którą dostała od cioci. Cieszył się dobrym świadectwem syna. 14. Ugotowałam, co miałam w domu. Nie pamiętam jak się to robi, bo przez długi czas nie gotowałam.

Exercise 1

1. Put the verb and the personal pronoun into the opposite number :

1. Lubisz ją ?
2. Podziękowałam jej.
3. Uczymy je.
4. Czy ona wam pomaga ?
5. Za co on ich przepraszał ?
6. Nie dziwię się mu.
7. Dał im kawałek chleba. (Use masc. and fem.).
8. Mówiła nam o tym.

Exercise 2

Put the following sentences into the past tense, perfective; where suitable, use both masculine and feminine forms :

1. Ciocia robi herbatę.
2. Podaje kolację.
3. Liczę noże i widelce.
4. Matka i żona jedzą śniadanie.
5. Rozumiecie to zdanie ?
6. Powtarzam tę lekcję.
7. Pożyczam ci tych dwanaście ręczników.
8. Zostają przez niedzielę.
9. Uczy się sam, bez nauczyciela.
10. Dziękuję ci za pieniądze.
11. Wracam do pralni.
12. Przyszywają guziki.

Translate into Polish :

1. This did not surprise me at all (at all=wcale nie).
2. The owner of this bookshop was formerly a teacher, he

taught my sister and my brother. 3. Everybody liked him. 4. She has not learned it yet. 5. They do not know (znać) this road. 6. (My) mother has taught me how to cook. 7. He had (he ate) a piece of bread and butter. 8. These are the words which I did not understand. 9. Your frock is in the laundry. 10. I had a long conversation with our gardener yesterday. 11. I have asked (pytać się) father, but he did not know. 12. Excuse me (to a man, formal), is this your pen? O, thank you (to a woman, formal) very much, yes, it is mine. 13. What did she make from this material? 14. There was a piece of meat here, where is it? Why don't you answer? Because, if you please madam, the dog ate it up. 15. The children were left without a mother. 16. He came back after a while. 17. I don't understand that sort of life (translate: such a life).

Vocabulary

Learn the verbs and pronouns given in the grammar part of this lesson.

<i>chwila, chwili</i> , moment	<i>odpowiadać, I</i> , to reply, to answer
while	
<i>kawałek, kawałka; kawałki, kawałków</i> , piece	<i>przepraszać, I</i> , to beg pardon, to apologize
<i>materiał, materiału; materiały, materiałów</i> , material	<i>przepraszam panią</i> , excuse me, madam
<i>pralnia, pralni</i> , laundry	<i>przepraszam panią</i> (acc.) <i>za to</i> (acc.), I apologize for this (to a woman)
<i>rozmowa, rozmowy</i> , conversation	<i>dziękuję pani</i> (dat.) <i>za to</i> (acc.), I thank you for this (to a woman)
<i>mamusia</i> , dim. of <i>mama</i> , mummie	<i>w domu</i> , at home
<i>synek</i> , dim. of <i>syn</i> , sonny (compare Vocabulary p. 50).	<i>kochać nad życie</i> , to love more than life
<i>sukienka</i> , dim. of <i>suknia</i> , little frock	<i>nikt inny</i> , nobody else
<i>pytać, I</i> , or <i>pytać się, I</i> , to ask	<i>bez</i> , prep. with gen., without
<i>pytam się matki</i> (gen.) <i>o drogę</i> (acc.), I am asking mother about the way	

LESSON 25

PLURAL OF FEMININE NOUNS—SURNAMES

The nominative, accusative and vocative plural of feminine nouns have one form.

Hard stem nouns (see Lesson 23), including those in *-ka*, *-ga*, take for these cases of the plural the same ending as for the genitive singular. E.g., *kobieta*, woman, *kobiety*, of the woman (gen. sing.)—and the nominative, accusative and vocative plural also: *kobiety*, women.

Soft stem nouns (compare p. 101), including those ending in historically soft consonants (*-ca*, *-dza*, *-sza*, *-ża*, *-rza*, p. 104) take for these three cases of the plural the ending *-e*. E.g., *księgarnia*, bookshop, *księgarńi*, of the bookshop, *księgarńie*, bookshops; *róża*, rose, *róży*, of the rose, nominative, accusative and vocative plural: *róże*, roses.

Pronouns and adjectives for feminine nouns have in the plural the same forms as for the neuter nouns, i.e. the form for all others quoted in the Table on p. 81. The feminine of *dwa* is *dwie*, other numbers are the same as for neuter nouns.

Hard stems:

Nom. sing.:	Gen. sing.:	Nom., Acc. and Voc. plural:
dobra żona a good wife	dobrej żony of the good wife	dobrze żony good wives
ta nowa szkoła this new school	tej nowej szkoły of this new school	te nowe szkoły these new schools
wczesna zima early winter	wczesnej zimy of the early winter	wczesne zimy early winters
jedna duża szafa one big wardrobe	jednej dużej szafy of one big wardrobe	dwie duże szafy two big wardrobes
ta zła matka this bad mother	tej złej matki of this bad mother	te złe matki these bad mothers
głęboka rzeka a deep river	głębokiej rzeki of the deep river	głębokie rzeki deep rivers
taka zła droga such a bad road	takiej złej drogi of such a bad road	takie złe drogi such bad roads

Soft stems :

	Gen. sing. (also Dat. and Loc. sing.) :	Nom., Acc. and Voc. plural :
Nom. sing.:		
ta pani	tej pani	te panie
this lady	of this lady	these ladies
nasza gospodyni	naszej gospodyni	nasze gospodynie
our landlady	of our landlady	our landladies
miła kawiarnia	miłej kawiarni	miłe kawiarnie
a pleasant café	of a pleasant café	pleasant cafés
nasza ziemia	naszej ziemi	nasze ziemie
our soil	of our soil	our provinces (in ref. to Poland, note the use of <i>ziemia</i> in this meaning, especial- ly in the plural)
krótka chwila	krótkiej chwili	krótkie chwile
a short moment	of a short moment	short moments
wielka nadzieja	wielkiej nadziei	wielkie nadzieje
great hope	of great hope	great hopes
nowa restauracja	nowej restauracji	nowe restauracje
a new restaurant	of a new restaurant	new restaurants
ciekawa historia	ciekawej historii	ciekawe historie
an interesting story	of an interesting story	interesting stories
jedna grusza	jednej gruszy	dwie grusze
one pear-tree	of one pear-tree	two pear-trees
biała róża	białej róży	białe róże
a white rose	of a white rose	white roses

Most feminine nouns—for exceptions see below—form their genitive plural in the same way as neuter nouns, i.e. they take no ending, so that the final consonant of the stem is exposed. Thus :

Neuters :

Nom.	Gen.	
sing.:	plural :	
pismo	pism	
pióro	piór	
zdanie	zdań	} compare p. 24
uczucie	uczuc	

Feminines :

Nom.	Gen.
sing.	plural :
zima	zim
góra, mountain	gór
pani	pań
ciocia, auntie	cioc

Similarly :	kobieta	kobiet
	prawda	prawd
	szafa	szaf
	rzeka	rzek
	róża	róż
	praca, work	prac
	władza	władz

The disappearance of the ending causes the same changes in certain feminine nouns as in the neuter nouns (compare p. 25 and 26). These changes are :

(1) o changes to ó—compare :

Neuters :	słowo—słów	Feminines:	krowa—krów
	morze—mórz		siostra—sióstr
	pole—pól		szkoła—szkół
			noga—nóg
			droga—dróg
			woda—wód
			osoba—osób
			rozmowa—rozmów
		But :	żona—żon

(2) ę changes to ą—compare :

święto—święt	ręka—rąk
--------------	----------

(3) an e is inserted to avoid the concurrence of two consonants difficult to pronounce—compare :

Neuters :	okno—okien	Feminines:	wiosna—wiosen
	biurko—biurek		córka—córek
	jajko—jajek		matka—matek
	jabłko—jabłek		książka—książek
			ciotka—ciotek
			nauczycielka— nauczycielek

Nouns in *-nia*, however, and those of foreign origin in *-sja*, *-cja*, *-zja* (*pasja*, passion, *lekcja*, *poezja*) and in *-ria* (*historia*), *-fia* (*geografia*), *-gia* (*geologia*, geology), etc., form their genitive plural in the same way as the genitive singular, i.e. they take the ending *-i*.* Thus, gen. sing.

* Nouns in *-sja*, *-zja*, *-cja* may also take in this case the ending *-yj*, those in *-ria*, etc., the ending *-ij*, but only when it is necessary to avoid ambiguity.

tej księgarni, of this bookshop, and gen. plural: *tych księgarni*, of these bookshops (though the form *księgarni* is also used); *zbrodnia*, crime, *tej zbrodni* and *tych zbrodni*; *lekcja*, *tej lekcji* and *tych lekcji*, etc.

Now compare the singular and the plural:

	Singular :	Plural :
Nom.:	ta nowa szkoła	te nowe szkoły
Acc.:	tę nową szkołę	te nowe szkoły
Gen.:	tej nowej szkoły	tych nowych szkół
Nom.:	ta mała restauracja	te małe restauracje
Acc.:	tę małą restaurację	te małe restauracje
Gen.:	tej małej restauracji	tych małych restauracji

Polish family names ending in *-ski* and *-cki* are in origin adjectives, derived from place names. They are therefore declined exactly as adjectives, which explains the fact that for the names of wives and daughters the masculine ending *-ki* changes to *-ka*, thus *-ska*, *-cka*. E.g., *pan Grabowski*, *pani Grabowska*, *panna* (miss) *Grabowska*, *państwo Grabowscy* (comp. *polski*—*polscy*, p. 80).

Family names of men, ending in a consonant, like *Sienkiewicz*, *Orkan*, are declined like masculine nouns. The names of daughters are formed from these names by adding the ending *-ówna* to the masculine forms, i.e. *panna Sienkiewiczówna*, *panna Orkanówna*; these names of daughters are declined like feminine nouns in *-a*.

The names of wives are formed by adding the ending *-owa* to masculine names ending in a consonant, thus *pani Sienkiewiczowa*, *pani Orkanowa*. The ending *-owa* is an adjectival ending and implies somebody's wife (*Sienkiewiczowa żona*, *Orkanowa żona*). The names of wives in *-owa* are therefore declined as adjectives.

Note that surnames are not used in Polish in polite direct address. The simple *proszę pana*, *proszę pani*, or a title derived from office, rank, occupation, academic degree, etc., is used instead, thus: *proszę pana ministra* (to a cabinet minister); *proszę pana porucznika* (to a lieutenant); *czy pan profesor wie*, do you know "Mr. professor"; *śłucham pana doktora*, yes, doctor; *proszę pani dyrektorki* (note the genitive here) if you please, madam (to a head-mistress), etc.

In familiar address among close friends the words *pan*, *pani* and *panna* are used with Christian names. For the vocative case in direct address see lessons 27, 30 and 31.

Translate into English :

1. O moje drogie siostry ! To jest syn mojej siostry. Moje siostry nie rozumieją po angielsku. Pan kapitan zna moje siostry, Marysię Nowicką i Zosię Parewiczową? 2. Moje dwie ciotki były dyrektorkami wielkich szkół. 3. Pani Nowakowa ma już dwie szafy pełne ubrań, które jej panie dały dla biednych dzieci. 4. Budowaliśmy szkoły, drogi i mosty. Zbudowaliśmy dwadzieścia nowych szkół. 5. Opowiadał nam ciekawe historie z życia żołnierzy. 6. Wczoraj miałyśmy dwie lekcje z panią Lubiczową. Wczoraj mieliśmy dwie lekcje z panem Lubiczem. W niedzielę nie mamy lekcji. 7. Wypił dwie szklanki mleka i zjadł kawałek chleba z masłem. 8. Wracam z księgarni, kupiłem tom nowel Sienkiewicza i dwa tomy poezji Słowackiego dla córek, one się teraz uczą literatury. A jak pan doktor wie, nasze mieszkanie i wszystkie moje książki—a, lepiej o tym nie mówić. 9. Tu są klucze do szaf i do kuchni. 10. Wszystkie ziemie polskie są Polakom bardzo drogie. 11. Z pokoju moich siostr widać góry doskonale. 12. Rogalscy i Nowakowie byli także wczoraj w restauracji. 13. Dziecko drogie, co ty pijesz ? wodę z rzeki ? 14. Nie bij psa. Zegar bije. 15. Czy pan profesor nie zna tych dwu pań ? Doskonale je znam, to moje ciotki. 16. Moja praca kończy się w tym tygodniu.

Translate into Polish :

1. You know that the doctor did not allow you to drink black coffee. 2. She does not like mountains, she likes the sea. 3. Mother was in the kitchen. He was in the bookshop. 4. Have you read any (jaki) short stories of Sienkiewicz ? 5. I have borrowed these two volumes from Mr. Borski. 6. He was laughing at (his) sisters, because they were late for the train. 7. I have the works (translate : writings) of Sienkiewicz in 15 volumes. 8. The cat was drinking milk. The cat drank up the milk. 9. The little girls gave the boy a beating, because he did not give them (any) apples, he ate

them all himself. 10. You have two legs, but a horse has four legs. 11. Mr. Szaniawski was professor of Polish literature. 12. If you please, sir, the clock in the kitchen stopped striking (infinitive). 13. Poor child, he does not remember (his) father; do you remember Mr. Gruszewski, he was an airman. 14. Bring me (translate: pass me) a glass of water. 15. Under the trees were baskets (kosze) full of apples. 16. I am out of a job (translate: without work). 17. The rivers in the mountains are not very deep, but the water is very cold. 18. It was a very hard (translate: heavy), but very interesting work.

Vocabulary

<i>ciocia, cioci</i> ; <i>ciocie, cioc</i> , auntie	<i>bić, bije, biją, bij, III</i> , im- perf., to beat, to strike
<i>dyrektorka, dyrektorki</i> ; <i>dy- rektorki, dyrektorek</i> , head- mistress	<i>zbić, III</i> , perf., to give a hiding
<i>góra, góry</i> ; <i>góry, gór</i> , mountain	<i>pełny</i> (or : <i>pełen</i>), <i>pełna</i> , <i>pełne</i> , full
<i>literatura, literatury</i> , litera- ture	<i>biedny</i> , poor
<i>nowela, noweli</i> ; <i>nowele</i> , <i>nowel</i> , short story	<i>wczesny</i> , masc. pers. : <i>wcześni</i> , early
<i>szklanka, szklanki</i> ; <i>szklanki</i> , <i>szklanek</i> , glass, tumbler	<i>zły</i> , masc. pers. : <i>źli</i> , bad, evil ; wrong
<i>panna, panny</i> ; <i>panny</i> , <i>panien</i> , miss ; girl	<i>doskonale</i> , perfectly well, splendidly, splendid
<i>praca, pracy</i> ; <i>prace, prac</i> , work, task	<i>lepiej</i> , better (adv.)
<i>tom, tomu</i> ; <i>tomy, tomów</i> , volume	<i>zegar bije</i> , the clock strikes
<i>zegar, zegara</i> ; <i>zegary</i> , <i>zegarów</i> , clock	<i>Juliusz Słowacki</i> , an in- spired poet of the Roman- tic period (1809-1849)
<i>budować, buduje, budują</i> , <i>buduj, III</i> , imperf., to build, to construct	<i>Henryk Sienkiewicz</i> , novel- ist, laureate of the Nobel Prize, author of <i>Quo Vadis</i> , <i>The Trilogy</i> , <i>The Knights of the Cross</i> , etc. (1846-1916)
<i>zbudować, III</i> , perf.,	<i>Władysław Orkan</i> , a modern poet, novelist and drama- tist
<i>pić, pije, piją, pij, III</i> , imperf., to drink	
<i>wypić, III</i> , perf., to drink up	

LESSON 26

THE LOCATIVE CASE—THE POSSESSIVES—THE VERBS *chcieć*
AND *móc*

Masculine nouns which end in soft consonants, i.e. in *ć, dź, ń, j, l*, or in the historically soft consonants *c, dz, cz, sz, ź, rz* (p. 104 and 105), form the locative singular in *-u*. Note that the locative case is invariably used with a preposition (compare p. 40 and 41). Thus :

	Gen. sing.:	Loc. sing.:
ojciec	ojca	o ojcu, about the father
chłopiec	chłopca	o chłopcu, about the boy
piec	pieca	w piecu, in the oven
miesiąc, month	miesiąca	w tym miesiącu, this month
pieniądz	pieniądza	na tym pieniądzu, on this coin
gość	gościa	o naszym gościu, about our visitor
niedźwiedź	niedźwiedzia	o starym niedźwiedziu, about the old bear
klucz	klucza	przy kluczu, by the key
słuchacz	słuchacza	o słuchaczu, about the student
deszcz	deszczu	po deszczu, after the rain
płaszcz	płaszcza	w płaszczu, in an overcoat
kosz, basket	kosza	w koszu in a basket
kapelusz	kapelusza	w kapeluszu, in a hat
mąż	męża	o mężu, about the husband
nóż	noża	na nożu, on the knife
lekarz	lekarza	o lekarzu, about a physician

żołnierz	żołnierza	o żołnierzu, about a soldier
talerz	talerza	na talerzu, on the plate
cmentarz	cmentarza	na cmentarzu, at the cemetery
nauczyciel	nauczyciela	o nauczycielu, about the teacher
cel	celu	w celu, (in the) with the purpose
góral	górala	o góralu, about the mountaineer
pokój	pokoju	w pokoju, in the room
kraj	kraju	w kraju, in the country
wuj	wuja	o wuju, about the uncle
złodziej	złodzieja	o złodzieju, about the thief
uczeń	ucznia	w tym uczniu, in this pupil
koń	konia	o moim koniu, about my horse
ogień	ognia	na ogniu, on the fire

Neuter nouns in *-e* (this ending is always preceded by a soft consonant) also form the locative singular in *-u*. Thus :

	Gen. sing.:	Loc. sing.:
uczucie	uczucia	w uczuciu, in the feeling
życie	życia	w życiu, in life
zajęcie	zajęcia	po zajęciu, after the occupation
narzędzie	narzędzia	o narzędziu, about the tool
śniadanie	śniadania	na śniadaniu, at breakfast

mieszkanie	mieszkania	w mieszkaniu, in the flat
opowiadanie	opowiadania	w opowiadaniu, in the tale
zdanie	zдания	w tym zdaniu, in this sentence
zebranie	zebrania	na zebraniu, at the meeting
serce, heart	serca	w sercu, in the heart
słońce, sun	słońca	w słońcu, in the sun
miejsce, place, spot, seat	miejsca	na twoim miejscu, in your place, in your seat
zdrowie, health	zdrowia	w zdrowiu in (good) health
prysłowie, proverb	przysłowia	w tym przysłowiu, in this proverb
zboże	zboża	w zbożu, in the corn
wybrzeże, coast	wybrzeża	na wybrzeżu, on the coast
morze	morza	na morzu, on the sea
przymierze	przymierza	po przymierzu, after the alliance
powietrze, air	powietrza	w powietrzu, in the air
pole	pola	w polu, in the field
jaje	jaja	w jajku, in the egg

The same ending *-u* is also taken by masculine nouns ending in *-k*, *-g*, *-ch*, and by neuter nouns ending in *-ko*, *-go* (rare), *-cho*. Thus :

Polak	Gen. sing.: Polaka	Loc. sing.: w Polaku, in a Pole
Anglik	Anglika	w Angliku, in an Englishman

słownik	słownika	w słowniku, in the dictionary
rok, year	roku	w tym roku, in that year ; this year
róg	rogu	na rogu, at the corner
dług	długu	o moim długu, about my debt
pociąg	pociagu	w pociagu, in the train
dach, roof	dachu	na dachu, on the roof
strach, fear	strachu	w strachu, in fear
pośpiech, haste	pośpiechu	w pośpiechu, in haste
biurko	biurka	na biurku, on the writing-table
lotnisko	lotniska	na lotnisku, on the aerodrome
mleko	mleka	w mleku, in milk
łóżko, bed	łóżka	w łóżku, in bed
wojsko, army	wojska	w wojsku, in the army
oko, eye	oka	w oku, in the eye
tango	tanga	po tangu, after the tango
ucho	ucha	w uchu in the ear

Pronouns and adjectives qualifying masculine and neuter nouns in the locative singular take the same form as for the instrumental singular. Thus :

Instrumental :

z tym pokojem	with this room
z jednym małym pokojem	with one small room

Locative :

w tym pokoju	in this room
w jednym małym pokoju	in one small room

You are familiar by now with the possessives *mój, moja, moje*, my, mine, and *twój, twoja, twoje*, thy, thine. There is in Polish one more possessive, declined exactly as *mój* and *twój*, viz., *swój, swoja, swoje*. This possessive is used for any person of the singular or plural if the possession refers to the subject of the sentence. Thus :

Ja mam swoją książkę, I have my (own) book, not
nie twoją. yours.

Każde dziecko ma swoje Every child has its own
miejsce. seat.

The possessives for the third persons are : *jego*, his ; *jej*, her, hers ; *jego*, its ; *ich*, their, theirs. Thus :

Thus :

To jest jego kapelusz.	This is his hat.
Zna pan jej syna ?	Do you know her son ?
Byłem w ich mieszkaniu.	I was in their flat.

Note the difference in meaning between *jego* and *swój* in the following sentences :

Staszek ma jego książkę. Staszek has his (somebody else's) book.

Staszek ma swoją książkę. Staszek has his (own) book.

The verb *chcieć*, to want, is regular and is conjugated as follows :

Present :	Past :				Plural :	
	Sing.					
Sing.:	Plural:	Masc.:	Fem.:	Neut.:	Masc.	All persons: others :
chcę	chcemy	chciałem	chciałam	—	chcieliśmy	chciałyśmy
chcesz	chcecie	chciałeś	chciałaś	—	chcieliście	chciałyście
chce	chcą	chciał	chciała	chciało	chcieli	chciały

The perfective of *chcieć*—*zechcieć* is used mostly in polite requests.

The verb *móc*, to be able to, is irregular and is conjugated as follows :

Present :

mogę	I can	możemy	we can
możesz	thou canst	możecie	you can
może	he, she, it can	mogą	they can

Past :

Singular :

Masc.:	Fem.:	Neut.:	
mogłem	mogłam	—	I could
mogłeś	mogłaś	—	thou couldst
mógł	mogła	mogło	he, she, it could

Plural :

Masc. persons :	All others :	
mogliśmy	mogłyśmy	we could
mogliście	mogłyście	you could
mogli	mogły	they could

The verb *móc* has no perfective ; the verb *pomóc*, however, conjugated exactly like *móc*, serves as the perfective of *pomagać*, to help. Like *pomagać*, it is followed by the dative : *pomóc komu*, to help somebody.

Note the impersonal expression *można*, one can, one may, it is possible, past : *można było*, which is used very frequently in general statements and in questions, and is followed by an infinitive. Thus :

Nie można było nic kupić. It was impossible to buy anything.

Czy można ? May I? (usually in the sense : May I come in ?)

Translate into English :

1. Tego słowa nie ma w słowniku. 2. Czytałem o tym w dzienniku polskim. 3. On nie chce zostać w wojsku. 4. Dużo słyszałem o tym chłopcu. 5. Po zajęciu kraju przez wojska brytyjskie cała jej rodzina wróciła do Paryża. 6. Dlaczego nie byliście wczoraj na zebraniu ? 7. Klucz był na biurku pod papierami. 8. W jednym pokoju były dwa okna, w drugim tylko jedno. 9. Oni nie mogą tyle płacić. Oni nie chcą tyle płacić. Wolę teraz zapłacić. 10. Nie mogłam zapłacić za mleko, bo miałam tylko dwadzieścia złotych, a

mleczarz nie miał mi wydać. 11. Jak ty możesz coś takiego mówić? 12. Co można panu podać? 13. O tym długi ojciec nic nie wiedział. 14. Jego matka nie chce mieszkać w Poznaniu. Dlaczego nie chce? Powiada, że nie lubi takiego wielkiego miasta, że się tam nigdy dobrze nie czuła i że woli zostać w Kaliszu, gdzie ma swoje mieszkanie i gdzie ma dużo znajomych i przyjaciół. Jej mieszkanie w Kaliszu jest rzeczywiście bardzo ładne i wygodne. Tak, ale Tazio nie może dostać żadnej posady w Kaliszu, choć się stara od roku, a wuj obiecał mu dobrze płatną posadę w Poznaniu jeszcze w tym roku. 15. Nie mogła mu zapłacić wszystkiego od razu, ale on nie chciał czekać na pieniądze, więc pożyczyła od swojej siostry i teraz ma ten dług. 16. Ona się kocha w tym góralu. 17. Bardzo ci dobrze w tym jasnym ubraniu i w tym nowym kapeluszu. 18. Tego nie mogliśmy wiedzieć. 19. W tym pokoju nie ma miejsca na dwa łóżka. 20. Jak się pan czuje w Paryżu? Dziękuję, dobrze, mam tu dużo znajomych.

Exercise

(1) Translate into Polish the following phrases :

miesiąc —(in) this month ; all through that month

parasol —about this umbrella ; under the umbrella

zadanie —in your exercise ; before that exercise

metal —in such an expensive metal

słoń —on a big elephant ; with a big elephant

cmentarz—in (use : na) a cemetery ; from a cemetery.

(2) Put the sentences : On się nie chce uczyć, and : On się nie może uczyć—in the past tense, singular and plural. Form corresponding sentences in the past tense, singular and plural, for the feminine and neuter genders.

Translate into Polish :

1. You have made two mistakes in this sentence. 2. The cat was looking at the birds on the roof. 3. Her brother has got (dostać) a well-paid job. 4. I was correcting these exercises in great haste. 5. Don't let the dog lie (leżeć) on the bed. 6. I wanted to pay him for these lessons. 7. This month I have been twice in Poznan. 8. Mother did not feel well and could not go back to Paris ; she wanted to be in Paris for Christmas, but she stayed in Torun till (do) the New Year. 9. Our house was on this spot. 10. I wanted to have a very comfortable bed. 11. He was telling me

about his father and about his children. 12. There is much truth in this proverb. 13. Do you know with whom he was in love? No, I don't know, I prefer not to know. 14. I don't know anything about this pupil. 15. She had many acquaintances in Kalisz. 16. Grandfather used to sit down in the shade, under this pear-tree, grandmother preferred to be in the sun. 17. A book is made of paper. 18. We tried hard to help her (perf.). We could not help her. 19. Who is paying for this basket of apples? 20. The physician gave him a certificate of health. 21. He laughed at our fear. 22. She is so pleased (*cieszyć się*), because her son is coming back from the army. 23. This child has a very kind heart. 24. In the mountain (*górski*) air he felt better (*lepiej*).

Vocabulary

Learn the nouns, verbs and pronouns given in the grammar part of this lesson.

<i>papier, papieru</i> ; <i>papiery, papierów</i> , paper	<i>placić, zapłacić za coś</i> (acc.), to pay for something
<i>posada, posady</i> , position, job	<i>dobrze płatny</i> , well-paid
<i>znajomy, znajomego</i> ; <i>znajomi, znajomych</i> , acquaintance (man), used as nouns, declined as adjectives	<i>starać się, I</i> (imperf.), to try hard, to endeavour (to obtain, to get, to do, etc.)
<i>znajoma, znajomej; znajome, znajomych</i> , acquaintance (woman), used as nouns, declined as adjectives	<i>postarać się, I</i> (perf.), to make an effort (to obtain, to get, to do, etc.)
<i>czuć, czuje, czują, III</i> , to feel (transitive, e.g.: <i>czułem, że . . .</i> I felt that . . .)	<i>woleć, woli, wolą, IV</i> , to prefer (would rather)
<i>czuć się</i> , to feel (intransitive, e.g.: <i>czułem się dobrze, I felt well</i>)	<i>dobrze ci</i> (dat.) <i>w tym kapeluszu</i> (loc.), this hat suits you
<i>kochać się w kimś</i> (loc.), to be in love with somebody	<i>wygodny</i> , comfortable
<i>placić, płaci, płacą, płac</i> , IV, (imperf.), to pay, to be paying	<i>rzeczywiście</i> , really, indeed
<i>zapłacić</i> , like <i>placić</i> (perf.), to pay, to settle	<i>od razu</i> , at once
	<i>Kalisz, Kalisza</i> , a town in Poland
	<i>Paryż, Paryża</i> , Paris
	<i>Poznań, Poznania</i> , Poznan
	<i>Toruń, Torunia</i> , Torun
	<i>Tadzio</i> , dim. of Tadeusz, Thaddeus, male name

LESSON 27

VOCATIVE OF MASCULINE AND FEMININE NOUNS—
DIMINUTIVES

The vocative singular of masculine nouns ending in a soft consonant and in *-k*, *-g*, *-ch* is the same as their locative singular. In the plural all masculine nouns have the vocative the same as the nominative. In the singular, however, there are some exceptions: *Bóg*, loc. (*w*) *Bogu*, but the vocative: *Boże!* Nouns in *-ec*, like *chłopiec*, *ojciec*, *kupiec*, form the locative in *-u*, (*o*) *chłopcu*, *ojcu*, *kupcu*, but the vocative in *-cze*, thus: *chłopcze!* *ojcze!* *kupcze!*

Pronouns and adjectives have the vocative the same as the nominative in both singular and plural. Thus:

Żołnierzu polski!	Polish soldier!
Żołnierze polscy!	Polish soldiers!
O święty kraju nasz!	O our sacred country! (beginning of a song)
Polaku! Stachu!*	O Pole! O Stach!
Drogi Boże!	Good Lord!
Mój kochany chłopcze!	My dear boy!
Moi kochani chłopcy!	My dear boys!
Staszku, proszę cię, podaj mi tę książkę ze stołu.	Staszek, please pass me that book from the table.

When addressing a person by his Christian name, the vocative is used; when calling, however, the nominative is generally used, e.g.:

Józek, gdzie jesteś? Joey, where are you?

The vocative singular of feminine nouns in *-a* ends in *-o*, of those in *-i* it is the same as the nominative singular. Pronouns and adjectives qualifying any feminine noun in the vocative singular have the same form as for the nominative singular. Thus:

Matko!	Mother!
Moja kochana siostró!	My dear sister!
O Halino, o jedyna dziewczyno moja!	O Helen, my only girl! (from Moniuszko's opera: Halka)
Droga Pani!	Dear Madam!

* Another diminutive of Stanisław.

Diminutives of women's Christian names, however, ending in *-sia*, *-zia*, *-cia*, *-dzia*, *-nia*, *-la*, and diminutives like *mamusia*, mummy, *ciocia*, auntie, *babcia*, grannie, form the vocative singular in *-u*. Thus :

Zosia, Marysia, Kazia,	Zosiu ! Marysiu ! Kochana
Kasia	Kaziu ! Moja Kasiu !
Lucia, Madzia	Luciu ! Madziu !
Hania, Mania, Hala	Moja Haniu ! Droga Maniu !
	Halu !
mamusia, ciocia, babcia	mamusiu ! ciociu ! babciu !

The vocative plural of feminine nouns is the same as the nominative plural (compare p. 113).

A characteristic feature of Polish nouns is their capability of forming diminutives. These diminutives primarily express gradation in size, e.g. *stół*, table, *stolik*, a little table, *stoliczek*, a (still smaller, delicate, fragile) little table ; or : *łyżka*, (table)spoon, *łyżeczka*, (tea)spoon ; or, *pułdo*, large box, *pudełko*, normal size box, *pudeleczek*, a little box. Apart from expressing relative size, diminutives are extensively used in Polish to imply a degree of endearment, of warmer or affectionate attitude on the part of the speaker. Hence their use in family life, compare : *matka*, *mama*, *mamusia*, etc., etc. ; *ciotka*, *ciocia*, *babka*, *babcia*, etc. ; in Christian names, especially with reference to young people, e.g., *Jan*, John, *Janek*, *Janeczek*, *Jaś*, Johnny ; *Maria*, Mary, *Marysia*, *Marysienka*, etc. ; with reference to pets, e.g., *pies*, *piesek*, *pieseczek*, and in nursery talk. Take, for instance, this nursery rhyme (by S. Jachowicz) :

Pan kotek był chory	
I leżał w łóżeczku,	leżał—was lying
I przyszedł pan doktor—	przyszedł—came
Jak się masz, koteczku ?	

Naturally, the possibility of the use of diminutives is a source of additional artistic and emotional appeal in poetry and in songs as, for instance, in this well-known lay :

Ogwiadeczek, coś błyszczała,	gwiazda, star, gwiazdka,
Gdym ja ujrzał świat,	gwiazdeczka
Czemuż ci to, gwiazdko mała,	coś błyszczała—ty, co błyszczałaś ;
Twój promyczek zbladł.	błyszczeć, to shine, to twinkle
	gdym ja ujrzał—gdy ja ujrzałem, when I first saw
	czemuż—dlaczego
	promień, ray, beam ;
	promyk, promyczek
	zbladł (the ł at the end is not pronounced), paled, waned (from zblednąć)

In the following very popular soldiers' song the use of the diminutive *wojenka*, from *wojna*, war, provides an effect of ironic humour.

Wojenko, wojenko,	
Cóżeś ty za pani,	cóżeś ty za pani—co ty jesteś za pani,
Że na ciebie idą,	what sort of a lady art thou ;
Że za ciebie giną	ciebie, longer form of cię ; idą, go ; za ciebie giną, die for you ;
Chłopcy malowani.	malowany, painted ; chłopcy malowani, the handsomest boys

The most frequent (but by no means the only) diminutive endings are the following :

For masculine nouns :

-ek, -eczek	syn, son—synek, synecek
	ogród, garden—ogródek, ogródeczek
-ik, -iczek	koń, horse—konik, koniczek
	pokój, room—pokoik, pokoiczek
-yk, -yczek	kosz, basket—koszyk, koszyczek
	talerz, plate—talerzyk

For feminine nouns :

-ka, -eczka	krowa, cow—krówka, króweczka
	książka*, book—książeczka
	córka*, daughter—córeczka
	panna, miss, girl—panienka, panienczka

*both these nouns are in fact, diminutives which have lost the diminutive meaning (the original nouns are : *księżka*, *córa*.)

For neuter nouns :

-ko, -eczko jaje, egg—jajko, jajeczko
 okno, window—okienko, okieneczko
 pole, field—pólko
 ciasto, dough—ciastko, French pastry—
 ciasteczko

Translate into English :

1. Marysiu, gdzie jest kluczyk od tego pudełka? Nie wiem, mamusiu, wczoraj widziałam go na biurku. 2. Haniu, podaj talerzyki na ciastka i łyżeczki do herbaty. 3. Drogi Boże, co ja zrobiłam! masła zapomniałam kupić! Jurek, zatelefonuj do cioci, może ona ma masło w domu. 4. Zosiu, zwołaj Miecicia, nie wypił mleka. 5. Ucz się, chłopcze, ucz się! 6. Stachu, nie zapomnij kupić tych guzików! 7. Telefonowałam do pani we środę, bo chciałam się z panią spotkać w kawiarni. 8. Wołałam go dwa razy, ale pewnie nie słyszał. 9. Ja się teraz nigdy ze Staszkiem nie spotykam. 10. Janku, nie ruszaj papierów tatusia. 11. Ruszyliśmy w drogę. 12. Czytam angielskie książki, bo nie chcę zapomnieć tego języka. 13. Babcia cię woła, Halu. 14. Spotykałam go często i razem wracaliśmy z biura. 15. Święte twoje słowa. 16. Przez całą wojnę był w wojsku.

Translate into Polish :

1. Our little dog has got one ear black and one white*
 2. I am glad that you have rung Staszek up (translate : that you have telephoned to Staszek), how is he feeling to-day?
 3. Our Father! Women of Poland (translate : Polish women)! Workers! Children! O my country (ojczyzna)! Dear auntie! Poles!
 4. Don't move. I cannot move.
 5. Don't forget (to several people) about those letters.
 6. Janeczek, do you see cows and horses over there (use diminutives)?
 7. He did not want to telephone to you, you know why, but can you not meet in a café?
 8. I saw him for the last time before the war.
 9. He did not come back from the war.
 10. Jurek, daddy has called you twice.
 11. Please call your son in.
 12. We used to meet them occasionally, when they lived in Poznan.
 13. I met her

yesterday. They meet every day. 14. Have you rung up Mrs. Dembińska? 15. Were you calling me? 16. We often forget about it. I did not forget about auntie, I am trying to do what I can.

Vocabulary

<i>tatuś, tatusia</i> , daddy	<i>zatelefonować</i> , perf.
<i>wojna, wojny</i> ; <i>wojny, wojen</i> , war	<i>telefonować, zatelefonować do kogoś</i> (gen.), to telephone to somebody
<i>ruszać, I</i> , imperf. and <i>ruszyć</i> , perf., to move, to touch (<i>coś</i> , something); to start (e.g. <i>w drogę</i> , on a journey)	<i>wolać, I</i> , imperf., and <i>zawołać</i> , perf., to call (<i>kogoś</i> , somebody); to call out
<i>ruszać, ruszyć się</i> , to move (intransitive)	<i>zapominać, I</i> , imperf., and <i>zapomnieć</i> , perf., imperative: <i>zapomnij</i> , to forget (<i>o czymś, o kimś</i> , about something, somebody)
<i>spotykać, I</i> , imperf., to meet (<i>kogoś</i> , somebody)	<i>święty</i> , masc. pers., <i>święci</i> , sacred, holy; saint
<i>spotkać</i> , perf.	<i>czasem</i> , at times, occasionally, sometimes
<i>spotykać, spotkać się z kimś</i> (instr.), to meet somebody, e.g. <i>spotykamy się często</i> , we meet often	
<i>telefonować, telefonuje, telefonują, telefonuj, III</i> , imperf., to telephone	

LESSON 28

THE VERBS FOR TO GO—THE PREPOSITION *u*

The verb *to go* has two correspondents in Polish: *iść*, to go on foot, to walk, and *jechać*, to go by any means of transport. This is a very important difference between English and Polish and the student will be well advised to study the use of *iść* and *jechać* carefully. In both *iść* and *jechać* there is the idea of destination (the question: *where to? dokąd?*)

The verb *ić* is irregular and is conjugated as follows :

Present :

Sing. : idę, I am going, walking, etc.

idziesz

idzie

Plur. : idziemy

idziecie

idą

Past : Masc. : Fem. : Neut. :

Sing. : szedłem szłam — I was going,
szedłeś szłaś — walking, etc.
szedł szła szło

Male pers. : All others :

Plur. : szliśmy szłyśmy

szliście szłyście

szli

szły

Imperative : idź ; idźmy ; idźcie.

The verb *jechać* is conjugated as follows :

Present :

Sing. : jadę, I am going (by some means of transport),
jedziesz etc.
jedzie

Plur. : jedziemy

jedziecie

jadą

Past : Masc. : Fem. : Neut. :

Sing. : jechałem jechałam — I was going, etc.
jechałeś jechałaś —
jechał jechała jechało

Male pers. : All others :

Plur. : jechaliśmy jechałyśmy

jechaliście jechałyście

jechali

jechały

Imperative : jedź ; jedźmy ; jedźcie.

Compare : idzie — jedzie

szedł — jechał

idź — jedź

The perfective of :

Infinitives :

Imperfective : Perfective :

szedł, he was going, walking*iść*

is

poszedł, he went to . . . (on foot)*pójść*

and

przyszedł, he came (here), he arrived (on foot)*przyjść*

The perfective of :

jechał, he was going (by train, etc.), he was travelling*jechać*

is

pojechał, he went to . . . (by train, etc.)*pojechać*

and

przyjechał, he came, he arrived (here, or to his destination, by train, by car, etc.)*przyjechać*

Learn also the perfectives :

wszedł, he walked in, he entered*wejść**wyszedł*, he went out*wyjść**wjechał*, he drove in*wjechać**wyjechał*, he left for . . . (he is not here), or, he drove out (in a car)*wyjechać*

The compounds of *jechać*, viz. : *pojechać*, *przyjechać*, *wjechać*, *wyjechać*, form the past tense regularly, like *jechać*. The compounds of *iść*, viz. : *pójść*, *przyjść*, *wejść*, *wyjść* form their past tense like *iść*. Note, however, the two forms of the prefix *w* : *w-* and *we-*, for reasons of euphony, in the conjugation of the past tense of *wejść* : *wszedłem*, *wszedłeś*, *wszedł* ; *weszliśmy*, *weszliście*, *weszli* ; the feminine and neuter forms have *we-* throughout : *weszłam*, *weszłyśmy*, etc.

The imperatives are :

*idź**jedź*, go*(pójdź—rare)**pojedź*, go*przyjdź**przyjedź*, come*wyjdź*, come out*wyjeźdź*, leave (for somewhere)*wejdź*, walk in, enter*wyjeźdź*, drive in

In Polish not only does a man *jedzie*, i.e. is being carried, transported by some vehicle to a destination, but the vehicle itself also *jedzie*, i.e. runs, goes, moves along. Study the following examples (on the left-hand side the corresponding forms from *iść* are given, compare the prefixes) :

szła, she was going

Żona jechała tym pociągiem.	Taksówka jechała szybko.
My wife was on that train.	The taxi was going fast.
Żona jechała szybko.	
My wife was driving fast.	

poszła, she went

Żona pojechała do matki.	Taksówka pojechała w kierunku mostu.
My wife has gone to her mother's.	The taxi went in the direction of the bridge.

przyszła, she came

Żona przyjechała.	Taksówka przyjechała.
My wife has arrived.	The taxi has arrived.
Żona przyjechała z Warszawy.	Taksówka przyjechała z dworca.
My wife arrived from Warsaw.	The taxi came from the station.

wyszła, she went out

Żona wyjechała.	Taksówka wyjechała z tej ulicy.
My wife has gone away.	The taxi drove out from this street.
Żona wyjechała wczoraj do Warszawy.	
My wife left for Warsaw yesterday.	
My wife went to Warsaw yesterday.	

weszła, she entered

Żona wjechała do garażu.	Taksówka wjechała w tę ulicę.
My wife drove into the garage.	The taxi drove into that street.

The preposition *u* followed by a genitive means *in somebody's house, place, establishment*. E.g. :

Przez święta byłem u matki.	Uczę się muzyki u profesora B.
I was at my mother's during the holidays.	I am taking music lessons from professor B.
Byłem wczoraj u pana, ale pana nie zastałem.	
I called on you yesterday, but I did not find you at home.	

Translate into English :

Wyjazd na wakacje.

—Zosiu, taksówka przyjechała !

←A, wreszcie !

Żona woła dzieci :

←Jurek, Basiu, gdzie wy jesteście ? Jedziemy !

Brat mój, który przyszedł, aby się z nami pożegnać, pomaga mi znieść (carry downstairs) walizki. Żona spakowała je wczoraj, tak że teraz wszystko już mamy gotowe. Przed chwilą telefonowałem do matki, ale pewnie wyszła już z domu, ma się z nami spotkać na dworcu. Za chwilę już jedziemy. Taksówka wyjechała z naszej ulicy na most Poniatowskiego. Jedziemy teraz przez aleje. Za chwilę jesteśmy na stacji. Bagażowy bierze walizki, żona z bratem i dziećmi idą do poczekalni, ja idę kupić bilety.

Przed kasą jest ogonek, ale po kilku minutach jestem już przy okienku.

—Cztery bilety do Zakopanego proszę, trzecią klasą, i dwa peronowe.

—Proszę pana.

Kasjerka podaje mi bilety.

—Ile płacę ?

Kasjerka liczy, mówi mi ile, ja płacę, mówię : Dziękuję pani, chowam bilety i idę do poczekalni.

W poczekalni spotykamy się z moją matką i wszyscy idziemy na peron. Pociąg jest już na stacji. Dostajemy wygodne miejsca. Brat daje dzieciom pisma ilustrowane na drogę, a babcia cukierki i czekoladę.

Siostra żony wyjechała z Warszawy do Zakopanego w ubiegłym tygodniu i wynajęła (rented) nam tam mieszkanie.

Brat i matka mają przyjechać do nas za kilka dni. Wakacje w Zakopanem! Trzy tygodnie w górach!

Wszyscy się cieszą.

Pociąg rusza. Dzieci wołają:

—Do widzenia, babciu! Do widzenia, stryju!

Babcia i stryj odpowiadają:

—Do widzenia, moi drodzy! Do widzenia—w Zakopanem!

Translate into Polish:

1. Let us get out (go out) of here (stąd), it is so warm.
 2. Now go shopping (translate: go to town) Basia. 3. Let us go by train. 4. Come (to several people) to-morrow.
 5. They arrived by taxi. 6. Did you walk or did you drive (formal, to a man)? 7. The children came out from school early. 8. How long does it take to walk (translate: How long does one walk, using się) from here to your office? How long does it take to get (translate: How long does one ride) from Poznan to Warsaw? 9. She has already left (translate: she has already gone out). 10. They have (men) left for (do) Warsaw. 11. He arrived from Warsaw. 12. They went by train. 13. We did not find them at home.

Exercise

1. Give the Polish for:

1. three suitcases.
2. a railway station.
3. first class, third class.
4. five tickets to Warsaw.
5. Porter!
6. The train started (perf.).
7. Two platform tickets.

2. Answer in Polish:

1. Kto to jest stryj? (father's brother).
2. Kto to jest wuj? (mother's brother).

3. Give the English for:

1. za chwilę; po chwili; za dwie minuty; za dziesięć minut.
2. Byłem u brata, u lekarza, u pułkownika, u matki, u siostry, u tej pani, u rzeźnika.
3. Spotkałem się z bratem, z matką, z panem R.
4. Telefonowałem do pana, do pani, do cioci.
5. Nie zastałem jej w domu.

Vocabulary

- pakować, pakuje, pakują, pakuj, III, imperf., to pack*
spakować, perf.
żegnać się z kimś, I, imperf., to take leave of somebody, to say good bye
pożegnać się z kimś, perf.
zastać kogoś, perf., to find somebody at home
Nie zastałem go w domu, I did not find him at home; He was not at home (when I called).
Mam mu dać ten list, I am to give him this letter
Miałem się spotkać z matką, I was to meet my mother
aleja, alei; aleje, alei, avenue; a broad street planted with trees
bagażowy, bagażowego (decl. as adjective), porter
bilet, biletu; bilety, biletów, ticket
czekolada, czekolady, chocolate
dworzec, dworca; dworce, dworców, railway station
kasa, kasy; kasy, kas, cashier's desk; booking office.
kasjerka, kasjerki; kasjerki, kasjerek, cashier; booking clerk (woman)
klasa, klasy; klasy; klas, class
minuta, minuty; minuty, minut, minute
ogonek, ogonka; ogonki, ogonków, queue
- peron, peronu; perony, peronów, railway platform*
poczekalnia, poczekalni; poczekalnie, poczekalni, waiting-room
stryj, stryja; stryjowie, stryjów, uncle (on the father's side)
stacja, stacji; stacje, stacji, station
taksówka, taksówki; taksówki, taksówek, taxi-cab
ulica, ulicy; ulice, ulic, street
walizka, walizki; walizki, walizek, suitcase
wakacje, wakacji (plural only), (summer) holidays
ilustrowany, illustrated
bilet peronowy, platform ticket
za kilka dni, in a few days
na drogę, for the journey
stąd, from here
aby, in order to, to
Warszawa, Warszawy, Warsaw
Zakopane, Zakopanego (decl. as adjective), a summer and winter resort in the Tatra Mountains
jechać pociągiem, to go by train
jechać taksówką, to go by taxi
pojechać pociągiem do . . ., to go by train to . . .
przyjechać taksówką, to arrive by taxi
do widzenia, au revoir, good bye

LESSON 29

THE PERSONAL PRONOUN—PREPOSITIONS WITH ACCUSATIVE
(MOTION TOWARDS) AND LOCATIVE (POSITION)

You have learned the forms of the personal pronouns for the dative (page 99) and for the accusative (page 110). The forms of the genitive of personal pronouns for the third person, masculine, feminine and neuter singular, which are used after verbs, are : *go, jej, go* ; for the third person plural for all genders : *ich*. Thus :

Nie widzę go (tego pana).	I don't see him (that man).
Nie widzę jej (tej pani).	I don't see her (that woman).
Nie widzę go (tego dziecka).	I don't see it (that child).
Nie widzę ich (tych panów, pań, koni, dzieci, etc.).	I don't see them (those men, women, horses, children, etc.).

When, however, a personal pronoun for the third person is preceded by a preposition, its form changes. The ending remains similar to that of a form used after verbs, but the pronoun takes the prefix *n-* or *nie-*. Thus we have for the dative, instead of *mu, jej, mu* : (*ku*) *niemu, (ku) niej, (ku) niemu* ; for the accusative, instead of *go, ją, je* : (*przez*) *niego, (przez) nią, (przez) nie* ; for the genitive, instead of *go, jej, go* : (*dla*) *niego, (dla) niej, (dla) niego*. Similarly in the plural, instead of the forms *im, ich, je*, we have : (*ku*) *nim, (przez) nich, (przez) nie*. Thus :

Singular :

Dative :

Szedłem ku niemu, ku niej, ku niemu (temu drzewu).	I was going towards him, towards her, towards it (that tree).
---	---

Accusative :

Czekałem na niego, na nią.	I was waiting for him, for her.
Masz to pióro? Czekam na nie.	Have you got that pen? I am waiting for it.

Genitive :

Poszedłem do niego, do niej.	I went to him, to her.
Biorę to pudełko i wyjmuję z niego pieniądze.	I am taking that box and getting the money out of it.

Dative :

Szliśmy ku nim.

We were walking towards them.

Accusative :

Czekaliśmy na nich.

We were waiting for them (men, or men and women, or a man and a woman).

Czekaliśmy na nie.

We were waiting for them (women, children or things of any gender).

Genitive :

Nie mogę jechać bez nich. I cannot go without them.

In Lesson 9 you have learned that the prepositions *nad*, above, *pod*, under, *przed*, before, *za*, behind, and the preposition *między* or *pomędzy*, between, among, govern the instrumental. This case, however, applies only when these prepositions are used to describe position, i.e. in reply to the question : *where ? gdzie ?* When they follow a verb expressing motion towards, or in the direction of a certain object, i.e. when they reply to the question : *where to ? dokąd ?*, these prepositions take the accusative case. Thus :

Instr. :

Mieszkamy nad morzem.

We live at the seaside.

Acc. :

Jedziemy nad morze.

We are going to the seaside.

Instr. :

Gazeta była pod stołem.

The newspaper was under the table.

Acc. :

Gazeta spadła pod stół.

The newspaper dropped under the table.

Instr. :

Czekałem na niego przed szkołą.

I was waiting for him in front of the school.

Acc. :

Przyjechaliśmy przed szkołę.

We arrived in front of the school.

Instr. :

Obraz jest za szafą.

The picture is behind the wardrobe.

Acc. :

Obraz spadł za szafę.

The picture fell behind the wardrobe.

Instr. :

Jechaliśmy między rzeką a lasem.

We were driving between the river and the forest.

Acc. :

Wjechaliśmy między rzekę a las.

We drove in between the river and the forest.

Note the example : *Jechaliśmy między rzeką a lasem*. The verb *jechałiśmy* does express movement, but the movement is not towards the space between the river and the forest, but within that space. A movement within a space is expressed in the same way as position, i.e. by the instrumental.

Similarly the prepositions *na*, on, at, and *w* (or *we*), in, into, may take two cases : the locative to denote position, and the accusative to express motion towards. Thus :

Loc. :

List jest na biurku.

The letter is on the writing-table.

Acc. :

Rzucił list na biurko.

He threw the letter on to the writing-table.

Górale mieszkają w górach.

The mountaineers live in the mountains.

Acc. :

Wjechaliśmy w góry.

We drove into the mountains.

Note the proper use of the prepositions *w* and *na* in Polish. The preposition *w* followed by the locative implies position *in* an interior, e.g. of a building, room, piece of furniture, box ; also *inside* a country, town, a book or any

writing, in water ; *within* an institution or organisation ; it is also used with abstract nouns, etc. Thus :

Jest—	It is—
w domu	at home, in the house
w pokoju	in the room
w kawiarni	in the café
w biurku	in the writing-table
w pudełku	in a box
w kraju	in the country (usually in the
w Anglii	in England sense : in Poland)
w Poznaniu	in Poznan
w słowniku	in the dictionary
w morzu	in the sea
w ziemi	in the soil
w wojsku	in the forces, in the army
w życiu	in life
w poezji	in poetry

To express motion towards, *w* is generally replaced by the preposition *do* followed by the genitive, especially with nouns denoting material things and suggesting an interior. Thus :

Idę—	I am going—
do domu	home, to the house
do pokoju	to the room
do kawiarni	to the café
Wracam—	I am going back—
do kraju	to my country
do Anglii	to England
do Poznania	to Poznan
do wojska	to the army
Chowam to—	I am putting it away—
Kładę to—	I am putting it—
do biurka	in the writing-table
do pudełka	in the box

The preposition *w* followed by the accusative may, however, also be used after verbs denoting motion, when the noun following it implies a thing or things created by

nature and not by the human hand, a thing or things which tower high above the performer of the movement (trees, mountains), envelop him (fog, clouds) or in which he becomes immersed (deep water). Thus :

Wszedłem w las.	I entered the forest.
Wjechaliśmy w góry, w dolinę, we mgłę.	We drove into the mountains, into the valley, into fog.
Samolot runął w morze.	The aircraft crashed into the sea.

The prepositions *w* and *do*, however, are as a rule replaced by the preposition *na*, on, in the sense of both position (locative) and motion towards (accusative), whenever the following noun implies : (1) a flat-surfaced area ; (2) presence or participation in anything which can be described generally as a function, including meals (especially after the verb *być*, to be, in the sense : to be at . . .). Thus :

(1) a flat-surfaced area :

(a) position—locative :

Jest—	It is—
na stacji	at the station
na lotnisku	at the aerodrome
na cmentarzu	at the cemetery
na rogu (ulicy)	at the corner (of the street)
na ulicy	in the street
na biurku	on the writing-table
na talerzu	on the plate
na morzu	at sea
na ziemi	on the earth ; on the floor ; on land

(b) motion towards—accusative :

Idę—	I am going—
na stację	to the station
na lotnisko	to the aerodrome
na cmentarz	to the cemetery
na róg	to the corner
na ulicę . . .	to . . . street

Kładę to—	I am putting it—
na biurko	on the writing-table
na talerz	on the plate
na stół	on the table
Spadło—	It fell—
na ziemię	to the ground ; on the floor
Płynie—	It sails—
na morze	to sea

(2) presence at a function :

(a) position—locative :

Jest—	He is—
na lekcji	at his lesson
na kolacji	at supper
na śniadaniu	at breakfast
na zebraniu	at the meeting
na weselu	at the wedding-party
na balu	at the ball

(b) motion towards—accusative :

Idzie—	He is going—
na lekcję	to his lesson
na kolację	to supper
na śniadanie	to breakfast
na zebranie	to the meeting
na wesele	to the wedding-party
na bal	to the ball

Compare also the accusative construction with *na* after the following verbs :

Patrzę na morze.	patrzeć na.	I am looking at the sea.
Dużo wydają na książki.	wydawać na.	They spent a lot on books.
Czekam na siostrę.	czekać na.	I am waiting for my sister.
Nie pozwalam na to.	pozwalać na.	I don't allow it.
Godzę się na to.	godzić się na.	I agree to that.

The verbs *wyjść*, *wyjechać na* followed by the accusative are also used in the sense of going, climbing, driving, getting to the top, on to something. E.g. :

Wyszedłem na dach.	I climbed (went up) to the roof.
Wyjechaliśmy na szczyt góry.	We drove on to the top of the mountain.
Wyjechałem windą na piąte piętro.	I got to the fifth floor in the lift.

Translate into English :

1. Od razu pojechaliśmy na lotnisko, ale już było za późno; kiedy przyjechaliśmy, już nie żył. 2. Ryby żyją w morzu. 3. Wyjechałem z Paryża we środę wieczór, a we czwartek byłem na kolacji w domu. 4. Zawsze kładę twój kapelusz do szafy w tym pokoju. 5. Jechaliśmy szeroką aleją między lotniskiem a ogrodami. 6. Przyjdźcie do nas na obiad w niedzielę, dobrze? 7. Poszedłem z nim do kina, a potem na herbatę. 8. Ona nie może żyć bez niego. 9. Kupiłem ten obraz od niego, jest już u nas. 10. Gdzie ty kładziesz te noże? tu się kładzie łyżki, nie noże. Patrz, jeden nóż spadł ze stołu, tam jest, pod krzesłem. 11. Ręcznik spadł z okna na ulicę. 12. Rzuciła się ojcu na szyję. 13. Książka była między papierami. 14. Szliśmy do biura.

Exercise

Fill in the blanks of the following sentences as indicated :

1. Jechaliśmy (with them) do (Kalisz).
2. Wracalam (with her) z (cinema).
3. Spotkałem się (with him) we środę.
4. Dlaczego nie poszedłeś (to him) ?
5. Kiedy telefonowałaś (to her) ?
6. Szła (towards them).
7. Szli (towards her).
8. Tylko (thanks to him) nauczyłam się pływać.

Translate into Polish :

1. The book fell behind the bed. The book was on the floor behind the bed. 2. He was in the restaurant with her. They entered (into) the restaurant. 3. He left for England last week. He is in England now. 4. She is not living with him. 5. The cat is on the roof. The boy got up to the roof. 6. I borrowed from him two volumes of Mickiewicz's poems (use plural of *poezja*). 7. Don't throw your hat on the table. 8. There were twenty aeroplanes at the aerodrome. 9. He threw the fish into the basket (use : *koszyk*). 10. He had nineteen fish in the basket. The fish is cooking. 11. He did not agree to that. 12. Have you got that book ? I haven't read it yet. 13. The children are going to school. The children went to school. 14. The boys were at (their) lesson.

Vocabulary

Learn the pronouns given in the grammar part of this lesson.

<i>obraz, obrazu ; obrazy, obrazów</i> , picture, painting	<i>kładłem, kładłeś, kładł ; kładliśmy</i> , etc., III, imperf. to put, to put down
<i>samolot, samolotu ; samoloty, samolotów</i> , aeroplane, aircraft	<i>spadać, I.</i> , imperf. (comp. page 27)
<i>ryba, ryby ; ryby, ryb</i> , fish	<i>spaść</i> , past : <i>spadłem, spadłeś, spadł ; spadliśmy, spadliście, spadli</i> ; perf., to fall, to drop
<i>godzić się, godzi, godzą, IV</i> , imperf., to agree— <i>z kim</i> , with somebody, <i>na coś</i> , to something	<i>między</i> or <i>pomiędzy</i> , prep. with instr. or acc., between, among
<i>zgodzić się</i> , perf.	<i>żyć, żyje, żyją, żyj, III</i> , imperf., to live
<i>rzucać, I</i> , imperf. ; <i>rzucić</i> , perf., to throw	<i>Adam Mickiewicz</i> , one of the three greatest Polish poets, 1798-1855.
<i>kłaść</i> , present : <i>kładę, kładziesz, kładzie, kładziemy, kładzicie, kładą</i> , imperative : <i>kładź</i> , etc. past :	

LESSON 30

HARD STEMS : THE LOCATIVE IN *-e*—THE VERBS :*Pisać, Czesać, Wiązać, Płakać*

Masculine nouns ending in a *hard consonant*,* feminine nouns ending in a *hard consonant plus -a*, and neuter nouns ending in a *hard consonant* plus -o* form their locative singular by taking the ending *-e*.

This ending produces what is called in Polish grammar a "softening" effect on the preceding hard consonant, which means that the hard consonant is replaced by a corresponding soft consonant.

Let us take for example nouns ending in *-b*, *-ba* and *-bo*, like *chleb*, *osoba* and *niebo*, sky. The locative singular of these nouns is :

chleb	w chlebie	in the bread
osoba	o tej osobie	about that person
niebo	na niebie	in the sky

Thus we do not say in Polish *chlebe*, *osobe*, *niebe*, but *chle-bie*, *oso-bie*, *nie-bie*, and the *i* between the *b* and the *e* is inserted to indicate that the *b* is pronounced soft.

The same principle of softening as for nouns in *-b*, *-ba*, *-bo* applies to nouns ending in :

-p, *-pa*, *-po* :

sklep	w sklepie	in the shop
grupa	w tej grupie	in this group
tempo	w tempie	in the tempo

-w, *-wa*, *-wo* :

Kraków	w Krakowie	in Cracow
krowa	o krowie	about the cow
słowo	w tym słowie	in this word

-f, *-fa* (no neuters in *-fo*) :

szef, chief, superior	o szefie	about the chief
szafa	w szafie	in the wardrobe

* But masculine nouns ending in *-k*, *-g*, *-ch*, and neuter nouns ending in *-ko*, (*-go*), *-cho* form the locative singular in *-u*, compare p. 121.

-s, -sa, -so :		
czas	w tym czasie	at that time
prasa, press	w prasie polskiej	in the Polish press
mięso	w mięsie	in the meat
-z, -za, -zo :		
wóz, cart, wagon	w tym wozie	in this cart
koza	o tej kozie	about that goat
żelazo, iron	w żelazie	in iron
-m, -ma, -mo :		
tłum, crowd	w tłumie	in the crowd
zima	w zimie	in winter
pismo	w tym piśmie	in that periodical
-n, -na, -no :		
telefon, telephone	po tym tele-	after that telephone
(call)	fonie	call
wiosna	po wiosnie	after the spring
okno	na oknie	on the window (sill)

Note the forms : *piśmie*, *wiosnie*, from *pismo*, *wiosna* ; the s is softened before the *-mie*, *-nie* endings of the locative.

The vocative singular of masculine nouns ending in a hard consonant is the same as their locative singular, like for those ending in a soft consonant and in *-k*, *-g*, *-ch* (see page 127). There are, however, a few exceptions : *dom*, *syn* form the locative and vocative singular in *-u* ; *pan* has the vocative *panie*, but the locative *panu* :

w domu	at home, in the house
O synu mój !	O my son !
Drogi panie !	Dear Sir.
Mówiliśmy o panu S.	We were speaking about Mr. S.

The locative singular of feminine nouns ending in a hard consonant plus *-a* is the same as their dative singular. Thus :

Loc. :	
Mówimy o tej dziewczynie, o wiosnie.	We are speaking about this girl, about the spring.
Dat. :	
Pomagamy tej dziewczynie.	We are helping this girl.
dzięki wczesnej wiosnie	thanks to the early spring

Learn the conjugation of the following 3rd conjugation verbs—their present tense differs from the infinitive ; the past tense is formed regularly from the infinitive.

pisac̄,	czesać,	wiązać,	plakać,
to write	to do the hair	to tie	to cry, to weep

Present :

Sing. :

pi sz ę	cz sz ę	wi sz ę	pl sz ę
pi sz esz	cz sz esz	wi sz esz	pl sz esz
pi sz e	cz sz e	wi sz e	pl sz e

Plur. :

pi sz emy	cz sz emy	wi sz emy	pl sz emy
pi sz ecie	cz sz ecie	wi sz ecie	pl sz ecie
pi sz ą	cz sz ą	wi sz ą	pl sz ą

Imperative :

pi sz	cz sz	wi sz	pl sz
pi sz my	cz sz my	wi sz my	pl sz my
pi sz cie	cz sz cie	wi sz cie	pl sz cie

Past :

Sing.-Masculine :

pi s ałem	cz s ałem	wi s azałem	pl s ałem
pi s ałeś	cz s ałeś	wi s azałeś	pl s ałeś
pi s ał	cz s ał	wi s azał	pl s ał

Feminine and Neuter :

pi s ałam —	cz s ałam —	wi s azałam —	pl s ałam —
pi s ałaś —	cz s ałaś —	wi s azałaś —	pl s ałaś —
pi s ała	pi s a- ła	cz s ała	cz s - sała
		wi s azała	wi s - zała
			pl s ała,
			pl s - kała

Plur.-Masculine Persons :

pi s aliśmy	cz s aliśmy	wi s azaliśmy	pl s kaliśmy
pi s aliście	cz s aliście	wi s azaliście	pl s kaliście
pi s ali	cz s ali	wi s azali	pl s kali

All others :

pi s ałyśmy	cz s ałyśmy	wi s azałyśmy	pl s kałyśmy
pi s ałyście	cz s ałyście	wi s azałyście	pl s kałyście
pi s ały	cz s ały	wi s azały	pl s kały

The perfective of *pisać* is *napisać*, of *czesać* is *uczesać*, of *wiązać* is *związać*, to tie together, or *zawiązać*, to tie into a knot ; of *plakać* is *rozplakać się*, to burst into tears.

Pisać, *czesać* and *wiązać* are often used with *się*. E.g. :

Jak się pisze to słowo ? How does one write this word ? How do you spell this word ?

Dawniej to słowo pisało się inaczej niż teraz. This word used to be spelled (was formerly spelled) differently from (what it is spelled) now.

U kogo pani się czesze ? Where (literally : at whose place) do you have your hair done ?

But :

Kto panią czesze ? Who does your hair ?

Ja się sama czeszę. I do my hair myself.

Wiązać się means to stand in connection, to be in logical sequence. E.g. :

Jedno nie wiąże się z drugim. The one has no connection with the other.

Translate into English :

1. Byliśmy wczoraj w kinie na bardzo dobrym filmie.
2. W tym jednym słowie zrobił pan dwa błędy.
3. Na tym drzewie było tylko jedno gniazdo.
4. Po ostrej zimie przyszła wczesna, ciepła wiosna.
5. Co jest w tym chlebie, taki jest gorzki ? Co jest w tej zupie, taka jest gorzka ? Co jest w tym ciastku, takie jest gorzkie ?
6. Po zwycięstwie przyszedł wreszcie pokój (peace).
7. W której szafie jest moja czarna suknia ?
8. Co widzisz na niebie ?
9. Czy pani umie pisać na maszynie ?
10. Dlaczego to dziecko tak płacze ?
11. Właśnie pisałem list do pana brata, kiedy pan przyszedł.
12. Basiu, uczesz psa, tu jest grzebień.
13. Chcę dziś napisać do domu, bardzo dawno już nie pisałam.
14. Jak ty nieładnie wiążesz ten krawat, Władku. Patrz, tak się wiąże.
15. W sklepie był taki tłum, że wyszedłem i nic nie kupiłem.
16. Zaraz po jego telefonie napisałem do was list, dostaliście ?
17. Idzie ku wiosnie. Idzie ku zimie.
18. Ja zawsze wierzę mojej żonie.
19. Panie szefie, telefon do pana.
20. Proszę mi to dać na piśmie.
21. Tylko jednej osobie o tym mówiłem.

Exercise

Put into the past tense (imperf.):

1. Dzieci w pierwszej klasie piszą zadanie. 2. Czym piszesz, piórem czy ołówkiem? 3. Czy pan woli pisać na maszynie? 4. Ona się bardzo ładnie czesze, nie wie pani, kto ją czesze? Owszem, wiem, pan Władysław na Marszałkowskiej. Ja i moja córka także się u pana Władysława czesemy. 5. Wszyscy płacemy. 6. On sam nie wie, dlaczego płacze. 7. Co ogrodnik robi? Wiąże róże. 8. Czy panie to same piszą?

Give the English for:

Nie mogę końca z końcem związać.

Translate into Polish:

1. I was at that shop yesterday and bought a nice comb for my wife (dative). 2. Write often. 3. At that time she was helping my wife. 4. My heart remained in my country (ojczyzna). 5. Mother cried when this letter arrived. 6. Have you written to your father? 7. We saw this film in Poznan last week. 8. Tie these letters together. 9. How did he spell (napisać) this word? 10. Write (perf.) to his mother. 11. Did you make it yourself (plur., feminine, formal)?

Vocabulary

Learn the new nouns and verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>film, filmu ; filmy, filmów,</i> film	<i>ona to sama robi,</i> she makes it herself
<i>grzebień, grzebienia ; grze- bienie, grzebieni,</i> comb	<i>dziecko to samo robi,</i> the child makes it by itself
<i>krawat, krawatu ; krawaty, krawatów,</i> necktie	<i>my to sami robimy,</i> we (men) make it ourselves
<i>maszyna, maszyny ; ma- szyny, maszyn,</i> machine	<i>wy to same robicie,</i> you (women) make it your- selves
<i>maszyna do pisania,</i> type- writer	<i>oni to sami robią,</i> they (men) make it themselves
<i>pisać na maszynie,</i> to type	<i>one to same robią,</i> they (women) make it them- selves
<i>byłem na tym filmie,</i> I was at that film	<i>idzie ku wiosnie,</i> it is getting towards the spring
<i>na piśmie,</i> in writing	
<i>gorzki,</i> bitter	
<i>ja to sam robię,</i> I make it myself	

LESSON 31

HARD STEMS : THE LOCATIVE IN -e (*Continued*)—THE VERBS :
Brac̄, Prac̄, Wziac̄

Masculine nouns ending in *-t*, feminine nouns ending in *-ta* and neuter nouns ending in *-to* form the locative singular in *-cie*. In other words, the *t* is changed before the *-e* of the locative ending into *-ć*, which followed by the vowel *e* is spelled *-cie*. Thus :

brat	o moim bracie	about my brother
żart, joke	w tym żarcie	in that joke
samolot	w samolocie	in the aeroplane
kobieta	o tej kobiecie	about this woman
robota, work	przy robocie	at work
herbata	na herbacie	at tea
święto	po święcie	after the holiday
błoto, mud	w błocie	in mud
złoto, gold	w złocie	in gold

Nouns in *-d*, *-da*, *-do* form the locative in *-dzie* (*dź + e*). Thus :

błąd (gen. błędu)	w takim błędzie	in such a mistake
wykład, lecture	po wykładzie	after the lecture
ogród, garden	w ogrodzie	in the garden
prawda	o tej prawdzie	about this truth
posada	na tej posadzie	at that post
woda	we wodzie	in water
stado, flock	w stadzie	in the flock

Masculines in *-k*, *-g*, *-ch* and neuters in *-ko*, *-go*, *-cho* take in the locative (and in the vocative) the ending *-u* (comp. pp. 121, 147). The feminines in *-ka*, *-ga*, *-cha*, however, take the ending *-e* which causes the *k* to change into *c*, the *g* into *dz*, and the *ch* into *sz*; in other words, feminines in *-ka*, *-ga*, *-cha* form the locative (and also the dative, compare page 147) singular in *-ce*, *-dze*, *-sze*. Thus :

matka	o matce	about the mother
książka	w książce	in the book
Polska	w Polsce	in Poland

(nouns in *-ka* are particularly numerous)

podłoga, floor	na podłodze	on the floor
noga	na nodze	on the leg
droga	na drodze	on the road
pończocha,	w jednej	in one stocking
stocking	pończosze	
mucha, fly	o tej musze	about that fly

Masculines in *-ł*, feminines in *-ła* and neuters in *-ło* form the locative singular in *-le*. Thus :

stół	na stole	on the table
generał	przy generale	by the general
dół, hollow,	w dole	in the hollow,
lower part		lower down
szkoła	w szkole	at school, in the school
bibuła, blotting	na bibule	on the blotting
paper		paper

szkło	na szkle	on glass
mydło	w mydle	in soap
krzesło	na krześle	on the chair

(compare *piśmie, wiosnie*, page 147)

Masculines in *-r*, feminines in *-ra* and neuters in *-ro* form the locative singular in *-rze*. Thus :

profesor	o profesorze	about the professor
papier	na papierze	on paper
inżynier	o inżynierze	about the engineer
kara, punishment	po tej karze	after this punishment
chmura, cloud	w chmurze	in the cloud
góra	na górze	on the mountain, on the top
biuro	w biurze	in the office
pióro	przy piórze	by the pen
jezioro	w jeziorze	in the lake

Learn the conjugation of the following two irregular verbs :

brać, to take

prać, to launder, to wash

Present :

biorę	bierzemy	piozę	pierzemy
bierzesz	bierzecie	pierzesz	pierzemy
bierze	biorą	pierze	piożą

Imperative :

bierz	pierz
bierzmy	pierzmy
bierzcie	pierzcie

Past :

Sing. :

Masc. :		Fem. :		Neut. :	
brałem	prałem	brałam	prałam	—	—
brałeś	prałeś	brałaś	prałaś	—	—
brał	prał	brała	prała	brało	prało

Plural :

Masc. Persons :

braliśmy	praliśmy
braliście	praliście
brali	prali

All others :

brałyśmy	prałyśmy
brałyście	prałyście
brały	prały

The perfective of *brać* is *zabrać* or *wziąć*. *Zabrać* is conjugated exactly like *brać*; the past tense of *wziąć* is conjugated as follows :

Sing. :

Masc. :	Fem. :	Neut. :
wziąłem	wzięłam	—
wziąłeś	wzięłaś	—
wziął	wzięła	wzięło

Plural :

Masc. persons:	All others :
wzięliśmy	wzięłyśmy
wzięliście	wzięłyście
wzięli	wzięły

The imperative of *wziąć* is : *weź*

weźmy
weźcie

The perfective of *brać* is *wybrać*, or *uprać*, conjugated exactly like *brać*.

Translate into English :

1. Czy pani sama pierze te serwetki? Tak, zawsze je sama piorę. W czym pani je pierze? W mydle i w gorącej wodzie. Potem prasuję, gdy są jeszcze wilgotne. 2. Są jeszcze dwa wolne miejsca w tym samolocie. 3. Moja siostra jest na posadzie w Warszawie. 4. Wczoraj było u nas kilka osób na herbacie. 5. Była pani wczoraj na wykładzie profesora Z.? 6. Czy państwo mają jakie kwiaty w ogrodzie, czy tylko jarzyny? 7. Wisiu, proszę cię, upierz mi te dwa kołnierze. 8. Zabrałem dzieci samochodem do lasu. 9. Skąd wzięłeś te papierosy? Z tego pudełka na oknie. 10. Kto wziął moją książkę z biurka? 11. Czy pan

bierze cukier do herbaty? Nie, dziękuję bardzo, nie biorę.
 12. Płacą w złocie. 13. Kochany bracie! Drogi panie dyrektorze! Panie generale! 14. Ona się kocha w tym aktorze. 15. Daj to tej kobiecie. 16. Syn pomaga matce. 17. Weź parasol, deszcz pada. 18. Oni mieszkają na górze, a my na dole. 19. Nie siadaj na tym krześle przy oknie. 20. Bierzcie co chcecie. 21. Wszyscy słuchacze byli na tym wykładzie. Słuchacze poszli na wykład.

Translate into Polish :

1. The children are at school. 2. We are swimming in the river, in the lake, in the sea. 3. We are at home ; in the office ; in the garden ; in the shop ; in the cinema ; at school ; in (na) the road ; in (na) the street ; at (na) the railway station (use : *dworzec* and *stacja*). 4. Cigarettes are on the table. 5. This sugar is damp. 6. I washed your stockings yesterday, but they are still wet ; but they are still damp ; and in one stocking there is a hole. 7. Don't wash these serviettes in hot water. 8. She received lovely flowers from him. 9. We write on paper. 10. Where do you buy (your) vegetables? 11. We walked in rain and mud. 12. The aunts are taking the two little girls, and the grandfather is taking the boy. 13. We went to the garden. We were in the garden.

Give the English for the proverb :

Z wielkiej chmury mały deszcz.

Vocabulary

Learn the new nouns and verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>cukier, cukru</i> , sugar	<i>wilgotny</i> , damp
<i>dziura, dziury</i> ; <i>dziury, dziur</i> , hole	<i>skąd ? stąd</i> , from where ? from here
(<i>jarzyna, jarzyny</i>) ; <i>jarzyny, jarzyn</i> (mostly used in plural), vegetable	<i>na górze</i> , at the top ; also used in the sense : upstairs.
<i>kwiat, kwiatu</i> ; <i>kwiaty, kwiatów</i> , flower	<i>na dole</i> , at the bottom ; also used in the sense : downstairs
<i>serwetka, serwetki</i> ; <i>serwetki, serwetek</i> , serviette, doily	<i>być na posadzie</i> , to have a job (somewhere)
<i>prasować, prasuje, prasują, prasuj, III</i> , imperf., to press, to iron	

LESSON 32

LOCATIVE SINGULAR : VOWEL CHANGES—MORE VERBS

In the preceding lesson you have learned that the locative of *brat* is *bracie*, of *stół* is *stole*, i.e. that before the ending *e* of the locative the consonant *t* at the end of the noun changes into *ć* (in the ending *-cie*), the consonant *ł* into *l* (in the ending *-le*) and so on. Now compare the forms of the locative in the following examples :

brat	(gen. brata)	loc. bracie
świat	(gen. świata)	loc. świecie
stół	(gen. stołu)	loc. stole
kościół	(gen. kościoła)	loc. kościele

You notice that in *świecie*, *kościelie* in addition to the change of the consonant there is also a change in the vowel preceding that consonant : the *a* in *świat* changes into *e* in *świecie*, the *o* in *kościół* (gen.) changes into *e* in *kościelie*. It is only the vowels *a* and *o* which, in certain exceptional words, change into *e* in the locative.

Learn the following commonly used nouns which form their locative (and, in the case of masculines, also the vocative, in the case of feminines, also the dative singular) in this way :

kwiat		w kwiecie	in (the) flower, in bloom
świat		w świecie	in the world
lato	summer	w lecie	in summer
sąsiad	neighbour	o sąsiedzie	about the neighbour
obiad	dinner, lunch	po obiedzie	after dinner
las		w lesie	in the forest
anioł	angel	o aniele	about the angel
kościół	church	w kościele	in the church
ciało	body	na ciele	on the body
światło	light	w świetle	in the light
wiatr	wind	na wietrze	in the wind
wiara	faith	w wierze	in the faith

Nouns ending in *-st*, *-sta*, *-sto* and *-zd*, *-zda*, *-zdo* form their locative singular in *-ście* and *-ździe*, respectively. Several of

these have also the change of the vowel *a* to *e* before the locative ending :

list		w liście	in the letter
most		na moście	on the bridge
kapusta	cabbage	w kapuście	in the cabbage
miasto		w mieście	in town
ciasto	dough, pastry	w cieście	in the dough
wyjazd	departure	po wyjeździe	after the departure
przyjazd	arrival	po przyjeździe	on the arrival
gwiazda	star	o gwieździe	about the star
gniazdo	nest	na gnieździe	in the nest

We shall now learn three verbs describing position :

siedzieć	to be sitting
(Compare : siadać, to be sitting down)	
stać	to be standing
leżeć	to be lying

Siedzieć and *leżeć* are both regular fourth conjugation verbs, i.e. : present : *siedzę, siedzisz, siedzi ; siedzimy, siedzicie, siedzą* ; imperative : *siedź, siedzmy, siedzcie* ; past : *siedziałem, siedziałeś, siedział, etc.* *Leżeć*, present : *leżę, leżysz, leży ; leżymy, leżycie, leżą* ; imperative : *leż, leżmy, leżcie* ; past : *leżałam, leżałaś, leżała, (fem.), etc.*

The verbs *stać* and *bać się* are conjugated as follows :

stać, to stand	bać się czegoś, to be afraid of something, to dread something
----------------	---

Present :

stoję, I am standing, etc.	boję się, I am afraid, I fear,
stoisz	boisz się etc.
stoi	boi się
stoimy	boimy się
stoicie	boicie się
stoją	boją się

Imperative :

stój, stand ; halt, stop	bój się
stójmy	bójmy się
stójcie	bójcie się

Past :

Sing. :

Masc.:	Fem.:	Neut.:	Masc.:	Fem.:	Neut.:
stałem	stałam	—	bałem się	bałam się	—
stałeś	stałaś	—	bałeś się	bałaś się	—
stał	stała	stało	bał się	bała się	bało się

Plur. :

Masc. Pers.:	All others :	Masc. Pers.:	All others :
staliśmy	stałyśmy	baliśmy się	bałyśmy się
staliście	stałyście	baliście się	bałyście się
stali	stały	bali się	bały się

Translate into English :

1. W lecie jedziemy na wakacje, w zimie zostajemy w mieście. 2. Po obiedzie wszyscy poszliśmy do lasu. 3. W niedzielę byliśmy w kościele. 4. O mój aniele! Kochany sąsiedzie! Bracie! 5. Siedzieliśmy w cieniu, pod drzewami nad jeziorem. 6. Chłopcy stali na moście. 7. W tym cieście nie ma cukru. 8. Siedzieliśmy przy stole; przy obiedzie; przy śniadaniu; przy kolacji; przy herbacie. 9. Siadamy do stołu; do obiadu; do śniadania; do kolacji; do herbaty. 10. Dom mojej babki stał w lesie nad jeziorem. 11. Co, ty jeszcze w łóżku leżysz, a tu jasny dzień, słońce świeci. 12. Szliśmy w świetle księżyca. 13. Co było w tym liście? 14. Na środku pokoju stał duży stół. Na stole stoi wazon (vase) z kwiatami. 15. Zające siedziały w kapuście. 16. Nic nie ginie na świecie. 17. Syn jego zginął w kwiecie wieku. 18. Dwa listy leżały na biurku. 19. Stryj opowiadał nam o tej nowej gwiazdzie. 20. Przy ciele żołnierza leżał jego karabin (rifle). 21. Ojciec wyjechał już po przyjeździe brata. 22. Ptak siedzi na gnieździe. 23. Czego się boisz? Niczego się nie boję. 24. Byliśmy w kościele. Poszliśmy do kościoła.

Translate into Polish :

1. The sun was shining. The stars were shining. The moon is shining. 2. The gentlemen were speaking about their new neighbour. 3. The box with the cigarettes is (standing) on the table. 4. There were four eggs in this nest. 5. The dog was lying on my bed. 6. There are various

countries in the world, but for me there is only one: Poland. 7. He remained faithful (*wierny*) to the faith of his fathers. 8. I cannot read in (use: *przy*) this light. 9. He was standing by the window in a dark room. 10. He came after dinner. 11. What is lying on the chair there? 12. We have a hare for dinner. 13. He was in bed (translate: he was lying) (for) two weeks. 14. The letter arrived after you had left (translate: after your departure). 15. In this small town there are five churches. 16. The beds were standing in the middle of the room. 17. His two daughters perished in Warsaw. 18. The trees were waving (*kołysać się*, like *pisać*) in the wind. 19. Who is sitting there by (*przy*) the church? 20. The (women) were standing in the middle of the street.

Exercise :

Put in the plural the following sentences :

1. Pani siedzi przy oknie.
2. Chłopiec stał pod drzewem.
3. Pies leży przed domem.

Put the sentences 1 and 3 into the past tense, the sentence 2 into the present tense, for both numbers.

Vocabulary

Learn the nouns and the verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>księżyc, księżycyca</i> , moon	<i>świecić, świeci, świecą</i> ,
<i>środek, środka</i> ; <i>środk</i> ,	<i>świeć, IV</i> , imperf., to
<i>środków</i> , middle, centre ;	shine
way, means	<i>jasny dzień</i> , bright daylight
<i>zając, zająca</i> ; <i>zające</i> ,	<i>w kwiecie wieku</i> , in the
<i>zający</i> , hare	prime of youth
<i>ginać, ginie, giną, gin</i> , III,	<i>przy świetle</i> , in the light of,
imperf., to perish, to die;	by the light of
<i>zginąć</i> , perf.	

LESSON 33

FEMININE NOUNS ENDING IN A SOFT CONSONANT—PERFECTIVES—NUMBERS

In addition to the feminine nouns ending in a vowel, the vowel *-a*, e.g. *matka*, or the vowel *-i*, e.g. *gospodyni*, there is in Polish a large group of feminine nouns ending in a consonant, but only in a soft consonant. Since masculine nouns may also end in a soft consonant, the problem arises how is one to know whether a noun ending in a soft consonant is masculine or feminine. The answer to that question is rather unsatisfactory: you have to look the noun up in the dictionary. There is only one ending, viz. : *-ość*, which is definitely the ending of feminine nouns (exception : *gość*, guest, is masculine) ; for other endings no indication can be given. Compare, e.g., the following two columns of nouns :

Masculine :

koc, blanket
klucz, key
kosz, basket
nóż, knife
pokój, room

Feminine :

noc, night
rzecz, thing
mysz, mouse
podróż, journey, voyage,
kolej, railway [travel
etc., etc.

The declension of these nouns, usually called in Polish the fourth declension, is so simple that we shall be able to learn all the cases in one lesson.

In the singular nouns of this declension have the same form for the accusative as for the nominative. In the instrumental they take the characteristic feminine ending *-ą* (*rzeczą, podróżą*, like *matką, panią*). For all other cases of the singular, i.e. for the vocative, genitive, dative and locative, they have one form and the ending of that form is either *-i* or, after *-c, -cz, -sz, -rz, -ż*, as usual, *-y* (compare pages 104 and 105). Thus :

Singular

kość	wieś	myśl	pieśń
bone	village	thought, idea	song

Nom. and Acc. :

kość wieś myśl pieśń

Instr. :

kością wsią myślą pieśnią

Voc., Gen., Dat., Loc. :

kości wsi myśli pieśni
noc rzecz mysz podróż twarz
 night thing mouse journey face

Nom. and Acc. :

noc rzecz mysz podróż twarz

Instr. :

nocą rzeczą myszą podróżą twarzą

Voc., Gen., Dat., Loc. :

nocy rzeczy myszy podróży twarzy

In the plural, the nominative (i.e., also the accusative and vocative) is for many nouns the same as the genitive singular; many nouns, however, take in this case (and also in the accusative and the vocative) the ending *-e*, in analogy to feminine nouns of the type *księgarnia*, *róża*, *burza*, etc. (compare page 113). Some may even take two endings, e.g. *wieś*, village, *wsie* or *wsi*, villages.

The genitive plural is the same as that of the singular; the dative, instrumental and locative take the endings common to all Polish nouns, i.e. *-om*, *-ami* (after *-ść*, *-mi*), *-ach*. Thus:

Plural

Nom., Acc., Voc. :

kości wsie or wsi myśli pieśni

Gen. :

kości wsi myśli pieśni

Dat. :

kościom wsiom myślom pieśniom

Instr. :

kośćmi wsiami myślami pieśniami

Loc. :

kościach wsiach myślach pieśniach

Nom, Acc., Voc. :

noce rzeczy myszy podróże twarze

Gen. :

nocy rzeczy myszy podróży twarzy

Dat. :

nocom rzeczom myszom podróżom twarzom

Instr. :

nocami rzeczami myszami podróżami twarzami

Loc. :

nocach rzeczach myszach podróżach twarzach

The perfectives of the verbs *opowiadać*, to relate, to narrate, to tell the story, *odpowiadać*, to reply, to answer, and *dowiadawać się*, to try to find out, to make inquiries, are : *opowiedzieć*, to give, to tell the story, *odpowiedzieć*, to give a reply, *dowiedzieć się*, to learn, to find out, to obtain information, to receive news or information. These perfectives are conjugated exactly like *wiedzieć* ; their imperatives are :

opowiedz tell (the story)	odpowiedz answer	dowiedz się find out, make in- quiries
opowiedzmy	odpowiedzmy	dowiedzmy się
opowiedzcie	odpowiedzcie	dowiedzcie się

Thus :

Imperfective :	Perfective :
opowiadać	opowiedzieć
Opowiadał nam o swoich podróżach. He was telling us about his journeys.	Opowiedział nam o swojej podróży do Francji. He told us about his trip to France.

odpowiadać	odpowiedzieć
Uczniowie dobrze odpowia- dali. The pupils were giving good answers.	Żaden z uczniów na to pytanie nie odpowiedział. None of the pupils gave (knew) the answer to this question.

dowiadyc się o coś (accusative)

Dowiedziałem się o tę książkę dla pana, nie można jej dostać.

I was making inquiries about this book for you, it seems unobtainable (it is impossible to get it).

dowiedzieć się o czymś (locative).

Dowiedziałem się o tym pociągu dopiero dzisiaj.

I have found out (learned, been told) about this train only to-day.

The perfective of *mówić*, to speak, to say, is formed from another verb altogether and is: *powiedzieć*, conjugated like *wiedzieć* (imperative like that of *opowiedzieć*). Thus:

mówić

Czy mu pan mówił, że ja jadę do Warszawy?

Did you tell him that I am going to Warsaw? (sense: did you mention that in conversation, were you speaking about it at all?)

powiedzieć

Czy mu pan powiedział, że ja jadę do Warszawy?

Did you tell him that I am going to Warsaw? (sense: have you notified him?).

Learn the following cardinal and ordinal numbers:

30	trzydzieści	Nom. for	} trzydziestu czterdziestu pięćdziesięciu sześćdziesięciu siedemdziesięciu osiemdziesięciu dziewięćdziesięciu stu
40	czterdzieści	masc.	
50	pięćdziesiąt	persons,	
60	sześćdziesiąt	the genit.	
70	siedemdziesiąt	and all	
80	osiemdziesiąt	other	
90	dziewięćdziesiąt	cases:	
100	sto		

kilkadziesiąt, a few score

kilkudziesięciu

30th trzydziesty
 40th czterdziesty
 50th pięćdziesiąty
 60th sześćdziesiąty
 70th siedemdziesiąty
 80th osiemdziesiąty
 90th dziewięćdziesiąty
 100th setny

pięćdziesiąt, -y pięćdziesięciu sześćdziesiąt, -y sześćdziesięciu dziewięćdziesiąt, -y dziewięćdziesięciu	} are pronounced in colloquial Polish :	{ pięńdziesiont, -y pięńdziesieńciu szeździesiont, -y szeździesieńciu dziewieńdziesiont, -y dziewieńdziesieńciu
--	--	---

Translate into English :

1. Tatusiu, opowiedz nam bajeczkę. Tatusiu, proszę nam opowiedzieć bajeczkę. 2. Mam pani coś powiedzieć. 4. Noc z piątku na sobotę była jasna i ciepła. 5. Dowiadywał się pan o te koce? Owszem, panie kapitanie, telefonowałem do majora (major) Rękalskiego kilka razy, ale nie zastałem go w biurze. Nikt nie odpowiada na telefon. Niech pan jeszcze raz zatelefonuje. Halo, czy pan major Rękalski? Tak, a kto mówi? Sierżant (sergeant) Zaręba. Dzień dobry panu, słucham pana. Panie majorze, ja w sprawie tych koców, pan nam powiedział, że pan nam może dać sto. Ale nie sto, ja nie mam stu, mam tylko pięćdziesiąt dwa koce w tej chwili. To niedobrze, nam potrzeba koców na dziewięćdziesiąt osiem łóżek. Co tu teraz zrobić. Wiem, że porucznik Nowak miał dostać kilkadziesiąt koców, mówił mi o tym kilka dni temu. On ich teraz nie potrzebuje. O, dziękuję bardzo, czy pan major może mi dać numer (number) jego telefonu? Niech pan czeka, o jest: trzydzieści sześć siedemdziesiąt dwa. Dziękuję bardzo. Do widzenia. Do widzenia panu. 6. Moja babka bała się myszy. 7. Dowiedziałem się dużo ciekawych rzeczy. 8. Tu są kości dla psa, daj mu je. 9. Jechaliśmy przez wieś. Mieszkali na wsi. Dowiedzieliśmy się, że wojsko nieprzyjaciela stało w lasach za wsią. 10. Zna kilkadziesiąt pieśni polskich. Kto napisał muzykę do tej pieśni? Uczniowie zegnali nas pieśnią. 11. Co to za piękna twarz! Na twarzach dzieci nie widziałem radości. Kobieta z twarzą anioła. 12. To bardzo piękna myśl. Wszystkie moje myśli są z wami. Liczył w myśli. Modlił się w myśli. To mi nie przyszło na myśl.

Translate into Polish :

1. Can you find out such a thing for (dla) us. 2. It is a very important (ważny) thing. 3. The stars and the moon shine at night. 4. There are mice in this house. 5. The voyage was very pleasant. 6. We were driving at night (use

instrumental, no preposition). 7. I have learned that my things are still at the station. 8. I cannot reply to this question. 9. She did not want to tell me that. 10. I read (past) his letter with great joy. 11. Who has replied to this letter? 12. Why don't you answer? 13. They left for the country. They live in the country.

Exercise

Give the Polish for :

1. after the journey.
2. in his travels.
3. in the villages (in translate : na).
4. in this song ; in these songs
5. in his face (in translate : na).
6. among these things.
7. with that idea.
8. she told me about it ; she was telling me about it ; she did not answer me (dative).
9. they did not tell him about it ; they told us (related) everything ; they replied on Tuesday.

Vocabulary

Learn the new nouns and verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>bajka, bajki</i> ; <i>bajki, bajek</i> , diminutive : <i>bajeczka</i> , fable, fairy-tale, story	<i>co za piękna twarz!</i> what a lovely face!
<i>pytanie, pytania</i> ; <i>pytania</i> , <i>pytań</i> , question	<i>to niedobrze</i> , that is not so good
<i>radość, radości</i> , feminine, joy, rejoicing	<i>w myśli</i> , in one's thoughts, in one's mind
<i>sprawa, sprawy</i> ; <i>sprawy</i> , <i>spraw</i> , affair, business, case, problem	<i>przyszło mi na myśl</i> , it has occurred to me
<i>potrzebować, potrzebuje, po- trzebują</i> , III, imperf. (no perf.), to require, to be in need of	<i>na wsi</i> , in the country <i>wyjechać na wieś</i> , to leave for the country
<i>potrzeba mi czegoś</i> (gen.) (an impersonal expression), I need something	<i>w sprawie</i> (followed by gen.) concerning, in the matter of. . . .

LESSON 34

THE PERSONAL PRONOUN—THE REFLEXIVE PRONOUN—VERBS
IN *-nąć*

The instrumental and the locative of the personal pronouns for the first and second persons singular and plural are as follows :

	ja, I	ty, thou	my, we	wy, you
Instr. :	ze mną	z tobą	z nami	z wami
Loc. :	o mnie	o tobie	o nas	o was

Siostra mieszka ze mną. My sister lives with me.

Kto idzie z tobą do miasta? Who is going to town with you?

Oni byli za nami. They were behind us.

Zosia szła przed wami. Sophie walked before you.

As you already know, the accusative of *ja* is *mię* or *mnie*, of *ty* is *cię*. The same forms serve also as the genitive, e.g. :

Acc.: Ojciec mnie (mię) woła. Father is calling me.

Gen.: Kto mnie (mię) szukał? Who was looking for me?

Acc.: Czy on cię zna? Does he know you?

Gen.: On cię nie zna. He does not know you.

There exists, however, another form for the pronoun *cię*, viz. the form *ciebie*, which, as a longer word, is used after verbs when emphasis or differentiation between two persons is intended. E.g. :

Gen.: Nie ciebie wołałem, ale Janka. I have not been calling you, but Johnny.

Acc.: Zna ciebie, ale nie zna twojego brata. He knows you, but he does not know your brother.

The dative *ci* possesses a similar emphatic variant, viz. *tobie*. As a corresponding variant of *mi* the form *mnie* is used. Thus :

Emphatic :

Dałem książkę tobie, nie twojemu bratu. I gave the book to you, not to your brother.

(non-emphatic : Dałem ci książkę). (I gave you the book).

Emphatic :

Mnie on o tym nic nie mówił. He did not say anything about it *to me*.

(non-emphatic : On mi nic o tym nie mówił). (He did not say anything about it to me).

It is these longer forms, i.e. for the genitive and accusative *mnie, ciebie*, and for the dative *mnie, tobie* which are always used with prepositions. Thus : *dla mnie, dla ciebie*, for me, for you ; *czekał na mnie, na ciebie*, he was waiting for me, for you ; *ku mnie, ku tobie*, towards me, towards you.

There are no variants in the declension of *my, wy*.

Thus the complete declension of the personal pronouns *ja, ty, my, wy* is as follows :

Nom. & Voc.:

ja		ty		my	wy
after verbs	emphatic and prepositional	after verbs	emphatic and prepositional	after verbs, emphatic and prepositional	

Gen. & Acc.:

mię	mnie	cię	ciebie	nas	was
-----	------	-----	--------	-----	-----

Dat.:

mi	mnie	ci	tobie	nam	wam
----	------	----	-------	-----	-----

Instr.:

mną	(ze) mną	tobą	(z) tobą	nami	wami
-----	----------	------	----------	------	------

Loc.:

—	(we) mnie	—	(w) tobie	nas	was
---	-----------	---	-----------	-----	-----

The vocative of personal pronouns, occasionally used for the first and second person in such exclamations as *O ja nieszczęsny!* What an unfortunate man I am ! ; *ty niedobre dziecko!* (thou) you unkind child, is the same as the nominative.

The reflexive pronoun *się* also possesses an emphatic variant which is *siebie* ; this form is used with transitive verbs as a reflexive object (but not with verbs which as a

rule are accompanied by *się*, i.e., you cannot say in Polish : *spieszę siebie, modłę siebie*, but only *spieszę się, modłę się*. The emphatic *siebie* is often accompanied by *sam*, myself :

Rujnujesz siebie i rodzinę. You are ruining yourself and your family.

Siebie serves also as the genitive form, e.g. after the negation :

Ja sam siebie nie rozumiem. I don't understand myself.

The other cases of the reflexive pronoun are : the dative—*sobie*, the instrumental—*sobą*, and the locative—(o) *sobie*. Thus :

Ona sobie tylko szkodzi. She is only doing herself harm.

Nie miałam ze sobą pieniędzy. I did not have any money with me.

On nigdy nie mówi o sobie. He never speaks about himself.

Note that in all these examples the reflexive pronoun refers to the subject of the sentence. A reference to a person other than the subject would necessitate the use of an ordinary personal pronoun. Compare, e.g. :

Ona sobie tylko szkodzi. She is only doing herself harm.

And :

Ona jej tylko szkodzi. She (one person) is only doing her (another person) harm.

A reflexive pronoun used with the plural of a verb may also express reciprocity, thus corresponding to the English *each other* :

Kochają się. They are in love with each other (love each other).

Kłócą się ze sobą. They are quarrelling with each other.

Rozmawiali ze sobą bardzo długo. They were talking (with each other) for a very long time.

There is a group of third conjugation verbs ending *-nąć* and *-ąć*, like *ginąć*, to perish (vocab. Lesson 32), *ciągnąć*, to pull, to draw, *płynąć*, to flow, to be sailing, swimming to, towards something. These verbs form their present tense in *-nie*, *-ną* (the third persons singular and plural) and are conjugated regularly : *ciągnę, ciągniesz, ciągnie* ; *ciągniemy, ciągniecie, ciągną* ; *płynę, płyniesz, płynie* ; *płyniemy, płyniecie, płyną*. In the past tense the *-ą-* of the ending appears in the singular masculine (derived from the form of the third person : *ciągnął, płynął, -nął* being a closed syllable), but changes to *-ę-* in all other forms (derived from the forms : *ciągnęła, ciągnęło*, for the third person singular feminine and neuter, and *ciągnęli, ciągnęły*, third person plural for masculine persons and all others, in which the *-nę-* forms an open syllable). Thus (compare also the conjugation of *wziąć*, page 153) :

Past :

Singular :

Masculine		Feminine		Neuter	
ciągnąłem	płynąłem	ciągnęłam	płynęłam	—	—
ciągnąłeś	płynąłeś	ciągnęłaś	płynęłaś	—	—
ciągnął	płynął	ciągnęła	płynęła	ciągnęło	płynęło

Plural :

Masculine Persons :

All others :

ciągnęliśmy	płynęliśmy	ciągnęłyśmy	płynęłyśmy
ciągnęliście	płynęliście	ciągnęłyście	płynęłyście
ciągnęli	płynęli	ciągnęły	płynęły

Imperative :

ciągnij	płyn (note the shorter forms : płyn, etc.)
ciągnijmy	płynmy
ciągnijcie	płyncie

The verb *zamknąć*, to close, to shut, which is the perfective of the imperfective verb known to you : *zamykać*, and the verb *zacząć*, to begin, to start, the perfective of the imperfective verb : *zaczynać*, are conjugated exactly like *ciągnąć*.

A number of verbs of this type, however, mostly those with a consonant preceding the *-nąć* of the infinitive ending, form their past tense without the *-ną-* element, i.e. their past tense forms are shorter than those of the present tense. For example, the verb *biec*, to run, which is conjugated in the present as though its infinitive were "*biegnąć*": *biegnę, biegniesz, biegnie; biegniemy, biegniecie, biegną*, imperative: *biegnij, biegnijmy, biegnijcie*, and the verb *rosnąć* or *rość* (double infinitive), to grow (intransitive only), which is conjugated regularly in the present tense: *rosnę, rośniesz, rośnie; rośniemy, rośniecie, rosną*, imperative: *rośnij, rośnijmy, rośnijcie*—form their past tense as follows:

Past tense :

Singular :

Masculine		Feminine		Neuter	
biegłem	rosłem	biegłam	rosłam	—	—
biegłeś	rośłeś	biegłaś	rośłaś	—	—
biegł	rośł	biegła	rośła	biegło	rośło

Plural :

Masculine persons :

biegliśmy	rośliśmy
biegliście	rośliście
biegli	rośli

All others :

biegłyśmy	rosłyśmy
biegłyście	rosłyście
biegły	rosły

Some verbs, e.g. *kwitnąć*, to blossom, to be in bloom, may have double forms in the past tense, with *-ną-* or without it: *Kwitnął bez*, Lilac was in bloom. Or, *Kwitł bez*. The shorter forms of this verb are more commonly used: *Róże kwitły*. Roses were in bloom.

The perfectives of the above verbs are :

of ciągnąć	pociągnąć	to pull, give a pull
płynąć	dopłynąć	to reach by sailing, swimming
biec	pobiec	to run to
rosnąć or rość	wyrósć	to grow up
kwitnąć	zakwitnąć	to come into bloom

Translate into English :

1. Zaczęłam ciągnąć. Zaczęli biec. Zaczęła czytać. Zaczęliśmy pisać. 2. Mieliśmy wielki ogród, w którym rosły różne stare drzewa. 3. Dzieci wyrosły. 4. Czas szybko płynie. Rzeka płynie 5. Pobieгла do sklepu. Poszła do sklepu. Pojechała do sklepu. 6. Chłopcy pływają w jeziorze. Chłopcy płynęli do drugiego brzegu jeziora. Chłopcy dopłynęli do drugiego brzegu jeziora. 7. Róże już zakwitły. Wszędzie kwiaty kwitły. 8. Zamknął okno, a potem wziął książkę i zaczął czytać. 9. Zamknij okno. Nie zamykaj okna. Weź płaszcz. Nie bierz płaszczka. Pobiegnij do sklepu i kup mi gazetę. Nie biegnij tak szybko pod górę. 10. Ja mu nie chcę szkodzić, ale on sobie sam szkodzi, bo ze wszystkimi się kłóci. 11. Przede mną, dwa statki płynęły po spokojnym morzu. 12. Pomagamy sobie, jak możemy. 13. Oni nie mówią ze sobą. 14. Wolał powiedzieć tobie niż mnie. 15. Tobie śpiewam tę pieśń. Sobie śpiewam, nie ludziom (people). 16. Nie czekaj na mnie. Czekałam na ciebie tak długo. 17. Czy to dla mnie? Tak, dla ciebie. O, dziękuję ci! 18. Idziemy do was na obiad. Byli u nas na obiedzie.

Translate into Polish :

1. Flowers grew by (nad) the lake. 2. We were walking along the bank (use the instrumental, no prepos.) of the river; they were in front of us. 3. Children grow fast. 4. The ship was sailing to Poland. The ship did not reach Poland. Rivers are flowing to the sea. 5. Let us shut the windows and (let us) begin our work. 6. The sisters were quarelling with each other. 7. I am swimming (*płynąć*) towards you (thou). He was swimming towards me. 8. Who wanted to speak with me? I wanted to speak with you (thou). 9. He was asking about (*o* with acc.) you (thou). About me? Yes, about you all. 10. Pull towards yourself. 11. This tree grows only in warm countries. 12. Run with us. They were running quickly towards me.

Exercise :

Put the sentence: *Koń ciągnie wóz* into plural, present tense, and into singular and plural, past tense.

Vocabulary

Learn the pronouns and verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>brzeg, brzegu ;</i>	<i>brzegi,</i>	<i>szkodzić, szkodzi, szkodzą,</i>
<i>brzegów,</i>	bank, shore	<i>IV, imperf., to harm, to</i>
<i>statek, statku ;</i>	<i>statki, stat-</i>	do harm
<i>ków,</i>	ship	<i>szybko,</i> quickly
<i>klócić się, klóci się, klócą się,</i>	<i>niż,</i>	than
<i>klóć się, IV, imperf., to</i>		
quarrel		

LESSON 35

PERSONAL PRONOUN: SUMMARY—*Trzeba, Powinien*—THE TRANSPOSITION OF ENDINGS

In the preceding lesson you have learned the emphatic forms of the personal pronoun for the first and second person singular. The dative, accusative and genitive of the personal pronoun for the third person masculine singular also possess emphatic variants, which are: *jemu* (for *mu*) dative, *jego* (for *go*) accusative and genitive. Thus:

Dative :

Non-emphatic :

Dalem mu ten list.

I gave him that letter.

Emphatic :

Jemu dała, nie mnie.

She gave it to him, not to me.

Accusative :

Non-emphatic :

Widziałem go wczoraj.

I saw him yesterday.

Emphatic :

Jego widziałem, ale ciebie
nie.

I saw him, but I did not see
you.

Genitive :

Non-emphatic :

Nie widziałem go wczoraj. I did not see him yesterday.

Emphatic :

Jego nie widziałem, ją widziałem. I did not see him, I saw her.

The instrumental and locative singular for the third person are : masculine and neuter *nim* (one form), feminine *nią, niej*. In the plural the instrumental is *nimi*, the locative *nich*, irrespective of gender. Thus :

Singular :

Instr. :

Cieszę się nim (synem, piórem). I am pleased with him (the son) with it (the pen).

Cieszę się nią (córką). I am pleased with her (the daughter).

Mówił z nim (z synem, z dzieckiem), z nią (z córką). He talked with him (with the son), with it (with the child), with her (with the daughter).

Loc. :

Mówił o nim (o synu, o dziecku), o niej (o córce). He spoke about him (about the son), about it (about the child), about her (about the daughter).

Plural :

Instr. :

Cieszę się nimi. I am very pleased with them.

Mówił z nimi. He talked with them.

Loc. :

Mówił o nich. He spoke about them.

We can now sum up the forms of the personal pronoun for the third person singular and plural :

Singular :

Masculine :			Feminine :			Neuter :		
Nom. :			ona			ono		
after	emph-	preposi-	after	(no	prep-	after	emph.	preposi-
verbs:	atic:	tional	verbs	emph.)	osit:	verbs:		tional,
Acc.:			ją — nią			je — nie		
Gen.:			jej — niej			like the masculine		
Dat.:			jej — niej			like the masculine		
Instr.:			nią — nią			like the masculine		
Loc.:			— — niej			like the masculine		

Plural :

Masculine persons :			All others :					
Nom.:			oni			one		
	after	preposi-	after	preposi-	after	preposi-	after	preposi-
	verbs:	tional:	verbs:	tional:	verbs:	tional:	verbs:	tional:
Acc.:			nich			je nie		
Gen.:			nich			like the masc. persons		
Dat.:			nim			like the masc. persons		
Instr.:			nimi			like the masc. persons		
Loc.:			nich			like the masc. persons		

Note that *jego*, *jej*, *jego* and *ich* are also used as possessive pronouns and adjectives for the third person, meaning *his*, *her*, *hers*, *its*, *their* and *theirs*, thus corresponding to *mój*, *twój* and *nasz*, *wasz* for the first and second person singular and plural. Compare :

Jego szukałem.	Jej szuka-	I was looking for him.	I was
łem.	łem.	looking for her.	
Jego kapelusz.	Jej kape-	His hat.	Her hat.
lusz.	lusz.		

The words *powinien* and *trzeba* express duty, necessity, need for an action. Of the two, *trzeba* is simpler in use. It is an impersonal, non-inflected expression, followed by an infinitive, e.g. :

Trzeba to ugotować.	It needs to be cooked. It had better be cooked.
Trzeba już iść.	We (or : I, the person speaking) had better go, be going.

Trzeba may be used in the past tense, which is formed by the addition of the verb *było* (past of *być*), and in the future tense, formed by the addition of the verb *będzie* (future of *być*). Thus :

Trzeba było to ugotować.	It needed to be cooked. Or : It should have been cooked.
Trzeba będzie to powtórzyć.	It will need to be repeated.

Powinien is an adjective, comparable to the English *obliged*, *bound to*. It has therefore the usual three forms for the three genders in the singular, viz. : *powinien*, *powinna*, *powinno*, and two forms in the plural : *powinni* (masc. persons), *powinny* (all others). These forms are used for the third person singular and plural of the present tense as though they were verbs, in the meaning *ought to*, *should*. Thus :

On to powinien wiedzieć.	He ought to know it.
Ona powinna dzisiaj wyjechać.	She ought to leave to-day.
Pióro powinno być na biurku.	The pen should be on the desk.
Powinni jej pomóc.	They ought to help her.
Dzieci powinny iść spać.	The children ought to go to bed.

In the first and second persons singular and plural, however, an interesting thing takes place : the adjective

takes the verbal endings, viz., the endings of the present tense of *być*. Thus :

Singular :

Masculine: Feminine:

powiniennem	powinnam	(jest-e-m)	I ought to (man, woman)
powinieneś	powinnaś	(jest-e-ś)	thou oughtest to (man, woman)

Plural :

powinniśmy	powinnyśmy	(jeste-śmy)	we ought to (men, women)
powinniście	powinnyście	(jeste-ście)	you ought to (men, women)

The past tense is formed from the present by the addition of a form of the third person of the past tense of *być*, i.e., *był, była, było, byli, były*, according to gender and number. Thus :

Past tense :

Singular :

Masculine :	Feminine :	Neuter :
powiniennem był	powinnam była	—
I should have, I ought to have		
powinieneś był	powinnaś była	—
thou shouldst have, etc.		
powinien był	powinna była	powinno było
he, she, it should have		

Plural :

Masc. persons :	All others :
powinniśmy byli	powinnyśmy byli
	we should have
powinniście byli	powinnyście byli
	you should have
powinni byli	powinny byli
	they should have

Note also the impersonal expressions : *powinno się*, one ought to, *powinno się było*, one ought to have. . . .

The fusion of the endings of the verb *być* with the adjective *powinien* gives us an opening for the discussion of a very characteristic and very frequent phenomenon in the conjugation of a Polish verb: in the past tense the endings of the first and second persons singular and plural can be detached from the verb and added to the personal pronoun, to an interrogative adverb, or to some other part of speech which is stressed in the sentence. Let us take the sentence:

Ty tam byłaś wczoraj. You (to a woman) were there yesterday.

In colloquial speech, in informal dialogue, a Pole will certainly say: Tyś tam była wczoraj, transferring the final *-ś* of *byłaś* to the personal pronoun *ty*. The sentence: Kiedy wróciliście? When did you (to several people) come back? will be changed to: Kiedyście wrócili?

Study some more examples:

Dlaczegoście wrócili? (dlaczego wróciliście)	Why did you come back?
Kogoś widział? (kogo widziałeś)	Whom did you see?
Pytasz się, cośmy robili? (co robiliśmy)	You are asking what we were doing?
W szkoleście nie były? (w szkole nie byłyście)	You have not been to school?
Dwam tylko kupił. (tylko dwa kupilem)	I have bought only two.

When you now turn back to page 129 and read again the second and third song given there, you will understand that the words *coś błyszczala* are an instance of this transposition of the ending, that *coś* is not *something*, but *co* plus the *ś* of the verbal form *błyszczalaś*; *gdym ja ujrzał* takes place of *gdy ja ujrzałem*; *cóżeś ty za pani* is somewhat more difficult as the verb *jest* is left out, it should read: *cóżeś ty jest za pani*, which, without the transposition, would be: *cóż* (another form of *co*) *ty jesteś za pani*.*

* This, therefore, is an example of the transposition of endings in the *present* tense which, however, occurs only in the first person singular and second person singular and plural for the verb *być*, to be.

Learn the names of the months (which are not written with an initial capital letter in Polish) :

styczeń	stycznia	January	w styczniu	in January
luty	lutego (Declined as <i>adject.</i>)	February	w lutym	in February
marzec	marca	March	w marcu	in March
kwiecień	kwietnia	April	w kwietniu	in April
maj	maja	May	w maju	in May
czerwiec	czerwca	June	w czerwcu	in June
lipiec	lipca	July	w lipcu	in July
sierpień	sierpnia	August	w sierpniu	in August
wrzesień	września	September	w wrześniu	in September
październik	października	October	w październiku	in October
listopad	listopada	November	w listopadzie	in November
grudzień	grudnia	December	w grudniu	in December

do stycznia	until January	przez wrzesień	through September
do marca	until March	przez cały maj	all through May
do lutego	until February	przez luty	through February

od stycznia	from January	w ciągu lutego	during February
od czerwca	from June	w ciągu sierpnia	during August
od grudnia	from December	w ciągu kwietnia	during April

Którego (i.e. dnia) dziś mamy ? What day is it to-day ?

Pierwszego stycznia. The first of January.

Piętnastego maja. The fifteenth of May.

Dwudziestego drugiego sierpnia. The twenty-second of August.

sobota, dnia szesnastego listopada Saturday, November 16th

w sobotę, dnia szesnastego listopada on Saturday, November 16th

w dniu ósmym lipca on the eighth of July

Translate into English :

1. Powiniennem być to skończyć w listopadzie. 2. Te barwy się ze sobą nie godzą—powinnaś zmienić ten żółty

kolor na niebieski. 3. Ja nie chcę z nim jechać do Warszawy. Ale powinieneś! 4. Zrobiło się ciemno i trzeba było wracać na deszczu i po błocie. A widzisz, mówiłam ci, powinińście byli wziąć parasol. 5. Pracowałam z nimi przez całą jesień, to jest do grudnia. 6. Trzeba się zacząć ubierać, już późno. 7. Nie myśl o nim. Pewnie myśli, że jej dobrze w tym kolorze. 8. Rzeczy powinny były przyjść wczoraj, trzeba zatelefonować i spytać się o nie. 9. Nie trzeba płakać, moja droga, robimy co tylko można, aby im pomóc. 10. Jej pan mógł powiedzieć, ale jemu nie powinien pan być mówić. 11. W tym roku grusze kwitły w maju, w zeszłym roku w kwietniu. 12. Nie myśli pan, że trzeba tam będzie z nią pojechać? Kiedy? Może w lipcu, albo z końcem czerwca? Dobrze, może dwudziestego dziewiątego czerwca, w niedzielę? 13. Lepiej to zrobić w jesieni niż w lecie. 14. Trzeba zmienić pieniądze. Zmień mi książkę.

Translate into Polish :

1. What were you thinking about? 2. I am very fond of the colours (barwa) of autumn. I do not like the colours of autumn. 3. She should have changed these towels. He should have gone away in September. 4. All the workers should go to the meeting. All the (girl) pupils ought to have white collars. 5. We had better hurry. It was necessary to hurry. It will be necessary to hurry (use *trzeba* in all these sentences). 6. What do you think about it? 7. Autumn is drawing near, the golden Polish autumn. 8. We (men) should be ready in the first days of February. 9. She hasn't changed (add *się*) at all. 10. I wrote to him, to her, to them, in March. 11. Don't think that I am afraid of you (thou). Don't think that we are afraid of you (to several people). 12. I was there from March to June. 13. He laughed at them. He was surprised at them. He was running towards them. 14. He was looking at her. She was looking at him, at them. 15. We stayed at their place (with *u*, them) till the end.

Vocabulary

Learn the pronouns, verbs and nouns given in the grammar part of this lesson.

<i>barwa, barwy</i> ; <i>barwy, barw</i> , colour, hue	<i>myśleć, myśli, myślą, myśl</i> , IV, imperf., to think (o <i>kimś, o czymś</i> , about somebody, about some- thing)
<i>kolor, koloru</i> ; <i>kolory, kolo- rów</i> , colour	<i>zmieniać, I, imperf. ; zmie- nić, perf.</i> , to change
<i>jesień, jesieni</i> , fem., autumn	<i>z końcem marca</i> , towards the end of March
<i>koniec, końca</i> ; <i>końce, końców</i> , end	

LESSON 36

NEUTERS IN ϵ —VERBS : *nieść, wieźć*—NUMBERS

There is a group of neuter nouns in Polish which in the nominative singular end in ϵ . These nouns take the same endings as neuter nouns in e , with this important difference, however, that their stem is lengthened before the addition of the ending. Thus nouns in $-mie$ form their genitive singular in $-mienia$ (gen. ending : $-a$), other case endings of the singular being added to that longer stem (dat. and loc. : $-mieniu$, instr. : $-mieniem$). In the plural the lengthened stem of nouns in $-mie$ ends in $-mion-$ and is then followed by the usual case endings (nom., acc. and voc. plural : $-miona$, dat. : $-mionom$, etc.). Nouns which in the nominative singular have the ϵ preceded by some other consonant (e.g. $-rzę$, $-czę$, see below) form the genitive singular in $-ęcia$, the nominative plural in $-ęta$. Learn the declension of the following nouns :

imię	ramię	zwierzę	dziewczę
Christian name	arm	animal	young girl

Singular :

Nom., Voc. and Acc.:

imię	ramię	zwierzę	dziewczę
------	-------	---------	----------

Gen. :

imienia	ramienia	zwierzęcia	dziewczęcia
---------	----------	------------	-------------

Dat. and Loc. :

imieniu ramieniu zwierzęciu dziewczęciu

Instr. :

imieniem ramieniem zwierzęciem dziewczęciem

Plural :

Nom., Voc. and Acc. :

imiona ramiona zwierzęta dziewczęta

Gen. :

imion ramion zwierząt dziewcząt

Dat. :

imionom ramionom zwierzętom dziewczętom

Instr. :

imionami ramionami zwierzętami dziewczętami

Loc. :

imionach ramionach zwierzętach dziewczętach

For the change *ę/ą* in *zwierzęta/zwierząt*, *dzievczęta/dzievcząt*, compare the change in *święto*: *święta/święt* (page 25).

The English verb *to carry* has two correspondents in Polish: *nieść* and *wieźć*. *Nieść* means to carry in one's hands, in one's arms, on one's back, *wieźć* means to carry, to be bringing something with oneself in a vehicle, when travelling. Learn the conjugation of these two verbs :

Present :

Singular :

niosę	wiozę
niesiesz	wieziesz
niesie	wiezie

Plural :

niesiemy	wieziemy
niesiecie	wieziecie
niosą	wiozą

Imperative :

nieś	wieź
nieśmy	wieźmy
nieście	wieźcie

Past :

Singular :	Masculine :	Feminine :	Neuter :
	niosłem wiozłem	niosłam wiozłam	— —
	niosłeś wiozłeś	niosłaś wiozłaś	— —
	niósł wiozł	niosła wiozła	niosło wiozło
Plural :	Masculine persons :	All others :	
	nieśliśmy wieźliśmy	niosłyśmy wiozłyśmy	
	nieśliście wieźliście	niosłyście wiozłyście	
	nieśli wieźli	niosły wiozły	

The perfectives of *nieść*, *wieźć* are : *przynieść*, *przywieźć*.

It is rather illuminating to compare the verbs *ić* and *jechać* with *nieść* and *wieźć*. *Iść* and *nieść*, and *jechać* and *wieźć* go together, the first pair of verbs implying movement and transportation by natural means, the second movement and transportation by some kind of a vehicle.

Learn the following cardinal and ordinal numbers :

200	dwieście	Nom. for	} dwustu trzystu czterystu pięciuset sześciuset siedmiuset ośmiuset dziewięciuset kilkuset
300	trzysta	masc.	
400	czterysta	persons,	
500	pięćset	the genit.	
600	sześćset	and all	
700	siedemset	other	
800	osiemset	cases :	
900	dziewięćset		
	kilkaset, several hundred		
1,000	tysiąc	} declined as nouns	
1,000,000	milion		

200th dwusetny or dwóchsetny

300th trzechsetny

400th czterechsetny

500th pięćsetny

600th sześćsetny

700th siedemsetny

800th osiemsetny

900th dziewięćsetny

1,000th tysięczny

1,000,000th milionowy

Pięćset, *sześćset* and *dziewięćset* are pronounced in colloquial Polish *pieńcet*, *szejszet*, *dziewieńcet*.

The words *hour* and *o'clock* are both translated into Polish by the noun *godzina*. Thus we say: *dwie, trzy, cztery godziny*, two, three, four hours, *pięć, sześć, dziesięć godzin*, five, six, ten hours, and *druga, ósma, dwunasta godzina*, two, eight, twelve o'clock. Learn the expressions of time with the noun *godzina* :

Która godzina ?	O której godzinie ?
What time is it ?	At what time ?
Druga, siódma, dziesiąta.	O drugiej, o siódmej,
Two, seven, ten o'clock.	dziesiątej (godzinie).
	At two, seven, ten o'clock.

Wpół do drugiej, wpół do	O wpół do drugiej, o wpół
piątej, wpół do dzie-	do piątej, o wpół do
wiątej.	dziewiątej.

(Lt.: a half towards 2, 5, 9).

Half past one, four, eight.	At half past one, four, eight.
-----------------------------	--------------------------------

Kwadrans po drugiej.	Kwadrans po drugiej.
A quarter past two.	At a quarter past two.

Or :

Piętnaście po drugiej.	Piętnaście po drugiej.
Fifteen (minutes) past two.	At fifteen minutes past two.

Or :

Kwadrans na trzecią.	O kwadrans na trzecią.
A quarter past two (lit. :	At a quarter past two.
towards three).	

Za kwadrans druga.	Za kwadrans druga.
A quarter to two.	At a quarter to two.

Or :

Za piętnaście druga.	Za piętnaście druga.
Fifteen (minutes) to two.	At fifteen (minutes) to two.

Or :

Trzy (kwadrans) na drugą.	O trzy na drugą.
A quarter to two (lit. : three	At a quarter to two.
quarters towards two).	

Dwie minuty po czwartej.	Two minutes past four.
Pięć, dziesięć po piątej.	Five, ten past five.

Za dwie minuty szósta.	Two minutes to six.
Za pięć, za dziesięć szósta.	Five, ten to six.

The date of the year reads in Polish as follows :

the year 1945 rok tysiąc dziewięćset (cardinals) czterdziesty piąty (ordinals).

in the year 1945 w roku tysiąc dziewięćset (non-declined) czterdziestym piątym (declined).

Translate into English :

1. Chłopcy i dziewczęta. W naszej szkole dziewczęta uczą się razem z chłopcami. 2. W naszej szkole jest dwustu piętnastu chłopców i dwieście czternaście dziewcząt. 3. Posłaliśmy im dwa tysiące siedemset trzydzieści osiem książek, dziesięć tysięcy papierosów i dziewięćset dwadzieścia dwie paczki z gazetami i pismami. 4. Brat wczoraj przyjechał ze wsi i przywiózł mi kosz tych wspaniałych gruszek. 5. Zmęczona jestem, bo niosłam tę ciężką paczkę, a dzisiaj tak gorąco. 6. Idę do miasta, może ci co przynieść ? O jak to dobrze, herbata mi się skończyła i zapomniałam rano kupić, przynieś mi paczkę herbaty. 7. Jędrak jedzie jutro autem do Warszawy i pyta się, co ci przywieźć. 8. Dwaj panowie spotykają się w pociągu. Dzień dobry panu. Dzień dobry—gdzie pan jedzie ? Jadę do rodziny, żona z córkami jest na wakacjach. Na długo pan jedzie ? Tyłko na niedzielę, ale mam kilka walizek, wiozę żonie różne rzeczy, których na wsi nie mogła dostać. Niech pan patrzy, co ja wiozę. Piesek ! Jaki śliczny ! Ładny, prawda ? Wiozę go mojemu małemu synkowi, który bardzo lubi zwierzęta. 9. Jak się pan nazywa ? Kowalski. Imię i nazwisko proszę. Andrzej Kowalski. 10. Wziął syna w ramiona. 11. Nie mogę ruszyć prawym ramieniem. 12. Siostra przywozła dziewczętom materiał na sukienki, była wielka radość. 13. Mamusiu, przywieźli stół. 14. Ten płaszcz jest za szeroki w ramionach. 15. Wojna skończyła się w roku tysiąc dziewięćset osiemnastym. Wojna zaczęła się w roku tysiąc osiemset siedemdziesiątym pierwszym.

Translate into Polish :

1. What is she carrying ? 2. My daughters (translate : girls) are very fond of apples and pears. 3. All the children in my family have Polish (Christian) names. 4. Who brought this parcel ? What is in this parcel ? 5. I am not afraid of animals. 6. What have you (thou, man) brought

me from London? What have you (thou, woman) brought me from town? 7. It was necessary to amputate (*ampu-tować*) the left arm. 8. In the year 1617, 1492, 1066, the year 1525, 1781, 1315. 9. Bring me a glass of water. When did they bring this wardrobe? 10. They (man and woman) came by car (instr.), very tired, they were on the road (translate: were driving) five hours, and roads were bad. 11. The right hand and the left leg. 12. He has two (Christian) names, John Andrew. 13. What are you sending him for Christmas? I have already sent him 2,000 cigarettes and a few books. 14. It is an old Polish surname. 15. All his family perished in Warsaw. 16. He brought them several hundred cigarettes from Paris.

Exercise :

1. Put the following two sentences into the plural, present tense, and into singular and plural, masculine and feminine past tense :

Wieżie drzewo z lasu.

Niesie kosz jabłek z ogrodu.

2. Jakie zwierzęta znasz? (give all the names of animals you have learned so far).

3. Give the Polish for :

at four o'clock—at twelve o'clock—at three o'clock.

five o'clock—one o'clock—nine o'clock.

half past two—at half past nine.

a quarter to five—ten minutes past five.

a quarter past three—five minutes to six.

Vocabulary

Learn the nouns, verbs and expressions given in the grammar part of this lesson

<i>posyłać</i> , I, imperf. ; <i>posłać</i> , perf., to send	<i>gruszka</i> , <i>gruszki</i> ; <i>gruszki</i> , <i>gruszek</i> , pear
<i>auto</i> , <i>auta</i> ; <i>auta</i> , <i>aut</i> , or :	<i>nazwisko</i> , <i>nazwiska</i> ; <i>na-</i> <i>zwiska</i> , <i>nazwisk</i> , surname,
<i>samochód</i> , <i>samochodu</i> ; <i>samo-</i> <i>chody</i> , <i>samochodów</i> , motor car	family name

<i>paczka</i> , <i>paczki</i> ; <i>paczek</i> , parcel	<i>paczki</i> , <i>zmęczony</i> , masc. persons : <i>zmęczeni</i> , tired
<i>rodzina</i> , <i>rodziny</i> ; <i>rodzin</i> , family	<i>Andrzej</i> , Andrew, diminutive : <i>Jędrək</i>
<i>rano</i> , in the morning	<i>imię i nazwisko</i> , name and surname
<i>prawy</i> , right	
<i>lewy</i> , left	

LESSON 37

NOUNS WITH IRREGULAR PLURAL—PLURAL NOUNS—PERFECTIVES—THE USE OF *nie ma*—PAST TENSE AFTER NUMBERS

The nouns *brat*, brother, *ksiądz*, priest, *człowiek*, a human being, man, which are declined regularly in the singular (but note : the vocative singular of *ksiądz* is *księżu*), have special forms in the plural : *bracia*, *księża*, with a strong implication of the collective sense, while the plural of *człowiek*—*ludzie* is formed from an entirely different root. Thus :

			Compare :
<i>brat</i>	<i>ksiądz</i>	<i>człowiek</i>	<i>dziecko</i> , child
Plural :	.		
Nom., Voc. :			
<i>bracia</i> , brothers, brethren	<i>księża</i> , priests	<i>ludzie</i> , people, men and women	<i>dzieci</i> , children
Gen., Acc. :			
<i>braci</i>	<i>księży</i>	<i>ludzi</i>	<i>dzieci</i>
Dat. :			
<i>braciom</i>	<i>księżom</i>	<i>ludziom</i>	<i>dzieciom</i>
Instr. :			
<i>braćmi</i>	<i>księżmi</i>	<i>ludźmi</i>	<i>dziećmi</i>
Loc. :			
<i>o braciach</i>	<i>księżach</i>	<i>ludziach</i>	<i>dzieciach</i>

The noun *rok*, year, uses as its plural the word *lata*, a regular neuter noun, declined as, e.g. *pióra*. Thus : *ten rok*, that year, *te lata*, those years ; *pierwszy rok*, the first year ; *dwa lata*, two years, *pięć lat*, five years, etc. Note that the singular *lato* means *summer*.

To express age, the noun (*rok*), *lata* is used in Polish with the verb *mieć*, to have, not the verb *to be*, as in English. E.g. :

Dziecko ma rok, dwa lata,	The child is a year, two
sześć lat.	years, six years old.
Mam trzydzieści lat.	I am thirty.

Masculine nouns in *-anin*, like *warszawianin*, a Varsovian, declined regularly in the singular (gen. and acc. : *warszawianina*, dat. *warszawianinowi*, etc.) drop the *-in* of the *-anin* ending in the plural. Thus : nom. and voc. *warszawianie*, gen. and acc. *warszawian*, dat. *warszawianom*, etc.

The irregular plural and the existence of double forms for certain cases of that number in the declension of *oko*, eye, *ucho*, ear, and *ręka*, hand, are explained by the fact that the plural forms of these nouns as we have them to-day are the result of the fusion of normal case endings for the plural and of the endings of an old dual number which once existed in Polish for nouns denoting dual organs. Thus :

oko	ucho	ręka
Plural :		
Nom., Voc., Acc. :		
oczy	uszy	ręce
Gen. :		
oczu or oczów	uszu or uszów	rąk
Dat. :		
oczom	uszom	rękom
Instr. :		
oczyma or oczami	uszymi or uszami	rękoma or rękami
Loc. :		
w oczach	uszach	rękach

There is a considerable number of nouns in Polish which have only plural forms, e.g. *drzwi*, door (originally : double doors—*dwoje, troje drzwi*, two, three doors, like *dwoje, troje dzieci*); *spodnie*, trousers; *nożyczki*, scissors (*dwie pary spodni, dwie pary nożyczek*, two pairs of trousers, two pairs of scissors), etc. These are declined regularly.

You have learned before that the perfective of *mówić* is *powiedzieć*, a verb of an entirely different root. There are a few more instances of imperfectives having their perfective correspondents of another root, e.g. : *kłaść na*, to be putting on, or *kłaść do* (also : *wkładać do*), to be putting in—perfectives : *położyć na*, to lay, to put on, *włożyć do*, to lay, to put in. The imperfective *wkładać* and the perfective *włożyć* (implied : *na siebie*, on oneself) are also used in the sense *to put on (clothes)*. *Kłaść się, położyć się* mean *to lie down, to go to bed*.

Imperfective :

kłaść

Zawsze kładłem zegarek tu na stole.

I always used to put my watch here on the table.

Nie kładź tu zegarka.
Don't put your watch here.

Kładliśmy się wcześniej.
We used to go to bed early.

Perfective :

położyć—włożyć

Położyłem zegarek tu na stole.

I have put my watch here on the table.

Włożyłem zegarek do kieszeni.

I have put the watch in my pocket.

Położ tu zegarek.
Put the watch here.
Włóż płaszcz, zimno jest.
Put your coat on, it is cold.

Położyliśmy się wcześniej.
We went to bed early.

Widzieć, to see, has two perfectives : *zobaczyć*, to catch

sight of, and *ujrzeć*, a word used more in literature than in daily usage. Thus :

widzieć

zobaczyć—ujrzeć

Widziałem go, jak szedł pod górę.

I saw him (watched him as he was walking) walk up the hill.

(no imperative)

Zobaczyłem go znowu, gdy wyszedł z cienia.

I saw him (caught sight of him) again, when he walked out of the shadow.

Zobacz, kto przyszedł.

See who has come.

I ujrzeli aniołów niebieskich
And they saw heavenly angels. . . .

You know the expression *nie ma* which, as a negative expression, is always followed by the genitive ; if followed by a genitive singular it means *there is not, is not*, if followed by a genitive plural it means *there are not, are not*. Thus :

Ojca nie ma w domu.

Father is not at home (is out).

Córki nie ma w domu.

My daughter is not at home (is out).

Czy zastałem pana doktora ? Nie, pana doktora nie ma w domu.

Is the doctor at home ? No, the doctor is out.

Nie ma ani jednej zapalniczki w tym pudełku.

There is not a single match (left) in this box.

Nie ma zapalek w domu.

There are no matches in the house.

Nie ma żadnych jarzyn.

There are no vegetables.

The past of *nie ma* is *nie było*, the future *nie będzie* :

Ojca nie było w domu.

Father was not at home (was out).

Nie było ani jednej zapalniczki.

There was not a single match.

Żadnych listów dziś nie było.

There have been no letters to-day.

Jutro ojca nie będzie w domu.

Father will not be at home to-morrow.

We środę nie będzie zebra- nia.	There will be no meeting on Wednesday.
W lipcu nie będzie lekcyj* angielskiego.	There will be no lessons of English in July.

Note the use of *nie ma*, *nie było*, *nie będzie* with personal pronouns :

Nie było mnie w domu.	I was not at home. I was out.
Nie było nas w do nu.	We were not at home. We were out.
Nie będzie nas w domu.	We shall not be at home. We shall be out.
Nie będzie go w domu.	He will not be at home. He will be out.

Another impersonal expression is *wolno*, it is permitted, one is allowed, the person allowed to do something being put in the dative. The past and future are formed with *było*, *będzie*. Thus :

Tego nam nie wolno robić.	We are not allowed to do that. We must not do that.
Nie wolno mi było jeść mięsa.	I was not allowed to eat meat.

After numbers from *pięć* up and numerical expressions, like *dużo*, *mało*, *kilka*, *kilkanaście*, *kilkadziesiąt*, etc., the verb for the past tense is put in the third person singular neuter. Thus :

Present :	Past :
Jest pięć osób.	Było pięć osób.
There are five (persons) people.	There were five people.
Wraca sześciu nauczycieli.	Wróciło sześciu nauczycieli.
Six (men) teachers are coming back.	Six (men) teachers have come back.
Wraca sześć nauczycielek.	Wróciło sześć nauczycielek.
Six (women) teachers are coming back.	Six (women) teachers have come back.

* For the ending *-yj* compare footnote on p. 115.

Siedmiu nas idzie. Seven of us (men) are going.	Siedmiu nas poszło. Seven of us (men) went.
---	--

Siedem nas idzie. Seven of us (women) are going.	Siedem nas poszło. Seven of us (women) went.
--	---

Pracuje kilku, kilkunastu, kilkudziesięciu ludzi. Several, a number (be- tween 11-19), a few score of men were work- ing.	Pracowało kilku, kilkunastu, kilkudziesięciu ludzi. Several, a number (between 11-19), a few score of men were working.
--	---

Pracuje kilka, kilkanaście, kilkadziesiąt kobiet. Several, a number, a few score of women are working.	Pracowało kilka, kilkanaście, kilkadziesiąt kobiet. Several, a number, a few score of women were working.
--	---

Troje, pięcioro nas jest. There are three, five of us (brothers and sisters at home, or men and wo- men in a party).	Troje, pięcioro nas było. There were three, five of us (brothers and sisters at home, or men and women in a party).
--	---

Translate into English :

1. Przez pięć lat nie miałam żadnej wiadomości o moich braciach, nie wiedziałam, czy żyli, czy byli zdrowi, gdzie byli, co robili, nic, zupełnie nic. 2. Ile lat ma pana brat? Ja mam dwóch braci, jeden ma dwadzieścia lat, a drugi dwadzieścia trzy. 3. W ciągu (in the course of) tej wojny zginęło kilkanaście milionów ludzi. 4. Żadnego z księży nie było jeszcze w kościele. 5. Nie trzymaj rąk w kieszeni. 6. Widzimy oczyma, słyszymy uszema. 7. Uszom nie wierzę. 8. Włożyłam list do paczki, nie wiedziałam, że listów w paczkach posyłać nie wolno. 9. Kilkudziesięciu ludzi było tak zmęczonych, że położyli się pod drzewami przy drodze i nie chcieli iść dalej (any further). 10. Warszawianom nie wolno było wyjść z domu po szóstej wieczór. 11. Włożył spodnie na siebie i dopiero wtedy zobaczył, że były na (for)

niego za długie. 12. Zdziwiłem się, gdy zobaczyłem, że klucza nie było w drzwiach. 13. Czy ksiądz Zaleski będzie jutro w domu o trzeciej? 14. Przyniosł mi nożyczki? Tak, przyniosłem, mam w kieszeni w płaszczu. 15. Człowiek ma dwoje oczu, dwoje uszu, dwie ręce i dwie nogi. 16. W prawej kieszeni miałem zegarek, a w lewej zapalki.

Translate into Polish :

1. Do you hear? Listen—the clocks are striking. 2. A healthy animal eats anything (translate: everything). 3. One of his brothers was a priest. 4. The door to the garden was open. 5. I am putting the scissors into this box. 6. People were waiting for the news. 7. We were not allowed to smoke at (przy) work. 8. For (przez) six years people had no news about their families. 9. I received this watch from my mother two years ago. 10. She has lovely blue eyes. 11. My brothers and sisters are in Poland. My brothers will not be at home to-morrow. 12. The priests were helping the people. 13. In which hand are you holding the scissors, in the right or the left? 14. They were in England six years. 15. I put my hand in my pocket—there is no money! 16. What are you doing? I am ironing your trousers. 17. There is a hole in this pocket. 18. Where does one put the matches? Where did you put the matches? 19. See what time it is. 20. My dog is white, but it has black ears. 21. Man lives only a few score years.

Vocabulary

Learn the new nouns, verbs and expressions given in the grammar part of this lesson.

<i>trzymać</i> , I., imperf., to hold, to keep	<i>wiadomość</i> , <i>wiadomości</i> ; <i>wiadomości</i> , <i>wiadomości</i> , fem., news
<i>kieszeń</i> , <i>kieszeni</i> ; <i>kieszenie</i> , <i>kieszeni</i> , fem., pocket	<i>zdrowy</i> , healthy, in good health
<i>zapalka</i> , <i>zapalki</i> ; <i>zapalki</i> , <i>zapalek</i> , match	<i>dopiero wtedy</i> , only then
<i>zegarek</i> , <i>zegarka</i> ; <i>zegarki</i> , <i>zegarków</i> , watch	<i>dwa lata temu</i> , two years ago
	<i>pięć lat temu</i> , five years ago <i>tydzień temu</i> , a week ago

LESSON 38

FOURTH CONJUGATION—ASPECTS: THE ITERATIVE AND SEMELFACTIVE VERBS

Verbs of the fourth conjugation with infinitives ending in

- sić e.g. prosić, to ask for, to beg
- zić grozić, to threaten
- ścić czyścić, to clean
- ździć jeździć, to go, drive, travel (regularly, frequently); to run (with ref. to trains, buses, etc.)

preserve the soft consonants before the endings *-isz*, *-i*, *-imy*, *-icie* of the present tense, i.e. in the second and third persons singular and the first and second persons plural, but before the endings *-ę*, *-ą* of the first person singular and the third person plural change the

- ś (=s before the following i) to sz
- ź (=z before the following i) to ż
- śc (=śc before the following i) to szcz
- źdz (=źdz before the following i) to żdz.

Thus they are conjugated in the present tense as follows :

prosić	grozić	czyścić	jeździć
proszę	grożę	czyszczę	jeżdżę
prosisz	grozisz	czyścisz	jeździsz
prosi	grozi	czyści	jeździ
prosimy	grozimy	czyścimy	jeździmy
proście	grozicie	czyścicie	jeździcie
proszą	grożą	czyszczą	jeżdżą

Imperative :

proś	groź	czyść	
prośmy	groźmy	czyścmy	(not used)
proście	groźcie	czyścicie	

The past tense is formed normally from the infinitive, e.g. *prosiłem*, *prosiłeś*, *prosił*, *prosiliśmy*, *prosiście*, *prosiłi*; *jeździłam*, *jeździłaś*, *jeździła*, *jeździliśmy*, *jeździliście*, *jeździli*.

Verbs in *-sieć*, like *musieć*, to have to, must, are conjugated like *prosić*, i.e.: *muszę*, I must, *musisz*, *musi*, *musimy*, *musicie*, *muszą* (no imperative); past regularly: *musiałem*, I had to, *musiałeś*, *musiał*, *musieliśmy*, *musicieście*, *musieli*.

The perfectives of these verbs are as follows:

prosić — *poprosić*

grozić — *zagrozić*

czyścić — *oczyścić* or *wyczyścić*

jeździć — no correspondent, see page 194

musieć — no correspondent

We have been studying for some time now the imperfective and perfective aspects of the Polish verb, more particularly their use in the past tense. As a repetition, consider the following two sentences illustrating these two aspects of the verb *to write*:

Pisał list (imperfective). He was writing a letter.

What do you see? A man sitting at the table, pen in hand, a sheet of paper in front of him, he is writing on it; there is perhaps another sheet covered with his writing at his side, but the letter is not finished yet, it is still in the course of being written and the man is in the course of writing it.

Napisał list (perfective). He has written the letter.

What do you see? You may see a letter in a sealed and stamped envelope lying on the table ready for posting—or else, you may picture it already somewhere on the way to or at its destination—because by the form *napisał* you know that the letter has been finished.

The form of the imperfective past expresses, we repeat (compare page 91), with most verbs, an action in progress or a habitual, regularly repeated action, thus, e.g. *kupowałem* may mean *I was buying* or *I used to buy*. There is, however, a small group of verbs in Polish which possess special forms to express a habitual or regularly repeated action. Such forms are called iterative or frequentative verbs and constitute a variety of the imperfectives. With the use of an iterative special stress is put on the repetition of the action, without consideration of its completion or non-completion as in the perfective and imperfective aspects.

The verbs *писаć* and *czytać* have both iterative forms which are : *pisywać* and *czytywać*. Thus :

Pisywał do rodziców co dwa tygodnie. He used to write to his parents every fortnight (regularly).

Compare *pisował* with *pisał* and *napisał*, above.

Now compare the present tense of *czytać* and *czytywać* :

Ona czyta teraz to pismo. She is reading that paper now.

Ona czytuje wszystkie pisma ilustrowane. She reads regularly (is in the habit of reading, almost : makes a point of reading) all illustrated papers.

You have become acquainted with the verbs :

iść and *nieść*—to go (on foot) and to carry, to be bringing something on one's person ;

jechać and *wieźć*—to go (by some means of transport) and to carry, to be bringing something with one in a vehicle.

The intrinsic sense of these verbs is *to be on one's way to some destination* (*iść*, *jechać do . . .*) and *to be carrying, transporting some objects, parcels, luggage, etc., to some destination* (*nieść*, *wieźć do . . .*) or *for somebody* (*nieść*, *wieźć komuś* or *dla kogoś*). These verbs cannot therefore express the idea of a repeated or habitual action. This idea is expressed by their frequentative (or iterative) correspondents, which are :

for *iść* and *nieść* — *chodzić* and *nosić*

for *jechać* and *wieźć* — *jeździć* and *wozić*

Chodzić is a regular verb of the fourth conjugation, *nosić* and *wozić* are conjugated exactly like *prosić* and *grozić*, the conjugation of *jeździć* is given above.

Compare the following two sentences and note the entirely different meaning or implication expressed by *iść* and *chodzić* :

Dziecko idzie do szkoły. The child goes, is going to school. The child is on its way to (or even : leaves for) school.

Dziecko chodzi do szkoły. The child attends school. The child is a pupil at a school (the child is already school-age and goes to school).

Compare now the use of *jechać—jeździć*, *nieść—nosić*, *wieźć—wozić* :

Mąż widocznie jechał tym samym pociągiem co pan. My husband was apparently (travelling by) on the same train as you.

W zeszłym roku mąż jeździł do biura koleją, ale teraz mamy auto, więc jeździ autem. Last year my husband went to the office (regularly) by train, but now we have a car, so he goes (regularly) by car.

Co on niesie ? What is he carrying ?

On zawsze nosi parasol. He always carries an umbrella.

Nosić is also used in the sense *to wear clothes*, e.g. : Ty jeszcze nosisz ten płaszcz ? You are still wearing this overcoat ?

Wiózł żonie suknię z Paryża i nie zgłosił na cle. He was bringing his wife a dress from Paris and did not declare it at the customs.

Przez cały dzień wczoraj woził buraki z pola. All day yesterday he was carting beetroot from the field.

The four verbs which we have just learned, may take prefixes which modify their meaning: *przychodził* means he used to come (here, from somewhere), *przynosił*, *przywoził*, he used to bring (here, from somewhere, on his person or by some means of transport), *wychodził* means he used to leave, he was leaving, etc. *Jeździć* changes to *-jeźdźać* before the prefixes, thus *przyjeżdżał*, *wyjeżdżał*, he used to come, to arrive, he used to leave (by some means of transport). *Przyjeżdżać*, *wyjeżdżać* are regular first conjugation verbs.

In contrast to iterative verbs, there is a small group of verbs which express an action performed but once. These verbs, called semelfactive verbs, are always perfective, and usually denote (1) a quick movement, e.g. *kopnąć*, to give a kick, (2) a sudden sound, e.g. *krzyknąć*, to cry out, *jęknąć*, to utter a groan, (3) a flash of light, e.g. *błysnąć*, to flash, etc. They mostly end in *-nąć*, but of course not all verbs in *-nąć* are semelfactive, compare *ciągnąć*, *kwitnąć*, *rosnąć*, etc., page 169.

Translate into English :

1. Moi sąsiedzi jeżdżą do biura autobusem, ja zwykle chodzę piechotą. 2. Mąż przyjeżdża z biura o piątej, dzieci przychodzą ze szkoły o czwartej. Mąż wyjeżdża z domu o wpół do ósmej, a dzieci wychodzą do szkoły o wpół do dziewiątej. 3. On jeździ jak wariat (madman). W lecie jeździliśmy w góry lub nad morze. 4. Oni wszędzie tego psa ze sobą wożą. Kiedy dziecko płacze, ona je bierze na ręce i nosi po pokoju. Proszę cię, nie noś już tego zielonego kapelusza. 5. Muszę dziś pojechać do matki. Wolę pojechać dziś niż jutro. Chcę dziś pojechać do matki. Mogę dziś pojechać. 6. Proszą o pisma i gazety. On nigdy o nic nie prosi. Ona mnie nigdy o nic nie poprosiła. 7. Wyczyścił te czarne buty, aż się świeciły. 8. Nieprzyjaciół groził nam wojną. 9. Chłopiec krzyknął. Chory jęknął. Ktoś kopnął psa. 10. On do nich nie chodzi, ale pisują do siebie. Dwa razy w tygodniu chodzę na lekcje polskiego. Chodź ze mną.

Exercise

Put the following two sentences into (1) the first person singular, (2) the third person plural, present tense, (3) the third person plural, masculine and feminine, past tense :

Chodzi do biura piechotą.

Jeździ do biura autobusem.

Translate into Polish :

1. We are cleaning the knives. 2. Nothing threatens you, what are you afraid of? 3. The shoes must be under the bed. 4. A light flashed among the trees. 5. These green buses run to the station. 6. A horse kicked him. 7. I always carry two watches. 8. He never wears a hat. 9. We used to read regularly (one verb, no adverb) Polish papers. 10. They are asking for clothes (ubranie), not for money. 11. I must go now. 12. The girls go to all meetings. 13. I must carry everything from town myself. 14. They bring (deliver, bring by car) everything to the house. 15. She did not even cry out. 16. The peasants go (regularly) to town in carts (instr.). 17. The doctor is coming (by car) at eleven o'clock. 18. The children go (attend) to school. The children go (are on the way) to school. The children go to school by bus. The children are at school.

Vocabulary

Learn the new verbs given in the grammar part of this lesson.

<i>autobus, autobusu</i> ;	<i>auto-</i>	<i>zielony</i> , green
<i>busy, autobusów</i> , 'bus		<i>piechotą</i> , on foot
<i>but, buta</i> ; <i>buty, butów</i> , shoe		<i>wszędzie</i> , everywhere

LESSON 39

MASCULINES IN -a—COMPARISON OF ADJECTIVES

There is an appreciable number of masculine nouns in Polish which end in -a, i.e. in the same ending as the feminine nouns, e.g. *mężczyzna*, man, *radca*, councillor, *poeta*, poet, *dentysta*, dentist, etc. These nouns are, however, masculine in gender, i.e. a qualifying adjective or pronoun

takes the masculine endings. In the singular they are declined exactly as feminine nouns in *-a*, in the plural they follow the masculine declension. Thus :

Singular—compare :

Fem. :	Masc. :	Fem. :	Masc. :
ta wiosna	ten mężczyzna	młoda kobieta	młody poeta
this spring	this man	a young woman	a young poet

Nom. :

ta wiosna	ten mężczyzna	młoda kobieta	młody poeta
-----------	---------------	---------------	-------------

Voc. :

— wiosno	— mężczyzno	młoda kobieto	młody poeto
----------	-------------	---------------	-------------

Acc. :

tę wiosnę	tego mężczyznę	młodą kobietę	młodego poetę
-----------	----------------	---------------	---------------

Gen. :

tej wiosny	tego mężczyzny	młodej kobiety	młodego poety
------------	----------------	----------------	---------------

Dat. and Loc. :

tej wiosnie	temu mężczyźnie	młodej kobiecie	młodemu poecie
-------------	-----------------	-----------------	----------------

Instr. :

tą wiosną	tym mężczyzną	młodą kobietą	młodym poetą
-----------	---------------	---------------	--------------

Fem. :	Masc. :
--------	---------

praca	radca
work	councillor

Nom. :	praca	radca
--------	-------	-------

Voc. :	praco	radco
--------	-------	-------

Acc. :	pracę	radcę
--------	-------	-------

Gen., Dat. and Loc. :	pracy	radcy (compare p. 104)
-----------------------	-------	------------------------

Instr. :	pracą	radcą
----------	-------	-------

Plural :

Nom. and Voc. :	mężczyźni	poeci	radcowie
-----------------	-----------	-------	----------

Acc. and Gen. :	mężczyzn	poetów	radców
-----------------	----------	--------	--------

Dat. :	mężczyznom	poetom	radcom
--------	------------	--------	--------

Instr. :	mężczyznami	poetami	radcami
----------	-------------	---------	---------

Loc. :	mężczyznach	poetach	radcach
--------	-------------	---------	---------

Nouns in *-sta*, like *dentysta*, dentist, *artysta*, artist, *specjalista*, expert, form the nominative and vocative plural in *-ści*, thus *dentyści*, *artyści*, *specjaliści*, the genitive in *-ów*, *dentystów*, *artystów*, *specjalistów*.

Surnames of men in *-a*, e.g. *Zaręba*, *Żmuda*, and in *-o*, e.g. *Kościuszk**o*, *Fredro* are also declined in the singular like feminine nouns ending in the same consonants plus *-a*, i.e. *Zaręba* is declined like *osoba*, *Żmuda* like *woda*, *Kościuszk**o* like *matka*, *Fredro* like *siostra*, etc. In the plural they are declined like masculine nouns, taking in the nominative the ending *-owie*, thus *Zarębowie*, *Żmudowie*, *Kościuszkowie*, *Fredrowie*, in the genitive the ending *-ów*, *Zarębów*, *Kościuszków*, etc.

To form the comparative degree of adjectives, the endings: *-szy*, *-sza*, *-sze* (for the three genders) are added to the stem of the positive degree; but, if the stem ends in a group of consonants difficult to pronounce, an *-ej-* is inserted before the endings *-szy*, *-sza*, *-sze*, so that the comparative ends in *-ejszy*, *-ejsza*, *-ejsze*.

The superlative degree is formed from the comparative by adding to it the prefix *naj-*. Thus:

The ending *-szy*:

słaby	głupi	stary
weak	stupid	old
słabszy	głupszy	starszy
weaker	more stupid	older, elder
najsłabszy	najgłupszy	najstarszy
weakest	most stupid	oldest, eldest
młody	twardy	tani
young	hard, tough	cheap
młodszy	twardszy	tańszy
younger	harder	cheaper
najmłodszy	najtwardszy	najtańszy
youngest	hardest	cheapest
ciekawy	nowy	prosty
interesting	new	simple
ciekawszy	nowszy	prostszy
more interesting	newer	simpler
najciekawszy	najnowszy	najprostszy
most interesting	newest, latest	simplest

Note the change of *g* to *ż* before the comparative ending :

drogi dear	długi long	ubogi poor
droższy dearer	dłuższy longer	uboższy poorer
najdroższy dearest	najdłuższy longest	najuboższy poorest

—and the change of *ł* to *l* (in some adjectives also the change of the preceding vowel *o* or *a* to *e*) :

miły pleasant	wspaniały splendid
milszy pleasanter	wspanialszy more splendid
najmilszy pleasantest	najwspanialszy most splendid
wesoły gay	biały white
weselszy gayer	bielszy whiter
najweselszy gayest	najbielszy whitest

Adjectives which in the positive degree end in *-ki*, *-o.ki*, *-eki* drop this suffix before the comparative ending :

krótki short	brzydki ugly	ciężki heavy
krótszy shorter	brzydszy uglier	cięższy heavier
najkrótszy shortest	najbrzydszy ugliest	najcięższy heaviest
głęboki deep	szeroki wide	daleki for, distant
głębszy deeper	szerszy wider	dalszy farther, further
najgłębszy deepest	najszerszy widest	najdalszy farthest, most distant

The ending *-iejszy* :

biedny		zimny		smutny
poor		cold		sad
biedniejszy		zimniejszy		smutniejszy
poorer		colder		sadder
najbiedniejszy		najzimniejszy		najsmutniejszy
poorest		coldest		saddest
łatwy	easy	trudny		difficult
łatwiejszy	easier	trudniejszy		more difficult
najłatwiejszy	easiest	najtrudniejszy		most difficult
	ładny			nice, lovely
	ładniejszy			nicer
	najładniejszy			nicest

Note the change *ł/l* :

	ciepły	warm
	cieplejszy	warmer
	najcieplejszy	warmest

The nominative plural for masculine persons of the comparative and superlative degrees ends in *-si*, thus, *młodszy mężczyźni*, younger men, *starsi poeci*, older poets, *najmłodszy uczniowie*, the youngest pupils, *najstarszy ludzie*, the oldest people, etc.

Some adjectives, like *leniwy*, lazy, *gorzki*, bitter, *uparty*, stubborn, form their comparative and superlative degrees by means of words corresponding closely to the English *more* and *most*, viz., *bardziej* and *najbardziej*, both derived from *bardzo*, very, much. Thus, *gorzki*, *bardziej gorzki*, *najbardziej gorzki*, bitter, more bitter, most bitter. The same method of comparison often applies to adjectives preceded by the negative particle *nie-*, e.g. *niewygodny*, uncomfortable; *nieposłuszny*, disobedient (*posłuszny*, obedient); *niewyraźny*, indistinct (*wyraźny*, distinct); *niebezpieczny*, dangerous (*bezpieczny*, safe), etc.

Many Polish adjectives do not form the higher degrees, e.g. *chory*, sick, ill, and very numerous adjectives derived from nouns. The latter are called relatively qualitative

adjectives and take place of what is in English expressed by an attributive noun preceding another noun. E.g. :

plaszcz zimowy	zimowy—zima	winter coat
kwiaty wiosenne	wiosenny—wiosna	spring flowers
pieśni żołnierskie	żołnierski—żołnierz	soldiers' songs
ruch uliczny	uliczny—ulica	street traffic
rok szkolny	szkolny—szkoła	school year
żelazne zdrowie	żelazny—żelazo	iron health
nocna praca	nocny—noc	night work
górskie powietrze	górski—góra	mountain air
wojna światowa	światowy—świat	world war
wtorkowe zebrania	wtorkowy—wtorek	Tuesday meetings

These adjectives are very characteristic of the Polish language. They are easily understandable and should be studied in any Polish text the student happens to be reading.

Translate into English :

1. Kilku starszych radców nie chciało się na to zgodzić. 2. On na najprostsze pytanie nie umie odpowiedzieć. 3. Ten żart jest jeszcze głupszy niż pierwszy. 4. Najmłodszymi aktorami w naszym teatrze są dwaj bracia Żmudowie. 5. Wszyscy mężczyźni do pięćdziesiątego roku życia są w wojsku, młodsze kobiety musiały także pójść albo do wojska albo do fabryk. 6. Moja najdroższa! Moi najdrożsi! 7. Czy to jest najkrótsza droga na pocztę? 8. Najtrudniejszym zadaniem, jakie stoi przed rządem, jest sprawa odbudowy (reconstruction) kraju. 9. W tym miejscu rzeka jest szersza niż pod mostem. 10. W górskim powietrzu słabsze dzieci szybko wracały do zdrowia. 11. Herbata jest droższa niż kawa. 12. Była to najdłuższa noc, jaką pamiętam w życiu. 13. Ci poeci polscy nigdy już nie wrócili do kraju. 14. Te buty są wygodniejsze i tańsze niż tamte. 15. Były to najmiłsze chwile w moim życiu.

Translate into Polish :

1. The oldest people do not remember such a severe (translate : sharp) winter. 2. It is a large family, there are still three younger children. 3. Yesterday we had the warmest day in the year. 4. Artists and poets do not earn

much. 5. It is the oldest Polish song. 6. It was the heaviest punishment that he could get. 7. The eldest son worked in a factory, and the youngest daughter in (na) a post-office. 8. Zosia is the prettiest girl in the village. 9. Gold is not the hardest metal. 10. Poorer houses have only two rooms, a kitchen and a bathroom. 11. This exercise was easier than that one. 12. Men and women. Boys and girls. Brothers and sisters. 13. It is warm in the bathroom. 14. In the new government there are two women and ten men. 15. In the soap factory (translate: factory of soap) there were working forty-five men and thirty-three women. 16. Health is the most important thing. 17. In Poland there are very good dentists. 18. After the theatre we went to a café. 19. Mickiewicz and Słowacki were poets. 20. Further work was very difficult. 21. I met our dentist's wife at (na) the post-office.

Vocabulary

Learn the new nouns and adjectives given in the grammar part of this lesson.

<i>fabryka, fabryki</i> ;	<i>fabryki,</i>	<i>rząd, rządu ;</i>	<i>rządy, rządów,</i>
<i>fabryk,</i>	factory		government
<i>łazienka, łazienki</i> ;	<i>łazienki,</i>	<i>teatr, teatru ;</i>	<i>teatry, teatrów,</i>
<i>łazienek,</i>	bathroom		theatre
<i>poczta, poczty,</i>	post ;	<i>ważny,</i>	important
office		<i>albo—albo,</i>	either—or

LESSON 40

THE FUTURE TENSES

Up to now you have learned only one tense of perfective verbs, i.e. the past tense. But perfective verbs possess another tense, which is like the present in form, but is future in meaning. E.g., the perfective verb *kupić*, of which you know the past tense (*kupiłem, kupiłeś, kupił*, etc.), forms the future tense as follows :

kupię, I shall buy, or I will buy	kupimy, we shall buy, or we will buy
kupisz, thou wilt buy	kupicie, you will buy
kupi, he, she, it will buy	kupią, they will buy

Thus the conjugation of this future tense is exactly like that of a present tense: *kupić*, a regular fourth conjugation verb, is conjugated exactly like *robić*, but while *robię, robisz, robi*, etc., mean: I make, thou makest, he makes, etc., present tense, because *robić* is an imperfective verb (perfective: *zrobić*), the similar forms of *kupić* mean: I shall buy, thou wilt buy, he will buy, future tense, because *kupić* is a perfective verb (imperfective: *kupować*).

More examples:

Imperfective verb:	Present:	Perfective verb:	Future:
wracać, to be going back	wracam, I am going back	wrócić, to come back	wrócę, I shall, I will come back
pozwalać to permit, to allow	pozwalam I permit	pozwolić, to give permission	pozwolę, I shall, I will permit
dawać, to give, to be giving	daję, I am giving	dać, to give	dam,* I shall, I will give
sprzedawać, to sell, to be selling	sprzedaję, I am selling	sprzedać, to sell	sprzedam, I shall, I will sell
robić, to make, to be making	robię, I am making	zrobić, to make	zrobię, I shall, I will make
płacić, to pay, to be paying	placę, I am pay- ing, I pay	zapłacić, to pay	zapłacę, I shall, I will pay
uczyć się, to learn, to be learning	uczę się, I am learn- ing, I learn	nauczyć się, to learn	nauczę się, I shall, I will learn

* *Dam, dasz, da, damy, dacie, dadzą*—note the last form and compare with *jedzą*, they eat, and *wiedzą*, they know. All compounds with *dać* are conjugated in the same way, thus *sprzedadzą*, they will sell.

myć się, to wash	myję się, I am having a wash, I wash	umyć się, to have a wash	umyję się, I shall, I will have a wash
dziękować, to thank	dziękuję, I thank	podziękować, to thank, to render thanks	podziękuję, I shall, I will thank
pić, to drink	piję, I am drink- ing, I drink	wypić, to drink up	wypiję, I shall, I will drink up

(The future tense of perfective verbs is given in the general vocabulary).

Since perfective verbs have no present (their present tense forms have the meaning of the future), it is only from imperfective verbs that the present tense can be formed in Polish.

Imperfective verbs, however, can also form a future, so that we have two future tenses in Polish. The future of imperfective verbs is a compound tense, composed of: (1) the future of the verb *być*, to be, which is: *będę, będziesz, będzie, będziemy, będziecie, będą*, I shall be, thou wilt be, he, she, it will be, etc., and (2) of the third person, masculine, feminine or neuter, singular or plural, in dependence on gender and number, of the past tense of the verb. Thus from, e.g., the verb *robić*, this future tense is:

	Singular :		
	Masc. :	Fem. :	Neut. :
będę	}	robił	robiła
będziesz			
będzie			
			będzie robiło
	Plural :		
	Masc. pers. :	All others :	
będziemy	}	robili	robiły
będziecie			
będą			

The forms *robił, robiła, robiło* and *robili, robiły*, which to-day are understood only as the forms for the third person

of the past tense, are in fact forms of an old past participle active. This explains their use, with the verb *być*, acting as an auxiliary, in the formation of the compound future tense.

In place of these participial forms, the infinitive is also occasionally used with the verb *być* to form the compound future, especially when the auxiliary is put second. Thus: *robić będę, robić będziesz, robić będzie*, etc.

The meaning of the future tense formed from perfective verbs corresponds to the English future tense (I shall do, he will do, etc.), to the volition future, especially for the first person (I will do, we will do), and also to the English future perfect (I shall have done). The Polish compound future (with *być*) corresponds generally to the English progressive form for that tense (I shall be doing, he will be doing, etc.).

Thus the complete conjugation of a Polish verb is as follows :

The verb : *pisać*

Imperfective :

pisać

Perfective :

napisać

Present Tense :

piszę, I write, I am writing

piszesz

etc.

pisze

etc.

Past Tense :

pisałem, I was writing, I

pisałeś

pisał

etc.

wrote, etc.

napisałem, I have written, I

napisałeś

napisał

etc.

wrote, etc.

Future Tense :

będę pisał, I shall be writ-

będziesz pisał

będzie pisał

etc.

ing, etc.

napiszę, I shall write, I will

napiszesz

napisze

etc.

write, etc.

Imperative :

pisz, write, etc.	napisz, write down, put
piszmy	napiszmy down, etc.
piszcie	napiszcie

The pluperfect tense has gone out of use in Polish, a pluperfect action being expressed by the past tense with adverbs such as *uprzednio*, previously, *przedtem*, before, etc.

Compare the use of the tenses in Polish and in English in the following two sentences :

Zatelefonuję do ciebie, gdy wrócę z Warszawy.	I shall give you a ring, when I come back from Warsaw.
Dam ci ciastko, jeżeli wypijesz mleko.	I shall give you a cake if you drink up the milk.

You see that in the subordinate clauses of time (when I come back . . .) and condition (if you drink up . . .) the present tense is used in English, but the future tense (*gdy wrócę* . . ., *jeżeli wypijesz* . . .) in Polish. This is always the case in Polish, when a subordinate clause refers to the future. Thus in Polish you may have the future tense in both the principal (*Zatelefonuję* . . ., *Dam* . . .) and the subordinate clauses, while in English the latter is put in the present tense, and the future used only in the principal clause.

The perfective verbs *przyjść*, *wejść*, *wyjść* are used as correspondents of the imperfectives *przychodzić*, *wchodzić*, *wychodzić* (compare page 196). The future of *przyjść*, *wejść*, *wyjść* is conjugated as follows :

przyjdę,	wejdę,	wyjdę,
I shall come,	I shall enter,	I shall go out,
przyjdiesz etc.	wejdiesz etc.	wyjdiesz etc.
przyjdzie	wejdzie	wyjdzie
przyjdziemy	wejdziemy	wyjdziemy
przyjdziecie	wejdziecie	wyjdziecie
przyjdą	wejdą	wyjdą

Imperative :

przyjdź	wejdź	wyjdź
przyjdźmy	wejdźmy	wyjdźmy
przyjdźcie	wejdźcie	wyjdźcie

The perfectives *przyjechać, wyjechać*, etc., have their imperfective correspondents in *przyjeżdżać, wyjeżdżać*, etc. The future of *przyjechać, wyjechać*, etc., is conjugated like the present of *jechać*, i.e. *przyjadę, wyjedziesz*, etc., I shall come (e.g. by car), you will leave, etc.

The perfectives *przynieść, przywieźć* have their imperfective correspondents in *przynosić, przywozić*. The future of *przynieść, przywieźć* is conjugated like the present of *nieść, wieźć*, i.e. *przyniosę, przywieziesz*, etc., I shall bring, you will bring (in a vehicle), etc.

Translate into English :

1. Jutro idziemy do miasta. Mamy kupić różne rzeczy. Wyjdziemy z domu o dziewiątej, pojedziemy autobusem na ulicę Marszałkowską, tam spotkamy się z ciocią, potem pojedziemy do Braci Jakowskich kupić zimowy płaszcz dla ciebie i ciepłe rękawiczki dla Antka. Jeżeli płaszcz nie będzie bardzo drogi i zostanie nam jeszcze trochę pieniędzy, kupimy sześć chustek do nosa dla tatusia. Potem zjemy obiad w restauracji na piątym piętrze, po obiedzie ja pójdę do dentysty, a ty z ciocią do kina. Na herbacie będziemy już w domu, wrócimy przed piątą. 2. Nie zapomnisz ? Nie, nie zapomnę. 3. Ojciec się ucieszy, gdy cię zobaczy. 4. Będę szedł po prawej stronie ulicy. 5. Kiedy stryj przyjedzie ? 6. Zdziwisz się, gdy ci to powiem. 7. Zawołam cię, gdy skończę pisać ten list. 8. Będę zawsze kładła twoje książki na tym stole. 9. Jutro włożę tę nową suknię. 10. Będziesz musiał pojechać do niego. 11. We środę nie będziemy mogły wyjść z domu. 12. Antek zgubił już dwie pary rękawiczek, pewnie i te zgubi.

Translate into Polish :

1. Who will help us ? 2. If I get the money, I will pay you on Thursday. 3. What will you cook for dinner on Sunday ? 4. We shall now repeat this lesson once more. 5. He will lend you this book, if you ask him. 6. Pass me that glove, I will stitch the button on for you (use dative without the preposition *for*). 7. If it rains to-morrow, father will not allow

us to go. 8. When I have washed (use future of *wyprać*) these towels, I shall iron the handkerchiefs. 9. I shall be expecting you on Sunday. 10. The sun will be shining and the birds will be singing. 11. He will not know that. 12. Daddy, what will you bring me from Warsaw. 13. The holidays will begin on the 15th of July. 14. We shall have to change this money to-morrow. 15. She will not be afraid to tell him that. 16. I have never lost anything yet. 17. Your room will be on the second floor, on the left hand side. 18. We shall be listening to the radio.

Vocabulary

<i>chustka</i> (do nosa), <i>chustki</i> ; <i>chustki</i> , <i>chustek</i> , handker- chief	<i>gubić</i> , <i>gubi</i> , <i>gubią</i> , <i>gub</i> , <i>IV.</i> , imperf., to lose (a tangi- ble object)
<i>piętro</i> , <i>piętra</i> ; <i>piętra</i> , <i>pięter</i> , story, floor	<i>zgubić</i> , like <i>gubić</i> , <i>IV.</i> , perf. <i>różny</i> , various
<i>rękawiczka</i> , <i>rękawiczki</i> ; <i>rę- kawiczki</i> , <i>rękawiczek</i> , glove	<i>Antek</i> , dimin. of Antoni, Anthony
<i>strona</i> , <i>strony</i> ; <i>strony</i> , <i>stron</i> , side	<i>jutro</i> , to-morrow

LESSON 41

IRREGULAR COMPARISON OF ADJECTIVES—FORMATION AND COMPARISON OF ADVERBS—IMPERSONAL EXPRESSIONS

The following adjectives have an irregular comparison :

dobry, good	lepszy, better	najlepszy best
zły, bad, wrong, evil	gorszy, worse	najgorszy, worst
mały, small, little	mniejszy, smaller	najmniejszy, smallest
duży, large } wielki, great }	większy, larger, greater	największy, largest, greatest

Note also the comparison of the following :

bliski, near, close	bliższy, nearer, closer	najbliższy, nearest
niski, low	niższy, lower	najniższy, lowest
wąski, narrow	węższy, narrower	najwęższy, narrowest
wysoki, high, tall	wyższy, higher, taller	najwyższy, highest
gorący, hot, tall	gorętszy, hotter	najgorętszy, hottest
lekki, light (in weight)	lżejszy, lighter	najlżejszy, lightest
ostry, sharp	ostrzejszy, sharper	najostrzejszy, sharpest
mądry, wise, clever	{ mądrzejszy, mędrszy, wiser, cleverer	najmądrzejszy, wisest

Adverbs are formed from adjectives by replacing the final vowel of the nominative singular by *-o* or *-ie*. There is no rule to determine which ending should apply, but adjectives ending in *-ki*, *-gi* usually take *-o*. The comparatives of all adverbs end in *-ej*, the same changes taking place as in the comparison of adjectives (compare pages 200 and 201). The superlative is formed from the comparative by the addition of the prefix *naj-*. Thus :

głęboki, deep	głęboko, deeply	głębiej	najgłębiej
krótki, brief	krótko, briefly	krócej	najkrócej
długi, long	długo, long, for a long time	dłużej	najdłużej
drogi, dear	drogo, dearly	drożej	najdrożej
tani, cheap	tanio, cheaply	taniej	najtaniej
późny, late	poźno, late	później	najpóźniej
wczesny, early	wcześnie, early	wcześnie	najwcześnie
biedny, poor	biednie, poorly	biedniej	najbiedniej
ładny, nice	ładnie, nicely	ładniej	najładniej

The following are irregular :

dobrze	well	lepiej	najlepiej
źle	badly	gorzej	najgorzej
mało	little	mniej	najmniej
dużo	} much	więcej	najwięcej
wiele			
blisko	nearly, near	bliżej	najbliżej
nisko	low	niziej	najniżej
wąsko	narrowly	wężej	najwężej
wysoko	high up	wyżej	najwyżej
gorąco	hotly	goręcej	najgoręcej
lekko	lightly	lżej	najlżej
ostro	sharply	ostrzej	najostrzej
mądrze	wisely	mądrzej	najmądrzej

An adverb (not an adjective as in English) is used after the verb *wyglądać*, to look. E.g. *ładnie wygląda*, it looks nice, *brzydko wygląda*, it looks ugly ; *młódziej wygląda*, he, she looks younger, *staro wygląda*, he, she looks old ; *dobrze wyglądasz*, you look well, you look fit, etc.

Polish abounds in impersonal expressions. Some of such expressions denote phenomena of nature, e.g. :

grzmi	it thunders
wypogadza się	it is clearing up
wypogodziło się	it has cleared up
oziębilo się	it has got cooler

The expression *widać*, is visible, can be seen, has its correspondent in *słychać*, is heard, can be heard. The past and future tense are formed like those of *trzeba*, *można*, *wolno*, i.e. :

widać, is, are visible	słychać, is, are heard, can be heard
widać było, was, were visible	słychać było, was, were heard, could be heard.
widać będzie, will be visible	słychać będzie, will be heard, one will be able to hear

Note the expression : *co słychać?* what news? what's the latest?

co u was słychać? what is your latest news? how are you getting on?

The following examples illustrate another type of impersonal expressions denoting reaction of the senses, impression received, or mental attitude to something :

smakuje mi, it tastes good to me	Smakuje mi ten chleb. I like this bread. Smakował mi ten chleb. I liked this bread.
podoba mi się it looks nice to me	Bardzo mi się podoba (podo- bała) twoja suknia. I like (liked) your frock very much.
chce mi się I feel like . . .	Pić mi się chce. I am thirsty. Śmiać mi się chciało. I felt like laughing. Nie chce mi się. I don't feel like doing it. Or: I shan't do it (rude).
śni mi się I dream (in my sleep)	Co noc matka mi się śni. I dream about my mother every night. Śniło mi się, że . . . I dreamed that . . .
wydaje mi się } it seems zdaje mi się } to me	To mi się nie wydaje trudne. This does not seem diffi- cult to me. Zdawało mi się, że ktoś przyszedł. I thought that someone has come.
udaje mi się I manage, I succeed in	Udało mu się uciec. He managed to make his escape. Udał się panu ten obraz. You have made a good job of this picture. Nic mi się nie udawało. I could not make a success of anything.

chodzi o . . . it is about . . .	Chodzi o te listy z Warszawy. It is about those letters from Warsaw.
	O co chodzi? What is it all about?
chodzi mi o . . . what I am concerned about, what I have in mind, what I mean, what I mind, is . . .	O to mi właśnie chodziło. That is exactly what I had in mind. (what I wanted, or : what I meant to say). Chodziło jej o to, żeś nie napisał. She minded (was sore about) that you had not written.
robi mi się zimno, gorąco, słabo I suddenly feel cold, hot, faint	Zrobiło mu się słabo. He felt suddenly faint.
żal mi się go zrobiło I felt sorry for him	Żal mu się dziecka zrobiło i dał mu dwa złote. He felt sorry for the child and gave him two zloty.

Note that in the above expressions the person who experiences a sensation or impression, i.e. who is the logical subject of the sentence, is put in the dative, and the predicate is in the third person (neuter).

The logical subject is also put in the dative in expressions composed of an adverb and the verb to be, which is as a rule omitted in the present tense (*jest*), but appears in the past (*było*) and future (*będzie*). Thus :

zimno mi, ciepło mi	I am cold, I am warm
dobrze mi	I am comfortable, I am happy
smutno mi	I feel sad
miło mi było	I was glad, I was pleased
przykro mi będzie	I shall regret, I shall be sorry, I shall mind
żal mi (żal is a noun)	I regret, I am sorry
żal mi go było (będzie)	I feel (shall feel) for him, I was (shall be) sorry for him

With the verb *boleć*, to ache, the construction literally is : something aches me (accusative). Thus :

Głowa mnie boli.

I have a headache.

Zęby go bolały.

He had toothache.

Translate into English :

1. Wydaje mi się, że ten drugi most jest niższy i węższy niż ten pierwszy. 2. Zawsze mi smakuje to, co ty ugotujesz. 3. To mądry chłop, mądrzejszy niż jego ojciec. 4. Nie podoba mi się to mieszkanie. Dlaczego ci się nie podoba ? Jest większe i wygodniejsze. 5. Wszystko mu się zawsze udawało. 6. Bliższa koszula ciała niż suknia (proverb). 7. To jest najwyższa cena, jaką mogę zapłacić. 8. Jeżeli jutro będzie tak gorąco jak dzisiaj, włożę lżejszą suknię. 9. O co matce chodzi ? O to, że nie chcecie dłużej zostać. 10. Bardzo mi było przykro, że cię nie zastałem, ale nie mogłem wcześniej przyjść. 11. Nasi dwaj najlepsi urzędnicy wyjechali na wakacje. 12. Bardzo nam jej żal było. 13. Krótsze słowa pamięta się lepiej. 14. Smutno mi będzie po waszym wyjeździe. 15. Śniło się jej, że szła przez długie ulice Warszawy i co chwila spotykała znajomych. 16. Najważniejsza rzecz to to, że mam teraz więcej czasu dla siebie. 17. Mamy teraz mniej uczniów w drugiej klasie. 18. Czytałem wczoraj dłużej niż zwykle i dziś mnie oczy bołą. 19. Dzieci wyglądają doskonale, ale siostra ma się gorzej. 20. Deszcz przestał padać i wypogodziło się. 21. Wszędzie dobrze, ale w domu najlepiej (proverb). 22. Ten chłopiec źle się uczy, źle pisze i źle czyta. 23. Ciepło ci ? Tak, dziękuję ci, ciepło i wygodnie.

Translate into Polish :

1. February is the shortest month of the year ; which are the longest months ? 2. It has got cooler after the storm. 3. It seems to me that this knife is sharper. 4. My elder brother is taller than I. 5. She has got a better job now. 6. I will come to you later. 7. I haven't seen them since Christmas, what is their (u nich) news ? 8. He liked our old clock very much. 9. He replied sharply that he cannot do it. 10. This is our lowest price. 11. I don't feel like going there. 12. You have done very wisely. 13. We are less sorry for

him than for her. 14. I feel best in the country. 15. Did you like (smakować) these cakes? 16. I never remember my dreams (translate: what I dreamed about). 17. I did not manage to finish this book in July. 18. This smaller suitcase is no lighter than that large one. 19. It seemed to us that the end of the war was already near, but it was not so. 20. The longest journey. The shortest way. A light wind. A tall man—the tallest man. The poorest people. My tooth aches. 21. He bought this house very cheaply. 22. Do you hear—it thunders.

Vocabulary

Learn the new adjectives and adverbs, and the expressions given in the grammar part of this lesson.

cena, ceny; *ceny, cen*, price *zab, zęba*; *zęby, zębów*, tooth
głowa, głowy; *głowy, głów*,
head

PART II

KEY

to Translations from English into Polish and Exercises

Lesson I

1. Te dwa pióra są dobre. 2. To pole jest duże. 3. Mam małe dzieci. 4. Mam jedno dziecko. 5. Mam czworo dzieci. 6. Morze jest głębokie. 7. To jest moje okno. 8. Moje dobre dzieci !

Lesson 2

1. Dziecko otwiera to duże pudełko. 2. Dzieci otwierają to duże pudełko. 3. Pamiętam to mieszkanie. 4. Czekamy na te nowe pióra. 5. Oni mają ładne mieszkanie. 6. Twoje zadanie jest dobre. 7. One czytają zadania. 8. Pan czyta moje zadanie. 9. Dzisiaj macie dwa zadania. 10. Czekam na śniadanie. 11. Mamy dzisiaj zebranie. 12. Panie zamykają okna. 13. Kocham morze. 14. Dziś jest święto.

Lesson 3

1. Czyje zadanie czytasz? Czyje zadanie czytacie? Czyje zadanie pan czyta? Czyje zadanie pani czyta? Czyje zadanie panowie czytają? Czyje zadanie panie czytają? Czyje zadanie państwo czytają? 2. Które pismo jest najlepsze? 3. Czyje jabłka są najlepsze? 4. Jakie pióro pani ma? 5. Kto ma ładne nowe mieszkanie? 6. Czyje słowa pamiętamy? 7. Czy pisma wieczorne są dobre? 8. Czy morze jest głębokie? 9. Na co czekamy? 10. On pamięta trzy słowa—jakie słowa? 11. Jakie pisma pan czyta? 12. Kto ma twoje zadanie? 13. Kto ma wasze zadania?

Exercise

1. To (tamto) okno jest duże. 2. To okno jest duże (małe). 3. Nasze okna są duże (małe). 4. Mam jabłka na śniadanie. 5. Ja mam jabłka (ty masz jabłka, etc.). 6. On otwiera okno (pudełko). 7. Ona zamyka okno (pudełko). 8. My czekamy na śniadanie (ty czekasz, wy czekacie, etc., na śniadanie). 9. Te pisma są moje (twoje, nasze, wasze). 10. To zadanie

jest moje (twoje, nasze, wasze). 11. On ma twoje pióro (ja mam twoje pióro, etc.). 12. Okno, które zamykam, jest duże (małe). 13. Czytam te pisma. 14. Morze jest głębokie. 15. Tak, nasze mieszkanie jest duże.

Lesson 4

1. Nie znamy tego nowego pisma. 2. Idę od okna do biurka. 3. Mało mleka, mało masła. Małe jabłko, małe mieszkanie. Mało drzewa—małe drzewo. 4. Co jest zrobione ze szkła? z drzewa? 5. Ona chowa pióro do pudełka. 6. Ty znasz to pismo. 7. Pani nie zna tego pisma. 8. Co jest koło tego drzewa? 9. Dla kogo są te jabłka? 10. Opowiadanie dziecka. Z tego pola.

Lesson 5

1. To dziecko nie umie pływać. 2. Kiedy on wraca? Nie wiem kiedy. 3. Czy on już wie, że ona dzisiaj wraca? On nie wie, ale Staszek i Maryla wiedzą. 4. Jemy śniadanie. 5. Dlaczego tego nie wiesz? 6. Oni jedzą, oni wiedzą. One to rozumieją, one to umieją. 7. Kiedy Staszek wraca z biura? 8. Czy wiesz, gdzie jest masło? Nie, nie wiem, ale Zosia pewnie wie. Nie, ona także nie wie. Może dzieci wiedzą. Nie, nie wiedzą. 8. Kto śpiewa? My śpiewamy. 9. Rozumiem te cztery słowa, ale nie rozumiem tego. 10. Dlaczego pani nie śpiewa? 11. Ja wiem—ty także już wiesz. 12. Kiedy dzieci wracają? 13. Ona nie wie, ona nie pamięta.

Lesson 6

Exercise

Nie zamykacie okien. Wracacie z pól. Nie jedzą śniadań. Nie otwieramy pudełek. Nie znamy uczuć . . . Szukamy piór. Pól, mórz, pism przymierzy, słów, świąt, narzędzi, zebrań, szkielec, opowiadań, uczuć.

Lesson 7

1. Nie biore tych czterech jaj. 2. Nie czekajmy na śniadanie. 3. Proszę czytać. 4. Proszę, niech państwo siadają. 5. Nie pamiętam tych pięciu zadań. 6. (Czy) nie

masz moich szkieł? 7. Dzieci, nie jedzcie tego! 8. Czego ona szuka? Szuka tych pięciu pism. 9. Mamy teraz dużo wieczornych zebrań. 10. Czytam dwa krótkie zdania z twojego zadania. 11. On nie ma takich narzędzi. 12. Szukamy mieszkania. 13. Mało jest dużych mieszkań. 14. Proszę nie czekać na dzieci. 15. Nie znam tych trzech polskich miast. 16. Życie tu jest bardzo miłe. 17. On siada przy oknie.

Lesson 8

1. Kto zostaje? 2. Co zostaje? 3. Ile zostaje? 4. Ile jabłek zostaje? 5. Ile okien jest otwartych? 6. Niech pan nie kupuje takich drogich jabłek. 7. Czy oni tu zostają na święta? 8. Co dajesz na śniadanie? 9. One dają sześć jajek, Maryla daje masło, a ja daję mleko. 10. Nie siadaj przy oknie. 11. Gdzie ona pracuje? 12. Oni mają kilka pięknych starych krzesel. 13. Nie zostaję tu długo. 14. On wraca niedługo.

Lesson 9

1. Gdzie jest krzesło, przed biurkiem, czy za biurkiem? 2. Krzesło jest za biurkiem, koło okna. 3. Kto pomaga temu dziecku? 4. Dlaczego pani nie pozwala dziecku śpiewać? 5. Idę ku oknu. 6. Gdzie one mieszkają? 7. One mieszkają nad morzem. 8. Oni mieszkają za miastem. 9. Piszę zadanie. 10. Co pożyczasz temu dziecku? 11. Co jest pod pudełkiem? 12. Oni mieszkają pod naszym biurem. 13. Te dzieci są bardzo spokojne. 14. Pod tym drzewem jest dużo jabłek.

Lesson 10

1. Pracują na polach. 2. Biurko jest przed oknami. 3. Ona wraca do miasta z dziećmi. 4. Nie pożyczaj dzieciom ostrych narzędzi. 5. Idę ku oknom. 6. Czy panowie wiedzą o tych dwóch lotniskach? 7. W następnych zadaniach jest dużo nowych słów. 8. Nie otwieraj tego pudełka przed świętami. 9. Czego pan szuka w tych pismach? 10. Kto rozmawia z dziećmi?

Exercise

z pudełkami	z pudełka	od tego święta	ku morzom
pod pudełkiem	do pudełek	przed tym świętem	od mórz
z moimi dziećmi		naszemu dziecku	
dla mojego dziecka		od tych dzieci	

Lesson 11

1. Co robią dzieci? 2. Czy pani uczy polskiego? 3. Co tu widzisz? 4. Czy lubisz kino? 5. Lubię spokojne życie. 6. Nie mów tego. 7. Zosia lubi pływać i jak pani widzi, pływa bardzo dobrze. 8. Staszek za dużo pali. 9. Patrzymy na te piękne stare drzewa. 10. Jakie cygara pan pali? 11. Ja wiem, że ona nie słyszy dobrze. 12. Co on mówi? 13. Czy on o nas mówi? 14. Czy lubicie mleko?

Lesson 12

1. Brat i siostra; mąż i żona; syn i córka; dziadek i babka. 2. Nie widzę twojego wuja. 3. Co je lew? 4. Nie mamy konia, ale mamy psa i kota. 5. Czy ty znasz mojego brata? Twojego brata Władka? Tak, ja mam tylko jednego brata. 6. Zadanie Staszka jest najlepsze. 7. Nauczycielka patrzy na ciebie. 8. Pamiętaj słowa twojego ojca. 9. Matka kupuje masło i jajka. 10. Ptak patrzy na kota, a kot na ptaka.

Lesson 13

1. Ona знаła mojego brata bardzo dobrze. 2. Jezioro było bardzo głębokie. 3. Mój wuj miał duże mieszkanie. 4. Chłopiec nie pamiętał tego słowa. 5. Co to jest? To jest list od mojego syna, który był nad morzem z dziećmi. 6. Dom mojego dziadka był stary i piękny, ale za duży dla mojego brata. 7. Ta krowa daje dużo mleka. 8. Chłopiec słuchał opowiadań dziadka. 9. Ona pewnie nie słyszała, co on mówił. 10. Czyja to owca? To nasza owca. 11. Czyje zadanie było najlepsze? 12. Droga była bardzo dobra. 13. Czego on szukał? 14. Nie pozwalał dzieciom śpiewać. 15. Co on czytał? 16. Hania miała cztery pióra, a Jaś miał sześć piór.

Lesson 14

Exercise

1. Na kogo pani patrzyła? 2. Zosia lubiła ten stary las.
3. On zawsze czytał wieczorne pisma. 4. Hania miała list od Staszka. 5. To dziecko nic nie słyszało.

1. Nikogo nie widziałem. 2. Nikomu nie dała listu.
3. Nigdy nie mam czasu. 4. Oni nic nie wiedzą. 5. On z nikim nie rozmawiał. 6. Ona o niczym nie mówiła.

Translation

1. Bardzo lubię chleb z masłem. 2. Na co patrzysz?
3. Kto idzie do lasu? Nikt, nie mamy czasu. 4. Ojciec mówi, że nic nie słyszał. 5. On nigdy nie palił cygar. 6. Mamy drzewo z lasu. 7. Gdzie jest ten nowy sklep? 8. Przez cały ten czas miał tylko jeden list od brata. 9. Ja nigdy nie wiem, co on robi. 10. Żadne dziecko tego nie wiedziało. 11. Ja nigdy do nikogo nie piszę na Boże Narodzenie. 12. O kim rozmawiacie? 13. Ojciec kupuje ten dom dla brata. 14. Z kim ona idzie do miasta? 15. Kiedy oni wracają do Londynu? do Krakowa? 16. Ten sklep z owocami był zamknięty. 17. Ona nie lubi tego sera. 18. Ktoś czeka na pana.

Lesson 15

1. Dziewczynka się myje. Chłopiec się myje. Dziecko się myje. 2. O co ojciec się gniewał? O ten list. 3. Bardzo się cieszę, że kupujecie ten dom. 4. Mąż tam był z córkami. 5. Chłopiec się cieszy, bo nie spodziewał się takiego dobrego świadectwa. 6. One uczyły mojego syna polskiego. One uczyły się polskiego. 7. Jak się ma pana matka? 8. Dziwię się, że to mieszkanie jest takie zimne. Mieszkania w starych domach są często bardzo ciepłe. 9. Nie lubię zimna. 10. On mieszkał z moim bratem. 11. Mój mąż był bardzo chory, ale już się ma lepiej. 12. Było bardzo ciepło nad morzem. 13. Kto się uczy lepiej—on czy ona? 14. Teraz się wstydzą tego listu. 15. Cieszymy się z waszego zwycięstwa. 16. Matka spodziewała się listu od brata. 17. Moje biuro było bardzo ciemne i zimne. 18. Dzieci zostają tu na święta z dziadkiem i ciotkami. 19. Ona się ze wszystkiego śmieje.

20. To się często widzi. To się często widziało. To się często słyszy. To się często słyszało. 21. Dlaczego palisz ten list? Co się tu pali? 22. To okno się zamyka. 23. Twoje życie się zaczyna, moje się kończy.

Answers to questions

1. Masło robi się z mleka. Krzesła robi się z drzewa. Okna robi się z drzewa i ze szkła. 2. Po południu robi się zimno. 3. Nie, słowo sport to nie polskie słowo, to angielskie słowo.

Lesson 16

1. Pani się nigdy nie spóźniała, ja wiem. 2. Nie słyszałem tego ciekawego opowiadania. 3. Nie wierz temu chłopcu. 4. Po południu jest tylko jeden pociąg. 5. Nigdy nie lubiłam sera. 6. Staszek jest bardzo zajęty, pisze zadanie. 7. Zupełnie nie wiem, komu dziękować. 8. Zbliżają się święta Bożego Narodzenia. 9. Czy mówiłeś nauczycielowi, że wczoraj byłeś chory? 10. Proszę pana, był tu jakiś chłopiec z listem do pana. 11. Przez pewien czas nie kupowałam mięsa, myjemy bardzo mało mięsa. 12. Bóg wszystko wie i wszystko widzi. 13. Ja nigdy nic twojemu bratu nie pożyczałem. 14. Nie pamiętam jak on się nazywa. 15. Gdzie widziałas mojego kota? 16. Czego się dzisiaj uczyłeś? 17. Dlaczego ona się tak spieszyła? 18. Dziecko nie umiało pływać. 19. Wierzyłaś ojcu, ale nie mężowi. 20. O co się gniewałaś?

Lesson 17

Exercise 1

1. Uczniowie nie umieli polskiego. 2. Anglicy nie lubią cudzoziemców. 3. Generałowie nie mieli czasu. 4. Ogrodnicy znali każde drzewo. 5. Przez pewien czas chłopcy spóźniali się. 6. Urzędnicy nie wiedzieli o tym. 7. Polacy nie rozumieli Anglików. 8. Kupcy sprzedawali jabłka.

Exercise 2

1. Janka i Zosia nie miały dzieci. 2. Janek i Zosia nie mieli syna. 3. Matka i żona spieszyły się do biura. 4. Mąż

i syn spieszyli się do biura. 5. Śmiali się, gdy to czytali. Śmiały się, gdy to czytały. 6. Cieszyliśmy się bardzo. Cieszyłyśmy się bardzo. 7. Nie znaleźliśmy żadnych generałów, pułkowników ani kapitanów, ale znaleźliśmy dwóch biskupów i trzech profesorów. 8. Rybacy mieszkali nad morzem. 9. Aktorzy rozmawiali z autorem. 10. Zarabialiście tyle co oni. 11. To byli bohaterzy.

Lesson 18

1. Mięso mamy od rzeźnika, chleb od piekarza, a mleko od mleczarza. 2. Czy pan zna jakiego dobrego lekarza? Nie, nie znam tu żadnych lekarzy. 3. Polacy i Anglicy bardzo lubią konie. 4. Po południu deszcz padał. 5. Żołnierze zdejmowali płaszcze. 6. Nie mam kluczy. 7. Mieliśmy dwa parasole. 8. Są tu dwa cmentarze polskich żołnierzy i lotników. 9. Ogień dobrze się palił. 10. Wczoraj mieliśmy gości. 11. Ten lekarz jest moim przyjacielem. 12. Czyje to są płaszcze i kapelusze? 13. Nigdy nie widziałem takiego wielkiego niedźwiedzia. 14. Nie mieliśmy widelców, noży i talerzy. 15. Słonie lubią cień, ale nie lubią deszczu. 16. Trzy pokoje są duże, dwa są małe. 17. Mój brat był nauczycielem, a mój mąż inżynierem. 18. Czy to są twoje kołnierze? 19. Kraków był miastem królów polskich. 20. To jest zrobione z bardzo drogiego metalu. 21. Nie wyjmuj tych papierosów z pudełka. 22. Nie znam twoich przyjaciół. 23. Ty jesteś mały. My jesteśmy żołnierzami.

Lesson 19

Exercise

1. drodzy synowie—drogich synów; 2. moje nowe kapelusze—moich nowych kapeluszy; 3. tacy żołnierze—takich żołnierzy; 4. ci młodzi Anglicy—tych młodych Anglików; 5. nasi dyrektorzy—naszych dyrektorów; 6. twoi najlepsi przyjaciele—twoich najlepszych przyjaciół; 7. noże i widelce—noży i widelców; 8. te głębokie talerze—tych głębokich talerzy.

1. Uczniowie byli dobrze przygotowani. One były dobrze przygotowane. 2. Ci dwaj Kanadyjczycy bardzo lubią polskie ciastka. (Tych dwóch (dwu) Kanadyjczyków

bardzo lubi polskie ciastka.)* 3. Nie słyszeliśmy dzwonka. 4. Wszystko było ułożone i przygotowane. Wszyscy byli przygotowani. Wszystkie były przygotowane. 5. Wszyscy trzej synowie byli lekarzami. 6. Ilu robotników macie? Ile jabłek macie? Mamy wielu robotników. Mamy wiele jabłek.

Lesson 20

1. Każdy uczeń robi błędy. 2. Krowa ma rogi. 3. Nie lubię szpinaku, ale bardzo lubię polski barszcz. 4. To są słowniki mojego ojca. 5. Gdzie kupujesz te cukierki? 6. On miał długi. 7. Widziałem się z nim przed kilku dniami. 8. Kiedy on sprzedaje te cztery domy? W poniedziałek. 9. W sobotę są trzy dobre pociągi. 10. Mamy wszystko gotowe (or: przygotowane) na niedzielę. 11. Robotnicy kupują dzienniki. Rolnicy sprzedają ziemniaki. Ci urzędnicy znają języki. 12. Przyszywałam guziki do płaszcza. 13. We wtorek chłopcy byli sami w domu. 14. Czy macie wolny dzień we czwartek?

Lesson 21

1. Wczoraj spóźniłem się do biura. 2. Kupiliśmy dwa ołówki i pióro. 3. Wróc na obiad. 4. Tym razem powtórzył całe zdanie bez błędu. 5. Babcia nie pozwalała nam palić w domu, zwłaszcza nie w tych pokojach. 6. We czwartek zarobiłem dziesięć złotych. 7. Nie pożyczaj tego słownika nikomu. 8. Nasi pracownicy zarabiają bardzo dobrze. 9. Doktor nie pozwolił wczoraj mężowi iść do biura. 10. Nie przyszyłaś tego guzika. 11. Zawsze powtarzaliśmy każde zdanie trzy razy. 12. Kupowaliśmy ziemniaki od wujka.

Lesson 22

1. Ziemia jest okrągła. Mamy tu bardzo dobrą ziemię. 2. Nie dostałam dzisiaj mleka. 3. On zarabiał mało, a wydawał dużo. 4. Mój stryj miał bardzo dobrą gospodynię. Moja ciotka była bardzo dobrą gospodynią. Nasza gospodyni nie pozwala nikomu spóźnić się na obiad. Goście zegnali się z gospodynią (z panią domu). 5. Polska jest ojczyzną Polaków. 6. Staszek nie oddał mu tych pieniędzy.

*Colloquial, more common in the past tense.

7. Proszę podać mi tę książkę. 8. Mój brat rozmawiał z panią S. i twoją córką. 9. Mój ojciec miał krowę i dwa konie. 10. Czekałam na żonę i córkę. 11. Co im dałeś? Co on wam dał? 12. Ile wydałeś? 13. Mieszkaliśmy z matką mojego męża, mieliśmy cztery pokoje i bardzo małą kuchnię. 14. Dziewczyna od ogrodnika czeka na panią, ona mówi, że ogrodnik ma róże dla pani. 15. Nigdy nie przestawaj się uczyć. 16. Mleko jest białe, masło jest żółte, ta róża jest czerwona. 17. Co robi pana córka? Moja córka jest nauczycielką.

Lesson 23

1. Mam bardzo dobrą uczennicę. 2. Zostaliśmy tam przez zimę. 3. Matka nie lubi herbaty z mlekiem, ale lubi białą kawę. 4. Spodziewaliśmy się wczesnej wiosny. 5. Burza idzie. 6. Żyrafa ma długą szyję. 7. Nie wierzę pani T. 8. Dostałem osiemnaście listów od żony. 9. Dwanaście noży i widelców; dwadzieścia ciastek; siedemnaście koni; dwunasty uczeń; trzynasta uczennica; czternastu nauczycieli; piętnaście piór; kilkunastu chłopców; kilkunastu żołnierzy; kilkanaście kotów, koni, stołów, pudełek. 10. Dyrektor nie ma żadnej władzy. 11. Ta dziewczynka jest czarną owcą naszej szkoły. 12. Dlaczego nie umiesz lekcji? 13. Żona zawsze pomagała gospodyni, która była chora. Żona bardzo dobrze gotuje. 14. Był on jedynym synem mojej ciotki. 15. Rozmawiali o poezji.

Lesson 24

Exercise 1

1. Lubicie je? 2. Podziękowaliśmy im. 3. Uczę ją (or: je, to dziecko). 4. Czy one ci pomagają? 5. Za co oni go przepraszali? 6. Nie dziwimy się im. 7. Dali mu—dali jej—kawałek chleba. 8. Mówiły mi o tym.

Exercise 2

1. Ciocia zrobiła herbatę. 2. Podała kolację. Podał kolację. 3. Policzyłem noże i widelce. Policzyłam noże i widelce. 4. Matka i żona zjadły śniadanie. 5. Zrozumieliście to zdanie? Zrozumiałyście to zdanie? 6. Powtórzyłem tę

lekcję. Powtórzyłam tę lekcję. 7. Pożyczyłem ci tych dwanaście ręczników. Pożyczyłam ci tych dwanaście ręczników. 8. Zostali przez niedzielę. Zostały przez niedzielę. 9. Nauczył się sam, bez nauczyciela. 10. Podziękowaliśmy ci za pieniądze. Podziękowałyśmy ci za pieniądze. 11. Wróciliśmy do pralni. Wróciłyśmy do pralni. 12. Przyszli guziki. Przyszły guziki.

Translation

1. To mnie wcale nie zdziwiło. 2. Właściciel tej księgarni był poprzednio nauczycielem, uczył moją siostrę i brata. 3. Wszyscy go lubili. 4. Ona się tego jeszcze nie nauczyła. 5. Oni nie znają tej drogi. 6. Matka mię nauczyła gotować. 7. Zjadł kawałek chleba z masłem. 8. To są te słowa, których nie rozumiałem. 9. Twoja suknia jest w pralni. 10. Miałem wczoraj długą rozmowę z naszym ogrodnikiem. 11. Pytałem się ojca, ale nie wiedział. 12. Przepraszam pana, czy to pana pióro? O dziękuję pani bardzo, tak, to moje. 13. Co ona zrobiła z tego materiału? 14. Tu był kawałek mięsa, gdzie on jest? Dlaczego nie odpowiadasz? Bo, proszę pani, pies je (mięso, or: go, kawałek) zjadł. 15. Dzieci zostały bez matki. 16. Wrócił po chwili. 17. Nie rozumiem takiego życia.

Lesson 25

1. Wiesz, że doktor nie pozwolił ci pić czarnej kawy. 2. Ona nie lubi gór, ona lubi morze. 3. Matka była w kuchni. On był w księgarni. 4. Czy czytałeś jakie nowele Sienkiewicza? 5. Pożyczyłem te dwa tomy od pana Borskiego. 6. Śmiał się z siostr, bo spóźniły się na pociąg. 7. Mam piśma Sienkiewicza w piętnastu tomach. 8. Kot pił mleko. Kot wypił mleko. 9. Dziewczynki zbiły chłopca, bo im nie dał jabłkek, zjadł wszystkie sam. 10. Ty masz dwie nogi, ale koń ma cztery nogi. 11. Pan Szaniawski był profesorem literatury polskiej. 12. Proszę pana, zegar w kuchni przestał bić. 13. Biedne dziecko, on nie pamięta ojca. Czy pan pamięta pana Gruszewskiego, on był lotnikiem? 14. Podaj mi szklankę wody. 15. Pod tymi drzewami były kosze pełne jabłek. 16. Jestem bez pracy. 17. Rzeki w górach nie są bardzo głębokie, ale woda jest bardzo zimna. 18. Była to bardzo ciężka, ale ciekawa praca.

Lesson 26

Exercise

1. w tym miesiącu ; przez cały ten miesiąc ; o tym parasolu ; pod parasolem ; w twoim zadaniu ; przed tym zadaniem ; w takim drogim metalu ; na wielkim słońiu ; z wielkim słońiem ; na cmentarzu ; z cmentarza.

2. On się nie chciał uczyć. Oni się nie chcieli uczyć. On się nie mógł uczyć. Oni się nie mogli uczyć. Ona się nie chciała uczyć. Ono się nie chciało uczyć. One się nie chciały uczyć. Ona się nie mogła uczyć. Ono się nie mogło uczyć. One się nie mogły uczyć.

Translation

1. Zrobiłeś dwa błędy w tym zdaniu. 2. Kot patrzył na ptaki na dachu. 3. Jej brat dostał dobrze płatną posadę. 4. Poprawiałem te zadania w wielkim pośpiechu. 5. Nie pozwalaj (nie pozwól) psu leżeć na łóżku. 6. Chciałem zapłacić mu za te lekcje. 7. W tym miesiącu byłem dwa razy w Poznaniu. 8. Matka nie czuła się dobrze i nie mogła wrócić do Paryża ; chciała być w Paryżu na Boże Narodzenie, ale została w Toruniu do Nowego Roku. 9. Nasz dom był w tym miejscu. 10. Chciałem mieć bardzo wygodne łóżko. 11. Opowiadał mi o swoim ojcu i o swoich dzieciach. 12. Jest dużo prawdy w tym przysłowiu. 13. Czy ty wiesz, w kim on się kochał ? Nie, nie wiem, wolę nie wiedzieć. 14. Nie wiem nic o tym uczniu. 15. Ona miała wielu znajomych w Kaliszu. 16. Dziadek siadał w cieniu, pod tą gruszą ; babcia wolała być w słońcu. 17. Książka jest zrobiona z papieru. 18. Staraliśmy się jej pomóc. Nie mogliśmy jej pomóc. 19. Kto płaci za ten kosz jabłek ? 20. Lekarz dał mu świadectwo zdrowia. 21. Śmiał się z naszego strachu. 22. Ona się tak cieszy, bo jej syn wraca z wojska. 23. To dziecko ma bardzo dobre serce. 24. W górskim powietrzu czuł się lepiej.

Lesson 27

1. Nasz (mały) piesek ma jedno czarne ucho, a jedno białe. 2. Cieszę się, że zatelefonowałaś do Staszka—jak on się dzisiaj czuje ? 3. Ojczyzna nasza ! Kobiety polskie ! Robot-

nicy! Dzieci! Ojczyzna moja! Droga ciociu! Polacy!
 4. Nie ruszaj się. Nie mogę się ruszyć. 5. Nie zapomnijcie o tych listach. 6. Janeczku, czy widzisz tam krowki i koniki? 7. On nie chciał telefonować do ciebie, ty wiesz dlaczego, ale czy nie możecie się spotkać w kawiarni? 8. Po raz ostatni widziałem go przed wojną. 9. Nie wrócił z wojny. 10. Jurek, tatuś cię dwa razy wołał. 11. Proszę zawołać syna. 12. Spotykaliśmy ich czasem, gdy mieszkali w Poznaniu. 13. Spotkałem ją wczoraj. Oni się codziennie spotykają. 14. Czy telefonowałeś (zatelefonowałeś) do pani Dembińskiej? 15. Czy pan mnie wołał? 16. Często o tym zapominamy. Nie zapomniałam o cioci, staram się zrobić, co mogę.

Lesson 28

1. Wyjdźmy stąd, jest tak gorąco. 2. Idź do miasta, Basiu. 3. Pojedźmy pociągiem. 4. Przyjdźcie jutro. 5. Przyjechali taksówką. 6. Czy pan szedł, czy pan jechał? 7. Dzieci wyszły ze szkoły wcześniej. 8. Jak długo idzie się stąd do pana biura? Jak długo jedzie się z Poznania do Warszawy? 9. Ona już wyszła. 10. Wyjechali do Warszawy. 11. Przyjechał z Warszawy. 12. Pojechali pociągiem. 13. Nie zastaliśmy ich w domu.

Exercise 1

1. trzy walizki; 2. dworzec, stacja (kolejowa); 3. pierwsza klasa, trzecia klasa; 4. pięć biletów do Warszawy; 5. Bagażowy! 6. Pociąg ruszył. 7. dwa bilety peronowe.

Exercise 2

1. Stryj to jest brat ojca. Wuj jest to brat matki.

Lesson 29

Exercise

1. Jechaliśmy z nimi do Kalisza. 2. Wracałam z nią z kina. 3. Spotkałem się z nim we środe. 4. Dlaczego nie poszedłeś do niego? 5. Kiedy telefonowałeś do niej? 6. Szła ku nim. 7. Szli ku niej. 8. Tylko dzięki niemu nauczyłam się pływać.

Translation

1. Książka spadła za łóżko. Książka była na podłodze za łóżkiem. 2. Był z nią w restauracji. Weszli do restauracji. 3. Wyjechał do Anglii w ubiegłym (w zeszłym) tygodniu. (On) jest teraz w Anglii. 4. Ona z nim nie żyje (or : ona z nim nie mieszka). 5. Kot jest na dachu. Chłopiec wyszedł na dach. 6. Pożyczyłem od niego dwa tomy poezji Mickiewicza. 7. Nie rzucaj kapelusza na stół. 8. Na lotnisku było dwadzieścia samolotów. 9. Rzucił rybę do koszyka. 10. Miał dziewiętnaście ryb w koszyku. Ryba się gotuje. 11. On się na to nie zgodził. 12. Dostałeś tę książkę ? Ja jej jeszcze nie czytałem. 13. Dzieci idą do szkoły. Dzieci poszły do szkoły. 14. Chłopcy są na lekcji.

Lesson 30

Exercise

1. Dzieci w pierwszej klasie pisały zadanie. 2. Czym pisałeś, piórem, czy ołówkiem ? 3. Czy pan wolał pisać na maszynie ? 4. Ona się bardzo ładnie czesała, nie wie pani, kto ją cesał ? Owszem, wiem, pan Władysław na Marszałkowskiej. Ja i moja córka także się u pana Władysława czesałyśmy. 5. Wszyscy płakaliśmy. 6. On sam nie wiedział, dlaczego płakał. 7. Co ogrodnik robił ? Wiązał róże. 8. Czy panie to same pisały ?

Proverb : I cannot make ends meet.

Translation

1. Byłem wczoraj w tym sklepie i kupiłem żonie ładny grzebień. 2. Pisz często. 3. W tym czasie ona pomagała mojej żonie. 4. Moje serce zostało w ojczyźnie. 5. Matka płakała, gdy ten list przyszedł. 6. Napisałeś do ojca ? 7. Widzieliśmy ten film w Poznaniu w zeszłym tygodniu. 8. Zwiąż te listy. 9. Jak on napisał to słowo ? 10. Napisz do jego matki. 11. Czy panie to same zrobiły ?

Lesson 31

1. Dzieci są w szkole. 2. Pływamy w rzece, w jeziorze, w morzu. 3. Jesteśmy w domu ; w biurze ; w ogrodzie ; w sklepie ; w kinie ; w szkole ; na drodze ; na ulicy ; na dworcu, na stacji. 4. Papierosy są na stole. 5. Cukier jest

wilgotny. 6. Wyprałam wczoraj twoje pończochy, ale są jeszcze mokre ; ale są jeszcze wilgotne ; i w jednej pończosze jest dziura. 7. Nie pierz tych serwetek w gorącej wodzie. 8. Dostała od niego śliczne kwiaty. 9. Piszemy na papierze. 10. Gdzie kupujecie jarzyny ? 11. Szliśmy w deszczu i błocie. 12. Ciotki biorą dwie dziewczynki, a dziadek bierze chłopca. 13. Poszliśmy do ogrodu. Byliśmy w ogrodzie.

Lesson 32

1. Słońce świeciło. Gwiazdy świeciły. Księżyc świecił. 2. Panowie rozmawiali o swoim nowym sąsiedzie. 3. Pudełko z papierosami stało na stole. 4. W tym gnieździe były cztery jajka. 5. Pies leżał na łóżku. 6. Są na świecie różne kraje, ale dla mnie jest tylko jeden : Polska. 7. Pozostał wierny wierze swoich ojców. 8. Nie mogą czytać przy tym świetle. 9. Stał przy oknie w ciemnym pokoju. 10. Przyszedł po obiedzie. 11. Co tam leży na krześle ? 12. Mamy zajęcia na obiad. 13. Leżał dwa tygodnie. 14. List przyszedł po waszym wyjeździe. 15. W tym małym mieście jest pięć kościołów. 16. Łóżka stały na środku pokoju. 17. Dwie jego córki zginęły w Warszawie. 18. Drzewa kołysały się na wietrze. 19. Kto tam siedzi przy kościele ? 20. Stały na środku ulicy.

Exercise

1. Panie siedzą przy oknie. 2. Chłopcy stali pod drzewami. 3. Psy leżą przed domami. Pani siedziała przy oknie. Panie siedziały przy oknie. Pies leżał przed domem. Psy leżały przed domami. Chłopiec stoi pod drzewem. Chłopcy stoją pod drzewami.

Lesson 33

1. Czy może się pan dla nas dowiedzieć o taką rzecz. 2. To bardzo ważna rzecz. 3. Gwiazdy i księżyc świecą w nocy. 4. W tym domu są myszy. 5. Podróż była bardzo przyjemna. 6. Jechaliśmy nocą. 7. Dowiedziałem się, że moje rzeczy są jeszcze na stacji. 8. Nie mogę odpowiedzieć na to pytanie. 9. Nie chciała mi tego powiedzieć. 10. Czy-

tałem jego list z wielką radością. 11. Kto odpowiedział na ten list? 12. Dlaczego nie odpowiadasz? 13. Wyjechali na wieś. Mieszkają na wsi.

Exercise

1. po podróży; 2. w jego (or: swoich) podróżach; 3. na wsiach; 4. w tej pieśni; w tych pieśniach; 5. na jego twarzy; 6. między tymi rzeczami; 7. z tą myślą; 8. powiedziała mi o tym; opowiedziała mi o tym; nie odpowiedziała mi; 9. nie powiedzieli mu o tym; opowiedzieli nam wszystko; odpowiedzieli we wtorek.

Lesson 34

1. Kwiaty rosły nad jeziorem. 2. Szliśmy brzegiem rzeki, oni byli przed nami. 3. Dzieci szybko rosną. 4. Statek płynął do Polski. Statek nie dopłynął do Polski. Rzeki płyną do morza. 5. Zamknijmy okna i zacznijmy naszą pracę. 6. Siostry kłóciły się ze sobą. 7. Płynę ku tobie. On płynął ku mnie. 8. Kto chciał ze mną mówić? Ja chciałem z tobą mówić. 9. On się pytał o ciebie. O mnie? Tak, o was wszystkich. 10. Ciągnij ku sobie. 11. To drzewo rośnie tylko w ciepłych krajach. 12. Biegnij z nami. Biegli szybko ku mnie.

Exercise

Konie ciągną wozy. Koń ciągnął wóz. Konie ciągnęły wozy.

Lesson 35

1. O czym myślałeś? 2. Bardzo lubię barwy jesieni. Nie lubię barw jesieni. 3. Powinna była zmienić te ręczniki. On powinien był wyjechać we wrześniu. 4. Wszyscy robotnicy powinni pójść (iść) na zebranie. Wszystkie uczennice powinny mieć białe kołnierze. 5. Trzeba się spieszyć. Trzeba było się spieszyć. Trzeba będzie się spieszyć. 6. Co ty o tym myślisz? 7. Jesień się zbliża, złota polska jesień. 8. Powinniśmy być gotowi w pierwszych dniach lutego. 9. Nie zmieniła się wcale. 10. Napisałem do niego, do niej, do nich, w marcu. 11. Nie myśl, że ja się ciebie boję. Nie myślcie, że my się was boimy. 12. Byłem tam od marca do czerwca. 13. Śmiał się z nich. Dziwił się im. Biegł ku nim.

14. Patrzył (or patrzył) na nią. Ona patrzyła na niego, na nich. 15. Zostaliśmy u nich do końca.

Lesson 36

1. Co ona niesie? 2. Moje dziewczęta bardzo lubią jabłka i gruszki. 3. Wszystkie dzieci w mojej rodzinie mają polskie imiona. 4. Kto przyniósł tę paczkę? Co jest w tej paczce? 5. Nie boję się zwierząt. 6. Co mi przywozłeś z Londynu? Co mi przyniosłaś z miasta? 7. Trzeba było amputować lewą rękę. 8. W roku tysiąc sześćset siedemnastym; w roku tysiąc czterysta dziewięćdziesiątym drugim; w roku tysiąc sześćdziesiątym szóstym; w roku tysiąc pięćset dwudziestym drugim; w roku tysiąc siedemset osiemdziesiątym pierwszym; w roku tysiąc trzysta pięćdziesiątym. 9. Przynieś mi szklanek wody. Kiedy oni przynieśli tę szafę? 10. Przyjechali autem (samochodem), bardzo zmęczeni, jechali pięć godzin, a drogi były złe. 11. Prawa ręka i lewa noga. 12. On ma dwa imiona, Jan Andrzej. 13. Co mu posyłasz na Boże Narodzenie? Już mu posłałem dwa tysiące papierosów i kilka książek. 14. Jest to stare polskie nazwisko. 15. Cała jego rodzina zginęła w Warszawie. 16. Przywiózł im kilkaset papierosów z Paryża.

Exercise

1. Wiozą drzewo z lasu. Wiózł drzewo z lasu. Wiozła drzewo z lasu. Wieźli drzewo z lasu. Wiozły drzewo z lasu. 3. o czwartej; —o dwunastej—o trzeciej; piąta—pierwsza—dziewiąta—wpół do trzeciej—o wpół do dziesiątej—trzy na piątą, or: za kwadrans piąta—dziesięć po piątej—kwadrans na czwartą, or: kwadrans po trzeciej—za pięć szósta.

Lesson 37

1. (Czy) słyszysz? Słuchaj—zegary biją. 2. Zdrowe zwierzę wszystko je. 3. Jeden z jego braci był księdzem. 4. Drzwi do ogrodu były otwarte. 5. Wkładam (kładę) nożyczki do tego pudełka. 6. Ludzie czekają na wiadomości. 7. Nie wolno nam było palić przy pracy. 8. Przez sześć lat ludzie nie mieli wiadomości o swoich rodzinach. 9. Dostałem ten zegarek od mojej matki dwa lata temu. 10. Ona ma śliczne niebieskie oczy. 11. Moi bracia i siostry są w Polsce. Moich braci nie będzie jutro w domu. 12.

Księża pomagali ludziom. 13. W której ręce trzymasz nożyczki, prawej czy lewej? 14. Sześć lat byli w Anglii. 15. Wkładam rękę do kieszeni—nie ma pieniędzy. 16. Co ty robisz? Prasuję twoje spodnie. 17. W tej kieszeni jest dziura. 18. Gdzie się kładzie zapalki? Gdzie położyłeś zapalki? 19. Zobacz, która (jest) godzina. 20. Mój pies jest biały, ale ma czarne uszy. 21. Człowiek żyje tylko kilkadziesiąt lat.

Lesson 38

Exercise

1. Chodzę do biura piechotą. Jeżdżę do biura autobusem.
2. Chodzą do biura piechotą. Jeżdżą do biura autobusem.
3. Chodzili—chodziły—do biura piechotą. Jeździli—jeździły—do biura autobusem.

Translation

1. Czyścimy noże.
2. Nic ci nie grozi, czego się boisz?
3. Buty muszą być pod łóżkiem.
4. Światło błysnęło między drzewami.
5. Te zielone autobusy jadą (jeżdżą) do dworca.
6. Koń go kopnął.
7. Ja zawsze noszę dwa zegarki.
8. On nigdy nie nosi kapelusza.
9. Czytywaliśmy polskie gazety (pisma).
10. Proszą o ubrania, nie o pieniądze.
11. Muszę już iść.
12. Dziewczeta chodzą na wszystkie zebrania.
13. Muszę wszystko z miasta sama nosić.
14. Przywożą wszystko do domu.
15. Nawet nie krzyknęła.
16. Chłopi jeżdżą wozami do miasta.
17. Doktor przyjeżdża o jedne-nastej.
18. Dzieci chodzą do szkoły. Dzieci idą do szkoły. Dzieci jeżdżą do szkoły autobusem. Dzieci są w szkole.

Lesson 39

1. Najstarsi ludzie nie pamiętają takiej ostrej zimy.
2. To jest duża rodzina—jest jeszcze troje młodszych dzieci.
3. Wczoraj mieliśmy najcieplejszy dzień w (tym) roku.
4. Artyści i poeci nie zarabiają dużo.
5. Jest to najstarsza polska pieśń.
6. Była to najcięższa kara, jaką mógł dostać.
7. Najstarszy syn pracował w fabryce, a najmłodsza córka na poczcie.
8. Zosia jest najładniejszą dziewczyną na wsi.
9. Złoto nie jest najtwardszym metalem.
10. Uboższe domy mają tylko dwa pokoje, kuchnię i łazienkę.
11. To ćwiczenie

było łatwiejsze niż tamto. 12. Mężczyźni i kobiety. Chłopcy i dziewczęta. Bracia i siostry. 13. W łazience jest ciepło. 14. W nowym rządzie są dwie kobiety i dziesięciu mężczyzn. 15. W fabryce mydła pracowało czterdziestu pięciu mężczyzn i trzydzieści trzy kobiety. 16. Zdrowie jest najważniejszą rzeczą. 17. W Polsce są bardzo dobrzy dentyści. 18. Po teatrze poszliśmy do kawiarni. 19. Mickiewicz i Słowacki byli poetami. 20. Dalsza praca była bardzo trudna. 21. Spotkałam na poczcie żonę naszego dentysty.

Lesson 40

1. Kto nam pomoże? 2. Jeżeli dostanę pieniądze, zapłacę ci we czwartek. 3. Co ugotujesz w niedzielę na obiad? 4. Powtórzmy teraz tę lekcję jeszcze raz. 5. On ci pożyczy tę książkę, jeżeli go poprosisz. 6. Podaj mi tę rękawiczkę, przyszyję ci guzik. 7. Jeżeli będzie deszcz padał, ojciec nie pozwoli nam iść. 8. Kiedy wypiorę te ręczniki, będę prasowała (or wyprasuję) chustki (chusteczki). 9. Będę się pana spodziewał w niedzielę. 10. Słońce będzie świeciło, ptaki będą śpiewały. 11. On tego nie będzie wiedział. 12. Tatusiu, co mi przywieziesz z Warszawy? 13. Wakacje zaczną się piętnastego lipca. 14. Będziemy musieli zmienić jutro te pieniądze. 16. Nigdy nic jeszcze nie zgubiłem. 17. Twój pokój będzie na drugim piętrze, po lewej stronie. 18. Będziemy słuchali radia.

Lesson 41

1. Luty jest najkrótszym miesiącem roku; które miesiące są najdłuższe? 2. Oziębilo się po burzy. 3. Zdaje mi się, że ten nóż jest ostrzejszy. 4. Mój starszy brat jest wyższy niż ja. 5. Ona ma teraz lepszą posadę. 6. Przyjdę do ciebie później. 7. Nie widziałem ich od Bożego Narodzenia, co u nich słychać? 8. Bardzo mu się podobał nasz stary zegar. 9. Odpowiedział ostro, że nie może tego zrobić. 10. To jest nasza najniższa cena. 11. Nie chce mi się tam iść. 12. Bardzo mądrze zrobiłaś. 13. Jego nam mniej żal niż jej. 14. Najlepiej się czuję na wsi. 15. Czy pani smakowały te ciastka?

16. Nigdy nie pamiętam, co mi się śniło. 17. Nie udało mi się skończyć tej książki w lipcu. 18. Ta najmniejsza walizka nie jest lżejsza niż ta duża. 19. Wydawało się nam, że koniec wojny był bliski, ale tak nie było. 20. Najdłuższa podróż ; najkrótsza droga ; lekki wiatr ; wysoki mężczyzna—najwyższy mężczyzna ; najbiedniejsi ludzie. Ząb mnie boli. 21. Kupił ten dom bardzo tanio. 22. Słyszysz ?—grzmi.

SUBJECT INDEX OF THE GRAMMATICAL MATERIAL
(The figures indicate the number of lesson.)

Nouns

Functions and use of cases—Nominative, 1
Accusative, 1
Vocative, 1
Genitive, 4
Dative, 9
Instrumental, 9
Locative, 10

Masculine Nouns

Ending in a consonant :

Singular—Nominative, 12
Accusative, 12, 18
Vocative, 27, and see Locative
Genitive (in *-a*), 12 ; (in *-u*), 14
Dative, 16
Instrumental, 15
Locative (and Vocative)—soft stems (in *-u*),
26 ; hard stems (in *-e*), 30 ; with consonantal
interchanges, 31 ; with vowel interchanges,
32.

Plural — Nominative, 17, 18, 20
Accusative, 17, 18
Vocative, 26
Genitive, 17, 18, 20
Dative, Instrumental, Locative, 15

Ending in *-anin*, 37

Ending in *-a*, 39

Irregular : *brat, ksiądz, człowiek* — *ludzie, rok* — *lata*, 37

Feminine Nouns

Ending in *-a*, *-i*:

Singular—Nominative, 12

Accusative, 22

Vocative, 27

Genitive, 23

Dative, see Locative

Instrumental, 22

Locative (and Dative)—soft stems (in *-i*, *y*), 23 ; hard stems (in *-e*), 30 ; with consonantal interchanges, 31 ; with vowel interchanges, 32

Plural — Nominative, 25

Accusative, 25

Vocative, 25, 27

Genitive, 25

Dative, Instrumental, Locative, 15

Ending in a soft consonant, 33

Irregular, plural of *reka*, 37

Neuter Nouns

Ending in *-o* and *-e*:

Singular—Nominative, 1

Accusative, 1

Vocative, 1

Genitive, 4

Dative, 9

Instrumental, 9

Locative—soft stems (in *-u*), 26 ; hard stems (in *-e*), 30 ; with consonantal interchanges, 31 ; with vowel interchanges, 32

Plural — Nominative, 1

Accusative, 1

Vocative, 1

Genitive, 6

Dative, Instrumental, Locative, 10

Ending in *-ę*, 36Irregular plural of *oko*, *ucho*, 37

Nouns used only in the plural, 37

Diminutives, 27

Pronouns

Personal Pronouns :

Singular and Plural	1st person	2nd person	3rd person
Nominative	2	2	2
Accusative	11, 24, 34	11, 24, 34	24, 29, 35
Vocative	24	24	—
Genitive	34	34	29, 35
Dative	22, 34	22, 34	29, 35
Instrumental } Locative }	34	34	35
The Reflexive Pronoun—with verbs, 15 declension, 34			
Interrogative Pronouns <i>kto, co</i> —3, 4, 9, 14			
Indefinite Pronouns <i>ktoś, coś</i> , 14			
Demonstrative Pronouns and Adjectives—see adjectives.			
Possessive Pronouns and Adjectives—see adjectives ; <i>swój</i> , 26			

Adjectives

Declension—Singular	masc.	fem.	neut.
Nominative	12	12	1
Accusative	12, 18	22	1
Vocative	27	27	1
Genitive	12	23	4
Dative	16	23	9
Instrumental	15	22	9
Locative	26	23	26
	masc.		all
Plural	persons		others
Nominative	19		1, 19, 25
Accusative		1, 17, 18, 25	
Vocative		1, 25, 27	
Genitive		7, 17, 25	
Dative			
Instrumental } Locative }		10	
Comparison—regular, 39 irregular, 41			

Numbers

Cardinal—*jeden*, 1, 12

dwa, *trzy*, *cztery*, 1, 7

pięć—*dziesięć*, 7

jedenaście—*dwadzieścia*, 23

trzydzieści—*sto*, 33

sto—*milion*, 36

Declension of cardinal numbers, 7, 19

Construction with cardinal numbers, 8, (forms for masculine persons), 19 ; 37

Ordinal —*pierwszy*—*dziesiąty*, 21

jedenasty—*dwudziesty*, 23

trzydziesty—*setny*, 33

dwusetny—*milionowy*, 36

Collective—*dwoje*, *troje*, *czworo*, 1, 37 ; *pięcioro*, 37

Numerical expressions of quantity—

Interrogative and indefinite, 4, 8, 19, 23, 33, 36, 37

Declension, 19

Construction, 4, 8, 19, 37

Verbs

Conjugation.

Indicative—Present Tense—1st conjugation, 2

2nd conjugation, 5

3rd conjugation, 8, 30, 31,
34, 36

4th conjugation, 11, 38

(Specific or irregular verbs will be found through the General Vocabulary).

Past Tense—1st and 2nd person singular, 16

3rd person singular, 13

1st, 2nd, 3rd person plural, 17

The Future Tenses, 40

Imperative, 7, 8, 11 (and with specific verbs)

Aspects—Imperfective and Perfective—

- Differentiation between the imperfective and perfective past, 21, 22, 24, 33, 37
- Present and future of imperfectives, 40
- Future of perfectives, 40
- Imperative of imperfectives and perfectives, 21
- Iterative (frequentative) and Semelfactive, 38

Reflexive verbs, 15

Verbs requiring special cases—genitive, 4 ; dative, 9 (and with specific verbs)

Transposition of endings, 35

Impersonal Expressions—With the reflexive pronoun *się*, 15, 35, 41

- List of special verbs and the dative construction, 41
- Forming the past and future with the verb *być* (*było, będzie*), 26 (*można*); 35 (*trzeba*); 37 (*nie ma, wolno*); 41 (*widzieć, słyszać, żal mi, zimno mi*, etc.)

The verb *być*, to be—present, 1, 18 ; past, 13, 17 ; future, 40 ; in the expression *to jest*, 13 ; *być* with the instrumental, 18

Prepositions

- With accusative—*na, w, przed, pod, nad, za, między, pomiędzy*, 29
- With genitive—*od, do, dla, koło, z*, 4 ; *bez*, 24 ; *u*, 28
- With dative—*dzięki, ku, przeciw*, 9
- With instrumental—*z, przed, pod, nad, za, między, pomiędzy*, 9
- With locative—*na, w, przy, po, o*, 10
- With acc. or instr.—*przed, pod, nad, za, między, pomiędzy*, 29
- With acc. or loc.—*w, na*, 29
- Correct use of *na, w, do*, 29

Adverbs

Formation and comparison, 41

Various

Surnames—in *-ski, -cki, -ska, -cka*, 25
 in a consonant, *-owa, -ówna*, 25
 in *-a, -o*, 39

Forms of direct address, 2, 25 ; use of *proszę*, 7

Formation of questions, 3

Negation in Polish, 4, 14 ; *nie ma*, 37

Expressions of Time—time of the day (hours, minutes), 36
 days of the week, 20
 the months, date of the day, 35
 the year, date of the year, 36

GENERAL VOCABULARY

EXPLANATIONS

Nouns.—The following forms are given : (1) the nominative and genitive singular ; for nouns which in this case have a consonantal, or a consonantal and vowel change, also the locative singular, preceded by a preposition (*o, w, or na*) ; (2) the nominative and genitive plural (divided by a semicolon from the forms of the singular).

Since the rules for the determination of the gender of nouns have been explained in the grammar part of the book (see pages 7, 47, 159, 179, 197), the gender is indicated only in the case of feminine nouns ending in a soft consonant (fem.) and masculine nouns ending in *-a* (m.).

Diminutives, except those of Christian names, are given with the parent word.

Pronouns.—The forms given are those for the nominative singular for the masculine, feminine and neuter gender.

Adjectives.—Only the form for the nominative singular masculine is given, from which the feminine (in *-a*) and the neuter (in *-e*) are regularly formed. In the few cases of

adjectives ending in a consonant in the nominative singular masculine, the feminine and neuter forms are included.

The nominative plural for masculine persons is given for adjectives which have a consonantal, or a consonantal and vowel change in this form, and which are likely to be used with reference to male persons.

Numbers.—The second form given with the cardinal numbers is that of the genitive which is the same as the nominative for masculine persons.

Verbs.—The following forms are given :

- (1) The infinitive—for the first conjugation verbs which are all regular, this is the only form given.
- (2) The third person singular and plural :
 - (a) of the present tense—for imperfective verbs, indicated by the letter *i*, after the Roman figure denoting the number of conjugation ;
 - (b) of the future tense—for perfective verbs, indicated by the letter *p* (as above).

(3) The imperative for the second person singular.

Whenever in common use, the perfective correspondent is given with an imperfective verb. The conjugation of that perfective in the future tense (perfectives have no present) is illustrated by the third person singular and plural, followed by the imperative. When, however, this future is analogous to the present tense of the corresponding imperfective, this is indicated by the word *like* followed by the infinitive of that imperfective, e.g. :

bić, bije, bija, bij, III i.; p. : zbić, like bić, should read :

the future tense of the perfective *zbić* is *zbije, zbija* (like the present of the imperfective *bić*), the imperative is *zbij* (like the imperative of *bić*).

Iterative verbs, denoting a repeated action and always imperfective, are indicated : *i. iter.*

Semelfactive verbs, denoting an action performed once only and always perfective, are indicated : *p. semelf.*

A		<i>Lesson</i>
a	and, but	8
aby	in order to, to	28
aktor, aktora, o aktorze; aktorzy, aktorów	actor	17
albo	or; albo—albo, either —or	18, 39
ale	but	4
aleja, alei; aleje, alei	avenue	28
Andrzej, Andrzej, dim.: Jędrzek, Jędrka	Andrew	39
angielski, masc. pers. angielscy	English	13
Anglik, Anglika; Anglicy, Anglików	Englishman	17
ani	not even; ani -ani, neither—nor	5
anioł, anioła, o aniele; aniołowie, or anieli, aniołów	angel	32
Antoni, Antoniego, dim.: Antek, Antka	Anthony	40
artysta, artyści, o artyście; artyści, artystów, m.	artist	39
auto, auta, w aucie; auta, aut	motor-car	36
autobus, autobusu; autobusy, auto- busów	'bus	38
autor, autora, o autorze; autorzy, autorów	author	17
B		
babcia, babci	grannie	13
babka, babki, o babce; babki, babek	grandmother	12
bać się, boi się, boją się, bój się, IV i.	to be afraid, to fear	32
bagażowy, bagażowego; bagażowi, bagażowych	railway porter	28
bajka, bajki, w bajce; bajki, bajek; dim.: bajeczka	fable, fairy-tale, story	33
bal, balu; bale, balów	ball (dance-party)	29
bardziej, najbardziej	more, most	39
bardzo	very	4
barszcz, barszczu	Polish beetroot soup	20
barwa, barwy; barwy, barw	colour, hue	35
bez, prep. with gen.	without	24
bez, bzu; bzy, bzów	lilac	34
bezpieczny	safe	39
biały, masc. pers. biali	white	22
bibuła, bibuły, w bibule	blotting-paper	31
bić, bije, biją, bij, III i.; p.: zbić, like bić	to beat; to strike	25
biec, biegnie, biegną, biegnij, III i.; p.: pobiec, like biec	to run	34
biednie	poorly	41
biedny	poor	25, 39

	<i>Lesson</i>
bilet, biletu, na bilecie; bilety, biletów	ticket 28
bilet peronowy	platform ticket 28
biskup, biskupa; biskupi, biskupów	bishop 17
biorę (of: brać)	I take, I am taking 4
biurko, biurka; biurka, biur	writing-table 4
biuro, biura, w biurze; biura, biur	office 5, 31
bliski, masc. pers. bliscy	near, close (adj.) 41
blisko	near, nearly, closely 41
błąd, błędu, w błędzie; błędy, błędów	mistake, error 20, 31
bloto, błota, w błocie; błota, błot	mud; marsh 31
błysnąć, future: błysnie, błysną, III p. semelf.	to flash 38
błyszcząć, błyszczą, błyszczą, IV i.	to glitter, to shine 27
bo	because, for, since 15
bohater, bohatera, o bohaterze; bohaterzy or bohaterowie, bohaterów	hero 17
boleć, boli, bolą, IV i.	to ache 41
Boże Narodzenie, Bożego Narodzenia	Christmas 10
Bóg, Boga, voc. Boże, loc. w Bogu	God 16, 27
Bogu dzięki	thank God 16
brać, bierze, biorą, bierz, III i.; p.: zabrać, like brać, or wziąć (see below)	to take 31
brat, brata, o bracie; bracia, braci	brother 13, 16, 31, 37
brytyjski, masc. pers. brytyjscy	British 6
brzeg, brzegu; brzegi, brzegów	bank, shore 34
brzydki, masc. pers. brzydcy	ugly, plain 41
budować, buduje, budują, buduj, III i.; p.: zbudować, like budować	to build, to construct 25
burak, buraka; buraki, buraków	beetroot 20
burza, burzy; burze, burz	storm 23
but, buta, w butcie; buty, butów	shoe 38
być, jest, są, imper. bądź; past: był, byli; future: będzie, będą	to be 1, 13, 18, 40
bydło, bydła, o bydle	cattle 22

C

cały, mas. pers. cali	whole, all 13
cel, celu; cele, celów	aim, purpose; target 18
chcieć, chce, chcą, III i.	to want 26, 41
chleb, chleba; chleby, chlebów	bread 14, 20
chłop, chłopca; chłopci, chłopów	peasant, farmer 16
chłopiec, chłopca; chłopcy, chłopców	boy 12, 16
chmura, chmury, w chmurze; chmury, chmur	cloud 31

	<i>Lesson</i>
chodźć, chodzi, chodzą, chodź, IV i. iter.	to go, to frequent, to attend 38, 41
chory, masc. pers. chorzy	sick, ill 15
chować, I i.	to put away; to keep animals 4, 25
chustka (do nosa), chustki; w chustce; chustki, chustek	handkerchief 40
chwila, chwili; chwile, chwil	moment, while 24
ci (nom. plur. masc. pers. of ten)	these, those 19
ci (dat. of ty)	to thee, to you 22
ciało, ciała, w ciele; ciała, ciał ciastko, ciastka; ciastka, ciastek further dim.: ciasteczko	body 32 cake, French pastry 18, 27
ciasto, ciasta, w cieście	dough, pastry 32
ciąć—w ciągu	in the course of, during 37
ciągnąć, ciągnie, ciągną, ciągnij, III i.; p.: pociągnąć, like ciągnąć nąć	to draw, to pull 34
ciekawy	curious, interesting 13, 19, 39
ciemny	dark 15
cień, cienia; cienie, cieni or cieniów ciebie (gen. and acc. of ty)	shadow; shade 18 thee, you 34
ciepło, ciepła, w ciepłe	warmth 15
ciepło	warmly 15, 41
ciepły	warm 15, 19, 39
cieszyć się, cieszy się, cieszą się, ciesz się, IV i.; p.: ucieszyć się, like cieszyć się	to be glad, to be well pleased, to rejoice 15, 24
ciocia, ciocie; ciocie, cioc ciotka, ciotki, o ciotce; ciotki, ciotek	auntie 25 aunt 12
cię (gen. and acc. of ty)	thee, you 24, 34
ciężki, masc. pers. ciężcy	heavy; hard, difficult 9, 39
ciężko	heavily, hard (adverb)
cło, cła, na cła	customs; customs duty 38
cmentarz, cmentarza; cmentarze, cmentarzy or cmentarzów	cemetery 18
co	what 3, 4, 14, 33
codziennie or codzień	every day, daily 8
coś, czegoś	something 14
córka, córki, o córce; córki, córek, dim.: córeczka	daughter 12, 27
cudzoziemiec, cudzoziemca; cu- dzoziemcy, cudzoziemców	alien, foreigner 17
cukier, cukru, w cukrze	sugar 31
cukierek, cukierka; cukierki, cukier- ków	sweet, candy 20

		<i>Lesson</i>
cygaro cygara, w cygarze ; cygara,		
cygar	cigar	11
czarny	black	23
czas, czasu ; czasy, czasów	time	14, 16, 18, 20
czasem	sometimes, occasion- ally	27
czekać, I i.	to wait	2, 3, 29
czekolada, czekolady, w czekoladzie	chocolate	28
czemu (used in place of dlaczego)	why	27
czerwiec, czerwca	June	35
czerwony	red	22
czesać, czesze, czeszą, czesz, III i.;		
p.: uczesać, like czesać	to do the hair, to comb	30
często	often	10
człowiek, człowieka ; ludzie, ludzi	human being, man	37
czterechsetny	four hundredth	36
czterej (masc. pers.)	four	19
czterdziesty	fortieth	33
czterdzieści, czterdziestu	forty	33
czternasty	fourteenth	23
czternaście, czternastu	fourteen	23
cztery, czterech	four	1, 19
czterysta, czterystu	four hundred	36
czuć się, czuje się, czują się, III i.	to feel, to be feeling	26
czwartek, czwartku ; czwartki,		
czwartków	Thursday	20
czwarty	fourth	21
czworo, czworga	four (collective)	1, 7
czy	whether	3
czy tak ?	is it so	7
czyj, czyja, czyje	whose	3, 19
czysty, masc. pers. czyści	clean, pure	23
czyścić, czyści, czyszczą, czyść, III i.;		
p.: oczyścić, wyczyścić, like czyścić	to clean	38
czytać, I i.; p.: przeczytać, like czytać	to read	2
czytywać, czytuje, czytują, czytują, III i. iter.	to read	38

D

dach, dachu ; dachy, dachów	roof	29
daleki, masc. pers. dalecy	far, distant	36
dawać, daje, dają, dawaj, III i.; p.:		
dać, future : da, dadzą (lesson 40) ; daj	to give	8, 22, 40
dawniej	formerly	17
dentysta, dentysty, o dentyście;		
dentyści, dentystów, m.	dentist	39
deszcz, deszczu ; deszcze, deszczy or deszczów	rain	18

	<i>Lesson</i>
djabel, djabla, o djable; djably, djabłów	devil 16
dla, prep. with gen.	for 4
dłaczego	why 5
dług, długu; długi, długów	debt 20
długi, masc. pers. dładzy	long 7, 19, 39
długo	long (adverb), for a long time 8, 41
do, prep. with gen.	to, into 4
do widzenia	au revoir 28
dobry, masc. pers. dobrzy	good, kind 1, 19, 41
dobrze	well; all right; prop- erly 5, 27, 41
doktor, doktora, o doktorze; dok- torzy, doktorów	doctor 17
dolina, doliny; doliny, dolin.	valley 29
dom, domu, w domu; domy, domów	house 13, 20, 24
dopiero wtedy	only then 37
doskonale	perfectly well, splen- didly; splendid! 25
dostawać, dostaje, dostają, dosta- waj, III i.; p.: dostać, future: dostanie, dostaną; dostań, III	to get, to receive, to obtain 22
dowiadawać się, dowiaduje się, do- wiadują się, dowiaduj się, III i.; p.: dowiedzieć się, like wiedzieć	to try to find out, to make inquiries (dowiadawać się); to find out, to learn (dowiedzieć się) 33
dół, dołu, w dole; doły, dołów	hollow, lower part 31
droga, drogi, w drodze; drogi, dróg	road; way 13, 28, 31
drogi, masc. pers. drodzy	dear 7, 19, 39
drogo	dearly 41
drugi, masc. pers. drudzy	second; the other 21
drzewo, drzewa; drzewa, drzew	tree 4
drzwi, drzwi (plural only)	door 37
dużo	much 4, 41
duży, masc. pers. duzi	large, big 1, 19, 41
dwa, dwu or dwóch	two 1, 7
dwadzieścia, dwudziestu	twenty 23
dwaj (masc. pers.)	two 19
dwanaście, dwunastu	twelve 23
dwie, dwu or dwóch (fem.)	two 19
dwieście, dwustu	two hundred 36
dwoje, dwojga	two (collective) 7
dworzec, dworca; dworce, dworców	railway station 28
dwudziesty	twentieth 23
dwunasty	twelfth 23

wusety	two hundredth	36
dyrektor, dyrektora, o dyrektorze ; dyrektorowie or dyrektorzy, dyrektorów	manager, director ; head-master	17
dyrektorka, dyrektorki, o dyrek- torce ; dyrektorki, dyrektorek	headmistress	25
dziadek, dziadka ; dziadkowie, dzia- dków	grandfather	12
dziecko, dziecka ; dzieci, dzieci . .	child	1
dziennik, dziennika ; dzienniki, dzienników	daily newspaper	20
dziennikarz, dziennikarza ; dzienni- karze, dziennikarzy	journalist	18
dzień, dnia ; dni or dnie, dni	day	20, 28
dzień dobry !	good morning	20
dziesiąty	tenth	21
dziesięć, dziesięciu	ten	7
dziewczę, dziewczęca ; dziewczęta, dziewcząt (used mostly in the plural)	girl	36
dziewczyna, dziewczyny (generally not used in the plural)	girl	22
dziewczynka, dziewczynki, o dziew- czyńce ; dziewczynki, dziew- czynek	little girl	12
dziewiąty	ninth	21
dziewięć, dziewięciu	nine	7
dziewięćdziesiąt, dziewięćdziesięciu .	ninety	33
dziewięćdziesiąty	ninetieth	33
dziewięćset, dziewięćsiuset	nine hundred	36
dziewięćsetny	nine hundredth	36
dziewiętnaście, dziewiętnastu	nineteen	23
dziewiętnasty	nineteenth	23
dzięki, prep. with dative	thanks to, owing to	9
dzięki	thanks ; Bogu dzięki, thank God	16
dziękować, dziękuje, dziękują, dzie- kuj, III i.; p.: podziękować, like dziękować	to thank	16, 23
dzisiaj, or dziś	to-day	2, 19
dziura, dziury, w dziurze ; dziury, dziur	hole	31
dziwić się, dziwi się, dziwią się, dziw się, IV i.; p.: zdziwić się, like dziwić się	to be surprised, to wonder at	15, 23
dzwonek, dzwonka ; dzwonki, dzwonków	bell	19
F		
fabryka, fabryki, w fabryce ; fab- ryki, fabryk	factory	39

film, filmu ; filmy, filmów . . .	film	30
G		
garaż, garażu ; garaże, garaży or garażów	garage	28
gazeta, gazety, w gazecie ; gazety, gazet	newspaper	23
gdy	when (conj.) only	19
gdzie	where	5
generał, generała, o generale ; gene- ralowie, generałów	general	17, 31
geografia, geografii	geography	23
geologia, geologii	geology	25
ginać, ginie, giną, giń, III i.; p.: zginąć, like ginać	to perish, to die	27, 32
głęboki, masc. pers. głębocy	deep	1, 39
głęboko	deeply	41
głowa, głowy ; głowy, głów	head	41
głupi	stupid, silly	39
gniazdo, gniazda, w gnieździe ; gniazda, gniazd	nest	32
gniewać się, I i.	to be angry, to be cross	15
go (acc.)	him	24
godzić się, godzi się, godzą się, góǳ się, IV i.; p.: zgodzić się, like godzić się	to agree	29
godzina, godziny ; godziny, godzin	hour	36
gorąco	hot (adverb)	41
gorący	hot (adjective)	41
gorszy, masc. pers. gorsi	worse	41
gorzki	bitter	30, 39
gospodyni, gospodyni ; gospodynie, gospodyń	housekeeper, housewife, landlady, hostess	22
gość, gościa ; goście, gości	guest, visitor	18
gotować, gotuje, gotują, gotuj, III i; p.: ugotować, like gotować	to cook ; to boil	23, 24
gotowy	ready	19
góra, góry, w górze ; góry, gór	mountain	25, 31, 39
góral, górala ; górale, górali	mountaineer	18
grosz, grosza ; grosze, groszy	one hundredth part of a zloty	22
grozić, grozi, grożą, gróǳ, IV i.; p.: zagrozić, like grozić	to threaten	38
grudzień, grudnia	December	35
grusza, gruszy ; grusze, grusz	pear-tree	23
gruszka, gruszki, w gruszcze ; gru- szki, gruszek	pear	36
grzebień, grzebienia ; grzebienie, grzebieni	comb	30
grzmi, past : grzmiało	it thunders	41

gubić, gubi, gubią, gub, IV i.; p. :		<i>Lesson</i>
zgubić, like gubić	to lose (a tangible object)	40
guzik, guzika ; guziki, guzików	button	20
gwiazda, gwiazdy, o gwieździe ; gwiazdy, gwiazd—dims.: gwiazdka, gwiazdeczka	star	27, 32

H

Hala, Hali, dim. of Halina	girl's name	27
Hania, Hani	} dims. of Anna.	Ann, Nan
Hanka, Hanki		
herbata, herbaty, w herbacie	tea	23, 31
historia, historii ; historie, historii (or historyj)	history ; plural : stories, tales	23, 25

I

i	and	4
ich (acc. of oni)	them (masc. pers.)	24
ich	their, theirs	26
idę do	I am going to	5
ile, ilu	how many	8, 14, 19
ilustrowany	illustrated	28
im (dat. of oni, one)	to them	22
imię, imienia ; imiona, imion	Christian name, name	36
inny	other, different; nikt inny, nobody else	24
inżynier, inżyniera, o inżynierze ; inżynierowie, inżynierów	engineer	17, 31
iść, irregular, see p. 132 ; p. : pójść.	to go (on foot)	28, 38

J

ja	I	2
jabłko, jabłka ; jabłka, jabłek	apple	3
jaje, jaja ; jaja, jaj—dim.:	egg	27
jajko, jajka ; jajka, jajek	egg	4, 19, 27
jak	how	7
jaki, masc. pers. jacy	what, what sort of	3, 19
jakiś, masc. pers. jacyś	some, a, a certain	16
Jan, Jana, dims.: Janek, Janka ; Janeczek, Janeczka	John ; dims. Johnny	12, 27
jarzyna, jarzyny ; jarzyny, jarzyn	vegetable	31
jaskółka, jaskółki, o jaskółce ; jaskółki, jaskółek	swallow	16
jasny, masc. pers. jaśni	light, clear	15, 32
ją (acc. of ona)	her	24
je (acc. sing. of ono ; acc. plur. of one)	it ; them	24

	<i>Lesson</i>
jechać, jedzie, jadą, jedź, III i.; p.:	
pojechać, like jechać	to go (by some means of transport) 28, 38
jeden, jedna, jedno	one 1, 12, 21
jedenasty	eleventh 23
jedenaste, jedenastu	eleven 23
jedyny	the only 23
jego	his; its 26
jego (acc. of on; also gen. of on, ono)	him 35
jej	her, hers 26
jej (dat. and gen. of ona)	(to, of) her 22, 35
jemu (dat. of on, ono)	(to) him, it 35
jesień, jesieni, fem.	autumn 35
jest	is; there is 1, 9
jeszcze	still 13
jeszcze nie	not yet 13
jeść, irregular, see p. 21, 53—i.; p.:	
zjeść, like jeść	to eat 5, 13, 24
jezioro, jeziora, w jeziorze; jeziora, jezior	lake 8, 31
jeździć, jeździ, jeżdżą, IV i. iter.	to go (regularly, by some means of transport) 38
jęknąć, future: jęknie, jękną, III p.:	
semelf.	to utter a groan 38
język, języka; języki, języków	tongue; language 20
Józef, Józefa, dim. Józek, Józka	Joseph, dim. Joey 27
jutro	to-morrow 40

K

Kalisz, Kalisza	a town in Poland 26
Kanadyjczyk, Kanadyjczyka; Kanadyjczycy, Kanadyjczyków	Canadian (man) 17
kapelusz, kapelusza; kapelusze, kapeluszy	hat 18
kapitan, kapitana; kapitanowie, kapitanów	captain 17
kapusta, kapusty, w kapuście	cabbage 32
kara, kary, o karze; kary, kar	punishment; fine 31
karabin, karabinu; karabiny, karabinów	rifle 32
kasa, kasy; kasy, kas	cash register, cashier's desk, booking office 28
Kasia, Kasi, dim. of Katarzyna	Kathleen, Catherine 27
kasjerka, kasjerki, o kasjerce; kasjerki, kasjerek	cashier (woman) 28
kawa, kawy	coffee 23
kawałek, kawałka; kawałki, kawałków	piece, portion 24
kawiarnia, kawiarni; kawiarnie, kawiarni	café 23

Kazia, Kazi, dim. of Kazimiera	Casimira, girl's name	27
kiedy	when	5
kierunek, kierunku ; kierunki, kierunków	direction ; trend	28
kieszon, kieszeni ; kieszenie, kieszeni, fem.	pocket	37
kilka, kilku	a few (up to ten)	8, 19
kilkadziesiąt, kilkudziesięciu	some tens, several score (between 20 and 90)	33
kilkanaście, kilkunastu	several, more than ten (between 11 and 19)	23
kilkaset, kilkuset	several hundred (between 200 and 900)	36
kino, kina ; kina, kin	pictures ; picture house	9
klasa, klasy ; klasy, klas	class ; form (at school)	28
klucz, klucza ; klucze, kluczy	key	18
kłaść, kładzie, kładą, kładź, irregular, see p. 145, III i.; p.: położyć, włożyć, future: położą, położą, włożą, włożą ; imp.: połóż, włóż	to put, to put down, to put into	29, 37
kłócić się, kłóci się, kłócą się kłóć się, IV i.	to quarrel	34
kobieta, kobiety, o kobiecie ; kobiety, kobiet	woman	23, 31
koc, koca ; koce, koców	blanket	33
kochać, I i.	to love	1, 2, 24, 26
kolacja, kolacji ; kolacje, kolacji (or kolacyj).	supper	23
kolej, kolei ; koleje, kolei	railway	33
kolor, koloru, w kolorze ; kolory, kolorów	colour	35
kołnierz, kołnierza ; kołnierze, kołnierzy, dim.: kołnierzyk, small collar, shirt collar	collar	18, 19
koło, prep. with gen.	near, by	4
kołysać się, kołysze się, kołyszą się, III i.	to swing, to sway, to wave	32
koniec, końca ; końce, końców	end, finish	(29), 35
koń, konia ; konie, koni ; dims.: konik, koniczek	horse	12, 18, 27
kończyć, kończy, kończą, kończ, IV i.; p.: skończyć, like kończyć	to finish, to end (something, transitive); kończyć się, to end (intransitive)	5

	<i>Lesson</i>
kopnąć, future : kopnie, kopną ; kopnij, III p. semelf.	to give a kick 38
kosz, kosza ; kosze, koszów ; dims.: koszyk, koszycek	basket 26, 27
koszula, koszuli ; koszule, koszul .	shirt ; chemise 22
kościół, kościoła, w kościele ; koś- cioły, kościołów	church 32
kość, kości ; kości, kości, fem.	bone 33
kot, kota, o kocie ; koty, kotów ; dims. : kotek, koteczek	cat 12, 16, 20, 27
koza, kozy ; kozy, kóz	goat 30
kraj, kraju ; kraje, krajów	country 18
Kraków, Krakowa	Craccw 14, 30
krawat, krawatu, w krawacie ; kra- waty, krawatów	neck-tie 30
krowa, krowy ; krowy, krów ; dim.: krówka, króweczka	cow 13, 27
król, króla ; królowie, królów (rarely : króli)	king 18
krótki	short, brief 7, 39
krótko	for a short time, briefly 41
krzesło, krzesła, na krzesle ; krzesła, krzesel	chair 8, 31
krzyknąć, future : krzyknie, krzyk- ną, III p. semelf.	to cry out, to utter a shriek 38
ksiądz, księdza ; księża, księży	priest 37
książka, książki, w książce ; książki, książek ; dim.: książeczka	book 21, 27, 31
księgarnia, księgarni ; księgarnie, księgarni or księgarń	bookshop 23
księżyc, księżyca	moon 32
kto, kogo	who 3, 4, 14
ktoś, kogoś	somebody 14
który, masc. pers. którzy	who, which, that 3, 19
ku, prep. with dat.	towards, in the direc- tion of 9
kuchnia, kuchni ; kuchnie, kuchni	kitchen 19
kupiec, kupca ; kupcy, kupców	merchant 17
kupować, kupuje, kupują, kupuj, III i ; p.: kupić, future : kupi, kupią ; kup, IV	to buy 8, 21
kwadrans, kwadransa ; kwadranse, kwadransów	quarter of an hour 36
kwiat, kwiatu, w kwiecie ; kwiaty, kwiatów	flower 31, 32
kwiecień, kwietnia	April 35
kwitnąć, kwitnie, kwitną, III i ; p.: zakwitnąć, like kwitnąć	to blossom 22, 34

L		<i>Lesson</i>
las, lasu, w lesie ; lasy, lasów	forest, wood	14, 20, 32
lato, lata, w lecie	summer	32, 37
lata, lat (used as plural of rok)	years	37
lekarz, lekarza ; lekarze, lekarzy	physician, doctor	18
lekcja, lekcji ; lekcje, lekcji (or lekcyj)	lesson	23
lekki	light (in weight)	41
lekko	lightly	41
leniwy	lazy	39
lepiej	better (adverb)	25, 41
lepszy, masc. pers. lepsi	better (adjective)	41
lew, lwa ; lwy, lwów	lion	12, 16, 20
lewy	left	36
leżeć, leży, leżą, leż, IV i.; p.: położyć się, future: położy się, położą się ; położyć się, IV, to lie down	to lie	27, 32
liczyć, liczy, liczą, licz, IV i.; p.: policzyć, like liczyć	to count ; to charge	9, 24
lipiec, lipca	July	35
list, listu, w liście ; listy, listów	letter	13, 20, 32
listopad, listopada, w listopadzie	November	35
literatura, literatury, w literaturze	literature	25
Londyn, Londynu	London	14
lotnik, lotnika ; lotnicy, lotników	airman	17
lotnisko, lotniska ; lotniska, lotnisk	aerodrome	10
lubić, lubi, lubią, IV i.	to like, to be fond of	11
Lucia, dim. of Lucyna, girl's name	Lucy	27
ludzie, ludzi	people, men and women	37
luty, lutego	February	35

Ł

ładnie	nicely	5
ładny	nice, pretty	2, 39
łatwy	easy	39
łazienka, łazienki, w łazience ; łazienki, łazienek	bathroom	39
łóżko, łóżka ; łóżka, łóżek ; dim. : łyżeczko, cot	bed	26, 27
łyżka, łyżki, w łyżce ; łyżki, łyżek ; dim. : łyżeczka, teaspoon	spoon	27

M

Madzia, dim. of Magdalena, girl's name	Maud	27
maj, maja	May	35
major, majora, o majorze ; majorowie or majorzy, majorów	major	33
malowany	painted	27
mało	little, few	4, 41

mały, masc. pers. mali	small, little	1, 19, 41
mama, mamy, dim. of matka	mummy	27
mamusia, mamusi, dim. of matka	mummy	24
Mania, Mani		27
Maryla, Maryli	} dims. of Maria	Mary
Marysia, Marysi		
marzec, marca	March	27
masło, masła, w maśle	butter	35
maszyna, maszyny; maszyny, maszyn; maszyna do pisania, typewriter	machine	4
material, materiału, w materiale; materiały, materiałów	material	30
matka, matki, o matce; matki, matek	mother	24
mądry, masc. pers. mądrzy	wise, clever	12, 31
mądrze	wisely, cleverly	41
mąż, męża; mężowie, mężów	husband	41
metal, metalu; metale, metali	metal	12
mężczyzna, mężczyzny; mężczyźni, mężczyzn, m.	man	18
mgła, mgły, we mgle; mgły, mgieł	fog	39
mi (dat. of ja)	(to)me	29
miasto, miasta, w mieście; miasta, miast	town, city	22
Mickiewicz, Mickiewicza, Adam	Polish poet	7, 32
mieć, ma, mają, miej	to have	29
miejsce, miejsca; miejsca, miejsc	spot, place, seat	1, 13, 27
miesiąc, miesiąca; miesiące, miesięcy	month	26
mieszkać, I i.	to live, to dwell	26
mieszkanie, mieszkania; mieszkania, mieszkań	flat, dwelling, home	15
Mietek, Mietka, dim. of Mieczysław	boy's name	2
mię (acc. and gen. of ja)	me	21
między, prep. with acc. or instr.	between, among	24, 34
mięso, mięsa	meat	29
milion, miliona; miliony, milionów	million	16
miły, masc. pers. mili	nice, pleasant, agreeable	36
minister, ministra, o ministrze; ministrowie, ministrów	(cabinet) minister	19, 39
minuta, minuty, w minucie; minuty, minut	minute	25
mleczarz, mleczarza; mleczarze, mleczarzy	milkman	28, 36
mleko, mleka	milk	18
młody, masc. pers. młodzi	young	4
mną (instr. of ja)	(with) me	19, 39
mnie (dat. and loc. of ja)	(to) me; (about) me	34
mnie (acc. and gen. of ja)	me	34

Lesson

mniej (comp. of mało)	less	41
mniejszy, masc. pers. mniejsi	smaller, lesser	41
modlić się, modli się, modlą się, módl się, IV i.	to pray	16
mokry, masc. pers. mokrzy	wet	19
morze, morza ; morza, mórz	sea	1
most, mostu, na moście ; mosty, mostów	bridge	12, 20, 32
może	perhaps	5
można	it is possible, one may	26, 41
móc, może, mogą, irregular, see p. 124	to be able, can, may	26
mój, moja, moje	my, mine	1, 19
mówić, mówi, mówią, mów, IV i.; p.: powiedzieć, like wiedzieć	to speak ; to say, to tell	11, 33
mu (dat. of on, ono)	(to) him), (to) it	22
mucha, muchy, o musze ; muchy, much	fly	31
musieć, musi, muszą, IV i.	to have to, must	38
muzyka, muzyki, o muzyce	music ; band	23
my	we	2
myć, myje, myją, myj, III i.; p.: umyć, like myć	to wash ; myć się, umyć się, to have a wash, to wash oneself	15, 23
mydło, mydła, w mydle ; mydła, mydeł	soap	15, 31
myśl, myśli ; myśli, myśli, fem.	thought	33
myśleć, myśli, myślą, myśl, IV i.	to think	35
mysz, myszy ; myszy, myszy, fem.	mouse	33

N

na, prep. with acc. or loc.	for ; on, at	2, 10, 29
nad, prep. with instr. or acc.	above, over, at	9, 29
nadzieja, nadziei ; nadzieje, nadziei	hope, expectation	23
najbardziej, see bardziej		
najlepszy, masc. pers. najlepsi	best	3, 19, 41
nam (dat. of my)	(to) us	21
nami (instr. of my)	(with) us	34
narzędzie, narzędzia ; narzędzia, narzędzi	tool	6
nas (acc., gen. and loc. of my)	us	11, 24, 34
następny	the following, the next	10
nasz, nasza, nasze	our, ours	3, 19
nauczyciel, nauczyciela ; nauczyciele, nauczycieli	teacher (man)	12, 18
nauczycielka, nauczycielki, o nauczycielce ; nauczycielki, nauczycielek	teacher (woman)	12

	<i>Lesson</i>
nazwisko, nazwiska ; nazwiska, nazwisk	surname 36
nazywać się, I i.	to be called, named 16
nią (acc. and instr. of ona)	her 35
nic, niczego	nothing 14
nich (acc. of oni ; gen. and loc. of oni, one)	them ; (about) them 35
nie	no ; not 3
nie ma	there is not, there are not 10
niebezpieczny	dangerous 39
niebieski	blue ; (poetic:) heavenly 23, 37
niebo, nieba	sky ; heaven 30
niedługo	shortly, soon, not long, before long 8
niedobrze	not well 33
niedziela, niedzieli ; niedziele, niedziel	Sunday 20
niedźwiedź, niedźwiedzia ; niedźwiedzie, niedźwiedzi	bear 18
niej (gen. and gen. of ona)	(to) her 35
nieposłuszny	disobedient 39
nieprzyjaciel, nieprzyjaciela ; nieprzyjaciele, nieprzyjaciół	enemy 18
nieść, niesie, niosą, nieść (see p. 180), III i ; p.: przynieść, like nieść	to bring 36
niewygodny	uncomfortable 39
niewyraźny	indistinct 39
nigdy	never 14
nigdzie	nowhere 14
nikt, nikogo	nobody 14
nim (instr. and loc. of on, ono ; dat. of oni, one)	(with) him, it ; (to) them 35
nimi (instr. of oni, one)	(with) them 35
niski, masc. pers. niscy	low (adjective); short. 41
nisko	low (adverb) 41
niż	than 34
no to	well then 7
noc, nocy ; noce, nocy, fem.	night 33
noga, nogi, w nodze ; nogi, nóg	leg 22, 31
nos, nosa ; nosy, nosów	nose 40
nosić, nosi, noszą, ność, IV i. iter.	to bring 38
nowela, noweli ; nowełe, nowel	short story 25
nowy	new 1, 19, 39
nożyczki, nożyczek (plural only)	scissors 37
nóż, noża ; noże, noży or nożów	knife 18
numer, numeru, o numerze ; numery, numerów	number 33
O	
o, prep. with loc. (also with acc.)	about, of 10

Lesson

o ile (wiem)	as far as (I know)	14
obiad, obiadu, na obiedzie ; obiady; obiadów	dinner, lunch	32
obraz, obrazu ; obrazy, obrazów; dim.: obrazek	picture	29
od, prep. with gen.	from ; since	4
odbudowa, odbudowy	reconstruction	39
oddawać, oddaje, oddają, oddawaj, III i.; p.: oddać, future : odda, oddadzą (lesson 40) ; oddaj	to give back, to return	22, 40
odpowiadać, I i.; p.: odpowiedzieć, like wiedzieć	to reply, to answer	22, 33
oficer, oficera, o oficerze ; oficerowie, oficerów	(army) officer	17
ogień, ognia ; ognie, ogni	fire	18
ogonek, ogonka ; ogonki, ogonków (dim. of ogon, tail).	queue	28
ogrodnik, ogrodnika ; ogrodnicy, ogrodników	gardener	17
ogród, ogrodu, w ogrodzie ; ogrody, ogrodów ; dims.: ogródek, ogródeczek	garden	31
ojciec, ojca ; ojcowie, ojców	father	12, 16
ojczyzna, ojczyzny	one's own country	23
okno, okna ; okna, okien ; dims.: okienko, okieneczko	window	26
oko, oka ; oczy, oczu or oczów	eye	27
ołówek, ołówka ; ołówki, ołówków	pencil	12, 20
on, ona, ono ; oni, one	he, she, it ; they	2, 19
opowiadać, I i.; p.: opowiedzieć, like wiedzieć	to relate, to tell	10, 33
opowiadanie, opowiadania ; opowia- dania, opowiadań	tale	4
Orkan, Orkana	Polish writer	25
osiem, ośmiu	eight	7
osiemdziesiąt, osiemdziesięciu	eighty	33
osiemdziesiąty	eightieth	33
osiemnasty	eighteenth	23
osiemnaście, osiemnastu	eighteen	23
osiemset, ośmiuset	eight hundred	36
osiemsetny	eight hundredth	36
osoba, osoby ; osoby, osób	person	23
ostro	sharply	41
ostrzy, masc. pers. ostrzy	sharp	10, 41
otwarty	open	8
otwierać, I i.; p.: otworzyć, future: otworzy, otworzą ; otwórz, IV.	to open (something, transitive); otwierać się, to open (intran- sitive)	2, 15
owca, owcy ; owce, owiec	sheep	13

owoc, owocu ; owoce, owoców	fruit	14
owszem	yes, rather	12
oziębiło się	it has got cooler	41
ósmym	eighth	21
P		
paczka, paczki, w paczce ; paczki, paczek	parcel	36
pada deszcz	it is raining	18
pakować, pakuje, pakują, pakuj, III i.; p.: spakować, like pako- wać	to pack	28
palacz, palacza ; palacze, palaczy	smoker	18
palić, pali, pałą, pal, IV i.; p.: spalić, like palić	to smoke (tobacco) ; to burn (something, transitive); palić się, to burn, to be on fire; spalić się, to burn down (intransitive); zapalić, p.: to light (a cigarette, a fire) 11, 15, 18	
pamiętać, I, i.; p.: zapamiętać, like pamiętać	to remember	2, 10
pan, pana, voc. panie, loc. panu ; panowie, panów	gentleman, sir, Mr, you 2, 12, 16	
pani, pani ; panie, pań	lady, madam, Mrs., you 2, 28	
panna, panny ; panny, panien ; dims: panienka, panienczka	girl, miss, Miss	25, 27
państwo, państwa	Mr. and Mrs., ladies and gentlemen	2
papier, papieru, w papierze ; pa- piery, papierów	paper	26, 31
papieros, papierosa ; papierosy, papierosów	cigarette	18
para, pary, w parze ; pary, par	pair, couple	37
parasol, parasola ; parasole, parasoli parę	umbrella	18
Paryż, Paryża	a couple, a few	7
pasja, pasji	Paris	26
patrzeć, or patrzeć, patrzy, patrzą, patrz, IV i.; p.: popatrzeć or popatrzeć, like patrzeć or patrzeć	passion, anger	25
październik, października	to look at	11, 13, 29
pełny or pełen, pełna, pełne	October	35
peron, peronu ; perony, peronów	full	25
pewien, pewna, pewne	railway platform	28
pewnie	a certain	16
piątek, piątku	certainly	5
piąty	Friday	20
	fifth	21

	<i>Lesson</i>
pić, pije, piją, pij, III i.; p.: wypić, like pić	to drink 25
piec, pieca ; piece, pieców	stove, oven 18
piechotę	on foot 38
piekarz, piekarza ; piekarze, piekarzy	baker 18
pieniądz, pieniądza ; pieniądze, pieniędzy	coin (sing.); money (plur.) 22
pierwszy, masc. pers. pierwi	first 21
pies, psa ; psy, psów ; dims.: piesek, pieseczek	dog 12, 16, 20, 27
pieśń, pieśni ; pieśni, pieśni	song 33
pięcioro, pięciorga	five (collective) 7
pięć, pięciu	five 7
pięćdziesiąt, pięćdziesięciu	fifty 33
pięćdziesiąty	fiftieth 33
pięćset, pięciuset	five hundred 36
pięćsetny	five hundredth 36
piękny	beautiful 8, 19
piętnasty	fifteenth 23
piętnaście, piętnastu	fifteen 23
piętro, piętra, na piętrze ; piętra, pięter	floor, storey 40
pióro, pióra, o piórze ; pióra, piór	pen 1, 31
pisać, pisze, piszą, pisz, III i.; p.: napisać, like pisać	to write 30
pismo, pisma ; pisma, pism	handwriting ; writing ; periodical 3, 29
pisywać, pisuje, pisują, pisuj, III i. iter.	to write 38
piszę ; pisze	I write ; he, she, it writes 9, 16
placić, płaci, płacą, płacić, IV i.; p.: zapłacić, like płacić	to pay 26
plakać, płacze, płaczą, płacz, III i.; p. : rozplakać się, like plakać, to burst into tears	to cry, to weep 30
plaszcz, płaszczka ; płaszcze, płaszczów	overcoat 18
płatny—dobrze płatny	well paid 26
plynąć, płynię, płyną, płyni, III i.; p.: dopłynąć, like płynąć	to flow ; to sail, swim to, towards 34
plywać, I i.	to swim 5
po, prep. with loc.	after ; (all) over (some area) 10
pociąg, pociągu ; pociągi, pociągów	train 16, 20
poczekalnia, poczekalni ; poczekalni, nie, poczekalni	waiting-room 28

poczta, poczty, na poczcie . . .	post ; (coll.) post-office . . .	39
pod, prep. with instr. or acc. . .	under . . .	9, 29
podawać, podaje, podają, podawaj, III i.; p.: podać, future: poda, podadzą (lesson 40); podaj . . .	to pass, to hand, to serve (at table) . . .	22, 23
podłoga, podłogi, na podłodze ; podłogi, podłóg . . .	floor . . .	31
podoba mi się (coś) . . .	(something) looks nice to me, I like something . . .	41
podróż, podróży ; podróże, podróży, fem.	journey, voyage, travel . . .	33
poeta, poety, o poecie ; poeci, poetów, m.	poet	39
poezja, poezji ; poczje, poezji (or poezyj)	poetry ; plur.: poetical works	23
pokój, pokoju ; pokoje, pokojów or pokoi ; dims.: pokoik, pokoi- czek	room ; peace	12, 18, 27
Polak, Polaka ; Polacy, Polaków . . .	Pole	17
pole, pola ; pola, pól ; dim.: pólko	field	27
Polska, Polski, w Polsce	Poland	22, 31
polski, masc. pers. polscy	Polish	9, 19
polsko-brytyjski	Polish-British	6
pomagać, I i.; p.: pomóc, like móc (lesson 26)	to help	9, 26
poniedziałek, poniedziałku	Monday	20
pończocha, pończochy, w pończosze; pończochy, pończoch	stocking	31
poprawiać, I i.; p.: poprawić, future: poprawi, poprawią ; popraw, IV	to correct	12
porucznik, porucznika ; porucznicy, poruczników	lieutenant	17
posada, posady, na posadzie ; po- sady, posad	position, job	26, 31
posłuszny	obedient	39
posyłać, I i.; p.: posłać, future: pośle, pošlą ; pošlij, III	to send	36
pośpiech, pośpiechu	haste, hurry	26
potem	afterwards, later, then,	11
potrzeba mi	I need, I require	33
potrzebować, potrzebuje, potrzebują III i.	to need, to require	33
powiedzieć, p. of mówić, see mówić	to say	33
powietrze, powietrza	air	26
powinien, powinna, powinno	he, she, it ought to, should	35

powinno się	one ought to, one should	35
powtarzać, I i.; p.: powtórzyć, future : powtórzy, powtórzą ; powtórz, IV	to repeat	21
Poznań, Poznania	Poznan	26
pozwalać, I i.; p.: pozwolić, future : pozwoli, pozwolą ; pozwól, IV	to allow, to permit	9, 21, 29
pożyczać, I i.; p.: pożyczyć, future : pożyczy, pożyczą ; pożycz, IV .	to lend ; to borrow	9, 21
pójść, p. of iść ; future : pójdzie, pójdą ; past, see p. 133	to come, to arrive (on foot)	28
późno	late (adverb)	21, 41
późny	late (adjective)	41
praca, pracy ; prace, prac	work ; task	25
pracować, pracuje, pracują, pracuj, III i.	to work	8
pracownik, pracownika ; pracow- nicy, pracowników	employee	17
prać, pierze, piorą, pierz (see p. 152) III i.; p.: wyprać, or uprać, like prać	to wash, to launder	31
pralnia, pralni ; pralnie, pralni	laundry (place)	24
prasa, prasy	press	30
prasować, prasuje, prasują, prasuj, III i.; p.: wyprasować, or uprasować, like prasować	to iron, to press	31
prawda, prawdy, o prawdzie	truth	13, 31
prawy	right (not left)	36
profesor, profesora, o profesorze ; profesorowie, profesorów	professor	15, 17, 31
promień, promienia ; promienie ; promieni, dims.: promyk, promyczek	ray	27
prosić, prosi, proszą, proś (p. 192), IV i.; p.: poprosić, like prosić	to ask for, to beg	38
prosty, masc. pers. prości	simple ; straight	39
proszę	please (see p. 30, 116).	7, 25
przeciw, prep. with dat.	against	9
przed, prep. with loc. or acc.	before, in front of	9, 29
przedtem	previously, before (that)	40
przepraszać, I i.; p.: przeprosić, like prosić	to beg pardon, to apolo- gize	24
przestawać, przestaje, przestają, przestawaj, III i.; p.: przestać, future : przestanie, przestaną, przestań, III (p. 99)	to stop, to cease	22
przez, prep. with acc.	through	13, 16

przy, prep. with loc.	by, at	10
przychodzić, przychodzi, przycho- dzą, przychodź, IV i. iter.; p.: przyjść (see p. 207)	to come	38, 40
przygotowany	prepared	19
przyjaciel, przyjaciela; przyjaciele, przyjaciół	friend	18
przyjazd, przyjazdu, o przyjeździe; przyjazdy, przyjazdów	arrival	32
przyjechać, future: przyjedzie, przyjadą; przyjeźdź, III p.; i.: przyjeżdżać, I	to arrive (by some means of transport)	28
przyjemny	pleasant, agreeable	6
przyjeżdżać, I i.; p.: przyjechać, like jechać	to arrive (by some means of transport)	38
przyjść, future: przyjdzie, przyjadą; (irregular, see pp. 133, 207), przyjźdź, III p.; i.: przychodzić	to come, to arrive (on foot)	28, 40
przykro mi	I am sorry, distressed; I mind	41
przymierze, przymierza; przy- mierza, przymierzy	alliance	6
przynosić, przynosi, przynoszą, przy- noś, IV, i. iter.; p.: przynieść, like nieść	to bring (by hand, on one's person)	38
przysłowie, przysłowia; przysłowia, przysłów	proverb	26
przyszywać, I i.; p.: przyszyć, future: przyszyje, przyszyją; przyszyj, III.	to stitch, to sew on	20, 21
przywozić, przywozi, przywożę, przywoź, IV i. iter.; p.: przy- wieźć, like wieźć	to bring (in a vehicle, by some means of transport)	38
ptak, ptaka; ptaki, ptaków	bird	12, 20
pudełko, pudełka; pudełka, pudełek, dim.: pudeleczek	box	1, 27
pubło, pudła, w pudle; pudła, pudeł	big box, carton	27
pułkownik, pułkownika; pułkow- nicy, pułkowników	colonel	17
pytanie, pytania; pytania, pytań	question	33
pytać (się), I i.; p.: spytać się, I	to ask (a question)	24
R		
radca, radcy; radcowie, radców, m.	councillor	39
radio, radia	radio, wireless	21

Lesson

radość, radości, fem.	joy	33
ramię, ramienia ; ramiona, ramion	arm	36
rano	in the morning	36
raz	once ; pierwszy raz, for the first time, etc.	21, 26
razem	together	7
restauracja, restauracji ; restau- racje, restauracji (or restauracyj)	restaurant	25
ręcznik, ręcznika ; ręczniki, ręczni- ków	towel	20
ręka, ręki, w ręce ; ręce, rąk	hand	23, 37
rękawiczka, rękawiczki, w rękaw- wiczce; rękawiczki, rękawiczek	glove	40
robi się ciepło, zimno	it is getting warm, cold	15
robi mi się gorąco	I feel (suddenly) hot	41
robić, robi, robią, rób, IV i.; p.: zrobić, like robić	to make, to do	11, 23
robota, roboty, w robocie ; roboty, robót	work	31
robotnik, robotnika ; robotnicy, robotników	workman	17
rodzina, rodziny ; rodziny, rodzin	family	36
rok ; roku ; plural : lata, lat	year	26, 37
rolnik, rolnika ; rolnicy, rolników	farmer, agriculturist	17
rosnąć or rósć, rośnie, rosną, rosnij, III i.; p.: wyrósć, like rósć, to grow up	to grow (intransitive).	34
rozmawiać, I i.	to converse, to talk	10
rozmowa, rozmowy ; rozmowy, roz- mów	conversation	24
rozumieć, rozumie, rozumieją, II i.; p.: zrozumieć, like rozumieć	to understand	5, 23
róg, rogu ; rogi, rogów	horn ; corner	20
róża, róży ; róże, róż	rose	22
Róża, Róży	Rose, girl's name	23
różny	different, other	20, 40
rujnować, rujnuje, rujnują, rujnuj, III i.; p.: zrujnować, like rujnować	to ruin	34
runąć, future : runie, runą, III p.: semelf.	to fall, tumble, crash down	29
ruszać, I i.; p.: ruszyć, future ruszy, ruszą ; rusz, IV	to move, to touch (something, transi- tive) ; . . . w drogę, to start on a journey; ruszać się, ruszyć się, to move (intransi- tive)	27

ryba, ryby ; ryby ; ryb	fish	29
rybak, rybaka ; rybacy, rybaków .	fisherman	17
rząd, rządu, w rządzie, ; rządy, rządów	government	39
rzecz, rzeczy ; rzeczy, rzeczy, fem. .	thing ; (material) ob- ject, possession (hence : furniture, luggage, etc.).	33
rzeczywiście	really, indeed	26
rzeka, rzeki, w rzece ; rzeki, rzek .	river	13
rzeźnik, rzeźnika ; rzeźnicy, rzeźni- ków	butcher	17
rzucać, I i ; p.: rzucić, future : rzuci, rzucą ; rzuć, IV	to throw	29
S		
sam, sama, samo	alone ; (by) oneself	20, 30
samochód, samochody, w samocho- dzie ; samochody, samochodów	motor-car	36
samolot, samolotu, w samolocie ; samoloty, samolotów	aeroplane	29, 31
są	are ; there are	1, 9
sąsiad, sąsiada, o sąsiedzie ; sąsiedzi, sąsiadów	neighbour	32
ser, sera, w serze ; sery, serów	cheese	14
serce, serca ; serca, serc	heart	26
serwetka, serwetki, w serwetce ; serwetki, serwetek	serviette	31
setny	one hundredth	33
siadać, I i ; p.: (u)siąść, future : (u)siądzie, (u)siądą ; (u)siądz, III	to be sitting down, to sit down	7 7
siedem, siedmiu	seven	7
siedemdziesiąt, siedemdziesięciu	seventy	33
siedemdziesiąty	seventieth	33
siedemnasty	seventeenth	23
siedemnaście, siedemnastu	seventeen	23
siedemset, siedmiuset	seven hundred	36
siedemsetny	seven hundredth	36
siedzieć, siedzi, siedzą, siedź, IV, i. .	to be sitting	32
Sienkiewicz, Sienkiewicza, Henryk .	Polish novelist	25
sierpień, sierpnia	August	35
sierżant, sierżanta, o sierżancie ; sierżanci, sierżantów	sergeant	33
się, siebie	oneself (myself, etc.)	15, 34
siostra, siostry, o siostrze ; siostry, siostr	sister	12
siódmy	seventh	21
skąd	from where	31
sklep, sklepu ; sklepy, sklepów	shop	14, 20

Lesson

słabo	faintly	41
słaby	weak, faint	39
słoń, słonia ; słonie, słoni	elephant	18
słońce, słońca ; słońca, słońc	sun	26
Słowacki, Słowackiego, Juliusz	Polish poet	25
słownik, słownika ; słowniki, słowni- ków	dictionary	20
słowo, słowa ; słowa, słów	word	3, 19
słuchacz, słuchacza ; słuchacze, slu- chaczy	student	18
słuchać, I i.	to listen ; to be obed- ient	4
służyć, służy, służą, służ, IV i.	to serve	11
słychać	it is heard, one hears	41
słyszeć, słyszy, słyszą, IV i.; p.: usłyszeć, like słyszeć	to hear	11
smakuje mi (inf.: smakować)	it tastes good to me, I like it	41
smutno	sadly	41
smutny	sad	39
sobota, soboty, o sobocie ; soboty, sobót	Saturday	20
spadać, I i.; p.: spaść, future : spad- nie, spadną ; spadnij, III	to fall down	6, 29
specjalista, specjaliści, o specjali- ście ; specjaliści, specjalistów, m.	expert	39
spodnie, spodni (plural only)	trousers	37
spodziewać się, I i.	to expect	15
spokojny	quiet, peaceful	9
sport, sportu, o sporcie ; sporty, sportów	sport	15, 20
spotykać, I i.; p.: spotkać, I (also used with się)	to meet	27
spóźniać się, I i.; p.: spóźnić się, future : spóźni się, spóźnią się ; spóźnij się, IV	to be late	16, 21
sprawa, sprawy ; sprawy, spraw	affair, case, business, problem	33
sprzedawać, sprzedaje, sprzedają, sprzedawaj, III i.; p.: sprzedać, future : sprzeda, sprzedadzą, (lesson 40) ; sprzedaj	to sell	17, 21
stacja, stacji ; stacje, stacji (or stacyj)	station	28
stać, stoi, stoją, stój, IV i.	to stand	32
stado, stada, w stadzie ; stada, stad	flock - - -	31
stale	constantly, all the time	21

starać się, I i.; p.: postarać się, I .	to try hard, to endeavor, to take pains (to obtain, to get, to do, etc.)	26
stary, masc. pers. starzy	old	8, 39
Staszek, Staszka, dim. of Stanisław	Stanislas, boy's name	5
statek, statku; statki, statków	ship, warship	34
stąd	from here	28, 31
sto, stu	a hundred	33
stół, stołu, na stole; stoły, stolów; dims.: stolik, stoliczek	table	19, 20, 27, 31
strach, strachu	fear, fright	26
strona, strony; strony, stron	side	40
stryj, stryja; stryjowie, stryjów	uncle (on the father's side)	28
styczeń, styczenia	January	35
suknia, sukni; suknie, sukni or sukien; dim.: sukienka	dress, frock	22, 24
swój, swoja, swoje	his, her, its; used also for the first and second person	26
syn, syna; synowie, synów; dims.: synek, synekczek	son	12, 26
szafa, szafy; szafy, szaf	wardrobe	23
szczyt, szczytu, na szczycie; szczy- ty, szczytów	summit, top	29
szef, szefa; szefowie, szefów	chief, superior	30
szeroki, masc. pers. szerocy	wide, broad	39
szesnasty	sixteenth	23
szesnaście, szesnastu	sixteen	23
sześćcioro, sześciorga	six (collective)	7
sześć, sześciu	six	7
sześćdziesiąt, sześćdziesięciu	sixty	33
sześćdziesiąty	sixtieth	33
sześćset, sześciuset	six hundred	36
sześćsetny	six hundredth	36
szklanka, szklanki, w szklance; szklanki, szklanek	glass, tumbler	25
szkło, szkła, w szkłe	glass	4, 31
szkła, szkiele	glasses	6
szkodzić, szkodzi, szkodzą, szkodź, IV i.; p.: zaszkodzić, like szko- dzić	to harm	34
szkoła, szkoły, w szkole; szkoły, szkół	school	22, 31, 39
szósty	sixth	21
szpinak, szpinaku	spinach	20
szukać, I i.; p.: poszukać, like szukać	to look for	4
szybko	quickly, fast	28, 34
szyja, szyi; szyje, szyj	neck	23

Ś

śliczny	lovely, delightful	22
śmiać się, śmieje się, śmieją się, śmiej się, III i.	to laugh	15
śni mi się coś	I dream about some- thing	41
śniadanie, śniadania ; śniadania, śniadań	breakfast	2
śpiewać, I i.; p.: zaśpiewać, like śpiewać	to sing	5
śpiewak, śpiewaka ; śpiewacy, śpie- waków	singer	17
środa, środy, o środzie ; środy, śród środek, środka ; środki, środków . .	Wednesday middle, centre ; way, means	20 32
świadectwo, świadectwa ; świadec- twa, świadectw	certificate ; school report	15
świat, świata, na świecie ; światy, światów	world	16, 20, 32, 39
światło, światła, w świetle ; światła, światła	light	32
świecić, świeci, świecą, IV i.; p.: zaświecić, like świecić	to shine ; to be on (with ref. to light) ; zaświecić, to turn on the light	32
święto, święta, o święcie ; święta, święt	(church) holiday	2, 31
święty, masc. pers. święci	sacred, holy ; saint	27
T		
Tadzio, Tadzia, dim. of Tadeusz . .	Thaddeus, boy's name	26
tak	yes ; so	3
taki taka, takie, masc. pers. tacy . .	such a	7, 19
taksówka, taksówki, w taksówce ; taksówki, taksówek	taxi	28
także	also	5
talerz, talerza ; talerze, tal rz ; dim.: talerzyk	plate	18, 27
tam	(over) there	8
tamten, tamta, tamto	that (over there)	1, 19
tango, tanga	tango (dance)	26
tani	cheap	7, 39
tanio	cheaply	41
tatuś, tatusia	daddy	27
teatr, teatru, w teatrze ; teatry, teatrów	theatre	39
telefon, telefonu ; telefony, tele- fonów	telephone	30

	<i>Lesson</i>
telefonować, telefonuje, telefonują, telefonuj, III i.; p.: zatelefono- wać, like telefonować . . .	to telephone . . . 27
tempo, tempa	tempo 30
temu, in expressions like: tydzień temu	ago—a week ago . . . 37
ten, ta, to	this, that (here). 1, 12, 19
teraz	now 6
tłum, tłumy; tłumy, tłumów . . .	crowd, a lot of people . 30
to (jest)	it is, this is 13
tobą (instr. of ty)	(with) thee 34
tobie (dat. and loc. of ty)	(to) thee; (about) thee 34
tom, tomu; tomy, tomów	volume 25
Toruń, Torunia	town in northern Poland 26
troje, trojga.	three (collective) . . . 1, 7
trudny	difficult, hard 39
trzeba	it is necessary, one need 35
trzechsetny	three hundredth . . . 39
trzeci	third 26
trzej (masc. pers.)	three 11
trzy, trzech	three 1, 7
trzydziesty	thirtieth 33
trzydzieści, trzydziestu	thirty 33
trzymać, I i.	to hold, to keep . . . 37
trzynasty	thirteenth 23
trzyście, trzynastu	thirteen 23
trzysta, trzystu	three hundred 36
tu	here 4
twardy, masc. pers. twardzi	hard, tough 39
twarz, twarzy; twarze, twarzy, fem.	face 33
twój, twoja, twoje	thy, thine 2, 19
ty	thou 2
tydzień, tygodnia; tygodnie, tygodni	week 20
tylko—ile	as much as 17, 19
tylko	only 8
tysiąc, tysiąca; tysiące, tysięcy . .	thousand 36

U

u, prep. with gen..	at (somebody's house) 28
ubierać, I i.; p.: ubrać, future: ubierze, ubiorą; ubierz (like brać)	to dress (somebody, transitive); ubierać się, ubrać się, to dress oneself 15
ubogi, masc. pers. ubodzy	poor 39
ubranie, ubrania; ubrania, ubrań . .	clothes; suit of clothes 23
ucho, ucha; uszy, uszu or uszów . .	ear 9, 37

	<i>Lesson</i>
uczennica, uczennicy ; uczennice, uczennic	schoolgirl, pupil 23
uczeń, ucznia ; uczniowie, uczniów .	schoolboy, pupil 17
uczucie, uczucia ; uczucia, uczuć .	feeling, emotion 6
uczyć, uczy, uczą, ucz, IV i.; p.: nauczyć, like uczyć	to teach ; uczyć się, nauczyć się, to study, to learn 11, 23
udaje mi się (infinitive : udawać się, i.; udać się, p., like dawać, dać)	I am successful in, I succeed in, I manage 41
ujrzeć, future : ujrzy, ujrzą, IV i.; p.: widzieć	to see, to catch sight of 27, 37
ulica, ulicy ; ulice, ulic	street 28, 39
ułożony	arranged 19
umieć, umie, umieją, II i.	to know how to 5
uparty, masc. pers. uparci	stubborn 39
uprzednio	previously 40
urzędnik, urzędnika ; urzędnicy, urzędników	official, civil servant 17

W

w (we), prep. with loc. or acc.	in, into 10, 29
wakacje, wakacji (or wakacyj)	(summer) holidays 28
walizka, walizki, w walizce ; walizki, walizek	suitcase 28
wam (dat. of wy)	(to) you 22
wami (instr. of wy)	(with) you 34
warjat, warjata, o warjacie ; war- jaci, warjatów	madman 38
Warszawa, Warszawy	Warsaw 28
warszawianin, warszawianina ; war- szawianie, warszawian	Varsovian (man) 37
was (acc. gen. and loc. of wy)	you (of you, in you, etc.) 11, 24, 34
wasz, wasza, wasze	your, yours 3, 19
ważny	important 39
wczesny	early (adjective) 25, 41
wcześnie	early (adverb) 41
wczoraj	yesterday 21
wejść, future : wejdzie, wejdą ; wejdź, see pp. 133 and 207	to enter, to come in 28, 38
wesele, wesela ; wesela, wesel	wedding party 29
wesoło	gaily 19
wesoły, masc. pers. weseli	gay 39
wiadomość, wiadomości; wiadomości, wiadomości, fem.	news 37
wiara, wiary, w wierze	(Christian) faith; belief 32
wiatr, wiatru, na wietrze	wind 32
wiązać, wiąże, wiązą, wiąż, III i.; p.: związać, zawiązać, like wiązać	to tie, to bind 30

widać	is visible, can be seen	10, 41
widelec, widelca ; widelce, widelców	fork	18
widocznie	apparently	38
widzieć, widzi, widzą, IV i.; p.: zobaczyć, or ujrzeć	to see	11, 20
wieczorny	evening (adjective)	3
wieczór, wieczora or wieczoru ; wie- czory, wieczorów	evening	19
dobry wieczór	good evening	19
wiedzieć, wie, wiedzą, wiedz, see p. 21, i.	to know	5, 10
wiek, wieku ; wieki, wieków	age ; century	32
wiele, wielu	much, many	19, 41
wielki, masc. pers. wielcy	great	18, 41
wierzyć, wierzy, wierzą, wierz, IV i.; p.: uwierzyć, like wierzyć	to believe, to trust	16
wieś, wsi ; wsi or wsie, wsi, fem.	village ; country	33
wieźć, wiezie, wiozą, wieź, see p. 180, III i.; p.: przywieźć, like wieźć	to bring (by some means of transport)	36
więc	so, thus	7
więcej	more	41
większy, masc. pers. więksi	greater, larger, bigger	41
wilgotny	damp	31
wiosna, wiosny	spring	23, 39
wjechać, future : wjedzie, wjadą, wjedź, III p.; i.: wjeżdżać, I see p. 133	to drive in, into, to run in, into	28
wkładać, I i.; p.: włożyć, see below	to put in, into ; to put on (clothes)	37
Władek, Władka, dim. of Władysław	boy's name	12
władza, władzy ; władze, władz	power, authority	23
właściciel, właściciela ; właściciele, właściciele	owner	18
włożyć, future : włoży, włożą ; włoż, IV p.; i.: wkładać, I	to put in, into ; to put on (clothes)	37
woda, wody, w wodzie ; wody, wód	water	23, 31
wojna, wojny ; wojny, wojen ; dim.: wojenka	war	27
wojsko, wojska ; wojska, wojsk	army, the forces	26
woleć, woli, wołą, IV i.	to prefer	26
wolny	free, independent ; not engaged.	20
wołać, I i.; p.: zawołać, like wołać	to call, to cry out	27
wozić, wozi, wożą, IV i. iter. of wieźć	to bring (by some means of transport, regularly)	38
wóz, wozu ; wozy, wozów	cart	30
wpół do . . .	half past . . .	36

wracać, I i.; p.: wrócić, see below .	to go back, to return .	5, 20
wreszcie	at last	22
wrócić, future : wróci, wróca; wróć, IV p.; i.: wracać, I	to come back, to re- turn	20
wrzesień, września	September	35
wspaniały, masc. pers. wspaniali .	magnificent	15, 39
wstydić się, wstydzi się, wstydzą się, wstydz się, IV i.; p.: za- wstydzić się, like wstydzić się .	to be ashamed	15
wszędzie	everywhere	38
wszyscy (male pers.)	all, everybody	19
wszystkie	all (other than male persons)	10, 19
wszystko	all, everything	19
wtedy	then, at that time	37
wtorek, wtorku; wtorki, wtorków .	Tuesday	20, 39
wuj, wuja; wujowie, wujów	uncle (on the mother's side)	12
wziąć, future : weźmie, wezmą; weź, III p.; i.: brać, see p. 152	to take	31
wy	you	2
wybrzeże, wybrzeża; wybrzeża, wybrzeży	coast, shore	26
wychodzić, wychodzi, wychodzą, wychodź, IV i.; p.: wyjść, see below	to go out	38
wydaje mi się	it seems to me	41
wydawać, wydaje, wydają, wydawaj III i.; p.: wydać, future : wyda, wydadzą; wydaj (lesson 40)	to spend (money); to give change	22
wyglądać, I i.	to look, to appear	41
wygodny	comfortable, conven- ient	26
wyjazd, wyjazdu, o wyjeździe; wy- jazdy, wyjazdów	departure; going away	32
wyjechać, future : wyjedzie, wy- jadą; wyjeźdź, see p. 133, III p.; i.: wyjeżdżać, I	to go away, to leave, to drive out	28
wyjeżdżać, I i.; p.: wyjechać, see above	to be going away; to go away regularly	38
wyjmować, wyjmuje, wyjmują, wy- jmuj, III i.; p.: wyjąć, future : wyjmie, wyjmą; wyjmij, III	to take out	18
wyjsć, future : wyjdzie, wyjdą; wyjdz, III p.; i.: wychodzić, see above	to go out	28

wykład, wykładu, na wykładzie ; wykłady, wykładów	lecture	15, 31
wypogadza się (infinitive : wypoga- dzać się, I i.; p.: wypogodzić się, IV)	it is clearing up	41
wyraźny	distinct, clear	39
wysoki, masc. pers. wysocy	high, tall	41
wysoko	high up (adverb)	41
Z		
z (ze), prep. with gen.	from, but of ; of (some material)	4
z (ze), prep. with instr.	with	9
za, prep. with instr. or acc.	behind	9, 29
za (dużo, za mało)	too (much, too little)	13
za pięć (minut) ósma	in five minutes eight o'clock, five (min- utes) to eight	36
zaczynać, I i.; p.: zacząć, future : zacznie, zaczną ; zaczynij, III	to begin (something, transitive); zaczy- nać się, zacząć się, to begin (intransitive).	15, 34
zadanie, zadania ; zadania, zadań	exercise, task	2
zając, zająca ; zające, zajęcy	hare	32
zajęcie, zajęcia ; zajęcia, zajęć	occupation	6
zajęty, masc. pers. zajęci	occupied, busy	16, 19
Zakopane, Zakopanego	a summer and winter resort in the Tatra Mountains	28
zamykać, I i.; p.: zamknąć, future : zamknie, zamkną ; zamknij, III:	to close, to shut	2, 34
zapałka, zapałki, w zapałce ; zapał- ki, zapałek	match	31
zapominać, I i.; p.: zapomnieć, future : zapomni, zapomną ; zapomnij, IV	to forget	27
zarabiać, I i.; p.: zarobić, future : zarobi, zarobią ; zarób, IV	to earn	17, 20
zastać, future : zastanie, zastaną, III p.; i.: zastawać, zastaje, zastają, III	to find at home	28
zawsze	always	8
zęb, zęba ; zęby, zębów	tooth	41
zbladł, infinitive : zblednąć, future : zblednie, zbledną, III p.	he, it grew pale	27
zbliżać się, I i.; p.: zbliżyć się, future : zbliży się, zbliżą się ; zbliż się, IV	to come close, to draw near, to approach	16
zboże, zboża	corn, growing corn	6

	<i>Lesson</i>
zbrodnia, zbrodni ; zbrodzie, zbrodni	crime 25
zdaje mi się (infinitive : zdawać się)	it seems to me 41
zdanie, zdania ; zdania, zdań	sentence 10
zdejmuwać, zdejmuję zdejmują, zdejmuj, III i.; p.: zdjąć, future : zdejmie, zdejmą ; zdejmij, III	to take off 18
zdrowie, zdrowia	health 26
zdrowy (also : zdrów)	healthy, in good health 37
zebranie, zebrania ; zebrania, zebrań	meeting 2
zegar, zegara, na zegarze ; zegary, zegarów	clock 25
zegarek, zegarka ; zegarki, zegarków	watch 37
zgłosić, future : zgłosi, zgłoszą ; zgłoś, IV p.; i.: zgłaszać, I	to declare 38
zielony	green 35
ziemia, ziemi ; ziemie, ziem	earth, soil, ground ; province (of Poland) 22, 25
ziemniak, ziemniaka ; ziemniaki, ziemniaków	potato 20
zima, zimy ; zimy, zim	winter 23, 39
zimno, zimna	(the) cold, cold weather 15
zimny	cold, chilly 15, 19, 39, 41
złodziej, złodzieja ; złodzieje, złodziei or złodziejów	thief 18
złoto, złota, w złocie	gold 31
złoty, złotego ; złote, złotych (złoty, złota, złote—golden)	złoty, the Polish currency 22
zły, masc. pers. źli	bad, evil, wrong 25, 41
zmęczony, masc. pers.: zmęczeni	tired 36
zmieniać, I i.; p.: zmienić, future : zmieni, zmieniają ; zmień, IV	to change 35
znać, I i.; p.: poznać, I, to come to know	to know 4, 5
znajoma, znajomej ; znajome, znajomych (adject. decl.)	acquaintance (woman) 26
znajomy, znajomego ; znajomi znajomych (adject. dec.)	acquaintance (man) 26
znowu	again 8
zobaczyć, future: zobaczy, zobaczą ; zobacz, IV p.; i.: widzieć	to see, to catch sight of 37
Zosia, Zosi, dim. of Zofia, girl's name	Sophie 5
zostać (see the line below) kimś (instr., e.g., nauczycielem)	to become somebody (e.g., a teacher) 18

	<i>Lesson</i>
zostawać, zostaje, zostają, zostawaj, III i.; p.: zostać, future: zo- stanie, zostaną; zostań, III .	to stay, to remain . 8, 22
zostawiać, I i.; p.: zostawić, future: zostawi, zostawią; zostaw, IV	to leave, to leave be- hind 22
zrobiony z . . . (gen.)	made of 4
zupa, zupy; zupy, zup	soup 30
zupełnie	entirely, completely, quite; zupełnie nie, not at all 16
zwierzę, zwierzęcia; zwierzęta, zwierząt	animal 36
zwłaszcza	especially 11
zwycięstwo, zwycięstwa; zwycięs- twa, zwycięstw	victory 10
zwykle	usually 21

Ż

źle	badly, wrongly 41
źli, nom. plur. masc. persons of zły .	bad, evil, wrong 25, 41

Ż

żaden, żadna, żadne	none, no, not any 14
żał mi, że	I am very sorry, I re- gret that . . .; żał mi go, I feel for him, I am sorry for him; żał mi się go zrobiło, I felt sorry for him 41
żart, żartu, w żarcie; żarty, żartów	joke 31
że	that (conj.) 5
żegnać się, I i.; p.: pożegnać się, I	to take leave, to say good bye 28
żelazo, żelaza	iron 30, 39
żołnierz, żołnierza; żołnierze, żoł- nierzy	soldier 18, 39
żona, żony; żony, żon	wife 12
żółty	yellow 22
życie, życia	life 7
żyć, żyje, żyja, żyj, III i.; p.: prze- żyć, like żyć, to live through, to survive	to live 29